העולם הזה

מיספר 2536 ט"ו אדר ב' תשמ"ו, 9.4.1986

שנה 50 המחיר 2.30 שקל חדש (כולל מע"מ)

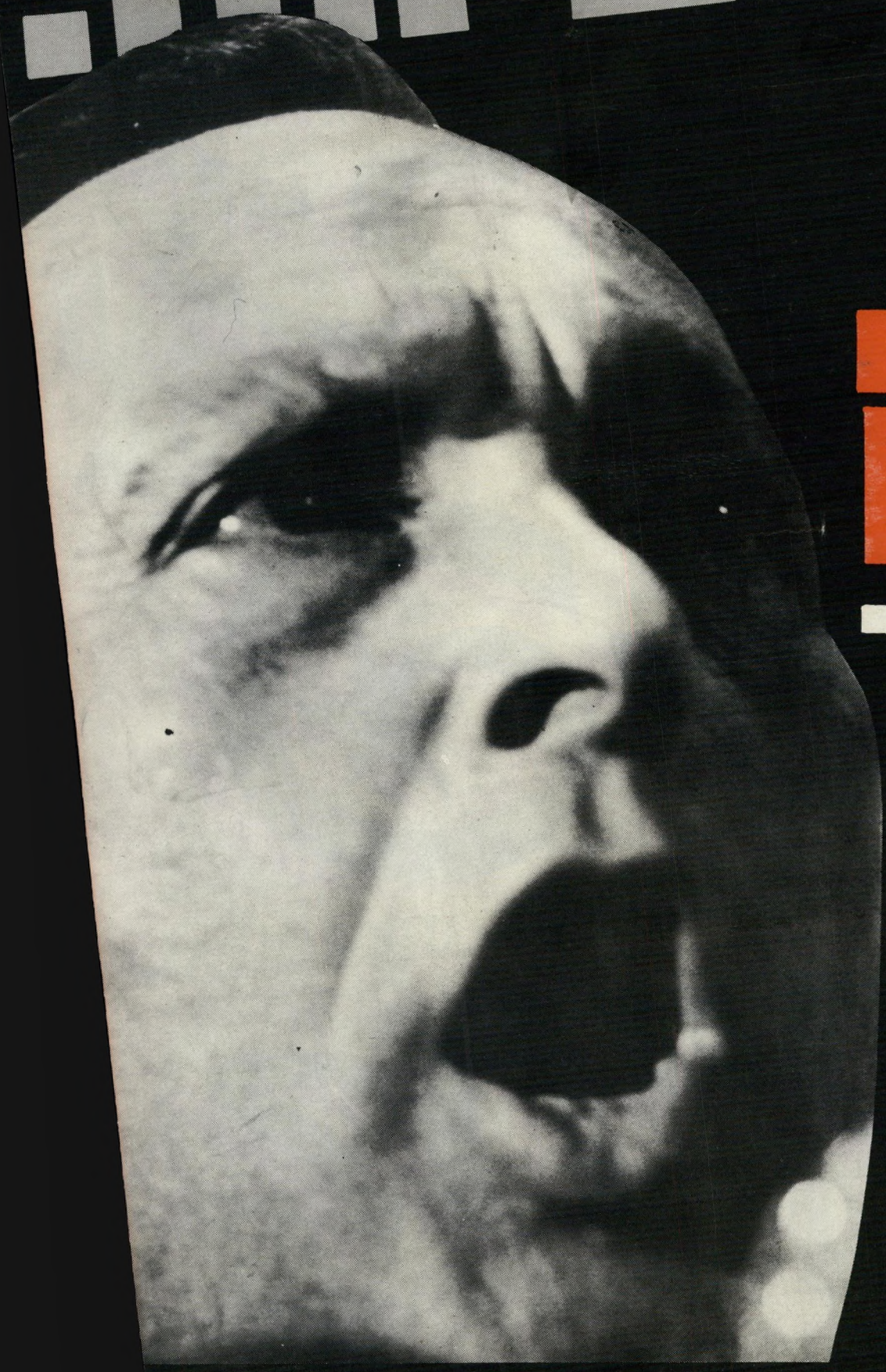

הפה הגדול של מנדלי

צריך
כסף
עכשיו

רב כרטס מצטבר

כרטיס שמכניס מאות אלפים לכיס

מכתבים

50 מיליון שכנים

על הסיפור הבדיוני, שבו תוארה התארגנות הפלסטינים בשטחים הכבושים לשם התנגדות פאסיבית מאסיבית (העולם הזה 5.3.86).

בסיפור המצויין, ציידי הצבעים, שהעולם הזה הקפיד לציין כי הוא בדיוני לחלוטין, התעלם המחבר מעובדה חשובה אחת.

אחת הסיבות העיקריות, ואולי החשובה שבהן, בגללה קיימת עדיין מדינת ישראל, היא חוסר־היכולת הכמעט־מוחלט של הערבים לפעול כגוף מלוכד ולהתאחד להשגת מטרה ברורה.

מי שמאמין כי ישראל יכולה היתה להתקיים לו התאחדו הערבים איחוד אמיתי, ולוא גם לשבוע אחד, אינו אלא תמים, ואולי גרוע מכך — גבה־לב ושחצן. אין שום אמצעי לעמוד כנגד יותר מ־50 מיליון שכנים (שלא לדבר על אלה שאינם שכנים מיידיים, והמהווים כמעט כרבע האנושות והמרכזים בידיהם כוח פוליטי ופינאנסי אדיר).

אנו חיים בזכות חוסר־היכולת הזה, ונמשיך להתקיים בעטיו. לכן יישאר הסיפור ציידי הצבעים בגדר סיפור בדיוני בלבד (לשימחתי).

ד"ר גבריאל קורטז, סנטיאגו, צ'ילה

● ● ●

לזוז ולרזות

עוד דיאטה לח"כ אברהם שפירא (העולם הזה 26.3.86).

אם ח"כ שפירא זקוק לעוד עצות, הנה עוד אחת: לאחרונה פירסם ירחון רפואי אמריקאי טבלה אשר פירטה את כמות הקלוריות הנשרפות כתוצאה של פעילויות שונות במשך עשר דקות כל אחת —

- 10 דקות טיפוס במדרגות שורפות 145 קאלוריות.
- 10 דקות שחיית־חזה שורפות 110 קאלוריות.
- 10 דקות הליכה מהירה שורפות 84 קאלוריות.
- 10 דקות ריקוד שורפות 70 קאלוריות.

ואפילו נגינה בפסנתר (27 קאלוריות בעשר דקות) או גיהוץ חולצות (22 קאלוריות) תורמים לדיאטה.

אז כל מה שח"כ שפירא צריך לעשות זה, בעצם, לזוז קצת.

ד"ר זאב גולדווסר, רמת־גן

● ● ●

עין ל־1992 צופייה

על מקום כינוס האולימפיאדות (העולם הזה 2.4.86).

המיכתב של הקורא בנדנר, שבו סיפר על ספורטאי הארצות הקטנות שהצטיינו באולימפיאדות שונות ותוך כדי כך הזכיר כמה מקומות בהן נערכו, בעבר, אולימפיאדות (לונדון, הלסינקי, מכסיקו, מינכן), עורר את סקרנותי.

מי אמור לארח את אולימפיאדת 1992, הבאה בתור אחרי אולימפיאדת 1988, שתתקיים בסיאול?

אילן פלג, תל־אביב

● *כרגע־מרב הסיכויים הם לברצלונה הספרדית, אך גם פאריס במירוץ, ובמיוחד מאז הפך ראש העיריה שלה, ז'אק שיראק, לראש־ממשלת־צרפת.*

● ● ●

איפה הם הפרשים ההם

על הגדוד שבו שירת כוכב־הקולנוע המנוח מילאנד (העולם הזה 26.3.86).

זה נשמע לי כמו בדיחה. במאה ה־20 עוד קיים בלונדון גדוד פרשי חצר־המלך? האם לא טעיתם?

עליזה צורף, תל־אביב

● *לא טעינו. המדובר ביחידות המישמר המשרתות בארמונות המלכה השונים. גייסות אלה מורכבים מתישעה גדודים, שנודעו לא רק כשומרי בית המלוכה אלא גם ביכולתם הקרבית בעיתות מילחמה. כמו המישמרות הוולשיים. למשל.*

● ● ●

עוד לורד ישראלי

על הלורד יליד הארץ (העולם הזה 19.3.86).

זה נכון שהפרופסור דויד סמואל, הכימאי ממכון ויצמן, הוא הלורד הראשון יליד הארץ. אבל אין הוא הלורד הראשון איש הארץ.

(המשך בעמוד 4)

קיץ כהלכה

הפעם הדתיים ממש הגזימו, ובלי שום סיבה דתית של ממש החליטו לפגוע באיכות־החיים של כל אזרח. למה? ככה! כך הזמינו לעצמם את המרד ההולך וגדל נגד השעון שלהם.

7

עד חצי המלכות

אורי אבנרי מנתח את הגלוי והנסתר בסיכסוך שבין חוסיין המלך והיו"ר ערפאת, בהסתמכו על ה־מיסמכים הרישמיים ו־על התרשמותו האישית.

10

אהבת כריסטינה

כריסטינה מארסיליאך (בתצלום), ה־ספרדיה המשחקת בסרט „אהבה צעירה", כבשה את ליבו של הביימאי משה מיזרחי והתחילה להתעניין גם בשפת הלאדינו.

25

דף חדש

הרפתקותיו המופלאות של אפס קצהו: איך נולד בתוך קופסת קרן־קיימת, איך יצא לשוטט בדרכים, לגלות במו רגליו את עולם הסיפורות, וכיצד קרה לו מעשה נורא. כשנקלע לחדר־הניתוח של האקדמיה וחזה במו עיניו בגוויה של יצירה.

30

ח"כים עולים מן הרחצה

תחרות הקטי־דגל בין נבחרת הכנסת לנבחרת הטלוויזיה היתה משעשעת. אך הרבה יותר משעשע היה אחר־כך, במיקלחת, ליד הח"כ בני שליטא (בתצלום).

34

כתבת השער הקדמי:

משבר מפוברק

שימעון פרס לא יכול היה למצוא עילה גרועה יותר לפירוק ממשלת האחדות הלאומית. פיו הגדול של יצחק מודעי הוא מנומס הרבה יותר מפיו האלים של אריאל שרון, ואפילו במערך אומרים: עדיף שר־אוצר מטורף אבל מובשר, מאשר שר שפוי וטיפש. איך יירד בעת פרס מהעץ שעליו טיפס?

8

כתבת השער האחורי:

הטרגדיה של יוסי בר

העיתונאי יוסי בר, שירה באשתו ובחותנו והתאבד, השאיר תיק עב־כרס לפירסום ב„העולם הזה" לאחר מותו. בתיק מיסמכים רבים, מיכתב מזעזע ארוך ומפורט וסיפור על חגיגת הבת־מיצווה הענומה שערך לבתו.

36

אונס זה לא מין!

„האונס אינו קשור למין, אלא לאלימות." מסביר הד"ר משה איזק, פסיכיאטר שהקים את המרכז הראשון לסיוע לקורבנות אונס. ועוד: „לא רק חתיכות וצעירות נופלות קורבן."

14

מישפח צבאי

חייל־המילואים נדון למאסר בפועל. חלק מהליכים היו בלתי חוקיים בעליל. למזלו של החייל, אברהם ברדוגו, הוא עורך־דין.

6

רחל המרחלת מדווחת:

חדשות פנינה רוזנבלום, פרידת אנבל טמיר מאיתן מסורי, לניצה ויהושפט שולמן לא הלך, עורך־הדין יעקב הלוי מבלה יופי בקאלאבוש, משה ורבין מתגורר במכוניתו וברמלה זילברמן הרה לבעלה החדש.

32

קולב מישפטי

הפרקליטה המפורסמת נירה לידסקי צערה במיסדרונות בית־המישפט פט בבאר־שבע כשבידיה קולב ועליו ביגדי משי. הלקוחה העצירה, שלה נועדו הבגדים, מפורסמת לא פחות — עדיה מאירצ'ק.

40

הרות ויפות

כבר אין צורך לרוץ לחנויות מיוחדות לביגדי הריון. האופנה העכשווית היא בגדים גדולים, המתאימים גם לבעלות גיזרה עגולה.

28

הכל הולך!

הנער בן ה־15 התעורר באמצע הלילה, שמע קולות מוזרים בוקעים מחדר הוריו, ניגש לשם – וראה הכל. הם נראו לו כמו קופים זקנים. מה אפשר להגיד לו?

40

לילות ישראל

אתי חזז (בתצלום), ישראלית בחו"ל שבאה לחופשת־מולדת, רקדה יחפה. רחלי חיים, ריטה, ירדנה ארזי, ציפי שביט ויזהר כהן היו נעולים. כולם באו למסיבת הספר מואיש חן.

22

העולם הבא

מדענים ישראלים הצליחו, לאחר שנות־מחקר ארוכות, לבודד את נגיפי הטיי־זקס האשכנזיים, ולהדביק מארו־קאים במחלה זו, במיסגרת צימצום הפערים בין העדות.

42

המדורים הקבועים:

מיכתבים – שישה מי יודע	3
איגרת־העורך – גלתון העולם הזה לפני 25 שנה	4
תשקיף – חמור שימח את בני־ברק	5
במדינה – האצבע של פרס	6
הנדון – תנועת המרי העברי	7
אנשים – שימלת 69 הדולר של אופירה נבון	12
ראיון – עם הד"ר משה איזק מקים מרכז הסיוע לקורבנות האונס	14
יומן אישי – שפע של וודקה וקאוויאר	17
מה הם אומרים – „נשים מנהלות חשות שהן צריכות לפצות את כולם"	18
גם זה וגם זה – סוף עונת הסיכסוכים	21
לילות ישראל – מיסעדה ללא סעודה	22
קולנוע – הסרט של מיזרחי	25
תשבץ– אשת מלך כבודה {3 אותיות}	26
הדיסקוס – אגודל מגלה סודות	27
חלון־ראווה – הגיזרה העגולה	28
דף חדש – בעיית אהות מארוקאית	30
רחל המרחלת – הוא מצא את אלוהים; היא מצאה כסף	32
הכל הולך – אפילו ילד יודע	40
שידור – זין זה כמו עין	41
העולם הבא – לנשים פריג'ידיות קל יותר ללדת עוברים מוקפאים	42

קו יק.

ביומני (ראה עמוד 17) הבאתי כמה זיכרונות מפרשת ישראל בר, מי שהיה יועצו הצבאי של רוזיר בן־גוריון, שהורשע בעוון ריגול ונפטר בכלא.

פרשה זו קשורה באחד מאירועי־השיא ב־תולדות העולם הזה — אירוע שלא היה דומה לו בתולדות העיתונות הישראלית, ואולי גם לא העולמית.

על מעצרו של בר הוטל איפול מוחלט. חקרנו את הפרשה לעומקה, דבר שלא היה קשה במיוחד מכיוון שהיינו קשורים עם בר בקשרי־ידידות, והוא היה גם מודיע סודי של העולם הזה. אך לא יכולנו לפרסם דבר, ובגלל אופיה הביטחוני של הפרשה גם לא ניסינו להתחכם.

לבסוף קבעה הצנזורה הצבאית מועד לביטול האיפול. מכיוון שבין שרות־הביטחון (בהנהגת איסר הראל) והעולם הזה שרר אז יחסי־מילחמה, נקבע המועד במתכוון לשעה מאוחרת במוצאי־שבת — המועד הפחות־נוח לנו.

החלטנו לעמוד על שלנו. הורענו מראש כי גיליון מיוחד של העולם הזה יופיע במוצאי־שבת. בכוונו העת התקבצו אלפים ברחוב דיזנגוף בתל־אביב, בקטע שבין גורדון ופרישמן, המקום שאליו הגיעו או (כמו היום) העותקים הראשונים של העולם הזה עם הופעת הגיליון מדי שבוע. הופעת הגיליון התאחרה בשעה־שעתיים, וה־בינתיים קיבלתי תגובה מידי ח"כ אחר של המערך, איש הליברלים־העצמאיים יצחק ארצי (שהוא גם אביו של הזמר שלמה ארצי). הוא שלח לי העתק של מיכתב זועם ששיגר לח"כ לין.

וזו לשון המיכתב:

ח"כ לין הנכבד,

הופעתך בשאלה נוספת. בהמשך לשאילתתו של ח"כ גרשון שפט בנושא נסיעתו של אורי אבנרי לירדן — הרהיבה אותי.

השאילתה של ח"כ שפט היתה מכוונת. היא נועדה להציג את נסיעתו של מר אבנרי באור שלילי, עד כדי רמז שיש להעמיד את הנוסע לדין.

בתור שואל שאלה נוספת היה חייב איש מתנה־העבודה לסתור את דברי ח"כ שפט ולהגן על עצם הנסיעה. במקום זה הוספת נופך משלך. הרגשת שמר אבנרי ניצל לצורך הנסיעה דרכון גרמני. ביקשת לבחון חוקיותו של מעשה זה. גם מצידך הועמד המסע באור לא־סימפאתי.

בתמימותי סברתי שאיש מתנה־עבודה חייב לנצל דיון־בזק מסוג זה לנקיטת עמדה נגד מגמתו המחשידה והשלילית של ח"כ גרשון שפט.

ואלה נימוקיי:

● מר אבנרי נסע ברשות הגורמים המוסמכים, כולל ראש־הממשלה, שר־הביטחון, שר־החוץ.

● הוא נסע לאותה ירדן אשר אנו מבקשים להגיע למגע איתה.

● מתן רשות־כניסה למי שהיה ח"כ, עיתונאי ידוע, יש בו משמעות מדינית.

● משמעות מדינית זו אינה נחלשת גם אם הכניסה ניתנה לנושא דרכון גרמני. הירדנים יודעים שח"כ־לשעבר אינו יכול להיות אזרח גרמני אלא בכל מיקרה — בעל אזרחות כפולה.

● מיפלגת העבודה, וסיעתה בכנסת, לא התלהבו כלל וכלל (בלשון המעטה) לחוק האוסר כל מגע עם גורמים מדיניים ערביים, מי שהם לא יהיו. וגם אם אתה מסתייג מכל מגע עם אש"ף, בוודאי שאינך יכול להסתייג ממגע מבוקר וברשות עם ירדן.

ההמונים שהמתינו לגיליון „העולם הזה" (אפריל 1961)
חצות במוצאי־שבת

אלפים המתינו בסבלנות, קבוצות קבוצות, עד קרוב לחצות. כאשר הופיע הגיליון המיוחד הוא נחטף. גיליון זה (העולם הזה 1230, שנשא את התאריך 16.4.61) הכיל את הסיפור המלא על הפרשה. מובן שהקדמנו את כל עיתוני ישראל.

נדמה לי שגיליון זה עלה בתפוצתו על כל גיליונות העולם הזה עד אז ומאז.

„הופעה מדהימה"

בשבוע שעבר פירסמנו במדור זה פרוטוקול של ויכוח־זוטא שהתנהל בכנסת על נסיעת לירדן. הוויכוח התפתח בעיקבות שאילתה של ח"כ־התחיה גרשון שפט. עלה עליו איש מיפלגת־העבודה, אמנון לין, האיש שטייל הלוך וחזור בין המערך והליכוד, ושהוא גם עתה קרוב יותר לגאולה כהן מאשר לאבא אבן.

מכתבים

(המשך מעמוד 3)

בכך קדם לו אביו, הלורד אדווין סמואל, בנו של הנציב העליון הבריטי הראשון, הרברט סמואל.

אחרי שירות כקצין זוטר בחיל־התותחנים הבריטי של מילחמת העולם הראשונה עלה ארווין סמואל ארצה, נשא לאשה את אחת מבנות החברה הגבוהה של אותם ימים (את הדסה, בתו של מחבר המילון, יהודה גור) מילא תפקידים בכירים במינהל המנדטורי (סגן מושל הגליל, צנזור ראשי במילחמת־העולם, מנהל הרדיו קול ירושלים).

אחרי קום המדינה הוא התמסר לנושא המינהל הציבורי וכשאביו, הלורד סמואל הראשון, נפטר, הוא החל מדלג בין ירושלים, מקום מגוריו הקבוע, לבית־הלורדים בלונדון. וכאשר הוא נפטר, עבר תואר הלורד, לבנו בכורו, יליד הארץ, רוזיר.

אברהם צחור, ירושלים

● ● ●

שישה מי יודע

על מיפגש כדורגלני הכנסת והטל־וויזיה (העולם הזה 2.4.86).

או שח"כ פינחס גולדשטיין פישל אותה, או שרפנה ברק עשתה זאת. במדורה מה הם אומרים היא הביאה מפיו של ח"כ גולדשטיין, בתפקידו כמאמן נבחרת הכדורגל של הכנסת, כי הוא בבעיה מפני ש־20 ח"כים רוצים לשחק, אבל על המיגרש ישחקו רק שישה.

והלא אפילו אני, הרואה כדורגל אולי פעם בשנה, מזוועת העין, בטלוויזיה, יודעת כי על המיגרש ובכדורגל משחקים 11 שחקנים (אחד־עשר ולא שישה).

רחל בקר, חיפה

● *הנבחרות לא שיחקו על המיגרש כדורגל כי אם קטרגל. אותו משחקים באולם ובו מסתפקים בשישה שחקנים מכל צד.*

● ● ●

מה שנכון, נכון

על הצטיינותם של ספורטאים בולג־ריים (העולם הזה 2.4.86).

יפה מאוד שהזכרתם את הבולגריה קוס־טאדיאנו, אשר זכתה במדליית־זהב בקליעה בקשת באולימפיאדת מינכן.

אבל אם כבר בולגרים, אז מה על מכבי יפו? לא מגיע להם, לפחות מדי פעם, איזו מדליה של זהב על קליעת־שערים?

שבתאי מאנטי, יפו

● ● ●

עקבה, טלפון 4333

עוד על ביקור אבנרי בעקבה (העולם הזה 26.3.86).

אורי אבנרי מציע בכתבה שלו להתארח, בעת הביקור בעקבה, במלון אקווה־מארינה.

כיצד מתקשרים איתו?

רינה גוברמן, תל־אביב

● *טלפון 4333, עקבה; טלכס 62249 עקבה, ואפשר גם לשלוח הזמנת־מקום בדו־אר (תיבת־דואר 96, עקבה)* – **ראה גלופה.**

● ● ●

המדור לחיפוש מחברים

על תמלוגים המחכים בגרמניה לסו־פרת ישראלית.

אני מחפשת אחר הסופרת מגלית (מרגלית?) גלאי. היא חיה בעבר בתל־אביב, אבל עיקבותיה נעלמו.

היכרתי אותה בסוף שנות ה־60, עת שימשתי כעורכת תוכניות־הילדים בשירות־השידור הב־וואדי ועת שידרנו כמה מסיפורי ואגדות הילי־דים המצויינים שלה.

בשנה שעברה ערכתי עבור הוצאת סיפרי־כיס אנתולוגיה של סיפורי־ילדים וכללתי בה את המציל השחור של גלאי, שנראה לי כאחד מעש־רה הסיפורים היפים שאי־פעם שידרתי.

עתה הופיע הספר ותמלוגיה של גלאי מופק־דים בחשבון חסום לזכותה, ומחכים רק לכתובתה.

אם יש בין קוראי העולם הזה היודעים היכן הגברת גלאי, הייתי אסירת־תודה על האינפור־מציה הזאת.

ברברה טויטש, מינכן, גרמניה

● *קוראים היכולים לסייע בידי הקוראה טויטש מתבקשים לפנות להעולם הזה, שיש־מח להעביר לה את המידע המבוקש.*

● ● ●

אין כיסוי ואין הרכפה

על סיפורה העצוב של מישפחת גאון (העולם הזה 26.3.86).

הכתבה הנ"ל כללה פיסקה, תחת כותרת־המישנה הטוען הרבני הדלוף המתייחסת לחתום מטה. פיסקה זו מהווה פירסום של לשון הרע על החתום מטה. האמור בה יש בו כדי להשפילני או לעשותני מטרה לבוז או ללעג הקוראים וכן לפגוע בעסקיי ובמישלח־ידי.

למטפר, כי הדלפתי לעיתונות את פרטי המיקרה מתוך מניעים נקמניים, אין כל כיסוי עובדתי. גם העובדות המתארות את השתלשלות האירועים, עליהם ביססה הכתבת הנכבדה את מסקנתה, אינן עולות בקנה אחד עם האמת.

לידיעתכם:

● כתב־התביעה הוגש לבית־הדין הרבני והוא משמש ער היום את מר גאון ובא־כוחו כבסיס לתביעתו נגד אשתו.

● מר גאון ובא־כוחו הנוכחי לא הסתייגו מן הניסוח הסופי של כתב־התביעה בו כלולות הפסקות שצוטטו בעיתונות.

● בעת הפירסום בעיתונות שימשתי כבא־כוחו של מר גאון, יחד עם בא־כוחו הנוכחי, ולא היתה לי כל סיבה לחוש כנגבד.

מכאן כי הבניין שבנתה הכתבת, הגברת יריב, ביחס למעשיי ומניעיי תלוי על פחות מבלימה.

אין לי כל נגיעה, לא במישרין ולא בעקיפין, לפירסום פרשת הגירושין של מישפחת גאון בעיתונות.

ייתכן והגברת יריב (רחל המרחלת) הוטעתה על־ידי מי שהזין אותה בחצאי אמיתות, מתוך מניעים השמורים עימו.

הרב ישראל זוסמן, תל־אביב

● ● ●

מיכתב לחוד, פירסום לחוד

על מיכתבו של דן בן־אמוץ לעדייה מאירצ'ק (העולם הזה 2.4.86).

לא מתאים לדן בן־אמוץ, שחשבתי תמיד שהוא ג'נטלמן, למסור את העתקי מיכתביו הפרטיים לגברות צעירות לפירסום בעיתון.

רחל בן־עטר, יפו

● *מיכתב ניתוק־הקשר שכתב בן־אמוץ למאירצ'ק לא הובא לידיעת העולם הזה על־ידי דן בן־אמוץ.*

AQUAMARINA
HOTEL - CLUB

With the Compliments of the Management

AQUAMARINA HOTEL CLUB
P. O. Box 96
Aqaba - Jordan

Telephone 4333/4/5/6
Tlx. 62249 AQUAMA JO

ברטיט הביקור של המלון בעקבה
בטלפון בטלכס ובדואר

דו שיח

גורבצ'וב על הכוונת

בחוגים רישמיים התגבשה סופית ההערכה, כי ברית־המועצות הוליכה שולל את אדגר בורנפמן, בהבטחותיה להתיר יציאת יהודים — הבטחות שנועדו להשיג שקט בעת הפיסגה בין רונלד רגן למיכאיל גורבצ'וב.
בשבועות הקרובים צפוי חידושו של ממש לחצים רעשני בין־לאומי על ברית־המועצות.

עוד רוטציה: הפעם חרדית

באגודת־ישראל גוברים הקולות הדורשים להחליף את שני נציגי האגודה בכנסת.
שני הבאים בתור ברשימה הם עסקנים אלמונים, והדבר מעורר חששות במיפלגת העבודה, בקרב תומכי הקמת ממשלה צרה.
אם אכן תהיה רוטציה באגודה, אין לדעת כלל מה יהיו עמדותיהם של הח"כים החדשים, דהם עלולים לשבש לחלוטין את חישוביו הקואליציוניים של השר משה שחל.

שמיר לא תרם לחיילים

יצחק שמיר לא נענה לקריאת נשות אל"י („אהבת חיילי ישראל" — המסונפת לאגודה־לעזרת־החייל) לתרום חפץ למכירה פומבית שתתקיים ביום החמישי במלון „הילטון" בתל־אביב. הוא לא ענה בלל לקריאות הטלפוניות של נשות־האגודה. המכירה הפומבית תהווה חלק מן ה־שיירתים, במיסגרת גלי־צה"ל.
למכירה תרמו חיים הרצוג, שימעון פרס, יצחק רבין, שלמה הילל, עזר וייצמן ויהרימטב"ל, משה לוי. למנחם בגין לא פנו נשות האגודה השנה, למרות העובדה שבשנים קודמות תרם ביד רחבה.

סינים מתעניינים בשרון

סקידי מישרד־החקלאות של סין העממית, שפגשו באנשי־עסקים מערביים, סיפרו להם כי הם עומדים לבקר בישראל, בנובמבר, בתעלומה חקלאית. הסינים היו בטוחים כי שר־החקלאות הוא עדיין אריאל שרון, ואמרו כי ישמחו לפגוש את הגנראל המפורסם.

מורדים בקיסר

לראשונה מזה שנים התעוררה אופוזיציה למזכ"ל ההסתדרות בתוך הוועדה המרכזת. חברים בוועדה מבקרים את החלטתו של ישראל קיסר למנות את נפתלי בלומנטל כמנכר ההסתדרות ואת אליהו נאווי כראש הרשות השופטת החדשה.

שיין לא יוחזר

בסוכנות הוחלט שלא להחזיר ארצה את הרב חיים שיין, ראש מישלחת שליחי־העליה בצפון אמריקה, שהוחשד במעשה מגונה באשה, ברכבת התחתית בניו־יורק.

בארץ משוכנעים כי המרובר בעלילת־שווא בעלת אופי אנטי־שמי. בכל מיקרה, הממונים עליו מצפים לראות אם בכלל יוגש נגדו כתב־אישום.

פרנסה אמריקאית

הטכנאים האמריקאיים אשר יבנו את תחנת־המימסר של קול אמריקה יהיו האורחים הראשונים במלון החדש, שאותו מתכנן מושב עין־יהב בערבה.
המלון יוקם בהשקעה של שלושה מיליון דולר, ובשלוש השנים הראשונות לקיומו מתכוונים המושבניקים להתפרנס מהטכנאים האמריקאיים שיבואו להתארח בו.

חגיגת־חמור בבני־ברק

תושב בני־ברק, שטרח וגידל אתון עד שהגיע לפירקה, הרתה והמליטה עיור זכר בכור, זיכה את תושבי עירו במיצווה נדי־רה ומיוחדת במינה: השתתפות בטקס פידיון פטר חמור.
בטקס, שנערך בשבת האחרונה, הש־תתפו אלפים, והדבר עורר ברחוב החרדי התרגשות הרבה יותר גדולה מאשר הפ־גנת־השבת בפתח־תיקווה, יום קודם לכן.

סוכנות ידיעות פרטית במישרד־הביטחון

בימים האחרונים התחיל מישרד־הביטחון להפיץ באופן עצמאי את הודעותיו הרישמיות לעיתונות. לישכת העיתונות הממשלתית, שזהו תפקידה, ממשיכה גם היא להעביר את אותן הידיעות עצמן. כך מתקבלת במערכות העיתונים כל הודעה כזאת פעמיים.
במישרד־הביטחון מלגלגים על איתן הבר, יועצו של השר לענייני תיקשורת, כי הוא מנסה להקים סוכנות־ידיעות פרטית.

רבין דואג לחברים

יצחק רבין, בתפקידו כשר־הביטחון, מינה את האלוף (במיל') הימני קיצוני דני מט כיו"ר המועצה לאתרי הנצחה.
שימעון שבס. עוזרו של רבין לענייני התיישבות ויד ימינו במיפלגת העבודה. מונה כנציג מישרד־הביטחון במועצה הארצית לתיכנון ולבניה.

הקונגרס בעוד שנה וחצי

נקבע סופית המועד לכינוס הקונגרס הציוני: נובמבר 1987. וזהו התאריך המאוחר ביותר שניתן לכנס בו את הקונגרס. מועד מאוחר יותר היה מחייב שינוי בחוקת ההסתדרות הציונית.
כנראה שגם הפעם לא ייערכו בחירות בקהילות בארצות־הברית, והצירים משם ימונו לפי מפתח מיפלגתי.

גביש ייכנס לנעליים

ישעיהו גביש, מנכ"ל כור, מתכוון לתהות היטב על טיבן של הנעליים של בנימין גיבלי, עיסקי־הנעליים הם בתחום אחריותה של קבוצת־המזון בכור, שאותה מנהל גיבלי.

הדוקטורים בחקירה

המישטרה חוקרת את הד"ר מוריס רוזנב, מנהל המכון הפאתולוגי, ואת הפסי־כיאטר הד"ר אלכסנדר סקלי בענייו חוות־הדעת על רציחות כביש־החוף. הם חשו־דים בעבירה על סעיף 117 לחוק־העונשין.
הדוח, שהוגש לבית־המישפט על־ידי סניגוריו של שלמה חליווה, עורר זעם רב במישטרה ובפרקליטות. את הדוח פירסם לראשונה עזרא גולדברג, שהבין אותו כדי לעזור לעמוס ברנס.

עיצומים סודיים ב„הסנה"

במשך כמה שעות, באחד מימי השבוע שעבר, ערכו עובדי חברת־הביטוח ההסתדרותית „הסנה" עיצומים, על רקע דרישות־שכר. יו"ר ועד־העובדים התאמץ להסתיר את העניין מהתיקשורת. בהנחה שבמאבק חשאי ניתן להשיג הרבה יותר מאשר במאבק פומבי.

פרידמן בצרות

מנכ"ל מרכז־הקבלנים מתכוון לסלק מבניין המישרדים של המרכז, שברחוב מיקווה־ישראל בתל־אביב, את מישרדו הפרטי של צבי פרידמן. פרידמן היה הדובר הקודם של המרכז.
בינתיים מתאמץ פרידמן להתמנות כיועץ אישי מיוחד לדויד שטרן, נשיא הקבלנים.

כתבים יפנו לבג"ץ

כתבי־פלילים בירום מתכוונים לפנות לבג"ץ, בעתירה נגד שופט־השלום הבאר־שבעי יואב בירון, שהוציא צו האוסר את פירסום שמו של חשוד במעשה מגונה בילדה. החוק מעניק לשופט סמכות להוציא צו כזה רק כאשר הפירסום עלול לפגוע בקטין או בביטחון־המדינה. השופט הקשיב לנימוקי הסניגור, כי הקורבן היא קטינה בת 8, והוציא את הצו המבוקש.

משפדים בסלון

מכשיר חדש עומד להיות הלהיט הישראלי הבא: מיתקן לצליית מיני־בשר וירקות בסלון. שמו: „שיפודית".
הוא פותח באמקור במאמץ גדול ובסודיות גמורה, מחשש העתקות.

שרברבים בג'ונגל

לוועדת הפנים של הכנסת יוגש בקרוב מיסמך מפורט, שיציע לקבוע חקיקה ותקנות מחייבות בתחום תיקוני השרברבות, כדי לבער את הג'ונגל השורר בענף זה.
האינטרס של חברת ידי אהב. המכינה את המיסמך, אינו רק בהעלאת רמת העוסקים במיקצוע, אם יחוייבו האינסטלטורים ברישוי, הם גם ייאלצו לשלם מיסי־אמת ולא יוכלו לנהל תחרות־מחירים פרועה ומופקרת.

פוליטיקה בתיאטרון

בתיאטרון־חיפה קיים חשש מפני לחצים והתערבות של פוליטיקאים בתיכנון האמנותי.
במועצת עיריית־חיפה מתגבש רוב הכולל את נציגי הליכוד, הדתיים וחלק מחברי המערך, המתכוון להגביל את החופש האמנותי לגבי הצגת מסרים חברתיים־פוליטיים.
פוליטיקאים אלה טוענים שתיאטרון חיפה הפך „מעוז השמאל באמנות הישראלית."

ברנס כותב שירים

עמוס ברנס עסוק בימים אלה בכתיבת ספר אוטוביוגראפי, המתאר את חוויותיו בכלא. במקביל כותב ברנס גם ספר־שירה. הוצאת הספרים מתעכבת בשל קשיים בספיים. מאז שיחרורו נאבק ברנס על טיהור שמו במישפט חוזר. כמו כן הוא מקדיש את מירב זמנו לשיקום אסירים משוחררים.

לחמניות מופקעות בבירה

סקר של מועצת פועלי ירושלים גילה כי המאפיות והחנויות בבירה מפקיעות את מחירי הלחמניות בצורה מתוחכמת, מבלי להפר את צו־הפיקוח על המחירים.
הצו קובע כי מחירה של לחמניה בת 60 גרם יהיה 75 אגורות. אך היצרנים אינם אופים במעט במישקל זה, אלא מוסיפים 10 גרם ומכפילים את המחיר.

חייל המילואים אברהם ברדוגו (מימין) נדון למאסר בפועל. חלק מההליכים המישפטיים היו בלתי־חוקיים. למזלו של ברדוגו הוא עורך־דין

משפט צבאי

טראי (מיל') אברהם ברדוגו עמד דום לפני חדר־המפקד. רס"ר המישמעת ניגש אליו, פתח את דלת חדרו של המפקד והצעיד את הטוראי, בצעדי שמאל־ימין, פנימה לתוך החדר.

אחרי ההצעדה המקובלת, מצא את עצמו ברדוגו במרכזו של מישפט צבאי מישמעתי, שבו הוא נאשם בסירוב פקודה. ההליך המישפטי הסתיים חיש קל. כשיצא ברדוגו מן החדר, היה רשום בגיליון־המישמעת שלו עונש של שיבעה ימי־מחבוש על־תנאי, לתקופה של שנה.

למחרת חזרה הסצינה על עצמה. הפעם היה האישום: נפקדות. הקצין השופט, אלוף־מישנה סופר, גזר על חייל־המילואים הנאשם שיבעה ימי־מחבוש בפועל על עבירת הנפקדות. והוסיף עליהם עוד שיבעה ימים — הפעלת העונש־על־תנאי מן היום הקודם. בסך־הכל, 14 ימי־מאסר בפועל. שאותם. כך הודיע הקצין השופט, יתחיל ברדוגו לרצות רק אחרי תום ימי־מילואים שלו.

תת־אלוף בלי נימוקים

כל הסיפור התחיל שבועיים קודם, כאשר טוראי (מיל') ברדוגו התייצב לשירות המילואים השנתי שלו אי־שם בירושלים. זה היה שירות המילואים הראשון שלו במיסגרת יחידה חדשה, השייכת למערך ההגנה האזרחית (הג"א). עד אז שירת ביחידת־שדה. צירופו ליחידת הג"א היה תוצאה של החמרה במצב בריאותו — ברדוגו סובל מקצרת נשימתית (אסטמה).

ברדוגו עבר את כל השלבים המקובלים במיקרים כאלה, והתייצב לפני שלוש ועדות רפואיות. בסופו של התהליך החליטו הרופאים להעביר אותו ליחידה עורפית, כשהם קובעים כי עליו לשרת קרוב לביתו. כדי שיוכל לישון בירושלים.

כשקיבל את צו־הקריאה השנתי, נדהם לראות כי הוא נשלח לשרת במיתקן צבאי אי־שם בנקיעת־הירדן, רחוק מן הבית. ברדוגו שלח את הצו בחזרה, כשהוא מפנה את קצין־הקישור לקצין־שיפוט על שתי עבירות: סירוב פקודה ונפקדות (מכיוון שלא נסע באותו יום למיתקן) וקיבל מאסר בפועל. לא ניתנה לו האפשרות, כמו לכל נאשם, לעיין במיסמכים לפני המישפט הצבאי. כדי שיוכל להכין את טיעוניו כראוי, והוא הועמד לפני עובדה מוגמרת. העונש שניתן לו היה בלתי־הגיוני לחלוטין — הקצין הטיל עליו מאסר על תנאי ביום אחד, על עבירה שנעשתה שבועיים קודם, ולמחרת הפעיל את התנאי והפך אותו לעונש מאסר־בפועל, על עבירה שנעשתה גם היא שבועיים קודם — או, בעצם, על אותו האירוע עצמו. הדבר עומד בניגוד לכל הגיון. מהות העונש על־תנאי הוא להזהיר את הנאשם שלא יעבור עבירה דומה מיום מתן העונש למשך התקופה הנקובה (במיקרה הזה, שנה קדימה). לפי ההגיון, קצת קשה להפעיל עונש על־תנאי לעתיד לגבי עבירה בדיעבד. אך הדבר לא שינה לקציני־השיפוט, והוא המשיך בשלו. נוסף לזה, כמו להוסיף חטא על פשע, הוא קבע שאת המאסר ירצה ברדוגו רק מיום סיום המילואים.

נדהם ומשתאה על נפלאותיה של המערכת המישפטית בצבא, החליט ברדוגו לערער לפני ערכאה נוספת: קצין בדרגה בכירה יותר. הוא הפעיל מייד את מישרד עורכי־הדין שלו בירושלים. שם נברק החוק הצבאי לפרטיו, ואחרי בדיקה הוכן עיררעור מפורט, שהשתרע על שלושה עמודי פוליו, ובו שטח טוראי (מיל') ברדוגו את כל העוברות ואת כל הטענות המישפטיות.

בינתיים, במשך כל הימים שעברו בין מישפט למישפט, המשיך ברדוגו לשרת את שירות־המילואים שלו באב־טחת־הציבור. כשהוא עושה מישמרת יום בשמירה על מיתקן צבאי בתוך קציני־שיפוט על־תנאי לגבי מעשה בעבר, לא ראו בזה שום דבר יוצא־דופן. יתירה מזו, אחד הקצינים אף התגאה לפניו שהוא יושב כשופט צבאי ברינים מישמעתיים זה 20 שנה, ודברים כאלה נעשים כל הזמן. הוא היה בטוח בצידקת עמדתו.

הטוראי הסורר

אך ברדוגו, שידע כמישפטן ועורך־דין בעל נסיון רב, שיש בידיו קייס מישפטי עקרוני, לא ויתר. הוא המשיך לבדוק את חוק השיפוט הצבאי, ירושלים ולן כל לילה בביתו שבבירה.

תשובתו של הקצין הבכיר, תת־אלוף , מפקד העורף, לעיר־עורו, הדהימה את ברדוגו אף יותר. היתה זו תשובה קצרה, על נייר צבאי רישמי, כתובה בכתב־יד. היא היתה קצרה, אך נחרצת: „קראתי את הערר ואני דוחה את עיררעורו של הנאשם הנ"ל." לתשובה לא צורפו כל נימוקים מישפטיים או אחרים לדחיית־הערר.

בשלב הזה פנה העולם הזה לדובר־צה"ל וגולל לפני נציגו את השתלשלות העניינים. במישרד דובר־צה"ל לא השתוממו כלל מהפעלת העונש־על־תנאי ומכל העובדות המוזרות הנ"ל אחרות. הבדיקה ארכה יום אחד, והתשובה שהתקבלה היתה גם היא קצרה: „אין לטפל בסוגיה זו. זהו מיקרה פרטי, האיש יכול להגיש קבילה לנציב־קבילות־החיילים."

גם מפקדיו הישירים והגבוהים של הטוראי (מיל') ברדוגו, שאותם ניסה להעמיד על האבסורד שבהפעלת עונש תנאי ואסור היה לקציין לדחות את ביצוע גזר־הדין עד לאחר סיום שרות המילואים. אילו רצה לשלוח אותו לכלא, היה צריך לעשות זאת ברגע סיום המישפט, ולכן, בשלב הזה, היה ברור שברדוגו כאילו כבר ריצה את עונש המאסר־בפועל שהוטל עליו.

מפקדיו של ברדוגו, שהיו בטוחים כי כל עירעוריו נדחו וכי הוא עומד להיכנס לכלא, הודיעו על כך לכל חיילי יחידת־המילואים — למען יראו ויירא. הם נדהמו כשהגיעה החלטתו של הפרקליט הצבאי הראשי, שבה נאמר במפורש כי כמה וכמה מן הצעדים שננקטו היו בלתי־חוקיים לחלוטין.

ביום המילואים האחרון, היום החמישי השבוע, כשברדוגו אמור היה להשתחרר ביחד עם כל חיילי היחידה, אחרי המערבולת הקפקאית שעבר, הוא נקרא שוב לפגישה אצל מפקד היחידה. הוא היה בטוח שעומדים „להלביש" עליו תרגיל, והתקשר מייד למישרדו של הפרקליט הצבאי הראשי. במישרדו של הפרקליט אמרו לו שאין לו מה לדאוג, וכי הקצין רוצה רק לשוחח איתו.

כל החיילים השתחררו והלכו לבתים במהירות הבזק. ברדוגו נשאר במדים ליד מישרדי היחידה. שם התברר לו, לתדהמתו, כי באותו בוקר נסע מפקד־המחוז, ששפט אותו, באופן מיוחד לתל־אביב, למישרדו של הפרקליט הצבאי הראשי, כדי לנסות ולשנות את „רוע הגזירה" ולהחזיר את הגלגל אחורה, ולשלוח את ברדוגו בכל־זאת לכלא. הפרקליט הצבאי דחה את טענותיו של הקצין, וזה חזר לירושלים כדי לנהל שיחה עם הטוראי הסורר.

עולם כמינהגו

סר"ר היחידה הצעיד את ברדוגו בשמאל־ימין אל תוך חדרו של המפקד. שם קיבל החייל שטיפה מן המפקד, שניסה בתירוצים שונים לטייח את הטעויות המישפטיות שעשו הוא וקצינים אחרים ביחידה, במהלך הנסיון לשפוט את חייל־המילואים.

אין ספק שאילו היה ברדוגו סתם חייל מן השורה, ולא עורך־דין הבקי בנייבכי החוק והמישפט, היה יושב בתום תקופת המילואים, 14 יום בכלא צבאי באופן בלתי־חוקי לחלוטין. חייל־מילואים פשוט אינו מכיר את כל ערכאות העיירעור, אין לו היכולת להפעיל מישרד עורכי־דין, שיבדוק למענו כל היבטים המישפטיים של חוק־השיפוט־הצבאי. דברים כאלה, כמו שהתברר במהלך המישפט הזה, מתרחשים בצה"ל כל הזמן. הם מזכירים יותר מישפטים בצבאו של הקיסר ירום הודו, בימיו של החייל האמיץ שווייק, מאשר מישפטים במדינה דמוקרטית מודרנית.

ברור כי הקש"ים (קציני־שיפוט זוטרים) והקש"בים (קציני־שיפוט בכירים), שאינם מישפטנים מיקצועיים, ימשיכו לשבת על כס המישפט וימשיכו לעשות, בלי ידיעה, דברים לא חוקיים, ודברים כאלה נעשים בצה"ל מדי יום. מעטים מהם מתפרסמים או זוכים להתגלות, ועולם כמינהגו נוהג.

אין להפעיל מאסר על־תנאי ואין לדחות ביצוע גזר־דין

ר"ח בשמאל־ימין אל תוך חדרו של המפקד. שם קיבל החייל שטיפה מן המפקד, שניסה בתירוצים שונים לטייח את הטעויות המישפטיות שעשו הוא וקצינים אחרים ביחידה, במהלך הנסיון לשפוט את חייל־המילואים.

אין ספק שאילו היה ברדוגו סתם חייל מן השורה, ולא עורך־דין הבקי בנייבכי החוק והמישפט, היה יושב בתום תקופת המילואים, 14 יום בכלא צבאי באופן בלתי־חוקי לחלוטין. חייל־מילואים פשוט אינו מכיר את כל ערכאות העיירעור, אין לו היכולת להפעיל מישרד עורכי־דין, שיבדוק למענו כל היבטים המישפטיים של חוק־השיפוט־הצבאי. דברים כאלה, כמו שהתברר במהלך המישפט הזה, מתרחשים בצה"ל כל הזמן. הם מזכירים יותר מישפטים בצבאו של הקיסר ירום הודו, בימיו של החייל האמיץ שווייק, מאשר מישפטים במדינה דמוקרטית מודרנית.

ברור כי הקש"ים (קציני־שיפוט זוטרים) והקש"בים (קציני־שיפוט בכירים), שאינם מישפטנים מיקצועיים, ימשיכו לשבת על כס המישפט וימשיכו לעשות, בלי ידיעה, דברים לא חוקיים, ודברים כאלה נעשים בצה"ל מדי יום. מעטים מהם מתפרסמים או זוכים להתגלות, ועולם כמינהגו נוהג.

במדינה

העם

צלילי הימנון

תיזמורת צה"ל ניגנה. ברבים אחזה צמרמורת. אבל המסקנה היא חיובית

ברבים מניצולי־השואה במדינת־ישראל אחזה השבוע צמרמורת.

על מירקע הטלוויזיה נראו שר־הביטחון והרמטכ"ל של מדינת־ישראל, לצידו של שר־הביטחון הגרמני.

מולם עמדה תיזמורת צה"ל, וניגנה את צלילי ההימנון הגרמני.

בתודעתם של מאות אלפים מעוררים צלילים אלה את האסוסיאציות הנוראות ביותר עם התקופה הנאצית. אומנם, גרמניה החדשה החליפה את מילות ההימנון (על־ידי המרת הבית הראשון של השיר בבית השלישי שלו), אך המנגינה נשארה כפי שהיתה. ל־ניצולי־השואה היא אומרת: „רויטש לנד. דויטשלנד איבר אלס:" גרמניה מעל לכל בעולם.

אולם דווקא אסוסיאציה זו הובילה אל המסקנה: החיים נמשכים. מילחמות מסתיימות, גם הזוועות הנוראות ביותר אינן יכולות לעצור את ההתקדמות. כיום זהו הימנונה של גרמניה אחרת, שותפה ובעלת־ברית של ישראל בתחומים רבים וחשובים.

כפי שאמר השר האורח: „אסור לשכוח את העבר, אך יש להסתכל קדימה, אל העתיד:"

זה אפשרי! לפני 40 שנה לא עלתה גם ברמיון הפרוע ביותר האפשרות שתיזמורת הצבא הישראלי תנגן את ההימנון הגרמני הזה על אדמתה של מדינת־ישראל, לכבוד שר־ביטחון גרמני שהיה טייס־קרב, אך הדבר קרה.

ואם קרה כדבר הזה בין גרמניה וישראל, המייצגות את שני הקצוות של הטרגדיה הנוראה ביותר בתולדות העת החדשה, הרי יש בכך מסר גם לטרגדיות אחרות. אם הגיעה ישראל לידי התפייסות עם גרמניה, היא יכולה להגיע להתפייסות גם עם אויביה הערביים.

במילחמת ישראל־ערב לא אירעו מעשי־זוועה העלולים להזכיר — ולוא במעט — את מוראות השואה. מישקף־השינאה בין העמים האלה קטן לאין־שיעור מן „השינאה האפורה כשק" לגרמניה, שעליה כתב נתן אלתרמן בשירו. ואם הסיכסוך הישראלי־גרמני פינה את מקומו למעמד כזה של התיידדות, קל וחומר שהדבר אפשרי בסיכסוך הישראלי־ערבי.

יחסי־חוץ

האצבע של פרס

רגן שונא את קד־אפי. אבל הוא לא ריצה להודות בכך שקד־אפי אחראי לסיציון. היו לו סיבות טובות לכך

התפוצצות הבקיעה את דופן מטוס־הנוסעים של חברת ט־וו־א האמריקאית. ארבעה נוסעים נשאבו החוצה, אל מותם.

להסברה הישראלית היתה זאת מתנה מן השמיים. שימעון פרס, שביקר באותה עת בארצות־הברית, מיהר ל־שלוח אצבע מאשימה: לוב וסוריה הן האשמות.

ורק אחרי שאמר את הדברים, הסתבר כי הביך את ממשלת ארצות־הברית בצורה חמורה ביותר.

„מישטר מטורף". לכאורה, הי־תה ההתנהגות האמריקאית מוזרה. זה עתה הסתיים שלב בעימות בין צי ארצות־הברית ומישטרו של מועמר קד־אפי. הממשלה האמריקאית המשיכה במילחמת־התעמולה נגד „המישטר המטורף" של לוב. נודע כי האמריקאים אף ניסו להביא את מצריים לפתיחת מיתקפה צבאית על לוב.

משום־כך היה זה טיבעי שהאמריק־

(המשך בעמוד 8)

הנדון:

זוהי ההזדמנות הגדולה לשבור את כבלי הכפיה

תנועת המרי העברי

ל ותר מן המעשה המחפיר עצמו מרגיזה עוזת המצח שבו.

זוהי חוצפה, פשוטו כמשמעו.

חוצפה גסה, גלויה, שלוחת־רסן.

מיעוט זעיר של חרדים אומר לעם שלם: אני מחזיק אותך בגרון. נראה מה אתה יכול לעשות לי.

■ ■ ■

ז ה עשרות בשנים משגע המיעוט הזה את הציבור בישראל. אך הציבור לא התרגז ממש.

הוא לא התרגז ממש, מפני שהוא אמר לעצמו, בסתר־ליבו: „נו טוב, הם קנאים. איכפת להם מאוד. לנו לא כל־כך איכפת. אז למה שלא לוותר להם?"

וחוץ מזה, מתחת לסף־ההכרה, זכרו החילוניים גם את בית אבא־אמא, או סבא־סבתא, והיה להם שמץ של יסורי־מצפון על שנטשו את דת־אבותיהם.

משום כך לא היו מוכנים ומסוגלים לקום על רגליהם ולעמוד בפני הסתע־רות החרדים, כאשר אלה לחמו על עניינים דתיים מובהקים.

לדתיים היה חשוב שלא יוגש בשר־חזיר במיסעדות. לחילוניים לא היה כל־כך חשוב שיוגש. מה גם שיכלו תמיד להשיג „בשר לבן" מתחת לדלפק.

לדתיים היה חשוב שלא תהיה תחבורה בשבת. לחילוניים לא היה חשוב לנסוע בשבת דווקא ברכבת ובאוטובוסים, כל עוד יכלו לנסוע במו־ניות־שרות ובמכוניות פרטיות.

יום־הכיפורים קדוש לדתיים. לחילוניים לא היה איכפת להישאר יום אחד בבית.

הדתיים רוצים לשמור על יום־השבת לקדשו. לחילוניים לא היה איכפת שהשכונות ייסגרו בשבת — כל עוד יכלו הם עצמם לנוע בשכונותיהם.

הדתיים רצו לחנך את ילדיהם במערכות־חינוך נפרדות — זו הקרויה „עצמאית" וזו הקרויה „ממלכתית־דתית". לחילוניים לא היה איכפת מה מעוללים הדתיים לילדיהם.

הדתיים כפו תכנים דתיים גם על החינוך הכללי. החילוניים סבלו את זה, כל עוד הוסותה תעמולה דתית זו כ„תודעה יהודית", „לימודי היסטוריה" וכדומה.

הדתיים השתלטו על ענייני־האישות במדינה. לחילוניים לא היה איכפת איזה טקס יתקיים בעת נשואיהם. איך יתבצעו הגירושין ומה יגידו על קיברם, כל עוד ניתן להתחתן, להתגרש ולהיקבר, וכל עוד יכלו החריגים להינשא בדרך חלופית (קפריסין, מכסיקו).

הדתיים רוצים שכל ילד יהודי יעבור טקס של ברית־מילה. החילוניים קיבלו את הדבר, „כדי שהילד שלנו לא יהיה שונה."

הדתיים כפו את אורח־חייהם על הצבא, החי־לוניים השלימו עם זה, „כדי שגם הדתיים יוכלו לשרת איתנו."

הדתיים אסרו על חברי־הממשלה החילוניים לטוס בשבתות. לאלה לא היה איכפת, כל עוד ניתן להם לטוס בכל שאר ימות השבוע, הלוך וחזור, הלוך וחזור.

הדתיים סגרו את אל על בשבת. החילוניים שילמו את המחיר, וטסו בשבתות בחברות אחרות.

וכן הלאה וכן הלאה.

כל עוד האמינו החילוניים שהכפיה באה מטעמים דתיים אמיתיים.

■ ■ ■

כ ה שקוראה עכשיו שונה לחלוטין.

לוויכוח של שעון־הקיץ אין קשר עם ענייני־דת. גם לדיברי החרדים עצמם, הקשר הוא לכל היותר שולי.

כאן מתערב הציבור החרדי באורח־חייו של כל הציבור הישראלי, ומבקש להכתיב לו משהו הנוגע לחייו של כל גבר ואשה, זקן וילד — חיי־המישפחה, העבודה, הבילויים.

הציבור הדתי עושה זאת בחוצפה עילאית, מתוך התנשאות שאין דומה לה. כאילו בא לומר לכל אדם בישראל: „כך אני רוצה. סתם כך. מתחשק לי. ויש לי הכוח לעשות את זה."

כאן נעשה שימוש ברוטאלי בכוח פוליטי — כוח שאינו נובע מריבוי המצביעים בבחירות, אלא ממיקום די מיפלגות הדתיות הקטנות על המפה הפוליטית, בלשון־המאזניים בין שני הגושים.

עד כה נעשה שימוש ברוטאלי כזה כדי לכפות חוקים דתיים, או לשדוד את קופת־המדינה למטרות „ייחודיות", או לשחרר אברכי־משי מן החובה הלא־נעימה למות למען המולדת.

ואילו הפעם זוהי הפגנת־כוח לשמה, התגרות פשוטה.

איש אחר, שהמיקריות הפוליטית העניקה לו את הסמכות הרישמית לכך, החליט.

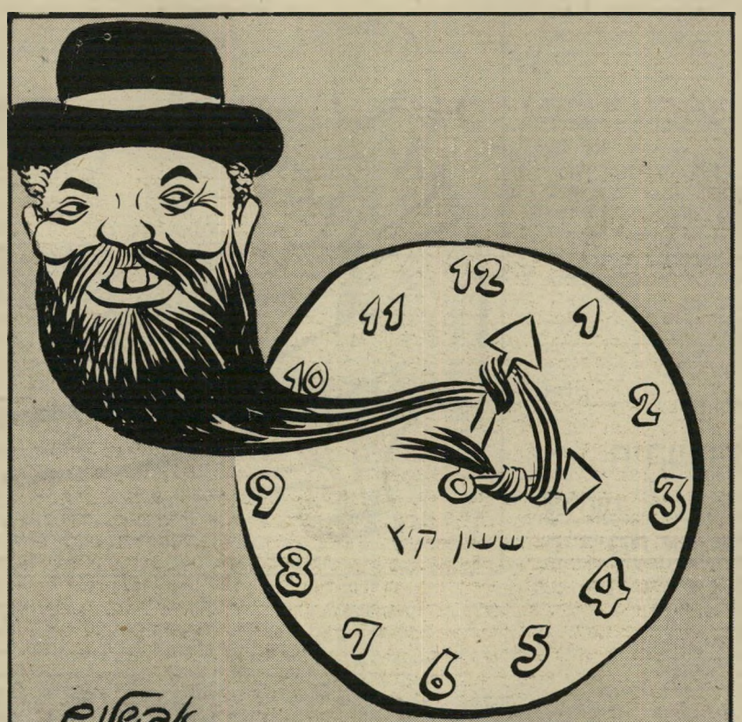

ומאחוריו עמד איש אחר, הרב אלי־עזר שך.

בפרשת שעון־הקיץ, הרב שך פיעל בשליטי־יחיד, בדיקטטור. על פיו, ועל פיו בלבד, יישק דבר.

■ ■ ■

א גב, הסמכות הזאת שניתנה לשר־הפנים לא ניתנה לו משמיים. וגם לא על־ידי הנציב העליון הבריטי. היא ניתנה לו על־ידי הכנסת הריבונית של מדינת־ישראל.

כדאי לזכור זאת. לשמע קריאות־הזעם החסו־דות של העסקנים החילוניים־כביכול, אנשי הליכוד והמערך כאחד.

עד לפברואר 1981 היה קיים במדינה חוק מנדטורי, שחייב את הממשלה להנהיג שעון־קיץ. כך קבע בית־די מישפט העליון, ברוב דיעות.

כדי „לתקן" זאת, הגישה אגודת־ישראל הצעת־חוק, שבאה להעניק לשר־הפנים שיקול־דעת מלא ובלעדי. ועדת־החוק־חוקה־ומישפט מיתנה את ההצעה וקבעה ששר־הפנים יתחלק בסמכות זו עם שר־האנרגיה, ויהיה זקוק לאישור ועדת־הכלכלה של הכנסת. אולם כאשר חזרה הצעת־החוק למליאה, לקריאה שניה, קיבלה הכנסת ברוב־דיעות של 35 נגד 28 את ההצעה המקורית של אגודת־ישראל: ששר־הפנים לבדו יחליט. זה היה ב־10 בפברואר, 1981.

הכנסת הבינה היטב את אשר היא עושה. בוועדה ובמליאה התנהל ויכוח נוקב. אני הגשתי הסתייגות שבאה לקבוע ששר־האנרגיה לבדו יקבל את הסמכות להחליט. באישור ועדת־הכלכלה של הכנסת.

(בוויכוח במליאת־הכנסת אמרתי, בין השאר: „מישרד־הפנים ותפקיד שר־הפנים שייכים לא־חוזה השמורה למיפלגה הדתית... אני מציע לקבוע ששר־האנרגיה הוא שיחליט... (בהצעת־החוק נקבע) ששר־הפנים יחליט אם וכיצד להנהיג שעון־קיץ. ירצה — ינהיג שעון־קיץ; לא ירצה — לא ינהיג שעון־קיץ.")

נציג המערך הגיש הסתייגות שבאה להעניק לשר־הפנים את הסמכות להנהיג או לא להנהיג שעון־קיץ, והוסיפה לכך רק את החובה „להתיי־עץ" עם שר־האנרגיה. בכך פסל את הסמכות, אשר רוב־הוועדה ביקש להעניק לשר־האנרגיה, כשותף מלא לשר־הפנים בקבלת ההחלטה.

מי היה נציג המערך? למרבה האי־רוניה: דווקא משה שחל, שלא חלם אז שהוא עצמו יהיה שר־האנרגיה.

כך. בגלל שיקולים מיפלגתיים צרים ופזילה לעבר „חידוש הברית" עם הדתיים, קיבלה הכנסת את החוק, המפקיד עניין זה לשרירות־ליבם של העסקנים הדתיים ואדוניהם, הרבנים הקיצוניים.

עם ישראל לא נשאל, כמובן.

■ ■ ■

ל ש למנוע את הסחת הדיעה הציבורית מן העיקר.

הוויכוח על הנהגת שעון־הקיץ אינו מתמצה בפרט מעשי זה או אחר.

סביר להניח כי שעון־הקיץ יגביר את פיריון־העבודה, והמדינה זקוקה לכך מאוד.

סביר להניח שהוא יביא לחיסכון בדלק, וגם זה חשוב.

סביר להניח כי יפחית את מיספר הקורבנות של תאונות־דרכים ותאונות־עבודה. וכל המציל נפש אחת וגו'.

על כל הדברים האלה אפשר להביא סטאטיסטיקה לכל דבר. וכבר נאמר שיש שלושה סוגים של שקר: אי־אמת, חצי־אמת וסטאטיסטיקה.

מי שקובע את הרכב הוועדה הבודקת, קובע גם את הסטאטיסטיקה המועדפת על־ידה. (זוהי חוכמה ישנה. כאשר ממנים ועדה, עצם המינוי כבר נושא בחובו את המסקנות, שהרי הממנה יודע מראש את דיעותיו של כל אחד מן המ־מונים.)

אני משוכנע כי הרב פרץ יכול להביא סטאטיסטיקה טובה לכל עניין שירצה להוכיח. וגם פסוקים מתאימים מן התנ"ך ומפי חז"ל.

לגבי כל הסוגיה הזאת — ההיבטים המעשיים של שעון־הקיץ — די בעובדה פשוטה אחת: כל ארצות־אירופה, ממערב וממיזרח, הנהיגו את שעון־הקיץ. כאן תופסת המיצווה „אחרי רבים להטות". יש להניח כי מדינות אלה, המקדישות משאבים רבים למחקר, יודעות את אשר הן עושות.

כל מדינות אירופה, זולה אחת: אלבניה.

אלבניה הנחשלת, המתבודדת, המנותקת, גטו קומוניסטי מנודה־ומוחרם.

וישראל המתבודדת, המנותקת, שבה גובר הפיגור. גטו ממלכתי הנושא את עיניו אל העבר הרחוק. „עם לבדד ישכון," כפי שקילל אותה בילעם.

■ ■ ■

ד נימוק האמיתי להנהגת שעון־הקיץ הוא פשוט, ואין לטשטשו:

הציבור הישראלי רוצה בכך.

אין ספק שזהו רצון רובו העצום של הציבור. הציבור מאמין שזהו שיפור ניכר באיכות־חייו.

די בנימוק האחד והיחידי הזה.

זהו הנושא העומד כאן לדיון ולהכרעה:

האם קובע בעניין כזה הרצון הברור של הרוב העצום, או השרירות העקש־נית של מיעוט קטן?

אילו היה קיים במדינה חוק המאפשר מיש־אלי־עם על נושאים מוגדרים, כמו בארצות־הברית ובשוויץ, היה הדבר מוכרע בפשטות ובאורח דמוקרטי. אך בישראל אין לרוב הציבור שום אפשרות לכפות משהו על שר כלשהו. גם האפשרות התיאורטית להביא את העניין להכר־עה ביום־הבחירות אינה קיימת למעשה, מפני שדי בכמה רבבות הקולות של המחנה החרדי הקיצוני כדי להעניק לו מעמד מכריע בין שני הגושים.

עובדה זו היא הגורמת להרגשת חוסר־האונים, שהיא נחלת הציבור בכל ויכוח עם הפקידות העסקנים הדתיים.

אך דווקא מבחינה זו חל עכשיו שינוי.

שינוי דרמאתי, העשוי להיות מהפכ־ני.

■ ■ ■

ב ימים האחרונים ניכרים, בפעם הראשונה בתולדות המדינה, הסימנים להתקוממות ציבורית אמיתית נגד הדיקטטורה הדתית.

התקוממות פעילה, מעשית, המגיעה למימדים של מרי אזרחי.

מרי אזרחי של הרוב. מרי שאינו מחייב הפרת שום חוק.

בניגוד לרוב הנושאים האחרים, שעליהם נטושה מילחמת־הקיום של הציבור החילוני במחנה הדתי, יש הפעם בידי הציבור האמצעי לשבור את מזימת הקנאות השחורה.

האמצעי הוא פשוט לגמרי: אם יחליט הציבור ברובו המכריע להנהיג את שעון־הקיץ, יש בידו לעשות כן.

הסימנים הראשונים כבר צצו בשבוע האחרון, באורח ספונטאני. מוסדות ציבוריים ופרטיים, מיפעלים ובתי־עסק, ציבורי־עובדים וגופים אח־רים פשוט החליטו להנהיג את שעון־הקיץ באופן פרטי־זאני.

זוהי התפרצות של זעם, רפלקס של הגנה עצמית.

(המשך בעמוד 8)

מאת **אורי אבנרי**

(המשך מעמוד 7)

עלידי מעשה פשוט ומעשי זה מבריז הציבור: זהו! עד כאן! נמאסתם!

■ ■ ■

אני רואה בתנובה זו את התופעה החיובית ביותר שהיתה במדינת־ישראל מזה שנים.

היא מוכיחה כי הציבור בריא,

בכוח הציבור החילוני לשבור הכפייה הדתית

שהוא מתחיל להבין את כוחו, שהוא מתעורר מאדישותו חסרת־הישע, שהוא מוכן להשיב מילחמה שערה.

אני מקווה שתנועה ספונטאנית זו תתפשט ותתרחב ותקיף את כל מערכות־החיים של המדינה, כפי שקרה לא פעם בתולדות המדינה — אם כי על רקע שונה. למשל: כאשר טיאטאה ההתקוממות הציבורית את גולדה מאיר ומשה דיין מעל הבימה, למחרת מילחמת יום־הכיפורים. וכאשר הכריחה התקוממות דומה את ממשלת־בגין למנות ועדת־חקירה אחרי טבח צברה ושאתילא, ואחר־כך לסלק את אריאל שרון ממישרד־הביטחון.

המרי האזרחי להנהגת שעון־קיץ צריך להקיף את כל שיטחי־החיים. הוא צריך להתחולל בבתי־הספר. אם שר־החינוך מהסס ופוחד, צריכים ההורים להכריח את בתי־הספר לקבל את דינם. אותו הדבר צריך לקרות בבתי־המישפט, בשרותים הציבוריים השונים, בכל מוסד ומיפעל.

כך יזהה שעון־הקיץ על אפם וחמתם של החרדים. יישארו נא הם, בגטאות העלובים, דבקים בשעון־החורף. יבושם להם.

■ ■ ■

אם אבן יקרה הדבר הזה, תהיה משמעותו הרבה מעבר לתחום המסויים של הוויכוח על שעון־הקיץ.

אם יצליח הציבור להנהיג את שעון־הקיץ, הוא ישתכנע שיש בכוחו להנהיג בכלל זמנים חדשים במדינה.

מרי אזרחי הוא מכשיר אדיר־עוצמה להתעוררותו של ציבור. וכאשר יתעורר הציבור החילוני, יש בכוחו לשבור את כבלי הכפיה הדתית בכל השטחים.

יתכן כי מעז ייצא מתוק — זכי המאבק על שעון־הקיץ יהפוך את שעון־החול של הכפיה הדתית על פיה, עד שיקיון עליה הקץ בכל התחומים.

במדינה

(המשך מעמוד 6)

אים יאשימו מייד את לוב במעשה־זוועה חדש זה. אולם קרה ההיפך. האמריקאים גימגמו, אמרו ש"אין הוכחות" — כאילו זה הרתיע אותם אי־פעם מלהטיח האשמות ביריביהם.

מהו פשר התעלומה?

הפגנת־כוח זולה. ההסבר פשוט למדי.

כאשר ערך הנשיא רונלד רגן את הפרובוקציה המזויינת מול חופי לוב, היתה דעת־הקהל האמריקאית מסויגת מאוד. לאמריקאים אין חשק להרפתקות צבאיות חמורות. מאז הטראומה של וייט־נאם. הם היו מוכנים להפגנת־כוח זולה ובלתי־מסוכנת, אך לא לעימות של ממש. ואכן, רגן הבטיח לציבור כי אין כל סכנה. שדי באיום על קד־אפי.

כבר אז היו באמריקה פרשנים שהזהירו כי הפרובוקציה תתנקם: שהתוצאה היחידה תהיה חיזוק מישטרו של קד־אפי בלוב ובעולם הערבי, והמרצת האיש לפתוח במערכת־טרור עולמית שאי־אפשר להתגונן מפניה.

הפצצה במטוס ט־וו־א הוכיחה כי נבואות אלה צדקו. אולם רבית הלבן לא היה כל רצון להודות בכך.

המסקנות: האמריקאים הודיעו כי קד־אפי הנוראי והמטורף א י נ ו אשם בפיצוץ הזה. מישהו אחר אשם. וגם שימעון פרס תפס זאת במהרה, והשתתק.

יחסי־חוץ

חייל הוורמאכט

האם היה מזכ"ל האו"ם קורבן של סחיטה ממושכת?

מי ידע על עברי?

ממשלת־ישראל לא רצתה להתערב במערכה נגד קורט ולדהיים, מי שהיה שר־החוץ של אוסטריה (מטעם המיפלגה השמרנית) והמזכיר הכללי של האו"ם.

בעוד שהקונגרס היהודי העולמי הרעיש עולמות, התעטפה ירושלים בשתיקה מוזרה. היא לא הגיבה. היא „המתינה להוכחות". הסיבה: אי־הרצון להסתכסך עם הציבור האוסטרי, או לריב עם מי שעשוי להיות מחר נשיא אוסטריה.

אולם כאשר נפגש שימעון פרס בארצות־הברית עם עסקני הציבור היהודי, הוטחו בפניו האשמות קשות. נרמז לו כי מדינת־ישראל צינית, שאינה מקבלת על עצמה את האחריות המוטלת עליה כעל „מדינת העם היהודי", שקרבן יזיק לה בקרב יהודי ארצות־הברית.

התוצאה: הממשלה התחילה לזוז. ניתנה הוראה לראש המישלחת הישראלית באו"ם לעיין בתיקי האו"ם על פושעי־המילחמה.

עבר עלום. לגבי הנושא עצמו רבו השבוע סימני־השאלה.

ברור לגמרי כי קורט ולדהיים לא אמר את האמת על עברו. הוא הסתיר את מעשיו במשך שנתיים מכריעות. הוא סיפר כי שוחרר מן הוורמאכט ועבר ללימודים בווינה, בעוד שלמעשה שירת בצבא הגרמני בבלקאנים. מדוע שיקר?

מסכת־שקרים זו אינה מוכיחה, בהכרח, שוולדהיים היה מעורב בפישעי־מילחמה נגד יהודים ולא־יהודים. גם אם לא היה קשור במישרין בפשעים כאלה, היה לו מניע חזק להעלים את שרותו הצבאי במקומות ובזמנים אלה, מכיוון שהיה עלול להיות לו לרועץ בדרכו למישרות פוליטיות רמות.

מאות אלפי אוסטרים שירתו בוורמאכט של אדולף היטלר, אחרי סיפוח אוסטריה לרייך השלישי. הם שירתו בכל המיגזרים והתפקידים, כמו שאר הגרמנים. עצם שרותו הצבאי של ולדהיים אינו מפריע. על כן, לציבור האוסטרי, על עור לא הוכח כי ולדהיים עסק בפשעים ממש. עד כה לא הובאה הוכחה חותכת לכך.

מי ידע? אך יתכן מאוד שהוכחה כזאת קיימת — והדבר מעלה שאלה נוקבת.

אין ספק ששרותי־הביטחון של ברית־המועצות ויוגוסלוויה, וגם של מדינות אחרות, התעניינו בעברו של קורט ולדהיים לפני שהסכימו למנותו כמזכ"ל האו"ם. אם ידעו הסובייטים, היוגוסלווים ו/או האמריקאים כי יש כתם בעברו של ולדהיים, או אף שה־עלים ביודעין עובדות מסויימות, נשאלת השאלה מדוע הסכימו למינוי.

יש על כך תשובה סבירה: כדי שבמישרה הבינלאומית הרמה ביותר יהיה אדם שניתן לסחוט אותו.

זוהי אפשרות נוראה. לא פחות מעניינת שאלה אחרת: היכן היו שרותי־הביון של ישראל בשעה שחייל־הוור־מאכט קורט ולדהיים מונה כמזכ"ל האו"ם?

בתי־סוהר

שיקום דתי לאסירים

1,182 אסירים שבתו רעב,

1,361 שתו „אדוקן"

ו־300 למדי גמרא

„בשנת 1985 נטלו חלק כ־300 אסירים בפעילות השיקום הדתי. במיסגרת זו ניתנו 6,000 שעות לימוד. קיימות היום ישיבות תורניות בבתי־סוהר באר־שבע ובנווה־תעמק בעפולה. הכפוף לבית־סוהר שאטה."

זהו סעיף אחד מן הדוח השנתי של שרות בתי־הסוהר, המסכם את שנת פעילותו הראשונה של הנציב החדש, רפי סויסה. בארץ פועלים 11 בתי־סוהר לאסירים ישראליים, ועוד שמונה המצויים בשטחים הכבושים, שבהם כלואים אסירים תושבי־השטחים. במשך שנה, מפברואר 1985 עד פברואר 1986, נוספו 550 אסירים, למרות שיחרורם של 950 אסירים ביטחוניים, שנעשה במיסגרת חילופי־השבויים.

כיום מחזיק שרות בתי־הסוהר ב־8,250 אסירים ועצורים עד תום הדיכים המישפטיים, היושבים מקצתם בבתי־סוהר ומקצתם בבתי־מעצר של שרות בתי־הסוהר הסוהר.

כחלק ניכר מבתי־הסוהר כלואים יותר אסירים מכושר־הקליטה של המיתקנים, בעיקר בכלא איילון שליד רמלה.

שרות בתי־הסוהר מקיים הכשרה מיקצועית, בשיתוף מישרד־העבודה והרווחה, במיקצועות נגרות, מנהלי מיפעלים קטנים, מסגרות, תפירה, ספרות, חקלאות, חרטות, גננות, טבחות, צבעות ומחשבים. בקורס למחשבים, המתקיים בכלא־השרון, לומדים 13 אסירים. לפי הדוח יש גידול של 70 אחוז באוכלוסיית האסירים הלומדים במרכזי ההכשרה המיקצועית. וגם מיספר הקורסים גדל.

חוץ מן ההכשרה המיקצועית מקיים השרות גם כיתות ללימודים עיוניים. קיימות 25 כיתות־לימוד, בהם לומדים 329 אסירים.

הדוח מגלה עוד, כי בשנה האחרונה שבתו רעב 1,182 אסירים וסך ימי השביתה הגיע ל־12,144 ימים.

בשנה האחרונה היו 15 מיקרי מוות בתוך בתי־הסוהר; שמונה מתו ממחלות ושיבעה נרצחו.

השרות נותן גם טיפול רפואי לאסירים. במיסגרתו קיבלו 5,416 אסירים טיפול־שיניים ו־1,361 אסירים קיבלו טיפול גמילה מסמים בעזרת אדולן.

תיקשורת

צלחות מרחיבות את הסל

הקשישים ייצים לחזות בשידורי הטלוויזיה הסובייטית והצעירים מחכים ל„ערב־סאט"

החברים הוותיקים בקיבוץ אפיקים היו כולם בדיעה אחת: הם רוצים לכייל את הצלחת כך, שתקלוט את שידורי מוסקווה 1. החברים הצעירים יותר אינם מתעניינים כל־כך בשידורים הסובייטיים. את דימיונם מדליקה ה־אפשרות לחזות, החל מהשבוע, בשידורי הלווייין הבין־ערבי, ערב־סאט. שידור עבור שידורי־טלוויזיה מכל ארצות המרחב. אפשר יהיה לחזות בעזרתו בשידורים בצרפתית מארצות המאגרב, בסרטים אמריקאים המוקרנים בנטי־כויות המיפרע או בשיעורי־דת בערבית מסעודיה.

קיבוץ אפיקים הוא אחד משלושה קיבוצים נחשוניים — השניים האחרים: גיבעת־חיים ונגבה — שהתקינו לאחרונה במיטקיהם אנטנות־צלחת לקליטת שידורי לווייניים.

גם ב־„מיגדלי־דויד". הבעיה היחידה עם הצלחת העומדת להרחיב מאוד את הסל הטלוויזיוני של הצופה הישראלי, היא מחירה הגבוה: כמה אלפי דולארים. לכן מציע המהנדס צבי גולוד, מנכ"ל החברה המייצרת, שיקנו אותה קבוצות גדולות של מישפחות, במשותף.

לא רק קיבוצים יכולים לקנות אנטנה כזאת במשותף. גם בניינים סמוכים זה לזה בעיר. כך קנו צלחת אחת כזאת 420 מישפחות במיגדלי־דויד היוקרתיים שבתל־אביב. בשיטה זאת המחיר למישפחה הוא נמוך ביותר — לא יותר מכמה עשרות דולארים.

דו"ח מיוחד

סיכול הרוטציה בכל מיקרה — זהו שם־המישחק, אותו מנהל המערך בפעם המי־יודע־כמה מאז שהוקמה ממשלת־האחדות־הלאומית.

ראש־הממשלה, שימעון פרס, שהתחייב למלא את ההסכם, מסובב ביועצים ובשרים המניעים אותו בכל פעם מחדש להפר את ההסכם. פעם הם ניסו את תרגיל־שרון. שרון התנצל אז וחזר בו. אחר־כך הם ניסו להקים ממשלה צרה עם המיפלגות הדתיות — גם זה לא הלך. והפעם, בעוד ראש־הממשלה נוחת בנמל התעופה בן־גוריון מנסיעתו לארצות־הברית, החלו יועציו לפמפם את עניין מודעי.

כשירד פרס מן המטוס בלוד, התקבל על־ידי העיתונאים. יורם רונן, הכתב המדיני של הטלוויזיה, שאל אותו מה תגובתו על־כך ששר־האוצר קרא לו „ראש־ממשלה מעופף". פרס ענה שמודעי אינו יכול לדבר על נסיעות לחו"ל, מכיוון שהוא בעצמו חזר רק עכשיו ממשהו בשוויץ. אחר־כך ישב פרס לשיחה עם יוסי ביילין, מזכיר־הממשלה. ביילין עידכן אותו והעביר לידיו את שתי הכתבות שבהן צוטט מודעי כשהוא משמיץ את ראש־הממשלה.

האם יזם פרס את המשבר מפני שנפגע עד עימקי־נשמתו מן ההשמצות והעלבונות שהטיח בו שר־האוצר? מי שמכיר אותו — ומי בפוליטיקה הישראלית אינו מכיר את פרס? — יודע כי פרס אינו שש לצלול אל תוך משברים, ופחות מכל הוא שואף ליצור משבר בעמו ידיו. אלוף־הספיגות, שצבר במשך השנים יותר עלבונות ויותר השמצות מכל פוליטיקאי ישראלי אחר, כבר הספיק לפתח בקירבו נוגדנים, והוא מיחוסן מפני לשונות רעות.

אם לא הוא עצמו, מי, אם כן, הציבו אותו השבוע במרכזה של סערה פוליטית?

● מטורף מוכשר

התשובה: היועצים! יותר מכל קודמיו הקיף ראש־הממשלה את עצמו בחבורת־יועצים מגוונת. אלה, ספק אינטלקטואלים. ספק מומחים, מחוייטים ומעונבים בסיגנון אמריקאי, משמשים כצוות־מוחות, שנטל על עצמו משימה לא־קלה — להפוך את ה„לוזר" הכמעט־מיקצועי של הפוליטיקה הישראלית למצליחן אלף־אלף.

היועצים, שספגו במרוצת החודשים האחרונים את הלחץ הכבד שהפעילו עליהם שרים וח"כים רבים במיפלגת־העבודה, במטרה לשבור את הרוטציה, הגיעו בשבועות האחרונים למסקנה שאם לא יפברקו משבר. לא יהיה אפשר לשחרר את הבוס משיגעון־האמינות שלו.

„זה משהו כפייתי אצלו," התלונן בשבוע שעבר יועץ בכיר. „כדי להציל את אמינותו הוא מוכן להפקיר את השילטון בידי חבורת־הבריונים של הליכוד!"

היועצים והעוזרים הם שטענו כי מיקרה מודעי חמור ממיקרה שרון. איך וכיצד? מודעי אמר שפרס הוא ראש־ממשלה מעופף. שרון אמר שפרס מוכן למכור את המדינה.

האם נעלב פרס מדיברי מודעי? אם כך, מדוע חיכה כמה ימים עד שהודיע על החלטתו לפטר את מודעי?

בשבת אחרי־הצהריים עוד שוחח ראש־הממשלה מביתו בירושלים עם שר־האוצר יצחק מודעי. המתגורר בהרצליה. פרס אמר למודעי שהוא רוגז על הדברים שנאמרו בסוף אותו שבוע, אך לא יותר מכך.

במוצאי־שבת, במסיבת־רעים, פגש מודעי את העיתונאי יואל מרקוס מהעיתון הארץ. שבתנאי (ביחד עם הראיון בחדשות) היתה אחת העילות למשבר.

„עשינו פציצה," אמר לו מודעי, „פרס צילצל לביתי."

הפה הגדול של מודעי והיד הקצרה של פרס

לרדת מן העץ

שמיר התנגד. אין ספק שזו היתה תחילת דרכו של פרס לרדת מן העץ הגבוה שעליו טיפס, כאשר הודיע ש־הוא נחוש בהחלטתו לפטר את מודעי. חברי־הכנסת ושרי־הליכוד עומדים מ־אחורי מודעי, בינתיים.

הדרישה להחלפתו של מודעי נראית משוללת כל הגיון. ביומו הראשון של המשבר אמר פרס כי הוא דורש את התפטרותו של שר־האוצר. אחר־כך נסוג בו ואמר כי הוא מוכן להחלפת השר מודעי בשר אחר מה־ליכוד. אחר־כך דחה את ישיבת־הממ־שלה ליום הראשון הבא. מועד קיומה הקבוע של ישיבות־הממשלה. בינתיים יש לו ועידה של מיפלגת־העבודה. והוא כבר יצר אווירת „עליהום" על הליכוד ועל מודעי בראשו. פרס נראה כמי שכיוון את פרשת מודעי לערב פתיחת־הוועידה.

פרסולוגים אומרים שפרס ייראה עד היום הראשון, מועד ישיבת־הממשלה.

שר בכיר במערך אמר כי פרס מתפשר, מתפתל ולמרות כל זאת הפופולאריות שלו גדלה. ח"כים מסיעת המערך מוכנים להישבע כי ביום הראשון, בישיבת הממשלה, יודיע ראש־הממשלה על פיטוריו של שר־האוצר, אך במהלך העניינים כרגע נראה יותר כאילו הם מדברים מהירהורי ליבם מכפי שהם מסתמכים על דברים בדוקים, העומדים באמת להתרחש.

בליכוד הקולות מינוריים. שרי־ה־ליכוד אינם מתכוונים לנטוש את מו־דעי, או, כמו שאמר השר אריאל שרון: „לנטוש ולעזוב חבר בדרך." אך יש גם מי שטוענים כי בלית־ברירה יסכים הליכוד לחילופין — שרון כשר־אוצר, מודעי כשר־תעשיה־ומיסחר. לחילופין אלה כבר הומצא השם — „הרוטציה הקטנה".

מודעי יחליף את שרון עד לתום תקופת הרוטציה, וכשיקבל שמיר את ראשות־הממשלה, יחזיר את מודעי לתפקידו.

הסבירות של רעיון זה נמוכה.

פניני מודעי:

● **„זה פשוט גזל** (ההקצ־בות לסוולל־בונה ולקופת־חו־לים). **זה להכניס לכיס הסק־טוריאלי במקום לכיס הצי־בורי!"**

● **„הוא (פרס) מנסה ל־גייס את כל המשאבים הכל־כליים לאינטרסים שלו, ואז יהיה לו דגל טוב לאחר הרו־טציה."**

● **„כשהליכוד אמר 'להי־טיב עם העם' הוא התכוון לכך. כשאלה אומרים 'להי־טיב עם העם' הם מתכוונים לאנשי־שלומנו."**

● **„אתה שואל על נסיעת פרס? הוא הבטיח לקונגרס היהודי העולמי הופעה. יש כל מיני שמועות למה דווקא ל־קונגרס היהודי העולמי, למה דווקא לברונפמן, יש כל מיני שמועות. לא בתחום האישי, אלא הפוליטי. אז מסביב לזה הוא בנה ביקור. מה עניין לב־נות ביקור? הרי זה מצחיק! ראש־הממשלה שהה שם לפ־ני שלושה חודשים. היום הוא שוב שם. אני שומע שבת־חילת יוני הוא מתכנן עוד ביקור. בסוף יוני יש לו עוד ביקור כי הוא נוסע לפרו. אני כבר מתחיל לומר לך: מהיום ועד הרוטציה יהיה ראש־ממ־שלה מעופף."**

● **„אני מעדיף פי אלף ח־רות עם מכות והפיכת־שול־חנות על הרמייה הציונית ה־זאת של צמיחה, שאינה אלא ניקוה מתמדת של לשד העם לטובת סקטור מסויים."**

● **„לפרס אין יד לא בתיכ־נון ולא בהפעלה** (של התוכנית הכלכלית). **אין ויכוח שגם התיכנון וגם ההפעלה באחר־יותי. לפרס מגיע קרדיט ש־הביא את שיתוף־הפעולה של ההסתדרות. אבל לי מגיעה ההכרה המלאה על העמידה, כי פרס אינו מבין בכלכלה, והוא ותרן מצידו."**

● **„לא במיקרה מיפלגת־העבודה נתנה לנו את התי־קים הכלכליים. כי אף אחד מהם לא האמין באמת ב־הבראה כלכלית. חשבו שזו פצצת־זמן, ונתנו לי אותה ביד, ועוד דפקו אותי עם שתי עסקות־חבילה שגרמה לנו הפסד של שנה והנה קרה אסון. פצצת־הזמן לא התפוצצה. האם זה צודק עכשיו לחמוד תיקים אלה? לא ייתכן שהסכנות יהיו בידי הליכוד ואילו ההצלחות בידי המערך."**

(מדבריו השבוע בהארץ ובחדשות).

ביום השני לפרשת מודעי הבין פרס כי ההודעה על פיטורי מודעי היא סיבה לא־מוצלחת לפירוק הממשלה.

שר־האוצר — כמו פרס עצמו — זוכה בפופולאריות רבה בסיקרי דעת־קהל. מודעי, האיש החזק של הליברלים, דומה לעוף־החול וכבר נחלץ ממשברים רבים וקם לתחיה. מאז תחילת התוכנית הכלכלית הוכר כראש וראשון במיפלגה הליברלית, וכאחד מראשי הליכוד. עמיתיו־יריביו מפג־רים אחריו מרחק שנות־אור. מודעי ופרס חולקים יחד את הצלחת התוכנית הכלכלית. במרוצת החודשים האחרונים אף נראה כי הם למדו לחיות עם שותפות זו. ההצלחה כשלעצמה לא היא שהביאה למשבר. את המשבר פיתחו יועציו של פרס.

בכירים במערך התבטאו כי „עדיף מטורף מוכשר במו מודעי על אפסים שפויים, המצויים לרוב בליכוד."

ביום השני לפרשה הודיע ראש־הממשלה, שימעון פרס, כי הוא איתן בדעתו לפטר את השר מודעי. בהסכם ממשלת־האחדות־הלאומית יש סעיף הקובע כי ראש־ממשלה יכול לפטר שר רק בהסכמת ממלא־מקומו — או, לחילופין, אם זהו שר מיפלגתו. אך בחוק־יסוד: הממשלה נקבע כי בסמכותו של ראש־ממשלה לפטר שר מתפקידו. מישפטנים קובעים כי החוק עומד מעל ההסכם של ממשלת־האחדות. האם יפעל פרס, השוקד על אמינותו, בעניין זה לפי חוק־יסוד: הממשלה, או לפי הסכם הרוטציה?

במהומת המשבר הממשלתי פנה ח"כ יגאל כהן, מרכז סיעת הליכוד בוועדת־הכספים, לח"כ אברהם שפירא, והציע לו לתווך בפרשה: „מוטלת עלינו אחריות. כוועדת־הכספים של הכנסת, וזו אחריות מישקית כבדה לפרק בימים אלה את הממשלה."

שפירא קיבל על עצמו את התפקיד ואף נראה נהנה מכל רגע של תיווך: „במצבי הגופני אני לא יכול לגמור עסק בתוך כמה שעות, אני צריך כמה ימים."

שפירא טוען שהבעיה היא כלכלית במהותה. בממשלת־האחדות קיימים חילוקי־דעת מהותיים לגבי דרך המשך ביצוע התוכנית הכלכלית. מטרתו של שפירא, לדיברי מקורביו, היא לסיים את פרשת מודעי, כשראש־הממשלה שומר על מעמדו וסמכותו והליכוד לא ייצא נפגע. מתווך, מטבע מיקצועו, הוא אדם שבא לפשר בין הצדדים.

אם היה ראש־הממשלה איתן בדעתו לפטר את שר־האוצר, מדוע הסכים לעבודת התיווך?

המתווך גם ירוויח מהעניין. לראש־הממשלה ולשרי־הליכוד תהיה מחוייבות כלפיו, ובתום משבר־מודעי ייצא ח"כ שפירא מחוזק, ואולי אף ישיג עוד כמה הקצבות ייחודיות לאגודת־ישראל. ציניקנים אמרו שתפקיד ה„מתווך הלאומי" הוא מן החשובים שיש בממשלת־האחדות־ה־לאומית. הראשון היה השר יצחק פרץ מש"ס (שתיווך בפרשת שרון). עכשיו בא תורה של אגודת־ישראל, ובממשלה שכזו גם תורה של המפד"ל יגיע.

● „רוטציה קטנה"

בישיבת פרס־שמיר, שבה הודיע ראש־הממשלה כי הוא איתן בדעתו לפטר את שר־האוצר, העלה פרס כמה אלטרנטיבות להחלפת מודעי. הוא הזכיר את השר גידעון פת מהליברלים, ואת השר משה ארנס מחרות.

● כמו ילד קטן

בימים אלה עסוק שימעון פרס, ביחד עם כל חבריו לסיעת־המערך, בוועידת מיפלגת־העבודה. אין ספק שלא יהיה לו פנאי לעסוק בפרשת מודעי, והיא תגווע מאליה עד לישיבת־הממשלה ביום הראשון.

ועידת־המיפלגה גם תתפוס את הכותרות הראשיות בעיתונים ותדחוק, מטבע־הדברים, את מודעי לעמודים הפנימיים. דבר שיזרז את גוויעת הפרשה.

יתכן מאוד שזהו גם רצונו של ראש־הממשלה, המנסה ברגע לרדת בשקט מן העץ הגבוה שעליו טיפס.

תסריט אחר אפשרי הוא הליכת המערך לממשלה צרה. אך גם זהו תסריט כמעט בלתי־אפשרי. רוב סיעות הבית יעדיפו במיקרה כזה הלי־כה לבחירות. מאשר שותפות בממשלה צרה בראשות המערך. אם בכל זאת תתאפשר ממשלה צרה, תהיה למערך בעיה רצינית — בוועדת־הכספים של הכנסת יש רוב לליכוד. אם תהיה ממשלה צרה, לא תעביר הוועדה שום כספים לסולל בונה ולקופת־החולים, ולממשלה תהיה בעיה רצינית לבצע את החלטותיה, החלטות שוועדת־הכספים אמורה לאשרן.

בסיעות האופוזיציה, גם מימין וגם משמאל, אמרו השבוע שפרס מתנהג כמו ילד קטן: „מי שלא מבה על הברזל בעודו חם, מאבד את הברזל ולא יכול להכות עוד."

לכל ברור שמודעי זוכה בפופולאריות רבה, והוא אינו האיש המתאים להלביש עליו את תרגיל פירוק ממשלת־האחדות־הלאומית.

אורי אבנרי מנתח את הרקע הנסתר של הסיכסוך בין שני האישים, על סמך המיסמכים והתרשמותו האישית

בין המלך

ערפאת וחוסיין בפתיחת המועצה הלאומית הפלסטינית בעמאן

ל שם מגרים המסרבים למות. אולי מפני שלא היו בהם חיים מעולם, אלא רק משל היו. גוויה כזאת היא „האופציה הירדנית". בביקורו השבוע בארצות־הברית חזר אליה שימעון פרס, בפעם המי־יודע־כמה, כמו ספינה החוזרת שוב ושוב אל נמל־הבית שלה.

ראש־הממשלה שאב עידוד ממה שאמר או לא אמר המלך חוסיין באחד הראיונות (דברים שהוכחשו, כמובן, למחרת היום). ניתן היה להבין ממנו כאילו מוכן המלך ללכת למשא־ומתן ישיר עם ישראל, בלי אש"ף, אם לא יקבל כסף ממדינות־הנפט המת־רוששות.

די היה בכמה מילות־אוים סתמיות אלה, כדי להציל מחדש את התיקוות בליבם של פרס ועמיתיו.

למרבה הצער, תיקוות עקשניות אלה, המסרבות למות גם כשהן מצויות בשלב מתקדם של ריקבון, מבוססות על אי־הבנה גמורה של המציאות הפלסטינית־ירדנית, ובמיוחד של מישחקי־הכוח שבין המלך חוסיין ויו"ר הוועד הפועל של אש"ף, יאסר ערפאת.

למרות הטכסיסים המסובכים, הדברים פשוטים במהותם. ניתן להבינם בנקל.

● כתר בראש כל עמוד

ב יום ה־19 בפברואר 1986 נאם ג'לאלת אל־מאליכ אל־חוסיין בטלוויזיה הירדנית נאום שנמשך שלוש שעות וחצי. התרגום האנגלי הרישמי, שקיבלתי בעמאן מידי מנהל מישרד־ההסברה, משתרע על פני 86 עמודים, שבראש כל אחד מהם מתנוסס הכתר המלכותי.

זהו נאום מצויין, מלאכת־מחשבת של הסברה מדינית. המלך בנה בו את הטיעון שלו בהגיון ובסבלנות, נידבך על גבי נידבך, עד שהקים חומה יציבה, בלי בקיעים וחורים. לא ראיתי בחיי הרבה מיסמכים כל־כך מושלמים.

סיכום הנאום היה התקפת־מחץ על הנהגת אש"ף, והודעה כי „אחרי מאמצים ארוכים, אנוכי וממשלת הממלכה ההאשמית של ירדן מכריזים בזה שאיננו מסוגלים להמשיך בתיאום המדיני עם הנהגת אש"ף, עד אשר מילתם תהיה מילה, בעלת מחוייבות, אמינות וקביעות."

כעבור 17 יום קיבל הוועד הפועל של אש"ף, יחד עם הוועד המרכזי של תנועת פת"ח, בישיבה משותפת בתונים, החלטה מפורטת, המהווה תשובה למלך. גם היא ארוכה למדי — כרבע מאורך הנאום של חוסיין.

גם זהו מיסמך מרשים מאוד. אין בו התקפה אישית בלשהי על המלך או עזריו. כולו הרצאה שקטה אך נוקבת של עמדות האירגון הפלסטיני. גם הוא מצרף בסבלנות עובדה לעובדה, טיעון לטיעון.

הוא מונה אחת לאחת את העמדות הבסיסיות של אש"ף, וקובע כי „התעקשות אש"ף על מתן בסיס מוצק לפיתרון צודק אין פירושה חוסר־נכונות לפשרה. זהו צעד אחראי לגיבוש שלום אמיתי וצודק שבו יובטחו זכויות העם הפלסטיני, הרחק משינויים, תימרונים וקונוניות."

עיון מדוקדק בשני המיסמכים האלה — תוך ידיעת הרקע הפוליטי, האישי והציבורי — מלמד הרבה על המחלוקת שבין חוסיין וערפאת. הוא גם מלמד מה אפשרי ומה אינו אפשרי ביחסים שבין ישראל, ירדן ואש"ף.

הייתי מציע לשימעון פרס להתפנות לבמה שעות מביקורים בבתי־ספר, ולהקדישן לעיון מעמיק בשני מיסמכים אלה, בלי עזרת „מומחים" למיניהם — היודעים את הכל וישאינם מבינים דבר.

● הפחד מפני ישראל

א ולי כדאי לעמוד קודם כל על ההבדלים שאינם קיימים שני המיסמכים.

בעיקר: אין ביניהם שום הבדל בעצם היחס לישראל.

לישראלים רבים נדמה כי אש"ף שונא את ישראל שינאת־מוות, ואילו המלך הוא חובב־ישראל, או שהוא מתייחס אליה לפחות בהבנה ובחיוב.

אין בכך שום ממש.

גם חוסיין וגם ערפאת רואים בישראל אוייבת מסוכנת, שגזלה אדמות ערביות ושמנוי וגמור עימה לגזול עוד ועוד, אם אך יינתן לה.

במישטר הירדני, שבו כל כלי־התיקשורת משרתים את השילטון, אין מתפרסמת מילה טובה אחת על ישראל. הדבר כלל לא יתכן. על הקורא יורד מטר יומי של ידיעות, כתבות וקריקטורות, המתארות כולן את ישראל כמדינה עויינת, אלימה, כובשת, חורשת מזימות ומאיימת. מעיתונים זרים המגיעים לירדן חותך הצנזור באופן ידני, במיספריים, כל קטע שיש בו ציון חיובי של ישראל. אם הגליון המסויים (של שבועון אמריקאי, למשל) הוא פרו־ישראלי מדי, הוא נגנז כולו.

גם אש"ף וגם ירדן חפצים בשלום, כל אחד על פי דרכו, אך שאיפה זו אינה נובעת מהכרה פיתאומית בצידקת העניין הציוני, או מהתאהבות־פתע בישראל היפה, אלא מן הצורך למנוע התפש־טות נוספת של ישראל, לשחרר אדמות כבושות ו/או לפתור את הבעיה הפלסטינית.

חשוב להבין זאת, כי במיתוס הישראלי מצטייר חוסיין הטוב מול ערפאת הרשע, מבחינת יחסם לישראל, אך הוויכוח ביניהם אינו על נקודה זו. אין הם שונים בראייתם את „האוייב הציוני". מבחינה מסויימת, הערכת חוסיין שלילית עוד יותר מהערכת ערפאת, כי הוא מאמין אמונה גמורה בכוונת ישראל לכבוש את עבר־הירדן בהזדמנות מתאימה.

פחד זה, המופיע בנאומו בפירוש כמה פעמים, הוא אחד המניעים העיקריים של מדיניותו.

● „יאללה, תקפצו על הענגלה!"

ה מחלוקת האמיתית בין חוסיין וערפאת קיימת בכמה רבדים, האחד מתחת לשני.

הרובד הגלוי, המשמש נושא לשני המיסמכים, הוא סירובו של אש"ף להודיע על הכרתו בהחלטות 242 ו־338 של מועצת־הביטחון, מבלי שהאמריקאים (לפחות) יצהירו על הכרתם בזכות הפלסטינים להגדרה עצמית.

לבאורה, זהו ויכוח טכסיסי בלבד. שני הצדדים — המלך והיו"ר — רוצים באותו הדבר, והם חלוקים לגבי הטכסיסים הדרושים להשגתו.

המלך אומר (בתרגום חופשי מאוד): יאללה, תקפצו על הענגלה! עברתי בשבילכם קשה, הזזתי את האמריקאים צעד אחרי צעד, השגתי מהם את המינימום הדרוש. הם מוכנים עכשיו להסכים לוועידה בינלאומית, ולהזמנת אש"ף אליה. המיכשול האחרון הוא דרישתם שתכירו ב־242 ו־338. אז למה אתם מחכים? הזמן דוחק, יש עובדות חדשות בשטחים הכבושים, עוד מעט תהיה רוטציה בישראל. אז תבלעו את הגלולה המרה הזאת, תכירו בפיסות־הנייר האלה, ותהיו שותפים למשא־ומתן.

(הרבה ישראלים טובים, הדוגלים בפיתרון ישר־

חהי"ר

אלי־פלסטיני, שותפים לגישה זו של המלך. הם אומרים לירידים פלסטיניים בשיחות סרטיות: תלמדו מן הציונים: בן־גוריון תמיד לקח בכל מצב מה שניתן היה להשיג, ואחר־כך ניגש לשלב הבא, כדי להשיג יותר. מה איכפת לכם להכיר בסיסות־נייר מיושנות? אלה רק מילים: בינתיים תשיגו משהו ממשי: תוזמנו למשא־ומתן, ויזהו צעד גדול קדימה.)

אש"ף אומר (שוב בתרגום חופשי שלי): לא! אנחנו עוסקים בעצם קיום עמנו, עתידו וחרותו. אין כאן מקום לטכסיסים. הדברים רציניים מדי. 242 ו־338 אינן מכירות בקיום העם הפלסטיני, ומדברות רק על „פליטים". אם נכיר בהן בלי־תנאי, פירוש הדבר שהסכמנו לוועידה בינלאומית שכלל לא תדון בהגשמת שאיפתנו לעצמאות ולמדינה. זאת תהיה בגידה, כניעה. שום תועלת מיידית אינה שקולה כנגד ויתור היסטורי זה. וחוץ מזה, כשבודקים היטב את ההבטחות האמריקאיות, רואים שגם הן אינן שוות הרבה, מפני שכולן כפופות לווטו ישראלי.

אמרה אישיות ירדנית (לא־פלסטינית): „לפלסטינים אסור לוותר. אם יוותרו עכשיו בגלל חולשתם, הם יוריש את החולשה גם לדור הבא. מי שלקה במחלת האיידס, החובה העיקרית שלו היא שלא להוריש את האיידס לדור הבא."

● מי הבטיח מה?

ה וויכוח הגלוי מתמקד כולו סביב הנקודה הזאת של הכרה ב־242 ו־338.

יש לכך צד אישי. המלך טוען שיאסר ערפאת הבטיח לו, במהלך המשא־ומתן הארוך, שאש"ף יקבל את שתי ההחלטות תמורת נכונות האמריקאים להיכנס עימו לדו־שיח. הוא, חוסיין, העביר הבטחה זו לאמריקאים. והנה, ברגע המכריע נסוג ערפאת מדיבריו, והשאיר את המלך תלוי באוויר, במצב טיפשי, מול פני האמריקאים.

המלך נעלב. במישטר ריבוזי כמו זה השורר בירדן, כאשר אדם אחד — והוא לבדו — מקבל את כל ההחלטות, יש חשיבות רבה לריגשותיו של האדם האחד הזה.

חוסיין בטנק (למעלה באמצע): האם לחמו כראוי בששת הימים?

„אם אתה מדבר עם ערפאת, תגיד לו שיתנצל לפני המלך!" אמרה לי אישיות ירדנית בכירה. (אמרתי לאיש שאיני מתווך בין ירדן ואש"ף.)

יש כאן הבדל אישי נוסף. רעתו האישית של ערפאת חשובה, אך אינה מכרעת. הוא באמת „ראשון בין שווים". אין לו צבא, מישטרה ובתי־סוהר כדי לכפות את דעתו, כפי שיכולים לעשות המלך חוסיין וחוסני מובארק. עליו לשכנע את המוני עמו ואת עמיתיו בצידקת דרכו. גם אילו היה ערפאת מוכן להיות יותר גמיש (ואכן נראה כך), הרי דעתו לא התקבלה על־ידי הוועד־הפועל של אש"ף והוועד המרכזי של תנועתו, פת"ח. המיסמך הארוך של אש"ף מסביר בפרוטרוט מדוע.

שילטון־הקונסנזוס באש"ף משגע את חוסיין ומר־בארב, ולא פעם גם את ידידי אש"ף. יש גם באש"ף קולות חשובים, התובעים לשים קץ לשיטה זו.

זהו ויכוח חשוב כשלעצמו. אך העובדה היא שכיום אין ערפאת יכול או מוכן לפעול אלא בתוך קונסנזוס. וקונסנזוס זה (שכמעט כל הפלסטינים שדיברתי איתם שותפים לו) אומר: אסור להכיר ב־242 ו־338, בלי הכרה בהגדרה העצמית הפלסטינית.

פלסטינים רבים אינם מאמינים לטענת המלך, באילו הסכים ערפאת עצמו להכיר בשתי ההחלטות וחזר בו. אמר לי אחד מגדולי אישי־הרוח הפלסטי־נים: „מה פיתאום? זה לא סביר! אילו רצה ערפאת להכיר ב־242 ו־338, היה יכול להיכנס ישר למשא־ומתן עם האמריקאים. במיקרה כזה אינו זקוק עוד לחוסיין!"

אותו אישיות גם שלל את האפשרות שהיתה כאן אי־הבנה, שערפאת אמר משהו בחצי פה, ושהמלך הבין מה שהבין. „לא יתכן," אמר האיש. „אלה הם דברים יותר מדי רציניים לנו, הפלס־טינים. לא יתכן שבעניין כזה נאמרו חצאי־דברים. הדברים נאמרו בבירור."

זהו, אם כן, הוויכוח הגלוי, יחד עם התוספות הריגשיות והאי־שיות המתלוות אליו.

מתחת לו חבוי ויכוח עמוק הרבה יותר.

● מה קורם למה?

ד"ר מלך צייר בנאומו תמונה ברורה לגמרי של תהליך דו־שלבי.

השלב הראשון: החזרת הארמות הכבושות (מאז 1967) לידיים ערביות. קרי: למדינה שממנה נלקחו, היא ירדן. (המלך אינו מזכיר כלל את רצועת־עזה).

השלב השני: הגשמת הסכם חוסיין־ערפאת ביחס לקונפד־רציה ירדנית־פלסטינית.

השלב הראשון הוא עניינה של הוועידה הבינלאומית, שבה ישתתפו נציגים מוסכמים של אש"ף במיסגרת המישלחת הירד־נית־פלסטינית. בוועידה זו תהיה המטרה הערבית להביא את ישראל לנסיגה מלאה מכל השטחים שכבשה ב־1967, ובכללם ירושלים המיזרחית, תמורת שלום מלא. הסיסמה: „שטחים תמורת שלום".

לדעת המלך, השלב השני אינו נוגע כלל לוועידה הבינלאומית. למדינות העולם או לישראל. זהו עני־נם של הפלסטינים והירדנים בינם לבין עצמם.

השלב הראשון הוא הרחוף, בגלל המתרחש בשטחים הכבושים, וגם בגלל הרוטציה. נראה כי המלך מקבל את הדיעה שהכיבוש הנחלני יהפוך במועד כלשהו ל„בלתי־הפיך", כדיברי מירון בנ־בנישתי. אש"ף אינו מתייחס לתיאוריה זו ברצינות רבה, למרות שערפאת הזמין את כיתבי בנבנישתי וקרא אותם. (בארצות־הברית הפך בנבנישתי ללהיט. שמו מוזכר בכל שיחה על המרחב שלנו, ודיעותיו עוזרות ליהודים „ליברליים" להיפך לחסידי הסיפוח.)

המלך תובע להתמרכז אך ורק בשיחרור הארמות, והוא זועם על אש"ף מפני שאינו מניח לו לעשות כן. לדעת המלך, העלאת כל נושא אחר, כגון „ההגדרה העצמית", מסיחה את הדעת מן העיקר, ומזיקה לעניין.

אש"ף רואה זאת בצורה אחרת. לדעתו, יש לטפל בבעיה הפלס־טינית על כל היבטיה בעת ובעונה אחת: שיחרור השטחים, הגדרה עצמית לפלסטינים, הקמת הקונפדרציה, פיתרון בעיית הפליטים, ועוד ועוד. הוועידה הבינלאומית צריכה לטפל בכל אלה, ועל כולם יש להשיג הסכם.

מה מתחבא מאחורי מחלוקת זו?

● עלבון וחוסר־אמון

ד"ר מלך עצמו הצביע על כך בנימה של עלבון: **„אמרנו (לאנשי אש"ף) שהתנהגותם מוטעית, אלא אם כן הם נושאים ונותנים איתנו על בסיס של חוסר־אמון."**

ובמקום אחר בנאום: „היה ברור שאש"ף ביסס את מגעיו עם ירדן על חשדות, ולא על אמון."

וכאן אכן קבור הכלב.

לעיני המלך מצטייר התהליך כך: יושג הסכם על החזרת השטחים הכבושים תמורת שלום. ישראל תיסוג, ותמסור את השטחים לכוחות הירדניים. הפלסטינים יפעילו את זכותם להגי־דרה עצמית במיסגרת „המדינות הערביות הקונפדרטיביות של ירדן ופלסטין."

זהו חלומו של חוסיין. בעיני הפלסטינים זהו סיוט.

רוב הפלסטינים מוכנים לשתף פעולה עם ירדן, ואף רואים בכך כורח בלתי־נמנע. אך מכאן רבה הדרך לאמון במלך, וכל שכן לאהבה.

בין הפלסטינים והמישטר ההאשמי מפריד מישקע עמוק מאוד של רגשות. הפלסטינים מאמינים כי סיפוח הגדה לירדן ב־1950 היה מעשה־אונס. בעוד שהמלך מתאר אותו בנאומו כהכרעה פלסטינית חופשית. הפלסטינים זוכרים כי בגדה שרר לאחר מכן, עד 1967, מישטר ריקטטורי (כמו בירדן כולה), שלא סבל אף זיק אחד של עצמאות פלסטינית.

הכיבוש של 1967 השאיר צלקת עמוקה. הפלס־טינים משוכנעים כי הצבא הירדני לא הגן ברצינות על הגדה המערבית, והסתלק כמעט בלי קרב.

ההחלטה של אש"ף רומזת על כך. היא מתעלמת מן הטבח של ספטמבר השחור, אך מעירה, כבדרך אגב: „למרות שהארץ אבדה במחיר זול, מוכנים עמנו הפלסטיני ואומתנו הערבית לשחרה במחיר גבוה, כלומר במחיר קדושים רבים."

„אבדה במחיר זול": רוצה לומר שהצבא הירדני לא הגן עליה במאבק לחיים ולמוות.

תמונת התהליך, כפי שהוא מצטייר בעיני אש"ף: אחרי נסיגת ישראל מהשטחים הכבושים יפעילו כהם הפלסטינים את זכותם להגדרה עצמית. קיימת מחוייבות מראש שהדבר ייעשה במיסגרת „המדינות הערביות הקונפדרטיביות של ירדן ופלסטין," כנוסח הסכם חוסיין־ערפאת.

על פי הפירוש של אש"ף, הקמת המדינה הפלס־טינית קודמת לקונפדרציה.

תחילה תקום המדינה, אחר־כך תתקשר על בסיס של שיוויון עם המדינה הירדנית. הפלסטינים עצמם יחליטו מה יקרה במדינה הפלסטינית. הפלסטינים — רוצה לומר כל הפלסטינים, בארץ ובפזורה.

מי ישלוט בשטחים אלה בשעה שהפלסטינים ייקראו להחליט מה שיחליטו? המיסמך אינו אומר זאת, אך יש להניח כי כוונתם היא להצעות שהוזכרו בעבר.

למשל: מסירת השטח בידי כוח של האו"ם, שיפקח על ביצוע ההגדרה העצמית. בסיור המשותף שלו איתי בארצות־הברית, הציע חנא סיניורה כוח רב־לאומי, דוגמת הכוח הקיים (בהצלחה) בסיני.

● „כבדהו וחשדהו"

ד"ר הבדל בין שתי התפיסות הוא עניין של אמון, פשוטו כמש־מעו.

אם יתפסו כוחות ירדניים את השטחים הכבושים, הם יביאו עימם את המישטר הירדני. זהו מישטר אשר אין בו בחירות חופשיות, אין בו מיפלגות, אין בו עיתונות חופשית. לעומת זאת יש בו שילטון של איש אחד, מישטר ושיטור. זוהי מדינה מסודרת, נקיה ומנוהלת היטב. אך גם חסידיה הנלהבים ביותר לא יגידו שיש בה חופש פוליטי כלשהו.

מי יערוב לפלסטינים שמישטר זה לא יחזור בן־לילה לגדה המערבית, יחד עם הכוחות הירדניים? מה יהיה אז ערכן של ההבטחות על „הגדרה עצמית" ו„חופש ההחלטה הפלסטינית"?

שני הצדדים פועלים על פי העיקרון היהודי העתיק של „כבדהו וחשדהו". אין ביניהם אהבה רבה.

הצרה היא שהסכם חוסיין־ערפאת, מה־11 בפברואר 1985, קובע עקרונות, אך אינו קובע את שיטות הביצוע.

וכך אומר ההסכם:

● „נסיגה טוטאלית מהשטחים שנכבשו ב־1967, תמורת שלום מקיף, כפי שנקבע בהחלטות האו"ם ומועצת־הביטחון."

● „זכות ההגדרה העצמית לעם הפלסטיני: הפלסטינים יפעילו את זכותם שאינה־ניתנת־לעירעור להגדרה עצמית, כאשר אפשר יהיה לעשות כן במיסגרת הכינון המוצע של המדינות הערביות הקונפדרטיביות של ירדן ופלסטין."

● „פיתרון הבעיה הפלסטינית בכל היבטיה."

● „על בסיס זה ינוהל משא־ומתן לשלום בחסות ועידה בינלאומית, שבה ישתתפו חמש החברות הקבועות של מועצת־הביטחון וכל הצדדים לסיכסוך, ובכללם אירגון־השיחרור הפלס־טיני, הנציג החוקי הבלעדי של העם הפלסטיני, במיסגרת מיש־לחת משותפת (מישלחת ירדנית־פלסטינית משותפת)."

הסוגריים אינם מיקריים. אש"ף דרש „מישלחת־כל־ערבית משותפת", המלך הסכים רק ל„מישלחת ירדנית־פלסטינית משו־תפת".

נוסח זה מתאים לשתי התפיסות המנוגדות, ומה־ווה פשרה המטייחת זמנית על ההבדל.

● אין מולדת חלופית

ד"ר מיסמך של אש"ף מאפשר הצצה לתוך עולמה של התנועה הלאומית הפלסטינית בשלב זה.

בולט בו הדמיון לתפיסות הציוניות משנות ה־40.

יש בו, בין השאר, היסודות העקרוניים הבאים:

● שלילת הנסיון „להפריד בין האירגון לבין העם, או בין האירגון לבין הנהגתו ומוסדותיו."

● שלילת הנסיון „ליצור הנהגות חלופיות."

● „העם הוא אש"ף, ואש"ף הוא העם. זוהי התגלמות עמוקה

(המשך בעמוד 20)

ישראל על גבי „בסיסים אמריקאיים" ב„מיזרח התיכון": קריקטורה ב„אל־ראי", עמאן

אנשים

שימלת 69 הדולר של אופירה נבון והמסע לאוסטרליה של ח"כ אליהו בן־אלישר

■ **אופירה נבון**, רעייתו של שר־החינוך־והתרבות **יצחק נבון**, הופיעה בגפה לאירוע חגיגי בשבוע שעבר. נבון חקרה כל אחד מהקרואים אם הספיק לצפות בטלוויזיה, בטרם הגיע לאירוע. היא עצמה לא הספיקה. מכיוון שעשתה את הדרך הא־רוכה מירושלים לתל־אביב. על כן החמיצה דקות טלוויזיוניות אחדות שהוקדשו ללהקת־הרי־קוד של אילת, שאותה הקימה בעת שהיתה הגברת הראשונה של ישראל. „הלהקה היא כמו הבייבי שלי," הסבירה בהתרג־שות. „ואני חייבת לקבל תגובות על ההופעה. אבל שיהיו תגובות כנות."

■ נבון הופיעה לאירוע ב־שימלה מפוארת, מנוקדת ב־שחור־לבן, שקצרה התפעלות מפי הנוכחים, שנמנו עם סלתה ושמנה של החברה הישראלית. כאן איכזבה נבון את כל השוא־לות. שניסו לנחש מיהו המעצב המפורסם והיקר, ללא ספק, שעיצב את היצירה. „קניתי את זה בסייל (מיבצע־הוזלות) בניו־יורק," השיבה נבון, „זה עלה לי בדיוק 69 דולר!"

■ משיצאה נבון מהאירוע, פלט לעברה עובר־אורח, נער צעיר שעבר במקום: „בחיי, את יותר יפה מאשר בטלוויזיה!" נבון התרגשה, הסמיקה קלות וקראה לחברותיה, כדי שיאזינו למחמאה מפי המקור.

■ בעלה של אופירה אינו אוהב, כידוע, כשמכנים אותו „הנשיא לשעבר". הוא מעדיף להיות „הנשיא החמישי". את ההבדל הסמאנטי הרק הזה גילתה גם השחקנית **עדה ספיר**. כשפגשה לאחרונה את המשורר ובעלה־לשעבר **יאיר הורביץ**, הוא קרא לעברה בשימחה: „הנה גרושתי!" ספיר תיקנה אותו מייד. הסבירה לו שעליו להציג אותה לפני חבריו כך: „נא להכיר — אשתי השלי־שית!"

■ חבר־הכנסת **אלי קולם** החליט שלהבדיל מהסתגרותו ושתיקתו בעת מסע־הפירסומים אודותיו, כעת עליו „לראות ול־היראות". סייעו לו חברי ועדת־החוקה של הפרלמנט האירופי, שביקרו השבוע בארץ. קולם קפץ בהתלהבות רבה, לאור הנסיבות, על משימת האירוח של האורחים. בעוד הוא מארח במרץ, החל להתעייף והחליט לכבכב פחות באירועים הקשורים לאורחים. רק אז התפנה להביט סביבו ולגלות שהוא יחיד במע־רכה. מלבד ביקורי־פתע קצרים של חברי־הכנסת **שרה דורון** ו**שבח וייס**, לא הטריח את עצמו אף חבר־כנסת אחד במתן זמן ותשומת־לב לאורחים המלו־מדים.

■ בעת שקולס „ראה ונר־אה", חיפש אותו נואשות מנכ"ל מישרד־התיירות, **רפי פרבר**. כל זאת מפני שהשר הממונה, **אברהם שריר**, שקולס נמנה עם מקורביו, התעניין מה שלומו של קולס, וכיצד הוא מתאושש מהפירסומים בעניינו. שריר, ש־הוא שר מעופף במיוחד, שהה אי־שם בארצות־הברית, ולכן בי־קש מפרבר להיות אישי־הקשר.

■ פעמיים בעבר נאלץ חבר־הכנסת **אליהו בן־אלישר** לסרב להזמנת המפתה להשתתף בכינוס הדו־שנתי של הפדרציה הציונית, הנערך באוסטרליה הר־חוקה. פעם אחת גרמה לכך, בין שאר עוונותיה הרבים, מילחמת־הלבנון, ופעם שניה — התפט־רותו של **מנחם בגין** מראשות־הממשלה. השנה החליט בן־אלישר שלא ההתפתחויות וה־התפרעויות בחרות ולא שום התפתחות אחרת ימנעו את המסע ממנו. הוא הפעם נוסע ויהי מה! ולא לבד, אלא עם **ניצה**, רעייתו, ולשבועיים.

■ **עדה לבנון**, מנכ"ל המו־עצה לצרכנות, מצאה עצמה לאחרונה בכותרות, בעיקבות הפירסומים כי **לימור ליבנת**, הנמנית עם מחנהו של **אריאל שרון**, מנסה לרשת אותה בתפ־קידה. כל זאת בתמיכת השר הממונה. לפי שעה ממלאת לבנון את פיה מים. „אבל כשאחליט לפתוח את פי," הבטיחה לחברים קרובים, „יהיה לי הרבה מה לס־פר. הרבה מאוד!"

■ מיכתבי־שיטנה רבים, ש־כמה מהם גדושים בקללות וב־כינויי־גנאי מקוריים ביותר, הצ־טברו בכלא־דמלה. הכתובת היא אסיר־העולם, **צבי גור**. הם הגיעו מרחבי הארץ, כתגובה לתיקוותיו של גור, שהובעו בר־איון בהעולם־הזה, שהציבור ימחל לו. הציבור לא איחר להי־גיב.

■ מזל־טוב הגיע למפיק כלבוטק **רפי גינת**. לו ולנ־ווה, רעייתו, נולד בן. לנאווה, אשתו השניה של גינת, זהו בן בכור. החברים הרבים, שרצו לבקר אותה בבית־החולים, נאל־צו להמתין בסבלנות, מפני ש־היולדת עייפה והעדיפה לפגוש בכולם ביום הראשון השבוע, אז התקיים טקס־הברית.

■ האם הטריה **איה אדמון**, רעייתו של הפירסומאי **דויד אדמון**, הסבירה השבוע כיצד זהרה כל־כך בעת הריונה, וחזרה מייד אחרי הלידה לגיזרתה הח־טובה קודם להריון. התשובה טמונה בטיפול ובהשגחה צמו־דים ביותר של הד"ר **יוסף מאי**. לא שבתי־החולים פיתחו לפתע־פיתאום נורמות חדשות, או שחרב־הקיצוצים ובעיות־הש־עה נעלמו כלא היו. מאי הוא פשוט בן־דודה של אדמון, ומכאן היחס המיוחד והתוצאות המיוח־דות עוד יותר.

■ נראה כי לקראת הקיץ הממשמש ובא החלו המסנדלים לעבור ביתר מרץ. אחד הקורב־נות האחרונים של הצהוב־צהוב הזה היה **משה עמירב**, מי ש־היה ראש־המינהל לבטיחות ב־דרכים. עמירב, המתגורר בירוש־לים, ירד ביום הרביעי לתל־אביב. בשעה מאוחרת בלילה, עת התכונן לחזור לביתו, הופתע למצוא את מכוניתו כשלגלגל

זובין מהטה — מוכרים בלבד!

מהטה
אין קונים

● זה שזובין מהטה ה־סגואי חגג לא־מכבר חצי־יובל להיותו המנצח בהא־הידיעה של התיזמורת ה־פילהרמונית – בזה אין חדש. מהטה, חביבה של התיקשורת, לא פסק מ־להתראיין לאחרונה. דן שילון, שיצא מהמירוץ על מישרת מנהל־הטלוויזיה, מפני שלא השלים בחינה אחת או יותר בלימודיו באוניברסיטה, החליט לת־עד את מהטה בקסטת וידיאו. למען חברת־ההפקות שלו. בעזרת צוות מכובד – המפיק דני וסלי והבימאי צבי („צ'בה") גורן – ליווה את הכוכב ליווי צמוד ביותר. הכל היה מבטיח ביותר: הכוכב, הצוות, יחסי־הציבור. אך כאשר הסתיימה ההסרטה, החלו המריבות. בבוהימה מלחשים כי וסלי וגורן רותחים על כי יחסי־הציבור מתייחסים לסרט כאל „סירטו של דן שילון". נוצרה אווירה מתוחה. הלשונות היותר־רעות בבוהימה מרננות, כי המתח קיים גם על רקע אחר: אין מה לעשות בסרט. מהטה מעניין את טורי הפיקנטריה בעיתונות, אך לא כל צרכן ישתגע להיכנס לספריית־וידיאו. המלאה במיבחר מגוון, ולבקש דווקא את „זובין בארץ־הפלאות".

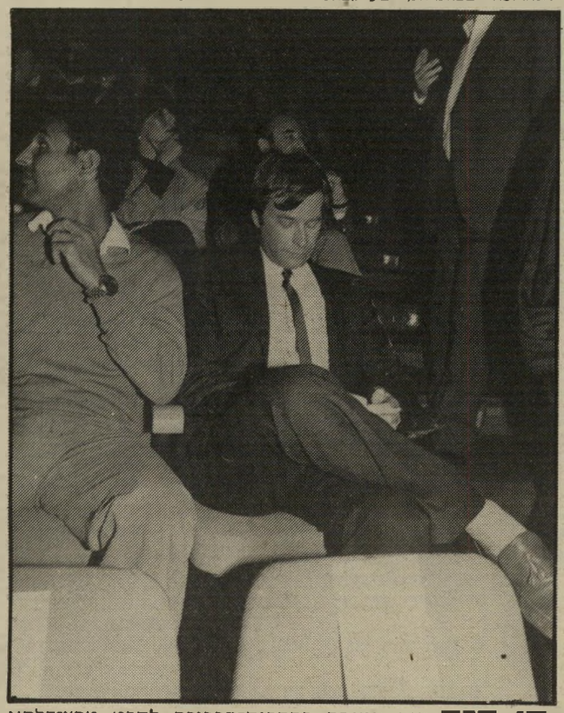

דן כנר היה המנחה בהקרנת־הבכורה לסרט מחץ־דלתא **וסיפר על פתיחת אירועי השירותרום ועל תרומתו של מנחם גולן לאגודה למען החייל. כנר הוזמן להנחות את האירוע לפני שהתפרסמה פרשת גירושיו מדפנה, אשתו. לפני שעלה על הבימה ישב כשראשו מורכן ועיין בריכוז רב בניירות שהחזיק בידו. כאילו ניסה להסתתר ממבטיהם של המוזמנים הרבים, ששלחו לעברו מבטי־סקרנות. גם צלמי־העיתונות, שנכחו במקום, עטו על כנר.**

ענת וילנאי אשתו של האלוף מתן וילנאי, ראש אכ"א (מימין), הגיעה עם מישפחתה להקרנת הבכורה של הסרט מחץ דלתא, **בבימויו של מנחם גולן. המישפחה באה עם שני הילדים, יואב ויאיר. בואם של הילדים לא היה מתוכנן, ומכובדים שישבו באותה שורה נאלצו לפנות מקום לשני ילדיהם של בני הזוג וילנאי. בין המפונים מהכיסאות המכובדים היה גם מתי עצמון, יו"ר מחוז ירושלים של האגודה למען החייל. גולן תרם את הכנסות הקרנת הבכורה של הסרט לאגודה למען החייל, וזה היה אות־הפתיחה למיבצע השירותרום, המתקיים בכל שנה בעזרת גלי־צה"ל והאגודה למען החייל. שר־הביטחון, יצחק רבין, נתן את חסותו לאירוע המרשים, הקשור לצה"ל.**

שלה צמודה העלוקה המפורסמת. בשעה זו כבר לא היה ניתן לשחרר את הרכב, וכך נאלץ עמירב הנרגז לבלות את הלילה בתל־אביב. בעיית־לינה לא תת־עוררה, מכיוון שהוריו של עמי־רב מתגוררים בתל־אביב.

■ **יעקב** („נקל"ה") **אגמון** אינו מאושר מהפירסומים בדבר מועמדותו האפשרית לתפקיד מנהל־התוכניות בטלוויזיה, שלא לדבר על השמועות בדבר מועמדותו לתפקיד מנהל־הטלוויזיה. אגמון אינו מעוניין בג'וב היוקרתי, אך הבעייתי.

■ האמרגנים הקשורים בהב־את המופע הו כלכותה ארצה מתכננים להזמין לאחד המופעים חברי־כנסת ואנשי־ציבור. התגרבות להזמנות למופע הסנסציוני היו שונות ומשונות. למשל, שר־הבריאות **מרדכי גור** הודיע למארגנים כי הזדרז וצפה במופע בלונדון, ודי לו בהחלט בפעם אחת.

■ **מוחמד בסיוני**, מיופה־הכוח המצרי בישראל חגג בליל השבת בחוג ידידים מצומצם בירתר בביתה המהודר של האופנאית **שושנה בן־צור**. בין הירתר נכחו במסיבה: **עזר וייצמן**, **רות** ו**מאיר שיטרית**, הקבלן **אברהם גינדי** ואשתו, **ניסים מישעל**, הפרופסור **דני גור** והזמר **יזהר כהן**.

■ יזהר כהן מיקד אליו את תשומת ליבם של החוגגים אצל בסיוני בזוג העדשות הכחולות שהרכיב על אישוני עיניו שהלמו להפליא את עורו השחום. אורח אחר שנראה מרוצה מאוד במסיבה, היה הד"ר **יהרשפט שולמן**. הסיבה למצב־רוחו המרומם: פירסומת החינם לה זכה כמי שתיקן את אפה של הדוגמנית **עדיה מאירצ'ק**.

אייכמן בניו־יורק

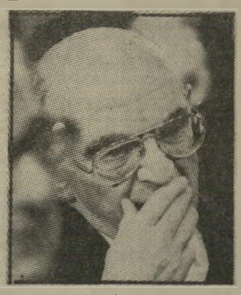

האוזנר
חולה

● **בימים אלה מתקיימת בניו־יורק תערוכה לציון 25 שנים למישפטו של אדולף אייכמן. התערוכה כוללת תמונות ומיסמכים מהמישפט המפורסם. לפתיחת התערוכה הוזמן מי שהיה התובע במישפט, גידעון האוזנר. רעייתו נאלצה לדחות את ההזמנה בשמו, מכיוון שהאוזנר, המזוהה יותר מכל עם המישפט ההיסטורי, והמתנגד ל־מישפטו של „איוואן האיום", לוקה בבריאותו.**

יובל כספין

האופנאי הישראלי שניסה את מזלו באמריקה, חזר ארצה והפתיע את יושבי כסית בלבוש שעיצב, כשכתפיו הרחבות שיוו לו מראה של שחקן פוטבול.

■ רב־סרן **דב שרף**, קצין־הקישור הישראלי בטאבה, חגג בסוף השבוע את יום־הולדתו ה־38. כשהגיע הקצין למישרדו שבמסוף הגבול, חיכו לו שם קצינים ישראליים, קצינים מצריים, וקצינים אמריקאים מהכוח הרב־לאומי. כולם הגישו לו פרחים ותתכו עוגה. לאחרונה ניסו גורמים שונים בעיריית אילת לעניין את שרף במישרת מנכ"ל העיריה. אולם כרגע הוא מעדיף להישאר בתפקידו. שרף זכור לטוב בעיקר בזכות חלקו בהורדת הפרופיל של התקריות שהיו בין שייטים ישראליים וספינות־מישמר מצריות.

■ כששאלו את **אבשלום אנסי**, בנה של **בתיה שוש־ני־אנסי**, דוברת גלי־צה"ל, מה הוא רוצה להיות כשיהיה גדול, ענה ללא היסוס: „בשום אופן לא משהו ביחסי־ציבור. אני לא רוצה שיבלבלו לי את המוח כל הזמן בבית בטלפונים." אבשלום התייחס לעיסוקה של אמו, ולכך שהיא מרבה לעבוד גם בבית.

■ הזמר **שלמה ארצי** בחר להצטלם לתוכנית עד פוף על רקע נופי ילדותו. לכן יצא צוות ההסרטה למושב אלוני־אבא שבצפון, שם נולד ארצי.

■ הסקסולוג **הד"ר עמי צ'רנוב** שרוי לאחרונה במבוכה. צ'רנוב, המבוקש ביותר בערבי־ראיונות, הסכים מזמן ל־התראיין על־ידי **דן כנר**. משק־רב ערב הראיונות החל צ'רנוב חושש מתגובות הקהל לאור הפירסומים האחרונים על חייו הפרטיים של כנר.

דמנה כרק

ישראל גורין, חציו של צמד הדודאים, חגג עם החצי קיום 300 הופעות משותפות. גורין שיעשע את החוגגים בטריקים בעזרת מקלות סיניים. האוכל בחגיגה היה סיני, לזכר הארוחה הסינית מלפני שנתיים, שבה נולד הרעיון ששני הצמדים יופיעו יחדיו. בעל הרעיון, בויקו, נדר אז שאם הרעיון יצליח – יערכו חגיגה שידובר בה רבות. ואכן, החוגגים השתוללו עד 4 לפנות בוקר.

חנהל'ה הנדלר

השחקנית הוותיקה הזכורה דווקא מגילום דמויות של ילדים, הגיעה לגבורות – 85 שנים. תיאטרון הבימה ציין זאת במסיבה מרגשת. את העוגה וזר־הפרחים הגישה לה בתה, השחקנית דליה פרידלנד.

■ ראש עיריית הרצליה, **אלי לנדאו**, מצליח להפיל בפח אפילו עיתונאים מנוסים. במסיבה שערכו השבוע אנשי המיקרמון צומת השרון. לציון שלוש שנים להופעתו, הבטיח להם לנדאו כי אין הוא משתייך אף לאחד מן המחנות בחרות. אולם בכל זאת, כדי שלא להישאר לבדו בתוך חבורת אנשי־התקשורת, הנחשבים שמאלנים, הוא הזמין למקום גם ידיד ותיק מתנועתו, השר **אריאל שרון**. הסיבה הושלך באולם. כשהעיתונאים המופתעים שמעו את קולו המצחקק של שר־התעשיה־והמיסחר. אחרי רגע פרצו כולם בצחוק רועם: לא היה זה אלא קולו של **טוביה צפיר**, שהוגנב למקום בחשאי על־ידי לנדאו.

פרס — P.R.

פרס
באוויר

● **בישיבתה של סיעת־הליכוד הובעה מפי רוב הנוכחים מורת־רוח חריפה על נסיעותיו התכופות של ראש־הממשלה שימעון פרס לחו"ל. הגדיל לעשות חבר־הכנסת פינחס גולד־שטיין. זרק לעברו אחד המתונים שבסיעה, ספק־בהומור ספק־ברצינות, כי אין זה יאה לבקר את ראש־הממשלה כשהוא בחו"ל. „ראשית," השיב גולדשטיין, תוך כדי הצצה חטופה בשעון, „ראש־הממשלה אינו בחו"ל עדיין. כרגע הוא באוויר – בדרך לחו"ל. ושנית, איך יכול למתוח עליו ביקורת רק כשהוא בארץ. כשנסיעותיו לחו"ל הזלכות ומתרבות?" בו במקום הוחלט, ברוב קולות, לכנות את מסעותיו של פרס: „פרס – פ"ר" (ראשי־תיבות של הביטוי יחסי־ציבור באנגלית. אותן אותיות נכללות גם בשמו של פרס).

הד"ר משה איזק, פסיכיאטר וראש־מחלקה, שהקים את המרכז הראשון לסיוע לקורבנות־אונס, מיוזמי הכינוס הבינלאומי לדיון באונס, מדבר על דרכי הטיפול בנאנסות, על השיפור שחל ביחס המישטרה ושובר כמה מיתוסים

„אחד המיתוסים אומר שאונס נעשה רק במקום אפל וחשוך. חצי ממיקרי־האונס מתרחשים בדירה"

„אשה אינה מזמינה אונס. האנס הוא המזמין, והיא נופלת קורבן לתאונה"

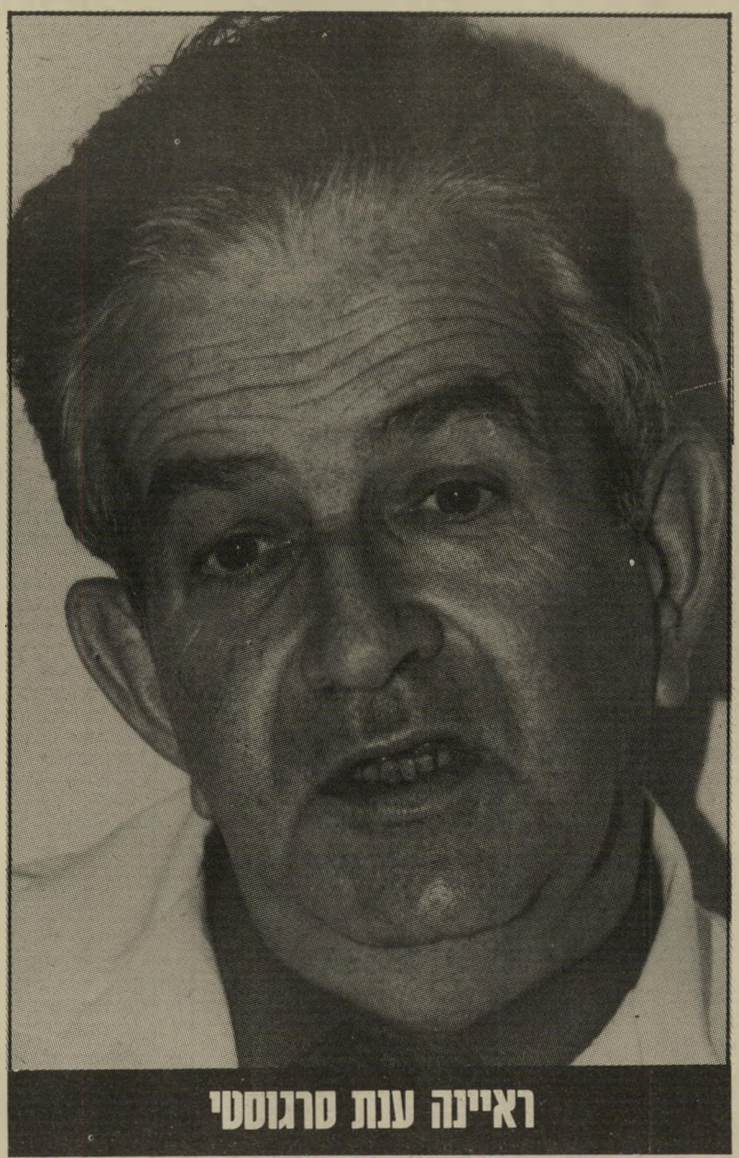

ראיינה ענת סרגוסטי

„יש מיתוס האומר שרק חתיכות צעירות ופרובוקטיביות הן קורבנות מועדים. זה מאוד לא נכון"

„יש נטיה לשפוט את הקורבן לפני שהיא פותחת את הפה. כל אחד מרשה לעצמו להביע דיעה"

„אלינו הגיעו ילדות בנות 7 ונשים בנות 67. היו גם ממאה־שערים, לא יפות ולא פרובוקטיביות"

„חוקר גבר היה שואל שאלות פיקאנטיות — כמה הכניס ומה הכניס — וזה היה מעליב ופוגע"

„האונס אינו קשור למין, אלא לאלימות!"

אשה שהגיעה לחדר־המיון בבית־החולים היתה נסערת. בגדיה היו קרועים, עיניה היו אדומות מבכי. שערותיה היו פרועות. היא לא העזה להביט ישר בעיני הרופאים. מבטה היה מושפל. נשימתה היתה קטועה. בתוך כמה דקות היתה הצעירה מוקפת בצוות מיקצועי. אט־אט היא נרגעה והתחילה לשוב לעצמה.

זמן קצר לפני כן עברה הצעירה את החוויה המזעזעת ביותר בחייה: היא נאנסה. אחרי המעשה המחריד לא ידעה לאן לפנות, מה לעשות. כוח פנימי הוביל אותה לבית־החולים. מהר מאוד הבינה שעשתה את הצעד הנכון. תוך כדי טיפול רפואי הגיעה אליה חוקרת־מישטרה. זו היתה אשה עדינת־מראה, שהתייחסה אליה ברכות ורכשה מייד את אמונה. החוקרת שאלה שאלות כלליות, וטיפין־טיפין נכנסה לפרטי המיקרה. הגינקולוג שבדק אותה עזר לחוקרת למלא את הדוח הרפואי ולקחת דגימות שונות לתיק הראיות. האווירה סביבה היתה רגועה ושקטה ועזרה לקורבן לשכך את הסערה הנפשית שבה היתה נתונה אחרי האונס הנורא.

כך הם פני הדברים היום בישראל. עד לפני כמה שנים היה המצב שונה לחלוטין. אשה שהיתה מתייצבת במישטרה להתלונן על אונס היתה מופנית לחוקר־גבר. הוא היה חסר־נסיון, וברוב המיקרים גם חסר־רגישות. השמועה על הנאנסת היתה עושה לה מייד כנפיים בכל מיסדרונות התחנה, וגברים סקרנים במדים היו נוהרים אל חדר־החקירות, כדי להעיף מבט ב„בחורה". החוקר היה שואל שאלות מביכות, לעיתים בוטות ומעליבות. הוא היה נכנס לפרטי־פרטים, דורש לדעת אם היתה חדירה וכמה ועוד פרטים קשים מן הסוג הזה. לקיחת דגימות־הזרע לא נעשתה, ברוב המיקרים, על־ידי גינקולוג מיקצועי, אלא, כפי שהיה בתל־אביב עד לפני זמן לא רב, על־ידי פאתולוג במכון הפאתולוגי. הצורך להיטל־טל עד למכון שעיקר עיסוקו בגוויות הוסיף חוויה שהיא, לכל הדעות, מאוד בלתי־נעימה. אופן הטיפול המישטרתי בקורבן אונס היה מעורר בנאנסות מחשבה שניה, אם יש בכלל טעם לפנות למישטרה. שם, כך אמרו רבות שעברו את העניין על בשרן, נערך להן אונס שני. הפעם נפשי, חמור לא פחות מן הראשון.

בשנים האחרונות משתנה, באופן איטי אומנם אך קבוע, היחס אל הנאנסת מצד המישטרה, גם מכיוון הטיפול בבתי־

החולים. גם החוק הנוגע לנושא שונה. כיום אין דרוש סיוע נוסף לעדותה של הנאנסת בבית־המישפט, ואפשר, על סמך העדות בלבד, להרשיע את הנאשם באונס.

פעולה לשינוי דיעות קדומות בציבור נעשית באופן קבוע, אך פועלת טיפין־טיפין. עדיין אפשר לשמוע לעיתים קרובות את הקביעה שהאשה „מזמינה" את האונס, מכיוון שהיא מתלבשת באופן פרובוקטיבי, או מסתובבת במקומות חשוכים, או מגרה גברים בכוונה. לרבים קשה לקבל את העובדה שלאשה, כמו לכל גבר, הזכות להתלבש כרצונה ולהסתובב בכל מקום שתחפוץ ובכל שעה שתחפוץ, בלי שתהיה קורבן לאלימות מן הסוג השפל ביותר.

מבחינת החוק, אונס הוא אחד הפשעים החמורים ביותר, והעונש המכסימאלי עליו הוא 14 שנות־מאסר.

השבוע מתקיים בירושלים כינוס ראשון מסוגו, „הקונגרס הבינלאומי על אונס". את הקונגרס יזמה האגודה לרפואה ולמישפט בישראל, שבראשה עומד השופט אמנון כרמי.

בין יוזמי הקונגרס והכינוס נמצא גם הד"ר משה איזק, מנהל המחלקה הפסי־כיאטרית בבית־החולים שערי צדק.

הד"ר איזק עוסק בנושא האונס בארץ זה שמונה שנים. אז הקים את המרכז הראשון מסוגו לסיוע לקורבנות־אונס. מאז הפך המרכז הזה לדוגמה ומודל, ומרכזים דומים הוקמו בכל הערים הגדולות בארץ. הד"ר איזק מנסה לשנות דפוסים ודיעות קדומות בנושא טיפול בקורבנות אונס. הוא מרבה להרצות בקורסים שונים, בין השאר גם קורסים שמקיימת המישטרה לחוקרים המיועדים לחקור פישעי־מין. הוא מנסה להגביר את המודעות בקרב החוקרים ל־סערה הנפשית שבה נמצאת קורבן האונס אחרי החוויה המזעזעת. הוא מספר שמאז התחילו הוא וחבריו לטפל בנושא, יש שינוי רציני לטובה.

במקביל למרכזים לסיוע הקיימים בבתי־חולים שונים בארץ, קיימים גם מרכזים

„בתור אשה יש לה זכות ללכת ולהימצא בכל מקום, בכל שעה. יש לה זכות על גופה. אבל יש מקומות מסוכנים וצריך להיזהר"

לסיוע לקורבנות אונס שהקימו אגודות נשים שונות. אלה מרכזים העובדים על בסיס התנדבותי. חלק מהמתנדבות המ־טפלות בנאנסות המגיעות למרכזים האלה הן נשים שעברו בעצמן את החוויה המזעזעת של האונס, ואחרי שקיבלו טיפול במרכז הפכו לאט־לאט למטפלות. אין ספק שמעבר כזה עוזר לנאנסת להתגבר על החוויה ולח־זור מהר יותר לפעילות תקינה ונורמאלית.

הטיפול במרכזי הנשים הוא מגוון יותר ולא נוגע רק לצד הרפואי והנפשי של הקורבן, אלא יש גם נגיעה רבה להגברת מודעות האשה, לעיתים קרובות גם לימוד שיטות שונות להגנה עצמית.

דברים אלה נחשפו בזמן האחרון, בעיקר בחודשים האחרונים שבהם עסקה מישטרת תל־אביב במירדף ובנסיון לגלות את זהותו של מי שמכונה „האנס מצפון תל־אביב", שהטיל את חיתתו על הנשים ברחבי העיר הגדולה.

כל הגורמים המטפלים בנושא האונס, וגם הד"ר איזק, טוענים כי רק חלק קטן מאוד ממיקרי האונס מדווחים ומגיעים לידיעת המישטרה. גם במיקרה האנס מצפון תל־אביב טענו חוקרי המישטרה כי חלק נכבד ממיקרי־האונס שבוצעו לא הגיע כלל לידיעתם. בגלל הדיעות הקדומות הקיימות בציבור בעניין, ובגלל טיפול לא נכון שהיה קיים, ועדיין קיים בחלק מתחנות־המיש־טרה, מעדיפות נשים רבות שנאנסו שלא להגיע כלל למישטרה ולא לדווח על הפשע שנעשה בהן.

היום יש רושם שמיספר מיקרי־האונס גדל. הד"ר איזק סבור שרק מיספר המיקרים המדווחים גדל, מה שיוצר את הרושם כאילו חלה עליה במיקרי־האונס עצמם. הוא מסביר כי מאז נפתח המרכז בבית־החולים שערי־צדק לפני שמונה שנים, חל שיפור רב בנושא.

■ ■ ■

● אתה הקמת את המרכז לטיפול בקורבנות אונס.

לפני שמונה שנים פתחתי את המרכז הראשון לקורבנות אונס בארץ. זה היה בעיקבות מאמר שקראתי על אשה שהתאבדה אחרי אונס שעברה.

● לא התמחית באופן מיוחד בנושא האונס?

לא, אני פסיכיאטר, וכאן, בבית־החולים שע־רי־צדק, יש לנו מחלקה מיוחדת המטפלת באנשים בריאים עם בעיות, ולא באנשים חולים. אין פה מחלקת אישפוז פסיכיאטרית. ההתמחות שלי היא יותר לעזור בסיבוכים נפשיים.

לאונס הגעתי דרך חדר־המיון, כשראיתי שהשוטרים מביאים לשם קורבנות־אונס. אז, כשקם המרכז בירושלים, הוא היה הראשון והיחידי בארץ, המצב כיום שונה לגמרי — יש מרכזים בכל הערים הגדולות.

● איזה תהליך טיפולי עוברת נאנסת אחרי האונס?

המישטרה מביאה אותה והיא עוברת, לפי רצונה, בדיקה גינקולוגית.

● הבדיקה נעשית בחדר־המיון?

כן. היא נבדקת על־ידי גינקולוג, ותוך כדי בדיקה ממלאים — שוב, לפי רצונה — ערכת־אונס.

● מה זה, הערכה?

זו קופסה שהמישטרה מכינה, והיא מכילה מבחנות שבהן אפשר לקחת דוגמות של זרע, דם, שיערות, חלקי־לבוש, אם יש. כתמים ודברים אחרים היכולים לעזור בזיהוי. את הערכה פיתחה המישטרה ביחד איתנו. המישטרה זקוקה לדוג־מות כדי לתפוס את האנס ולהוכיח את הזיהוי. הם פיתחו שיטות מיוחדות מדרייקות לזיהוי, ואנחנו משתפים פעולה מתוך מחשבה של עזרה לק־הילה.

חשוב לזכור: אין אפשרות לחשוב על עזרה לקורבן־אונס ללא שיתוף פעולה עם המישטרה.

● בשנים האחרונות שונו דפוסים ביחסה של המישטרה לקורבנות אונס.

יש שינוי לטובה. אין להכיר את המישטרה — את מישטרת ירושלים, לפחות, איתם אני עובד.

● במה למשל?

זה תהליך שלוקח זמן ארוך. אבל עכשיו יש, למשל, חוקרות, בדרך־כלל אקדמאיות, וזה דבר חדש, שאשה חוקרת אשה. אז כל העניין מפסיק להיות פיקאנטי, והשאלות לא פוגעות ולא מעליבות כמו קודם, כשהחוקר היה שואל כמה הוא הכניס ומה הוא הכניס. אנחנו חושבים שלאונס אין קשר למין. זו אלימות באמצעות מין, אבל זה לא פשע מיני.

● אתה רוצה לומר שאין הבדל בין אנס לתוקף?

ההבדל הוא שכאן התקיפה נעשית באמצעות המין. יש תגובות משותפות בין קורבנות אונס לקורבנות אלימות.

יש עוד דברים שהשתנו במישטרה — סידרי־הזיהוי והחקירה השתנו עם הכנסת ערכת־האונס. הד"ר אברהם מרבך, ראש המעבדה הביולוגית במז"פ (המעבדה לזיהוי פלילי) נמצא איתנו בשיתוף פעולה מלא, ומנסים כל הזמן לשפר את הערכה.

היום המישטרה מקיימת קורס לחוקרים לפישעי־מין, ויש מודעות לפשעי־מין כפשע מיוחד. קיים חינוך פנימי בתוך המישטרה. זה משנה גישות.

אסור לשכוח שקיים קשר בל ינותק בין המישטרה לקורבן האונס. זה קשר לא נורמאלי — תפקיד המישטרה לתפוס את האנס. היא, בעצם, לא מעוניינת בנאנסת. הנאנסת משמשת „מוצג מישפטי", כי גופה הוא זירת־הפשע. היות וזה המיקרה היחידי שהמישטרה לא יכולה להשתלט על זירת־הפשע, היא צריכה לשם כך עזרה רפואית, כי מדובר בגופה של אשה. ולכן ברור שנוצר קשר של שיתוף פעולה בין הגורי־מים.

פעם המישטרה היתה מותקפת על־ידי אמצעי התיקשורת, כשהיא בעצם לא היתה אשמה. היו אומרים שהמישטרה לא מתייחסת כראוי לקורבן האונס. אבל המישטרה לא צריכה, בעצם, לטפל בה. וכשהיו גופים שהיו מוכנים לתרום ולעזור למישטרה, המישטרה היתה מוכנה ללמוד ולהתנסות.

בתל־אביב, עד לפני זמן קצר, קורבנות־האונס היו מובאות למכון הפאתולוגי ונבדקות שם על־ידי פאתולוג. כל הבדיקות היו נעשות באווירה של מכון פאתולוגי, זה לא כל־כך סימפאטי.

אנחנו, לובי שמתעסק בענייני־אונס בארץ, לחצנו, והיום המצב השתנה שם. יש מנהל חדש למכון הפאתולוגי והוא הפסיק את הבדיקות שם. הן נעשות באחד מבתי־החולים על־ידי גינקולוג. מישרד־הבריאות הוציא חוזר מודפס ובו הוא קורא לבתי־החולים לקחת דוגמה משערי־צדק. היום הטיפול ברחבי הארץ הרבה יותר טוב.

● מה השלב הבא שעוברת הנאנסת אחרי הבדיקה הגינקולוגית?

היא מקבלת עזרה ראשונה נפשית על־ידי איש מיקצוע — פסיכיאטר, פסיכולוג או עובד סוציאלי. אחר־כך זה כבר תלוי בה. אם היא רוצה היא יכולה להמשיך לקבל טיפול. בדרך־כלל יש רבות הפונות למרכז לסיוע לקורבנות אונס, והן יכולות להמשיך את המעקב הנפשי כאן או שם.

■ ■ ■

● אתה יכול להצביע על איפיונים לקורבנות־אונס?

יש שני סיגנונות — הסיגנון הקלאסי, שבו האשה מפוחדת, בפאניקה, היא קרועה, פצועה. ברוך השם שעד היום לא היו לנו קורבנות שהיו פצועות קשה במיוחד — לא שזה מוריד מחומרת הפשע, אבל לא דרושה, בדרך־כלל, התערבות כירורגית.

האשה מופיעה בוכה, עצובה, וברור שהיא נמצאת תחת סערה אמוציונאלית. רואים שהיה מאבק, שהיא עברה מאורע קשה. זה סיגנון שהקהל מקבל ביתר רצון. הרי אונס זה הפשע היחידי שהקורבן צריך להוכיח אותו.

● ומה הסוג השני?

יש נשים שהן יותר ערות לחיצוניות שלהן, יש להן יותר ביקורת. יש כאלה שמחליטות, למשל, שהן לא יצעקו בחדר־לידה. זה עניין של אופי. יש אין־סוף תגובות אנושיות, זה לא אומר שסוג אחד יותר טוב, או יותר נורמאלי מהשני. יש כאלה שהתגובה שלהן יותר מבוקרת, ולפני שהן מגיעות הן מסתדרות, מתאפרות, לא בוכות ונראות פחות מבוהלות. זה לא אומר שהטראומה הנפשית יותר קטנה. אבל אז תמיד עולה השאלה

„האנס אינו מופרע במובן פסיכיאטרי", אין מאשפזים אותו, אלא סוגרים אותו בבית־סוהר"

אם זה נכון או לא נכון שהאשה הזאת עברה חוויה של אונס.

כשאני מעביר קורסים אני תמיד מלמד שבענייני אונס מי ששופט הוא בית־המישפט, והוא שצריך להחליט אם היה או לא היה אונס. זה לא תפקיד שלי. יש נטיה לשפוט את הקורבן לפני שהיא פותחת את הפה. זה מראה כמה הפשע הזה מעורר בנו תגובות נפשיות. הרבה אנשים שמוציאים פסקי־דין, ואני לא נכנס לנקודה אם הוא נכון או לא נכון, לא היו מתעכבים כדי לומר אם פיצוץ מסויים היה על רקע חבלני או על רקע פלילי, כי זה עניין מיקצועי. אבל בענייני אונס כל אחד מרשה לעצמו להביע דיעה.

● לדעתך, העובדה שהקורבן הבירה את האנס, מבדילה אונס מזה מאונס בידי זר?

יש כמה מיתוסים בעניין הזה. אחד מהם הוא שאונס קורה רק במקום אפל ובשדה חשוך. זה בכלל לא נכון. כמעט 50 אחוז ממיקרי־האונס מתרחשים בין אנשים שהכירו האחד את השני, והם קורים בדירה או במיטה.

צריך לזכור גם שאונס זה הפשע הכי פחות מדווח. אנחנו חושבים שמדווחים על מיקרה אחד או שניים מתוך כל 10 מיקרים, בעיקר בגלל בושה והפחד של מה יגידו.

יש רושם שיש עליה במיקרי־האונס בשנים האחרונות. זה בכלל לא בטוח. יתכן שמה שיש זה יותר דיווח, בגלל שיפור השרותים, ויש יותר מודעות. ויותר מוטיבציה לדווח.

מיתוס אחר שאינו נכון הוא זה האומר כי רק חתיכות נאנסות, שרק הפרובוקטיביות ורק הצעירות הן קורבנות מועדים. זה מאוד לא נכון. כאן, לבית־החולים, הגיעו ילדות בגיל 7 ועד נשים בגיל 67. נשים זקנות, נשים ממאה־שערים, לא יפות ולא פרובוקטיביות. זה מיתוס שהוא בפירוש לא נכון.

● אומרים גם שאשה מזמינה אונס.

אשה לא מזמינה. האנס הוא המזמין, והיא נופלת קורבן לתאוותו. יש לפעמים אצל הנאנסת בדיקת מציאות לא נכונה.

● למשל?

אני, אילו הייתי אשה, לא הייתי הולכת עם גבר שאני לא מכירה אותו טוב למקום שבו הוא יכול לאנוס אותי. לא צריך להבין מזה משהו לא נכון. אני חושב שבתור אשה יש לה זכות ללכת ולהימצא בכל מקום במדינת־ישראל, בכל שעות היום והלילה, זכותי להימצא וזכותי על גופי. על זה אין עוררין. אבל גם זכותי להיות בכל מקום מוגבלת. אם אני יודע שמקום מסויים הוא מסוכן, אני לא אלך לשם, אני אזהר.

● זה אחד הטיעונים העולים תמיד

(המשך בעמוד 16)

סצינת־אונס בסרט („מכונת האהבה")

„הנאנסת היא מוצג מישפטי. גופה הוא זירת־הפשע!"

(המשך מעמוד 15)

במישפטים — מדוע היא הל־כה איתו בלילה?

זה לא צריך להיות טיעון, כמו שלא צריך להיות טיעון כזה אם אני פוגש מישהו והוא לוקח לי את הארנק או רוצח אותי, אז הטיעונים האלה לא עולים.

גם לא נכון לומר ש"בחורה טובה" לא נאנסת. יש מסר חברתי בכל הדי־עות האלה, האומר קודם כל שהקורבן אשם. ודבר שני שאומרים לה הוא: תזהרי, את אשמה בזה שעושים לך פשע.

● **אבל אלה מחשבות נפו־צות ביותר.**

זו בריוק האמונה הטפלה החברתית. אתה לא יכול להיות מואשם בכך שמישהו אחר עושה לך פשע. זה כמו שרוצח אומר: רצחתי אותה כי היא לא אהבה אותי. זה לא מתקבל.

● **בחוויית האונס יש בו־שה?**

הרבה בושה, הרגשה של חוסר־טו־הר, האשה מרגישה כאילו היא מלוכ־לכת, יש המון רגשות־אשם. שחלק מהם באים בגלל החברה. זה רומה ל־יהורים בחו"ל, כששאלו אם הם עצמם גורמים לאנטי־שמיות. זה נסיון של החברה להאשים את הקורבן. הכל היה שונה אילו היינו רואים את האונס כתגובה אלימה.

■ ■ ■

● **התגובה הנפשית של ה־נאנסת משתנה אם היא התנג־דה לאונס או אם לא התנגדה?**

אם מסתכלים אל האונס כפשע של אלימות בצורה מינית, אז האשה חוש־בת קודם כל על הישרדות ולא על מין, והיא לוחמת על חייה ולא על בתוליה. אבל אם מסתכלים על רגשות, יש מח־קרים האומרים שאותן שהתנגדו חזרו לפעילות נורמאלית יותר מהר.

● **וזה נכון?**

כן. אבל אני לא יכול להמליץ על תגובה כזו בגלל שיקולים של כבוד.

"אונס זה פשע אלים, והאשה לוחמת קודם כל על חייה, ולא על בתוליה ועל כבודה"

השיקול הראשון צריך להיות, בהתאם לנסיבות, שהיא קודם כל תציל את חייה, ולא את הכבוד שלה. זה דומה מאוד לאנשים שנופלים בכנסיית־עורובה.

● **ומה הטיפול?**

להחזיר אותה לרמה תיפקודית.

● **אפשר?**

אם האונס הוא טראומה נפשית, הוא יכול להשאיר צלקת. אבל האדם יכול להמשיך לחיות טוב עם הצלקת, השא־לה היא איך הוא מתמודד איתה.

● **זו צלקת בתחום המיני?**

בתחום הנפשי, שיכולה להתבטא גם בהתנהגות מינית, אבל גם בפחדים שונים, למשל: פחד מחושך, פחד מא־לימות, פחד להישאר לבד, המחשבה שמישהו עוקב אחריה. היא מגבירה פעילות ומוצאת אמצעי־ביטחון מוגב־רים. אלה דברים שנעשים, בדרך־כלל, רק אחרי האונס, ואז נשים מפתחות מודעות יתר ומתקינות אזעקות וסו־רגים.

הפחדים הם לא בהכרח בשטח המי־ני, אבל זה משתנה בכל מיקרה לגופו. ההשקפה שלי גם לא תמיד זהה עם ההשקפה של תנועות־נשים. שרואות באונס פשע השייך יותר למאבק הפ־מיניסטי. זה לא צריך להפריע ליצירת מרכזים ולמתן טיפול.

● **בכל זאת, אי־אפשר להת־עלם מהעובדה שזה פשע ש־נעשה נגד אשה.**

יש הרבה טיעונים, אבל יש גם הר־בה ילדים שסובלים כקורבנות־אונס.

● **זה אותו הדבר?**

זה פשע של אלימות. אולי אנשים שעושים את זה לילדים הם יותר אלי־מים. האנס הוא לא מופרע במובן הפסי־כיאטרי, זה לא אדם שמאשפזים אותו במחלקה סגורה, אלא סוגרים אותו ב־בית־סוהר.

● **אתה מתעסק גם עם הא־נסים?**

בכלל לא, זה לא שטח ההתמחות שלי.

■ ■ ■

● **אתה יכול לספר על המיק־רה המזעזע ביותר, או הקשה ביותר שנתקלת בו?**

אני לא יכול לספר, מכיוון שאז יזהו את הקורבן ואת המיקרה. אבל המיק־רים המזעזעים ביותר הם של נשים הסובלות מפגם שמונע מהן להתגונן. זה יכול להיות פגם פיסי או נפשי, כמו פיגור שיכלי או מחלת־רוח, מכיוון שזה משאיר את הקורבן יותר מתמיד במצב של ייאוש ותחושת חוסר־הגנה.

אחת הבעיות הגדולות של אונס כפשע של אלימות זו ההרגשה של הקורבן שאינו יכול להחליט על גורלו. את מאבדת את השליטה על הסביבה, את לא שולטת על חייך ועל סביבתך, וכולך נתונה לחסדי־התוקפן.

● **השבלה וחינוך משנים ל־גבי קורבן האונס?**

הם משנים רק את היכולת של האדם להתמודד עם כל מיני מצבים וטראומות — את היכולת להתמודדות פעילה. לא סתם לסבול את החיים, אלא לחשוב באיזו מידה אתה באמת חי אותם.

● **איזה עצות אתה יכול ל־תת לאשה שעברה אונס?**

שתפנה תמיד למישטרה או למר־כזים לסיוע לקורבנות־אונס בבתי־החולים.

● **אחרי כל השלבים שהיא עוברת מגיע השלב האחרון, שהוא לא פחות קשה ואולי יותר קשה: העדות בבית־ה־מישפט.**

הפרופסור מנחם אמיר, הקרימינו־לוג, קורא לזה אינוס הנשמה. בהרבה מן המיקרים מזמינים גם את הרופאים לתת עדות.

● **עורכי־הדין החוקרים את הנאנסת לא עברו קורסים.**

לא רק זה, סניגורי הנאשמים גם מנסים בכוונה להביך אותה

● **אתם באים ביחד עם ה־קורבן לבית־המישפט?**

החוקרת באה איתה. במרכז הסיוע לקורבנות־אונס ממשיכים לראות אי־תה גם אחרי המישפט. הרבה פעמים

"הטיעון 'מדוע היא הלכה איתו' לא צריך להיות במישפט, כמו שאם אני פוגש מישהו והוא לוקח לי ארנק או רוצח אותי, זה לא טיעון"

הקורבנות עצמן הופכות להיות מטפ־לות במרכזים האלה.

● **איך אתה מסביר את זה?**

זה חלק של הריפוי.

● **יש הבדלים גדולים בטי־פול בין הארץ לחו"ל?**

עברנו תהליך דומה. כשהתחלתי כאן למדתי ממה שקורה בחו"ל, אבל פיתחנו דבר שהוא קודם כל ישראלי. יש כל מיני מודלים — אחד כמו שלנו, המושתת על חדר־המיון של בית־חולים כללי, והשני פמיניסטי. בארץ קיימים שני המודלים.

● **המרכזים הפמיניסטיים נותנים טיפול אחר?**

באותו פרינציפ.

■ ■ ■

● **באופן אישי, כל הנושא ה־זה מעניין אותך?**

קודם כל, זה שטח שנכנסתי אליו כי הרגשתי שאף אחד אחר לא פיתח אותו, והיתה הזנחה נוראה. היום, כשיש מודעות, אז גם הפעילות שלי במידה מסויימת ירדה, למרות שאני דמות מוכרת בשטח האונס, אבל מתרכז בזמן האחרון יותר בהדרכה מאשר בטיפול. ראיתי מתפקידי לטפח מרכזים אחרים בארץ, והצלחנו גם לשנות את החוק.

● **במה?**

מזה שנתיים אין עוד צורך בעדות מסייעת כדי להוכיח אונס. היום מדי־נת־ישראל עומדת ביחד עם המדינות הנאורות בעולם בשטח הזה.

● **אתה פמיניסט?**

אין לי הרבה מילחמות איתן, וזה טוב. אני לא פמיניסט. אני רופא. חוץ

"יש שני סיגנונות התנהגות של קורבנות־אונס — הסיגנון הקלאסי, שבו האשה קרועה ופצועה ומפוחדת, והסוג השני, נשים בעלות תגובה מבוקרת, שלפני שהן מגיעות הן מסתדרות ולתאפרות ולא בוכות"

מזה, לפמיניסט יש הרבה הגדרות וק־שה לי להגדיר את זה. אני לא פמיניסט, אבל כשצריך לשתף פעולה עם פמי־ניסטיות כדי לטפל בקורבנות־אונס, המטרה מקדשת את האמצעים. הזהות שלי היא של רופא פסיכיאטר.

קורה הרבה שאני מותקף על־ידי הפמיניסטיות, אבל אחר־כך אנחנו משלימים. שני הצדיקים מבינים האחד את השני.

● **במרכז הפמיניסטי לסיוע לקורבנות אונס יש פסיכיאט־ריים?**

לא, הכל נעשה שם על בסיס הת־נדבותי, הן נעזרות על־ידי כל מיני גופים, בין השאר גם על־ידי ויצו וה־עיריה. הן עוברות קורסים, שבחלקם אני מדריך. הגישה הטיפולית שלהן שונה משלנו.

● **במה?**

הן משלבות טיפול עם הקניית מו־דעות נשית, בעוד אנחנו מטפלים רק בבעיה הנפשית.

● **זו הפעם הראשונה שמ־ארגנים באריץ כינוס כזה, ב־נושא האונס?**

כן.

● **מדוע מקיימים אותו?**

קודם כל, הגיע הזמן להחליף נסיון ודיעות. היינו גם רוצים להעלות מו־דעות לבעיה הבינלאומית של המין האנושי. זו בעיה כללית בכל העולם.

● **רוב אלה שמתעסקים ב־נושא מבחינה מיקצועית הם גברים?**

לא. יש הרבה נשים בוועדה המ־ארגנת. לי אין כל התנגדות שלאט־לאט הטיפול בנושא יעבור רק לידי נשים. אבל לא צריך לשים גבול — כמו שלא יפה לבטל נשים, לא יפה לבטל גברים. מי שמתעניין, מתעניין.

הקרן ע"ש עיסאם סרטאווי
מיסודה של המועצה הישראלית לשלום ישראלי פלסטיני

ביום ה', ה־10 באפריל 1986, בשעה 19.30,
בבית "בני ברית", רחוב קפלן 10, תל־אביב

יתקיים

ערב עיון

בתכנית:

★ **אורי אבנרי:** "סרטאווי כאן ועכשיו"
★ **טכס הענקת הפרס ע"ש סרטאווי**
★ **אריה סימון:** "האם ניתן לחנך לשלום?"
★ **דיון:** "המשולש הישראלי־ירדני־אש"פ"
– עו"ד **קאמל דאלי**; ח"כ **מתי פלד**
★ **תוכנית אמנותית**

הציבור מוזמן

סיפק, מילא (תיאוה, ציפייה, צרכים, וכו') & satisfy ס'טספי

דרישות, תנאים וכו'); הניח את הדעת, שכנע, ענה; שימש פתרון מלא; נתן פתרון מלא (תשובה מלאה); שימש או נתן נמול (פיצוי, פיצוי) מלא; נענה (לדו־קרב)

סָטִיר (אל היער במיתולוגיה היוונית, בן־לווייתו של דיונוסוס, בעל פלג־גוף תחתון של תיש; סמל ההוללות והפריצות); בַּעַל תַּאֲוָה, זנאי, נואף; חולה סטיריאזיס (ראה להלן) satyr n ס'ט

סטיריאזיס, אביונה (תשוקה מינית) satyriasis n סטר'יאסס

מופרזת כרונית

סוטרן (יין לבן) sauterne n סוט'ן

פראי, לא מתורבת, ברברי, גס, אכזרי; זועם, זועף, נרגז savage adj ס'בג'

פרא, ברבר; פרא אדם, אכזר savage n ס'בג'

מי הגילוח הצרפתיים SATYR מורכבים מתמציות נדירות, מקסימות ומאד מפתות. לכן היצרן מסיר מעליו כל אחריות לגבי תוצאות רומנטיות בלתי ניתנות לצפיה מראש. SATYR מומלץ לאנשים אשר מבחינה נפשית מוכנים להיות חשופים לפיתויים מיניים מצד נשים וזאת כתוצאה משימוש יתר בבושם זה...

SATYR

שיזוף והפצה אלפא קוסמטיקה

סקס ועסקים ללא שותפים סמויים

אנו מספקים:
★ **מכשירים למניעת ציתותים בטלפון**
★ **שרות לגילוי מיקרופונים משתלים**
★ **מגלי מתכות**
★ **מזכירות אוטומטיות**

רדיו דוקטור בע"מ
שלום עליכם 18, ת"א, טל' 286444

קורסים מקצועיים ברמה גבוהה לספרות נשים וגברים, לקוסמטיקה ואיפור. לאפילציה. לפדיקור ומניקור
30 שנות נסיון
"דיאנה"
המכון הישראלי לספרות וקוסמטיקה
דיזנגוף 190 ת"א 226066 229388

הייתי סוכן הקג"ב

הייתי סוכן הקג"ב.

איך אני יודע? קראתי את זה כשבועון אמריקאי בשם אי"ר („דוח מודיעיני ביצועי") המופיע מטעם לינדון להרוש (מתחרז עם גוש).

למרבה המזל, אני בחברה טובה. גם אריאל שרון הוא סוכן הקג"ב, וגם רפאל איתן (הקטן, לא הגדול).

מניין אני יודע? זה היה כתוב שם־שם.

ב־13 בדצמבר 1985, בעיקבות פרשת פולארד, חשף ג'פרי סטיינברג, המוגדר כ„עורך לענייני ריגול נגדי" באותו „דוח מודיעיני ביצועי" כי פולארד לא היה סתם מרגל לטובת ישראל, אלא מרגל סובייטי, שפעל תחת „דגל כוזב". הפעילה אותו קבוצה של „ישראלים ימניים", ובראשם אריאל שרון, הפועלים למען הקג"ב. כל המידע הסודי הועבר הישר למוסקווה.

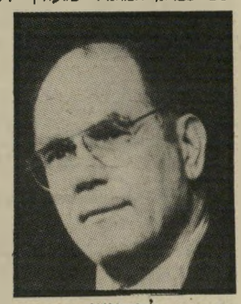

להרוש

לפני שנים צילצל הטלפון בביתי ואדם בעל קול אמריקאי עבה הזדהה כנציגו של לינדון להרוש בגרמניה. הוא ביקש ממני מידע על נושאים שונים, ובעיקר על פשעיו של הנוכל הבינלאומי, הנרי קיסינג'ר.

לא ידעתי מי זה לינדון להרוש, וביקשתי מן האיש לשלוח לי חומר עליו. קיבלתי חבילה שלמה של גליונות אי"ר, והתחלתי לעלעל בהם.

החוברות הכילו משהו בנוסח הפרוטוקולים של זקני ציון. אלא שהפעם בעלי־הקשר הבינלאומי נשאו שמות כמו קיסינג'ר, נלסון רוקפלר וג'ימי קארטר, אילי־ההון האמריקאים המואזרים ב„וועדה התלת־יבשתית", האף־בי־איי, הליגה היהודית נגד השמצה, ועוד ועוד.

יש לי חוש־הרח מפותח מאוד לפאשיזם גלוי ומוסווה, וכל החושים שלי אמרו לי שזוהי תופעה פאשיסטית מובהקת. לא רק התוכן, אלא גם הסיגנון, השיטה והריח העידו על כך.

מובן שניתקתי כל קשר עם האיש, שהמשיך זמן־מה להטריד אותי בטלפון. מאז אני עוקב מרחוק אחרי מעשיו של להרוש. ישראלי אחד, חסיד־שוטה של להרוש בארצות־הברית, דואג להמציא לי את החוברות, מתוך תיקווה גלויה להפוך אותי למעריץ.

פעם, ביושבי במישרדו של עיצאם אל־סרטאווי בפאריס, שמעתי אותו משוחח עם מישהו. השיחה סיקרנה אותי, ושאלתי מיהו בן־השיחה. סרטאווי סיפר לי לתומו שזהו נציג של אחד להרוש, שיש לו כתב־עת בשם אי"ר. היה זה אותו האיש שטילפן אליי. הסברתי לסרטאווי מי זה ומה זה, ובו במקום החליט גם הוא לנתק כל מגע עם תופעה זו.

עכשיו חזר להרוש לחדשות. בבחירות שנערכו לפני שבועיים בארצות־הברית (בחירות מוקדמות למינוי מועמדים מטעם המיפלגות) הצליחו שניים מאנשי להרוש להיבחר כמועמדים מטעם המיפלגה הדמוקרטית למישרות בכירות באילינוי. ראש הרשימה, בנו של עדליי סטיבנסון, הסתייג מהם מייד, והוריע שלא יופיע איתם ברשימה אחת. מסתבר כי הבוחרים כלל לא ידעו שאלה הם אנשי להרוש. כשנשאלו מדוע בחרו דווקא באנשים בלתי־ידועים אלה, הסתבר שהיתה להם סיבה חשובה. לשניים אלה היו שמות אנגלו־סאכסיים, בעוד שלכל המועמדים האחרים היו שמות יהודיים, פולניים וכו'. (זוהי עדות מאלפת על טיב שיטת הבחירות האישיות).

יואב קרני, איש הארץ, שריאיין את להרוש לא־מכבר, מגדיר אותו כ„כהנא אמריקאי". ההשוואה תופסת. יאיר קוטלר טען בסיפרו, הייל כהנא. כי בין להרוש וכהנא קיים שיתוף־פעולה מוסווה, למרות שלהרוש תוקף בשבועונו גם את כהנא.

בראיון טוען להרוש שהיו לו קשרים עם סרטאווי עד ליומו האחרון (אני יכול להעיד שגם זה שקר). הוא משבח את מקסים גילו, עורך הביטאון ישראל־פלסטין בפאריס, ומאשר כי העיתונאי יגאל לביב מייצג את שבועונו בארץ. לביב הוא, לדבריו, „בחור לעניין".

כדרכם של פאשיסטים רבים, התחיל להרוש את דרכו בשמאל הקיצוני. הוא היה מועמד לנשיאות מטעם רסיס טרוצקיסטי ועבר ימינה, עד שהיה, בבחירות האחרונות, מועמד לנשיאות מטעם הרסיס הפאשיסטי.

השבועון של להרוש מלא בשמות של מדינאים, פקידים בכירים, אלופים ואנשי־רוח, אמריקאים ואחרים, המשרתים את הקשר הבינלאומי, הקומוניסטי־יהודי, להשתלט על העולם. מדי שבוע נוספים שמות חדשים.

יכולנו לפטור תופעה זו בחיוך של זילזול, אלמלא זכרנו כי מטורפים תימהוניים עוד יותר השתלטו על עמים גדולים ותרבותיים. ומי אנחנו כי נלין, כאשר מאיר כהנא מפאר בנוכחותו את כנסת ישראל?

איש יהיר היה

פעם שהה בארץ עיתונאי בשם לוסייב, כתב סוכנות־הידיעות הסובייטית טאס"ס. זה היה, כמובן, לפני שהסובייטים ניתקו את יחסיהם עם ישראל, בעיקבות מילחמת ששת־הימים.

לוסייב זה היה מופיע מדי פעם במערכת שלנו, שואל שאלות תמימות ומפגין נחמדות כללית. לא היה לי ספק שהוא איש הקג"ב.

באחד הימים הופיע אצלי ואמר שידיד שלו בשם סוקולוב, איש השגרירות הסובייטית, חפץ להכיר אותי, מכיוון שהתרשם עמוקות מפעילותי הפוליטית למען השלום. הוא הזמין אותי לארוחת־ערב בביתו.

לא היה לי ספק גם לגבי טיבו של סוקולוב זה, ולכן הפתעתי את מארחיי כאשר הופעתי לארוחה בלוויית ידיד. מה שבטוח בטוח.

היתה ארוחה נהדרת, עם שפע של וודקה וקאוויאר — הרבה־הרבה וודקה. שתינו לחיי פלוני ולחיי אלמוני, לכבוד השלום ולכבוד הידידות. היה ברור כי מארחיי מבקשים לשכר אותי כדי לקדם את עניינם. זה שיעשע אותי.

אחרי הכוס המי־יודע־כמה קמתי ונפרדתי משני הסובייטים בידידות. שניהם היו שיכורים לחלוטין, ולא יכלו לקום. איני טוען שהייתי פיכח לגמרי, אבל לא התקשיתי למצוא את דרכי הביתה.

לפני כמה ימים נתקלתי שוב בשמותיהם של צמד־חמד זה, לוסייב וסוקולוב. הירחון מוניטין פירסם כתבה של משה ליכטמן על ישראל בר המנוח. בר הורשע בריגול אחרי שנתפס „על חם"

כשהוא מוסר מיסמכים מסויימים לאותו סוקולוב. את ההיכרות ביניהם ערך לוסייב.

בר היה אדם מבריק, אחד האנשים האינטליגנטיים ביותר שפגשתי בחיי. הוא גם היה שקרן פאתולוגי, כפי שהסתבר בדיעבד. הוא עלה לגדולה בקרב ההגנה מפני שהתחזה כמי שנלחם בימי מרד־הפועלים של וינה (1934), כמי שהצליח לאחר מכן להתקבל כקצין בצבא האוסטרי, וכמי שלחם בשורות הבריגדה הבינלאומית בספרד. כל אלה היו בדותות.

במשך שנים ראינו כולנו בבר הוגה־דיעות צבאי מעמיק. מאמריו התפרסמו בשבועון אחדות־העבודה (העיתון בה"א הידיעה של דור הפלמ"ח) לצד רשימותיו של יצחק שדה ושיריו של נתן אלתרמן. אין ספק שקרא מיספר עצום של ספרים על תורת־המילחמה. מכיוון שגם אני הייתי חובב תורת־המילחמה, אהבתי לשוחח עימו על נושאים אלה. כל שיחה עימו היפרתה את המחשבה שלי. רק לאחר־מכן התברר שהיה אוטו־דידאקט כמוני.

השאלה המרתקת ביותר היא איך זה לא עלה על דעת איש, במשך 20 שנים ויותר, לפקפק בסיפוריו של האיש. איסר הראל, מי שהיה בימים ההם הממונה על שרות־הביטחון, טוען שחשד בו כל הזמן, ואף הזהיר מפניו — אך לדעתי זוהי העמדת־פנים כוזבת.

לא מכבר שוחחתי על כך עם הראל. הוא סיפר כי אחרי־מעשה התגלו פרטים רבים שיכלו להביא בנקל לגילוי האמת. למשל: אחרי שספג מכות מבעל אהובתו, טען בר כי נפצע בתאונה במכונית שלו. המכונית היתה שייכת למישרד־הביטחון, ועל כן נבדקה באורח שיגרתי. לא נמצא בה כל סימן לתאונה.

מתי פלד סיפר לי על פרשה אחרת. כאשר היה פלד מדריך ראשי בפו"ם, הוזמן בר להכין עבודה על מערכה צבאית מסויימת. פלד בדק את העבודה, ומצא שדבריו של בר פשוט אינם יכולים להתאים למציאות. התגלתה בהם בורות גמורה לגבי הצד הטכני־לוגיסטי של הצבא — כמה תותחים יכולים להגן על גיזרה מסויימת בחזית, וכו'. באישורו של יצחק רבין פיטר פלד את בר מכל פעולה למען פו"ם. אך הדבר לא נודע ברבים, ולא עורר שום חשד.

מתי הפך בר למרגל? איסר הראל הסכים לדעתי שזה קרה רק זמן־מה לפני תפיסתו, בניגוד לכל הסיפורים כאילו שתלו אותו הסובייטים בארץ עוד בשנות ה־30, ובנו לו סיפור־כיסוי. אילו הוכן הסיפור של בר על־ידי גוף מיקצועי כמו הקג"ב, הוא לא היה מלא חורים כמו גבינה שווייצית. אפשר היה להעניק לו זהות אמיתית של לוחם בבריגדה הבינלאומית.

התיאוריה שלי היא שקרה בדיוק ההיפך. כאשר חיפשו הסובייטים מרגל בחוגי הצמרת הביטחונית של ישראל, התעניינו בישראל בר, שהיה יועצו של דויד בן־גוריון ובעל גישה לכל סודות־הביטחון של המדינה. הם נתקלו בסיפור על שרותו בבריגדה הבינלאומית בספרד, בדקו אותו ומצאו בנקל שהוא בדוי. הקג"ב (שנקרא אז ג'פ־או) שלט ברפובליקה הספרדית. אחרי שגילו את כזביו של בר, שעליהם היתה בנויה כל הקריירה שלו, יכלו לסחוט אותו.

(בר עצמו סיפר לי ששירת בספרד לצידו של המרשל איוואן קונייב, אחד המצביאים האגדתיים של מילחמת־העולם השניה.)

האם היה בר באמת מרגל? כלומר, האם היה מודע למשמעות מעשיו? הוא עצמו טען שלא ריגל נגד ישראל, אלא רק נגד כוחות נאט"ו, כחלק מפעולה פרטיזנית לקירוב ישראל־סובייטי. ואכן, התגלה כי מסר לסוקולוב תוכניות של בסיס נאט"ו בתורכיה, שנבנה על־ידי סוכל־בונה. (פרוטוקול המישפט הוא עדיין סודי. השד יודע מדוע. זוהי שערוריה, וכדאי לשים לה קץ.)

בר היה הרבה יותר מדי אינטליגנטי מכדי לחשוב שמרגל יכול לבחור לעצמו את גבולות פעולתו. הוא כפוף לסחיטת מפעיליו. אחרי שמסר חומר פחות מסוכן, אין הוא יכול עוד לסרב למסור חומר חמור יותר.

יתכן שקל היה לקג"ב ללכוד אותו ברשת, מפני שהיה בעל התנשאות אינטלקטואלית מוצדקת. הוא בז לכל ראשי־הביטחון, ובעיקר למשה דיין ולשימעון פרס. לאדם כזה קל להיגרר למעשים בלתי־שקולים. אם בז גם לאיסר הראל ולעמיתיו, הרי היה זה בוז מוצדק — שהרי השב"כ לא חשד באיש ולא תפס אותו, אלא לגמרי במיקרה, תוך עיקוב אחרי סוקולוב דווקא. אין פלא שהראל כועס עליו עד היום.

כל זה אינו מפריע לי לזכור את בר לטובה. הוא היה בן־שיחה מרתק, אדם שעזר לי הרבה בהבנת התוכניות הסודיות של בן־גוריון־דיין־פרס בשנות ה־50, כאשר היה העולם הזה־אופוזיציה החוץ־מימסדית מס' 1 (למעשה היחידה) במדינה. לא חשוב איך למד מה שלמד — כמה מהתיאוריות הביטחוניות שלו עומדות במיבחן הזמן.

מבחינה מסויימת היתה הטראגדיה של בר אופיינית לתקופה הראשונה של המדינה, כאשר לא היה ערך לחינוך פורמאלי ולתעודות, וכאשר היה זה כבוד להיות אוטו־דידאקט. כיום לא יכול היה בר להמציא את הבדותות שלו, מפני שהיו דורשים ממנו תעודות על כל צעד ושעל. אבל כיום גם לא יעלה אדם מבריק כמוהו לגדולה.

אינני יודע מדוע...

„אני עצובה היום," אמרה לי לא מכבר צעירה במסיבה של עיתונאים ודיפלומטים גרמניים.

בדרך של אסוסיאציה, התחלתי לזמזם את מילות השיר הגרמני „אינני יודע מדוע / עצוב אני כל־כך. / סיפור משכבר הוא ידוע / בעומק ליבי לא נשכח."

זהו שיר של היינריך היינה בשם לורליי, על שם סלע דמוי־אשה, המתנשא מול אחד העיקולים של הנהר ריין. בשיר מסופר על ספן הרואה שם באור השמש השוקעת סירונית, הסורקת את שיער הזהב שלה במסרק של זהב. אין הוא שם לב לעיקול הנהר, והוא נטרף עם ספינתו. שיר נוגע־ללב, שהולחן על־ידי אחד מגדולי המלחינים הגרמניים והפך שיר־עם.

שאלתי את הצעירה אם היא מכירה את השיר. היא הכירה אותו. שאלתי מי כתב את השיר. „איני יודעת," השיבה, אחרי היסוס. „זה בטח שיר־עם שאין לו מחבר."

הדבר סיקרן אותי. שאלתי תריסר מבני המסיבה, כולם גרמנים משכילים ובני־תרבות, אם ידוע להם מי כתב את מילות הלורליי. איש מהם לא ידע.

יש לכך סיבה. היינריך היינה היה יהודי, ועל כן נמחק זיכרו על־ידי הנאצים. כל שיריו נגנזו — מלבד הלורליי, שהיה פופולארי מדי. הוא המשיך להופיע בסיפרי־השירים, בלוויית הציון: „מחבר אלמוני".

כמה משיריו של היינה הם נכסי־צאן־ברזל של השירה הגרמנית. פעם ידע כל ילד בעל־פה את השיר העצוב על שני החיילים הצרפתיים, שחזרו מן השבי ברוסיה ושמעו, בבואם לגרמניה, שהקיסר נפוליאון נפל בשבי. דורות של עוזרות־בית גרמניות הזילו דמעות על השיר הזה. עכשיו כמעט אין איש בגרמניה מכיר אותו.

נזכרתי בכל אלה כאשר שמעתי שעיריית תל־אביב מסרבת לקרוא רחוב על שמו של היינה, מפני שהתנצר בנעוריו. קשה לי להעלות על דעתי שטות גדולה יותר.

היינה היה ונשאר יהודי, אולי היהודי המודרני בה"א הידיעה, שהוא הומאניסטי וחילוני. הוא היה בלתי־דתי לחלוטין, ואחד משיריו הידועים והארוכים ביותר, המתאר ויכוח פומבי בין כומר ורב, מסתיים במילים בנות־האלמות של מלכת־ספרד: „מי צודק? זאת לא אדע / אך את זאת אומר בלי פחד: / שהרב והנזיר / מסריחים שניהם גם יחד."

היינה

כמה משיריו של היינה מבטאים גאווה יהודית עמוקה. אחד משיריו הנוגים ביותר אומר: „לא ישירו לי מיסה / לא יאמרו עליי קדיש. / דבר לא יושר ולא ייאמר / ביום מותי." (זה לא הפריע לו להציע לכתוב על מצבתו: „היינה שוכב פה / בפעם הראשונה לבדו.")

הנאצים מחקו את היינה מפני שהוא יהודי. היהודים רוצים למחוק את היינה מפני שהתנצר. שניהם לא יצליחו.

אני מעז להינבא שהיינה ייזכר אחרי שאף אדם אחד בעולם כולו לא יזכור מי היו חברי מועצת העיר תל־אביב שפסלו אותו.

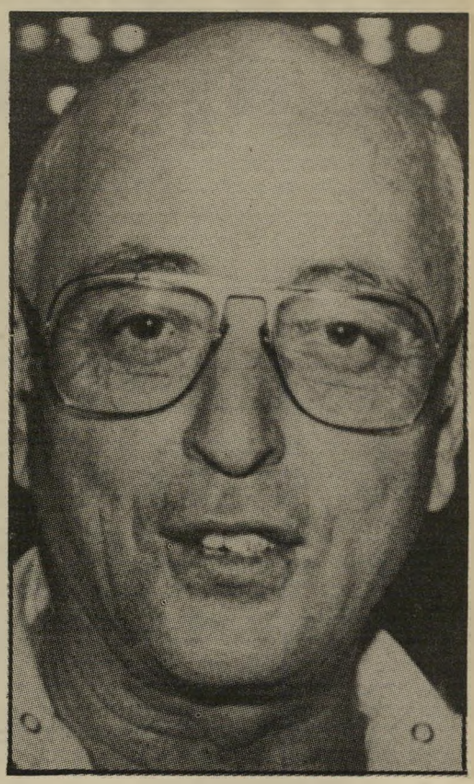

אורי פורת:

„920 השקלים שאני מביא הביתה — בושה!"

בשמונה באפריל, ביום הופעת הגיליון הזה, חוגג אורי פורת שנתיים בדיוק לכניסתו לכהונת מנכ"ל רשות־השידור. נכון שהחגיגה אירונית במקצת, על רקע הבלגאן השורר בימים אלה בטלוויזיה, במיוחד לאחר התפטרותו של יאיר אלוני ממישרת מנהל־הטלוויזיה.

שוחחתי עם פורת על הרגשתו לאחר שנתיים של מאבקים חסרי־תקדים ברשות, שנתיים בהן שמו לא ירד מהכותרות אפילו לתקופה קצרה, שנתיים בהן הותקף ותקף. בקיצור: מה אומר לו תאריך הסטורי זה.

אם בשעה שהשורות האלה יראו אור יהיה כבר מנהל־טלוויזיה — חיים יבין — או התאריך הזה יאמר לגביי הרבה. זה יסגור לגביי מעגל, באיחור של שנתיים, מעגל רצוף מאבקים. כל מה שניסיתי לומר בו הוא, שזכותו של מנכ"ל רשות־השידור למנות מנהל־טלוויזיה שהוא מעוניין לעבוד עימו. לו היו שומעים בקולי כבר לפני שנתיים, היינו אולי מציינים את התאריך הזה אחרת.

● במבט לאחור, אינך מתחרט על שנכנסת לנעליים כל־כך לוחצות?

לא, לא, אפילו לא לשניה: זה לא כבוד במצב הנוכחי. זה גם לא כסף: 920 השקלים שאני מביא הביתה כל חודש — זאת פשוט בושה:

אולי זה יישמע קצת מליצי, אבל זה אתגר גדול. זוהי שליחות. אם בסופו של דבר, בעוד שלוש שנים, אנצח — אז זה היה כדאי. נכון שהתפקיד מעייף ושוחק, אבל יש טעם ללכת בדרך־חתחתים כזאת אם אדם מאמין בצידקת־דרכו. אני מאמין בכך.

בעצם, ניתן לומר שאני עובד היום למען המנכ"ל הבא.

סיכום־הביניים שלי הוא: אם אצליח להכניס קצת סדר בבלגאן, לטאטא את האנארכיה ברשות ולהכניס במקומה היראכיה, לגרום שבמוסד הזה יכנסו למסלול שפוי ויעסקו בתכנים במקום בתכסיס — אז דייני, ואיני מתחרט על אף שעה שהשקעתי בתפקיד.

● איך אתה מסביר שהשנתיים הראשונות לכהונתך מצטיינות בהידרדרות חסרת־תקדים של הרשות? זו הירושה שקיבלת, או שחלק מהאשם מוטל גם בך?

הייתי יכול להיות מנכ"ל נהדר. האמיני לי. יכולתי לתת לעובדים כל מה שהם חפצים, ולפוליטיקאים את מה שהם רוצים. יופי. אלא שאז הציבור היה משלם ביוקר.

את ההידרדרות אני קיבלתי במתנה, והחלטתי לצאת למאבק עקשני נגד השיטה. נגד המצב בו קשה להבין בכלל מי משגע את מי.

טלוויזיה עצמאית־ממלכתית — זהו קישקוש. היא לא עצמאית ולא ממלכתית. גם זה שהרשות נאלצת לתפקד כבר כמה חודשים ללא תקציב — זהו חלק מהמערכת המטורפת.

איני מבין בכלל מהי זכותם של הפוליטיקאים להכתיב לנו אגורה שחוקה אחת, אם איננו מקבלים מהם כספים.

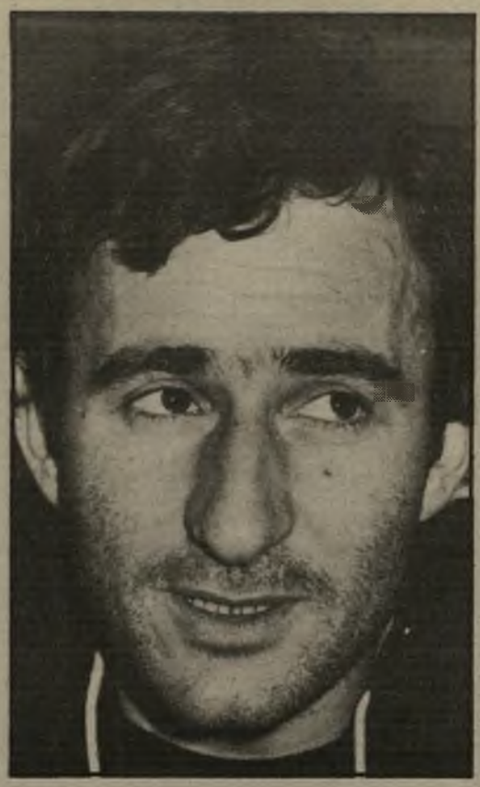

שוקי וייס:

„שמש, ים וחתיכות — גורם משיכה לאמנים הזרים!"

כמה חודשים בלבד חלפו מאז הכישלון בהא־הידיעה של פסטיבל־הכוכבים, ואני לתומי סברתי כי הקיץ הזה ניאלץ להסתפק בבידור כחול־לבן. מסתבר שלא. אנשי יחסי־הציבור השונים מבשרים לנו קיץ גדוש באמנים מפורסמים תוצרת־חוץ.

פניתי אל אחד האנשים הפועלים בעניין מאחורי הקלעים, שוקי וייס, וביקשתי שישתף אותי בתעלומה המיסחרית: כיצד הוא עושה את זה?

זה בכלל לא יקר כמו שאת חושבת. נכון שמדובר באמנים מהשורה הראשונה, כמו נערי המים, הלהקה הבריטית הפופולארית, או הגיטריסט הנודע ג'ון מקלפלין, אבל לעיתים זה מסתכם לנו בהוצאות הטיסה והאירוח בלבד!

● מדוע אמנים ידועים, שמחיריהם מרקיעי־שחקים, מוכנים להסדר הזה?

מכיוון שאמנים ידועים מוכנים, בהרבה מיקרים, לוותר על סכומי־כסף גדולים תמורת התנסות בחוויה אקזוטית, חריגה, נופים חדשים, אוכלוסיה בלתי־מוכרת. ישראל עונה על כל הדרישות האלה.

הלהקה הפופולארית ראשים מדברים, למשל. מימנה את הוצאות שהייתה באפריקה. הם פשוט הוציאו כסף מכיסם, תמורת ההתנסות בחוויה!

מלבד כל אלה לקהל הישראלי גם יצא שם של קהל חם ואוהד. וגם זהו גורם משיכה לארץ.

● שמו של הקהל הישראלי לא התקלקל מעט אחרי שהצביע ברגליו נגד פסטיבל־הכוכבים?

לנו, המפיקים והאמרגנים בארץ, היה מאוד קשה להתארגן אחרי הכישלון הזה. קשה לשקם תדמית שנפגעה. זה דרש מאיתנו הסברה ומאמצי־שיכנוע בלתי־פוסקים, ושימוש במירב הקשרים שלנו בחו"ל. הסברנו לכולם שגם המכונית הטובה ביותר, שנוהג בה נהג גרוע, לא תגיע רחוק. מפיקי פסטיבל־הכוכבים לא היו מיקצועיים. הם שילמו הרבה מעבר לשכרם של האמנים שהופיעו, ייבאו ציוד שהיה קיים ממילא בארץ, עשו לנו נזקים אימים שעלינו להתמודד עימם עד עצם היום הזה.

● כיצד מתמודדים?

אנחנו לא הולכים על האלמנט הכספי. בנוסף לחוויה, אנחנו מבטיחים יחס טוב ואירוח חם, ללא כל קשר עם כמות הקהל שהאמן מביא לאולמות.

גם אם האמן יוכיח עצמו בכישלון מיסחרי וההימור מבחינתנו ייכשל — אנו מבטיחים לו גורמים: שמש, ים וחתיכות.

דן שיינמן:

„תקנות עורכי־הדין בנוגע לפירסום — מפגרות!"

דן שיינמן, כך פורסם השבוע בעיתונים, הגיש בקשה להשתחרר מייצוג לקוח, בגלל ניגודי דיעות פוליטיים. צילצלתי אליו כדי לקבל פרטים נוספים בסוגיה המסקרנת. שיינמן לא רצה להתראיין. אחר־כך כן רצה, התחרט, ולבסוף התרצה.

על־פי התקנות, אסור לעורך־דין לדבר על עיסוקיו. אני, כחבר הוועד המרכזי של לישכת־עורכי־הדין וממלא־מקום יושב־ראש הוועדה־הארצית, שהיא הגוף המחוקק של הלישכה, חייב להקפיד על התקנות. יתכן מאוד שיכולתי לדבר איתך חופשי אילו התקנות החדשות של המועצה הארצית של הלישכה היו מקבלות תוקף פורמאלי. אבל הן עדיין בשלב מוקדם של אישור. הן הועברו לאישורו של שר־המישפטים.

● אלו תקנות?

לפי התקנות החדשות, תהיה ליברליזציה נרחבת מאוד בנושא הפירסום. הן יהוו שינוי דראסטי לעומת המצב הקיים. אני ועמיתיי נוכל להתראיין בעיתונות כאוות נפשנו.

● השינוי לא ברור לי. ראיינתי כבר עורכי־דין רבים, ולצורך הראיון הם פשוט מכנים עצמם „מישפטנים".

טוב, זהו טריק ידוע. אם מישהו השתמש בו ולא קיים את החוק — אין זאת אומרת שכך צריך לנהוג. על כל פנים, התקנות החדשות יאפשרו לכל עורך־דין לפתוח את פיו לעיתונות.

● האם זוהי חצי הדרך לקראת המצב הקיים בארצות־הברית, שם יכול כל עורך־דין לעשות פירסומת לעצמו?

לא. גם התקנות החדשות אוסרות על עשיית פירסומת, כי הן אינן יכולות לבוא במקום הוראת־החוק, על־פיו אסורה הפירסומת.

התקנות נחקקות על־ידי המועצה הארצית ומאושרות על־ידי שר־המישפטים. זה היה צעד מאוד קשה, לתקן אותן, אבל גם עימן אנחנו עדיין מפגרים אחרי ארצות־הברית ואנגליה.

רפי פרבר:
„האירופים חוששים פחות, כי הם מכירים את האיזור!"

יום לאחר פיצוץ מטוס ט־וו־א פורסם בעיתונות שהתיירות לישראל קיבלה מכה אדירה. מדובר על ביטולים של 70 עד 80 אחוז. באותו יום פגשתי את מנכ"ל מישרד־התי'רות, רפי פרבר, ושאלתי אותו האם הדיווח איננו מוגזם.

המיספרים, לצערי, הם נכונים. אבל אני מאמין שזה מייצג את התחושה של האנשים יום לאחר הפיצוץ. אם לא יהיה אירוע דומה נוסף בימים הקרובים, אני מאמין שחלק מהמבטלים יירשמו שוב.

● איך אתה מסביר את העובדה שפיצוץ במטוס שטס בין רימא לאתונה משפיע בעיקר על התיירות לישראל?

זה לא משפיע רק עלינו. גם מצריים ויוון אכלו אותה בגדול, וגם איטליה וספרד נפגעו. מנהל בכיר בחברת ט־וו־א אמר לי היום שכל דרום־אירופה נפגעה.

● למה דווקא הפעם? הרי זה לא פיגוע ראשון. היה נדמה שכבר למדנו לחיות עם זה.

זה פשוט מאוד. מישרד־החוץ האמריקאי נתן לאזרחי ארצות־הברית עצה חד־משמעית מאוד להימנע מטיסות לחו"ל. אומנם אחרי חטיפת המטוס האמריקאי לביירות ואחרי אכילה לאורה, כבר היו אזהרות שקטות כאלה מטעם המימשל האמריקאי. אבל הפעם האזהרות הן בוטות.

● איך מתכוונת ישראל, או יותר נכון, מישרד־התיירות, להילחם במכה הזאת?

התשובה שלי היא פשוטה. מתוך אמונה שהשנה לא נגיע להצלחה בארצות־הברית, צריך להפסיק לגמרי, לפי שעה, לפרסם בארצות־הברית ולהטיל את כל כובד־המישקל הפירסומי וההסב־רתי על התיירות מאירופה. השוק האירופי הוא חזק, והאירופים חוששים פחות, אולי מפני שהם מכירים את האיזור.

● האם גם הצ'רטרים מאירופה נפגעו?

לגמרי לא. יש לי הרגשה שחלק מהבאים בצ'רטרים לאילת אפילו לא יודעים שאילת קשורה למדינה הזאת. אילת היא עיר־נופש, נקודה.

● אולי יש עכשיו הזדמנות להבריא את „אל־על" ולעבוד חזק על הפירסום ש„אל־על" היא החברה הבטוחה ביותר באיזור, ולהציע לכולם ולחוששים במיוחד, לטוס דווקא ב„אל־על"?

אל־על היא באמת קרן־האור היחידה במצב הקודר הזה, אבל אל־על כמעט מלאה לגמרי ממילא, וצי המטוסים שלה מסוגל להביא ארצה רק כמחצית מהתנועה.

● אני לא רואה מדוע אי־אפשר לחבור מטוסים נוספים שיהיו מוטסים על־ידי צוותים של „אל־על" ותחת סמל „אל־על".

זה רעיון לגמרי לא רע. תכתבי אותו, אולי הוא ימצא חן בעיני מישהו הקשור לנושא.

דפנה יזרעאלי:
„נשים מנהלות חשות שהן צריכות לפצות את כולם!"

המרכז הישראלי לניהול מקיים השבוע כינוס מיוחד לנשים בתפקידי ניהול. מלבד פגישת מנהלות ממיגזרי המשק השונים, מתכוון הכינוס לדון, ואולי לפתור, בעיות מיוחדות של נשים־מנהלות. מה הן אותן בעיות מיוחדות, שאלתי את הד"ר דפנה יזרעאלי, מרצה בכירה לסוציולוגיה וממארגנות יום־העיון.

אחת הבעיות המרכזיות היא לשכנע את הנשים עצמן שהן ראויות לתפקיד שהן ממלאות.

● בעיה פסיכולוגית?

לאו דווקא. זו בעיה של התייחסות החברה, ומכאן ההתייחסות שלהן כלפי עצמן.

עוד בעיה שצריך לדון בה באופן מעמיק היא דרישות תפקיד הניהול. אחריות רבה לתוצאות, אחריות לצוות־העובדים, גם כשהמנהל עצמו איננו במקום. האצלת־סמכויות ואחריות על אחרים. וכאן, כמובן, נכנסת לתמונה ההנחה המקובלת שהאשה, אשר תפקידה העיקרי הוא בתוך המישפחה, איננה בנויה לניהול, אלא רק לעבודה חלקית.

● נשים שהגיעו כבר לתפקידי־ניהול פתרי בור־דאי את הבעיות האלה.

הן לא פתרו. הן הולכות לניהול עם ריגשי־אשמה כבדים ועם התחושה שהן צריכות לפצות את כולם, כל הזמן. פעם לפצות את המישפחה ופעם לפצות את העבודה.

● כמה מנהלות יש בארץ, לעומת מנהלים?

81% מהמנהלים בארץ הם גברים ו־19% הן נשים.

● האם יש הבדלי־שכר בין נשים לגברים גם בתפקידי ניהול?

יש. האשה המנהלת מרוויחה, באומדן גס, כ־78% ממה שמרוויח הגבר. וזה לא מפני שהשכר בדרגה מסויימת. במיפעל מסויים. הוא שונה לגבר ולאשה, אלא בגלל הגדרת תפקידים שונה לפעמים, ובגלל תוספות. שכידוע הן חלק נכבד מאוד מהשכר עצמו.

● מה יפתור יום־העיון הזה, לטווח קצר?

אנחנו מקווים שהוא ייצור בסיס של תמיכה למי שזקוקה לתמיכה וירצה למי שמעוניינת לראות, שהיא אינה לבד בבעיות המיוחדות. יום־העיון גם ייצור קשרים בין מנהלות.

● את סבורה שמיספר המנהלות בארץ יילך ויגדל?

אני לא רואה את החברה הישראלית כעוויינת לנשים, ולכן אני מאמינה שעם השינויים בטכנולוגיה ובמיבנה האירגוני יצטרכו המנהלים כישורים שיש הסוענים שהם כישורים נשיים — כמו תיקשורת טובה, סבלנות, שיתוף־פעולה. כל זה לעומת האיש החזק, המוריד הוראות. אני אופטימית.

מיכאל בן־עמי:
„יש סיבות רבות למה אנשים מוכרים אמנות!"

לא סוד הוא שהגלריות לאמנות נמצאות במצב די קשה בזמן האחרון. לעמך אין כסף לאמנות, ואם מישהו כבר „מת" על ציור מסויים, הוא עושה תרגילים כדי להגיע לצייר עצמו ולקנות ממנו בלי הרווח של הגלריה. מצד שני, מכירות פומביות של אמנות ממשיכות להתקיים ולמשוך קהל קונים (לפחות פוטנציאלי) רב. השבוע התקיימה בבית אסיה בתל־אביב מכירה פומבית של קרוב ל־800 ציורים ופסלים.

שאלתי את מיכאל בן־עמי, בעל גלריה בן־עמי למכירות פומביות: האם ההיצע הגדול הוא מפני שאנשים צריכים כסף מזמן?

לא. האנשים המביאים חפצי־אמנות למכירה פומבית הם בדרך כלל לא האנשים הנזקקים נואשות לכסף.

● אז למה הם מוכרים עכשיו?

יש אנשים שקיבלו חפצי אמנות בירושה והם בעצמם אינם אספנים. יש אנשים הרוצים למכור דברים מסויימים, כדי לקנות דברים אחרים. הנה, הפעם יש מישהו שנתן לי 20 פריטים, כדי לממן לעצמו קניית ציור אחר שהוא שם עליו עין. יש הפעם גם 80 פריטים מפשיטת־הרגל של היהלומן סולומון גרינשטיין — וכאן הכסף הולך, כמובן, לכונס־הנכסים.

יש סיבות רבות למה אנשים רוצים למכור אמנות. חוסר מזומנים ריגעי איננו ביניהם, בדרך כלל.

● האם בארץ מסתובבות כמויות בל־כך גדולות של אמנות שצריך 5*4 מוסדות למכירה פומבית? ישנה גלריה „גורדון", העורכת מכירות באלה פעמיים בשנה, יש סניף של „סות'בי", ויש סניף של „בריסטיס".

סות'בי'ס עשו עד היום מכירה אחת בארץ. כריסטי'ס לא עשו אף אחת. גורדון היא עד היום המוכרת החשובה ביותר של אמנות בארץ. ועכשיו, כשאני מצטרף לעניין, נדמה לי שיש מקום לשנינו.

● מה השתנה בשוק, שהחלטת להצטרף דווקא עכשיו?

אני התעסקתי בעיקר ביודאיקה, מאחר שלא הרגשתי את עצמי מספיק חזק בשטח האמנות הפלאסטית. בשטח לא השתנה מאומה. אצלי השתנו דברים. אני מרגיש שהיום אני יודע על מה אני מדבר ומה אני מוכר וקונה.

● האם תחל עכשיו תחרות בין המכירות של „גורדון" ובין המכירות שלך? מה תחרות כזאת יכולה לעשות למחירים, להוריד או להעלות?

אם תתפתח תחרות בריאה בין שנינו, אני מאמין שזה יתן תנופה לשוק והמחירים יעלו. הנה, תראי מה קורה עם שני בתי־המכירות הגדולים בעולם, כריסטי'ס וסות'בי'ס. גם בניו־יורק וגם בלונדון הם ממוקמים במרחק קטן אחד מהשני, והמכירות הגדולות שלהם נערכות באותו השבוע, כדי לאפשר לאנשים הבאים מחו"ל לראות ולקנות בשניהם. אני מקווה שגם אנחנו נוכל לעבוד ברמה כזאת.

בכורה ארצית החל מיום שישי ב־10
„סטודיו" – „מוגרבי" ת"א
בקרוב ברחבי הארץ

בין המלך והיו"ר

(המשך מעמוד 11)

של היחסים בין העם לבין עניינו, זכויותיו, הנהגתו וכוח־ההחלטה הפלסטיני העצמאי שלו."

● **„לאיש אין הזכות לחלק את עמנו הפלסטיני בין מי ש־חיים בארץ ומי שנמצאים מ־חוצה לה."**

● שלילת „הרעיון של מולדת חלופית או מולדות חלופיות", רעיון שיש בו „איום על העם הפלסטיני ואיום על הארצות והעמים של ה־מולדות החלופיות המוצעות."

● **שלילת „נימה ציונית, ה־קוראת בגלוי ליישוב הבעיה הפלסטינית ממיזרח לנהר ה־ירדן, הקריאה למולדת חלו־פית."**

● הפלסטינים עצמם הם שיזמו את המגעים עם ממשלת־ירדן, כדי להגיע לשיתוף־פעולה במאבק המשותף. מדובר על „יחסים מאוזנים" בין שני הצדדים, ועל „המיסגרת העתידה, בעלת דגם של קונפדרציה."

● יחס אש"ף להחלטה 242 נובע מן העובדה שזו „מתעלמת מגרעין הבעיה הפלסטינית, מבחינת הארץ, העם, הזכויות והנציגות."

● **אילו הכיר אש"ף בהחלטה זו מבלי שהדבר ילווה בהכרה בזכות ההגדרה העצמית „היה אש"ף מסכים להורדת העניין הפלסטיני מסדר־היום של הוועידה הבינלאומית."**

● זכות ההגדרה העצמית של העם הפלסטיני „אינה רק עניין פנימי או דו־צדדי בין ירדן ואש"ף, אלא זכות מוצקה, טיבעית וקדושה."

● „מסירות העם הפלסטיני והנהגתו, אש"ף, לזכות ההגדרה העצמית אינה מסתיימת בעצם ההכרה בזכות זו, אלא נמשכת בדרך להפ־עלתה בארץ שתשוחרר מן הכיבוש. לא ירדן, אלא האוייב הישראלי, בחסות ארצות־הברית, הוא המונע בעד העם הפלסטיני מלהגשים את הזכות הזאת. כל בחירה פלסטינית בצורת היחסים בין המדינה הפלסטינית שתקום בעיקבות השיחרור וירדן או כל ארץ ערבית אחרת תתגשם כאשר תופעל זכות ההגדרה העצמית בשטח, בעיקבות פינוי הכובשים."

(זהו מישפט ארוך ומסובך, אך הוא מכיל את כל התורה כולה.)

● „זכות ההגדרה העצמית צריכה להוות את אחד העקרונות הבסיסיים שעל־פיהם תכונס הוועידה הבינ־לאומית. אסור שזכות זו תהיה כפופה ומימכר."

● **„עניין השלום במיזרח ה־תיכון אסור לו להיות כפוף להזדמנויות חולפות או לרמזים מעורפלים, שאינם מבוססים על יסודות מוצקים וברורים."**

● „אש"ף ממשיך במאבקו הקשה והעקשני בכל צורותיו, וכראש וראשונה המאבק המזויין, כדי להגשים את הזכויות הבלתי־ניתנות־לעירעור של העם הפלסטיני, ובכללן זכותו להקים את מדינתו הלאומית העצ־מאית, אשר בירתה ירושלים, כבסיס איתן לשלום צודק וברי־קיימא ב־איזורנו."

● תאומים סיאמיים

ד"ר שוואת שני המיסמכים קובעת את מיסגרת האפשרויות לעתיד.

אין כל אפשרות שהמלך חוסיין ינהל משא־ומתן בלי אש"ף. על־ידי הפעלת לחץ קיצוני לשנות את החלטת אש"ף, או להביא להחלפת הנהגתו. נסיון זה — אם אכן היה — נכשל לחלוטין.

אומנם, יש באש"ף אופוזיציות (ב־שני הכיוונים), ועל כך נדבר בפעם אחרת. אולם אף אחת מן המגמות האלה אינה קשורה במלך, והוא אינו יכול להיעזר בהן.

הדבקות של אש"ף בנוסחות וב־הגדרות אינה קפריזה אישית או לאו־מית. יש לה משמעות עמוקה יותר.

לא תהיה התקדמות במשא־ומתן, אם לא תהיה הכרה אמריקאית כלשהי — ולוא גם בעקיפין, בשפה דיפ־לומטית — בזכות הפלסטינים להגי־דרה עצמית.

בעמו של המלך, והסתייגותו האישית מערפאת, לא יניבו תוצאות פוליטיות. אומנם, בינתיים נכשלו כל הנסיונות לתווך בין השניים. אך שני תאומים סיאמיים, שאינם אוה־בים זה את זה, נשארים בכל זאת קשורים זה בזה. רק שינוי

ערפאת בעמאן
עובדה לעובדה, טיעון לטיעון

דרמאתי (כיבוש ירדן בידי ישראל, או משבר עמוק בעולם הערבי) יכול לשנות זאת.

זהו מאבק בין כוחות בלתי־שווים. אך הדימוי שנוצר בישראל, כאילו עומד מלך חזק מול כוח פלסטיני חלוש רחוק מלהיות אמיתי.

שני הצדדים חזקים — אך כל אחד בצורה אחרת. לשניים יש קלפים שונים.

המלך חולש על מדינה, שבה הוא שולט שילטון מוחלט. יש לו כל היתרונות הנובעים מכך: מעמד ממ־שלתי, נציגות דיפלומטית בעולם, צבא ומישטרה מבית. כלי־תיקשורת מוד־רכים.

אך כל הכלים האלה אינם מספיקים כדי לרכוש למלך את אהבתם ואהדתם של ארבעה מיליוני הפלסטינים — ובראי־שם הפלסטינים בשטחים ה־כבושים.

אלה נשארים נאמנים לאש"ף, תוך הזדהות מוחלטת, גם אם יש לרבים ביקורת על הנהגתו ומדיניותו. (ושוב: בשני הכיוונים. יש הסבורים כי ערפאת גמיש מדי, ויש הסבורים שעליו לכפות את מרותו למען גמישות־יתר.)

גם הפלסטינים בירדן עצמה, ה־מהווים את רוב האוכלוסיה ממיזרח לירדן, אינם מתייצבים לצד המלך במאבק נגד הנהגת אש"ף. הם רוצים בכל ליבם בהתפייסות. הם נקרעים בין נאמנותם לאש"ף כפלסטינים לאומיים ובין נאמנותם למלך כאזרחים ירדניים. הנאמנות הראשונה עמוקה ובסיסית יותר.

כל זה אינו משאיר שום מקום ל„אופציה הירדנית", כפי שהיא עומדת לנגד עיניהם של רבים בישראל. זהו סוס מת. המלך עצמו ליגלג עליה בנאומו.

הבעיות בין המלך והיו"ר חמורות מאוד. אך ישראל לא תצא נשברת מהן.

תכשיר לניקוי ושמירה לכל דברי עור סקאי ולקה
להשיג בחנויות לתיקוני נעליים, המשביר לצרכן, כל־בו שלום וכו'.
יבוא ושיווק:
טל. 624865 ת"א.

איתן עמיחי
הדברת מזיקים
בע"מ
מומחים להדברת תיקנים (ג'וקים), תולעי עץ, חרקי ספרים ובגדים.
רמת־גן, רח' מודיעין 18, ת.ד. 2272
טל. 6-5-790114 רש' מס' 21 עסק 481/75
שמירה על בריאותך ורכושך

ללא דמי תיווך!! יוזמה
אנחנו נמכור – נשכיר –
כל נכס או רכוש שבידך
ללא דמי־תיווך מצידך
★ אבן־גבירול 142, תל־אביב,
טל' 455624, 456372, 448853

שולה
ציפורניים מלאכותיות בשיטה אמריקאית חזקות באחריות וכן השתלת ריסים
ת"א, המלך ג'ורג' 72
טלפונים: 282969
השתלת ציפורניים עם יהלומים, ציורים וקישוטים בידיים וגם ברגליים

סוף עונת הסיכסוכים

בני אסף לומד בכיתה ה'. ארבע וחצי שנים של צרות. הוא עושה צרות למורות. המורות עושות לי צרות. אני עושה לילד צרות בגלל המורות, האבא של הילד עושה לי צרות שאני עושה צרות לילד בגלל המורות ואני עושה צרות למורות בגלל זה. שהאבא של הילד עושה לי צרות כי אני עושה צרות לילד בגלל המורות וכך הלאה.

הילד הזה, בן ה־10, הוא ילד אינטליגנטי מאוד (אפילו לדעתן של המורות שלו), הוא ילד בעל חוש־הומור מצויין, מתעניין באופן מעמיק בש־סתים רבים (לאו דווקא מאלה הנלמדים בבית־הספר), הוא מוכשר בתחומים שונים, הוא ידען בשטחים רבים. יחד עם זאת הוא חסר־סבלנות, משתעמם בקלות, לא ממושמע, די עצלן, לפ־עמים חוצפן. ילד רבגווני, והוא שלי ואני אוהבת אותו אהבה גדולה ועמוקה.

לגדל ילד זה לא רק שימחה, כמו שאומר השיר. לגדל ילד זה גם עצבנות ועייפות ועונשים וצעקות ולפעמים אין־אונים ולפעמים כמעט יאוש. את כל זה אני עוברת עם הילדים בשעות אחר־הצהריים וחיה עם זה, כי אני בחרתי להיות אם ואף אחד לא הבטיח לי שהחיים קלים.

לפני־הצהריים הילד נמצא בבית־הספר. אני יודעת שגם שם הוא „חוגג". פעם מכין שיעורים, פעם לא. פעם מדבר באמצע השיעור ופעם מושך לילדה בשערות ופעם זורק חול בחצר על ילד אחר ופעם מתחצף למורה ופעם אחת (בכיתה ג') הוא אפילו שיגע בטלפון אשה וקנה ומייד קראו לי באופן דחוף לבית־הספר.

כבר הייתי בכל השיחות עם כל המורות שלו. שמעתי את כל התלונות. דיברתי איתו מאות פעמים, ומאות פעמים הוא הבטיח שישתדל להתנהג יותר טוב, ובכל פעם זה עזר לכמה ימים. עשרות פעמים הענשתי אותו בבית בגלל זה שהוא עיצבן את המורה, או לא הכין שיעורים, או הסתלק מהשיעור. עשרות פעמים צרחתי עליו ורבתי איתו ולא דיברתי איתו והוא עדיין לא תמיד מכין שיעורים. ועדיין מדבר בשיעור, ועדיין מתחפף משיעור חקלאות או ספורט או השד יודע איזה. ושוב אני צועקת ורבה, ולפעמים אפילו נותנת מכה ומתביישת.

כל זה היה נמשך בוודאי עד לסיום לימודיו בבית־הספר, אילו הילד שלי לא היה יותר חכם ממני. בפעם האחרונה כשהתפתחה ביננו מריבה סוערת בגלל הערה ביומן שאמרה „אסף הפריע בשיעור, נא לטפל בכך", אמר לי הילד את מה שהייתי צריכה להבין כבר לפני שנים: „תגידי למה לך לקלקל את היחסים שלך עם הילד שלך בגלל המורה? המורה תפסיק ללמד אותי בשנה הבאה, ואת תהיי אמא שלי לנצח."

חשבתי על זה דקה ארוכה. באותו יום אני גמרתי לריב עם הילד שלי. עשה כל שאוכל כדי להסביר לו שזה לטובתו להכין שיעורים ולהתנהג בנימוס, אבל לעולם־לעולם לא אריב איתו עוד בגלל המורות שלו. עם כל הכבוד שיש לי למורות, אף אחת מהן לא שווה את קילקול היחסים עם הילדים שלי.

מורות יקרות,

אין לי ספק שיש ילדים קשים. אין לי ספק שהכי־קל זה ללמד כיתה של ילדות בלונדיות, מנומסות ושקטות. אם מישהו הבטיח לכן שללמד 35 ילדים שובבים (בעצם למה לא בגיל 10) זה רק כיף, תפנו אליו בטענות.

אתן למדתן חינוך ופדגוגיה ופסיכולוגיה. אתן אמורות להיות סבלניות ומבינות את נפש הילד ואתן רואות לעצמכן אתגר להסתדר עם ילדים מכל הסוגים, לפחות כך שמעתי אתכן אומרות לא פעם. לכן אמורים להיות הפיתרונות להתנהגות הילדים. כשאתן כותבות ביומן „הילד הפריע היום, נא לטפל בזה" — למה בדיוק אתן מתכוונות? איך מטפלים בזה אחרי־הצהריים? יש לכן איזו תרופת־פלא? איזה סירופ או כדור? הלוואי!

ילדים נוטים לגדול, להתבגר, להרגע, להרצין. אתן הרי יודעות את זה. כולנו היינו ילדים וחלק מאיתנו מאוד שובבים וקשים. אז למה ללחוץ? למה לסכסך בין הורים לילדים?

הילד שלי לא מת על בית־הספר. הוא אוהב לחזור הביתה. האם אני צריכה לגרום לו לא לאהוב גם את הבית?

לילד בן 10 מגיעה מנה גדולה של אהבה ופינוק ותמיכה והבנה מצד הוריו. בדיוק את זה אני נותנת לו והחל מעכשיו כל הנתינה הזאת לא תהיה שזורה בחשבונות שהוגשו על־ידי המורות לפירעון בבית.

סליחה, אבל בבחירה בין הילד שלי לבין המורות (ותהיינה טובות ונחמדות ככל שתהיינה) אני בוחרת בילד. זה לא נגדכן. זה פשוט בערי.

פינת הקמצן

אפילו אם תדגדגו אותי בכפות־הרגליים אני לא אגלה לכם מי נתן לי את המתכון הקמצני הזה. אילו הייתי מגלה לכם, ממילא לא הייתם מאמינים.

החומרים הדרושים: 4 תפוחי־עץ שנשכחו במקרר ועכשיו כבר אי־אפשר לשים אותם בגאווה על השולחן.

חצי חבילה של בצק־עלים, שנשארה אחרי שעשיתם איזה מאפה קטן.

2 כפות ריבה, 2 כפות צימוקים, 2 כפות אגוזים קצוצים (הכל שאריות).

אופן ההכנה:

מרדדים את הבצק ועושים ממנו ארבעה ריבועים בגודל שכל אחד מהם יוכל להתלבש על

תפוח אחד שלם. את התפוחים מקלפים ומוציאים להם את הליבה, אותה ממלאים בתערובת הריבה, הצימוקים והאגוזים. כל תפוח כזה מניחים במרכזו של ריבוע־בצק, מרימים את ארבעת הקצוות וסוגרים. שמים בתבנית משומנת היטב ואופים כ־20 דקות.

מה שהכי מרגיז זה שהקמצנים האלה ממציאים דברים טעימים מאוד.

נ"ב — אם אתם לא קמצנים, אז אפשר לצקת על התפוח האפוי והחם קצפת קרה ומתוקה. אי־אי־אי.

הכעס משתלם

כשבעלי נוסע לחו"ל ושואל מה אני רוצה שהוא יביא לי, אני עונה לו „כלום". בכלום הוא דווקא חזק מאוד.

אבל תמיד לפני שהוא חוזר ארצה, ככה בחמש הדקות האחרונות לפני שהוא עוזב את החנות היחידה שבה הוא מבקר בחו"ל, הוא בכל זאת קונה לי משהו, לפי בחירתו האישית.

פעם אחת הביא לי זוג כפפות עם שתי שכבות של פרווה, למיקרה שפיתאום יתחשק לי, באמצע ינואר, למשל, לנסוע לסיביר. פעם אחרת הוא קנה לי, במיוחד בשבילי, כמובן, ספר על התפתחות כלי־הטיס בעולם (אולי פתאום יום אחד אני אתחיל להתעניין בה — מי יודע?) רק פעם אחת. לפני חמש שנים. הביא לי הבעל שלי מתנה אשר ממנה הבנתי שהוא חושב אותי לאשה. ומה קונים למישהי שהיא אשה? חלוק־בית, כמובן.

החלוק היה יפה וחם ונוח, והבעיה היחידה שלו היתה שצריך לתת אותו בכל פעם לניקוי יבש, כי כך כתוב על התווית. שלוש פעמים בשנה היה החלוק שלי מועבר למיכבסה השכונתית ותמורת צ'ק טוב היה חוזר אליי נקי.

בפעמים האחרונות שמתי לב שכל ניקוי כזה עולה יותר מהחלוק עצמו. אתמול הם ביקשו ממני 20 שקל חדש. מרוב כעס רחפתי את החלוק לתוך מכונת־הכביסה ואמרתי לו שמצידי הוא יכול למות תוך גסיסה ועינויים. החלוק נעלב ואחרי שעה יצא ממכונת הכביסה יפה ונקי ובאותו גודל שהוא נכנס אליה.

הבעיה שלי עכשיו היא האם להתעצבן עד מוות על כל השקלים הטובים שנתתי למיכבסה ללא צורך, או להתמלא בשימחה שמהיום אני לא אתן להם גרוש.

אגב, אם בשבוע הבא ימצאו את גופתי באיזו חצר אחורית, כדאי להתחיל את החקירה אצל אירגון בעלי־המיכבסות.

סתם תמונה

זו סתם תמונת־פירסומת לנייר־טואלט שמצאתי בעיתון־נשים צרפתי, ורציתי שגם אתם תהנו ממנה, כמו שאני נהניתי. נכון יופי?

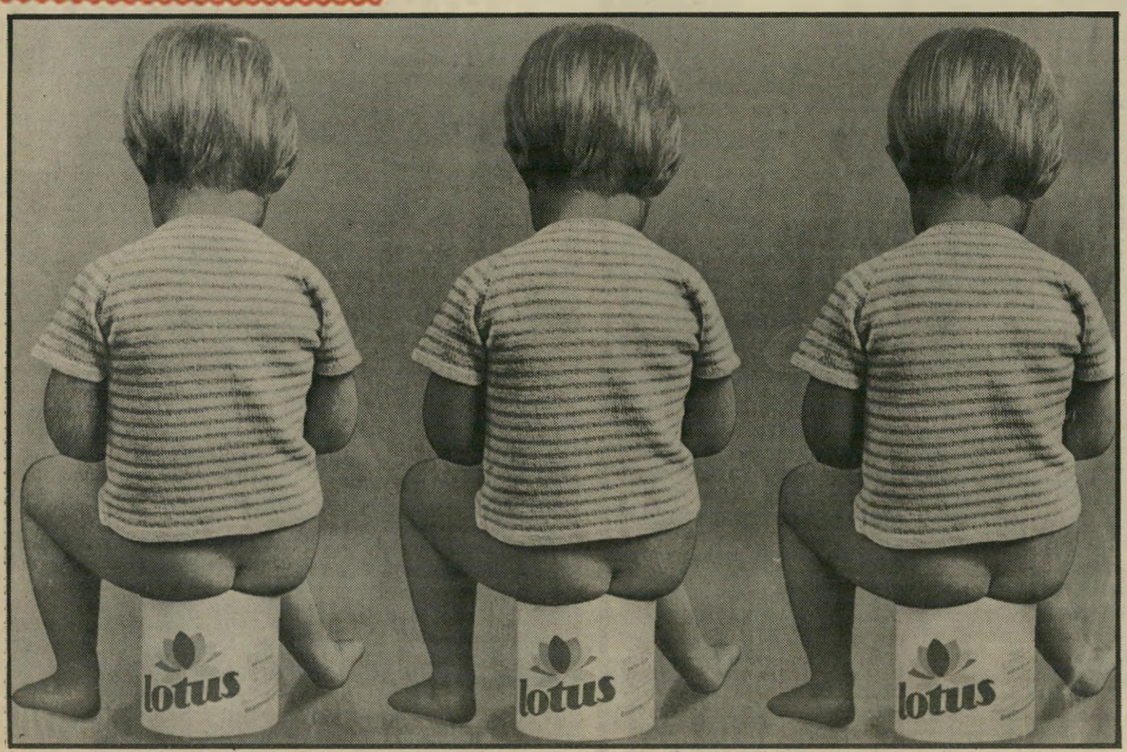

מדוע רזתה ענת טופול ואיך טיפס בסערה המומחה לשיער

מסיבת הרעבים

במסיבת־דיסקו רועמת חגגה המיסעדה התל־אביבית פרושקי את יום־הולדתה העשירי. סועדיה ומוקיריה באו ורקדו, ולבסוף נותרו רעבים — כי כיבוד לא הוגש כלל. במהלך הערב חולק אות־יקיר־פרושקי שאותו קיבלו שני סועדים ותיקים: עורך־הדין **דורי קלסברג** ועוזרו של ראש־הממשלה, **בועז אפלבאום**.

קלרה רן ואיריס פרי אחרי תצוגת־האופנה של אופנת ראש אינדיאני. קלרה, שבימים כתיקונם עוסקת במיקצוע הדוגמנות, עושה בימים אלה הסבה מקצועית. אך זה סיימה לכבב לצידו של השחקן־בדרן טוביה צפיר בסרט חדש, וכבר היא מנהלת שוב מגעים על קבלת תפקיד בעוד סרט.

האינדיאנים המשפריצים

הקיץ העומר בפתח מעורר לחיים את יצרני־האופנה, המזדרזים להציג מר־כולתם בתצוגות־אופנה מרהיבות.

ראש אינדיאני עשו זאת במסיבה גדולה שערכו במועדון התל־אביבי ליקוויד. לארוע הוזמנו נכי־צה"ל, שהובאו על־ידי **שימחה הולצברג**, המכיר את **ניסים מיזרחי**, הבעלים של חברת־האופנה, עוד מהימים שבהם שכב מיזרחי בבית־חולים לאחר פציעה קשה במילחמת יום־הכיפורים.

בסיום התצוגה התיז מישהו על הקהל שמפניה תוססת. „מה, משפריצים?" שאל הולצברג, „יופי, זה טוב לעסקים!"

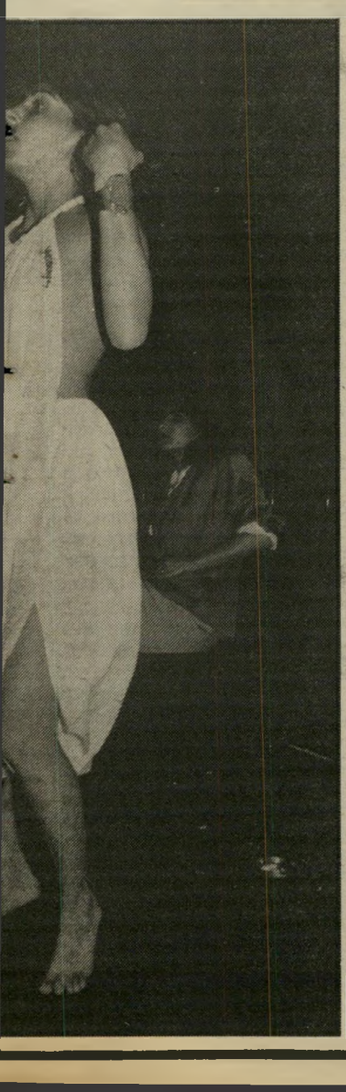

איריס פרי לשעבר פרגון ובהווה דוגמנית מבוקשת, רוקדת במועדון ליקוויד התל־אביבי, מייד לאחר סיום תצוגת־האופנה, יחד עם מלכת־המים לשעבר הדוגמנית יהודית נגר.

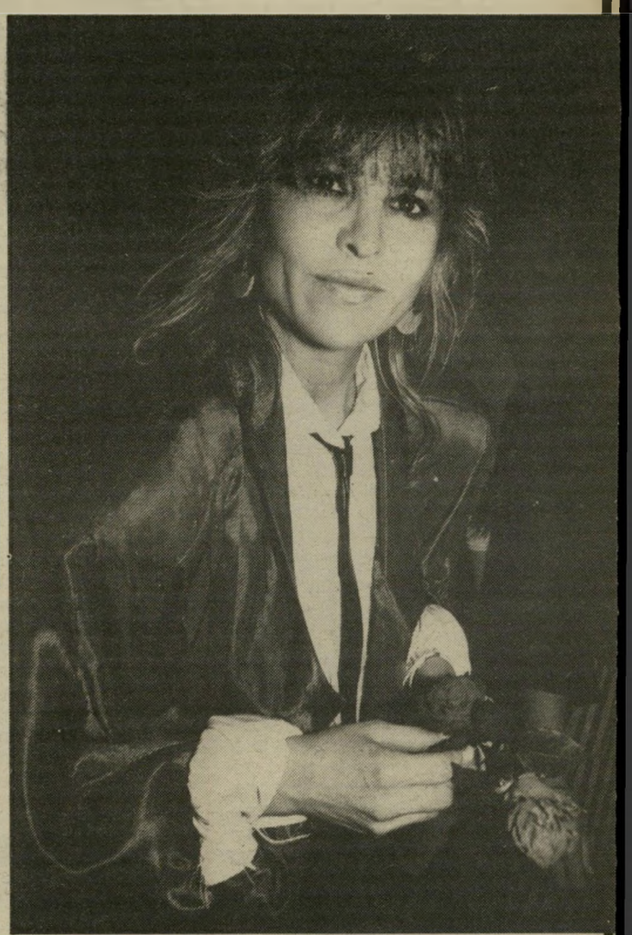

פנינה ברוק הזמרת, לשעבר חברה בלהקת סקסטה והיום בארבע לב אדום, היתה רק אחת מעשרות אנשי הבוהמה, השחקנים והזמרים שרקדו להם במסיבת העשור למיסעדה.

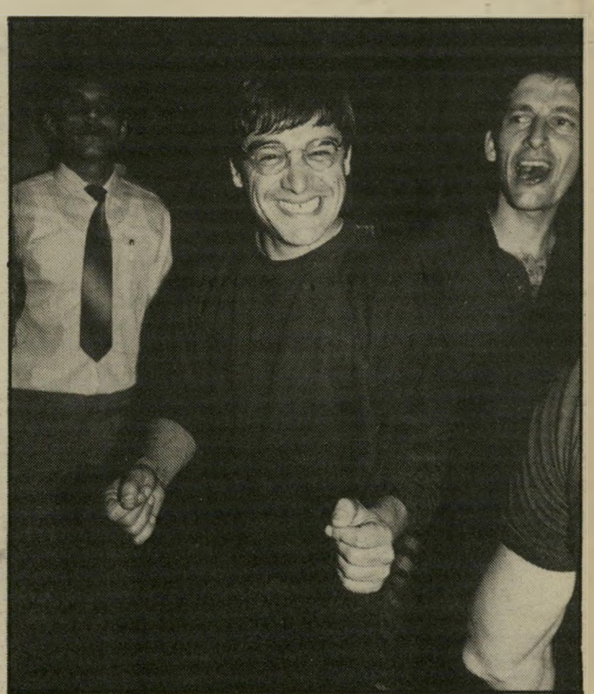

נועם כהן השחקן שנודע בציבור כ„נועם ממרכז הבניה", רקד במרץ רב במסיבה, שהיתה משופעת לא רק בשחק־נים, זמרים וסתם מזדנבים, אלא גם בסועדים מנוסים של דיברי־בצק.

אריק לביא אוהב את המצלמה, וכך הוא מביע את דעתו עליה. כטוב ליבו ביין. רוקדת עימו הזמרת שולה חן, בעוד אשתו, שושיק שני, יושבת ליד שולחן־הכבוד במסיבת יום־ההולדת של הספר. חרף גילו של אריק – כפול משל רוב המשתתפים – הוא רקד והשתולל כל הערב.

ענת בניאס רקדנית שהיתה בצוות־הליווי של הזמר דורון מזר בתח־רות הקדם־אירוויזיון, רוקדת במסיבת יום־ההולדת של ספר מואיש חן. בתצלום למטה, רוקדת יחפה: אתי חזז, שבאה לחופשה מחו"ל.

המקצץ

רחלי חיים, ירדנה ארזי, ריטה, ציפי שביט, יזהר כהן — מה המשותף לכולם? המשותף הוא הספר **מואיש חן**, המקצץ במחלפותיהם. סיפור חייו מזכיר את אגדת־סינדלרה: נער מנס־ציונה שבא לתל־אביב, וכבש בסערה את שיער נשותיה. בשבוע שע־בר, כשחגג את יום־הולדתו ה־24, באו למסיבתו זמרים וזמרות, יפים ויפות, וגם מורתו, **תמי תם**, שבאה מרחובות.

ספי ריבלין יהיה הכוכב בהצגה חדשה שתועלה בקרוב על הקרשים. לכבוד תחילת החזרות ערכו השחקנים מסיבה צנועה בפאב התל־אביבי האוהל. בתצלום: ספי בחברת היפהפיות שיופיעו עימו על אותם הקרשים. מימין לשמאל: איריס כנר, ענת טופול וענת יקיר־יוגב.

מסיבת הבוגדים

תחילת החזרות על הצגת המחזה לבגוד או לא לבגוד, שמעלה תיאט־רון יובל־אורות, היא העילה שלשמה התאספו ובאו לפאב האוהל השחקנים **ענת טופול, איריס כנר, בתיה ברק, ענת יקיר, ספי ריבלין, ברוך דויד** ועוד אנשי־צוות, תפאו־רנים, מלבישים, מפיקים והבימאי שיובא מאנגליה, **סטיוון רייאן**.

הם הרימו כוסית להצלחת ההצגה, והיות שהיה זה יום השישי והשעה שעת־צהריים, ישבו כולם ליד צלחת חמין מהבילה.

ספי ריבלין סיפר חוויות מביקורו באנגליה, שם ראה את ההצגה בגירסתה המקורית. המחזה מספר על סוכן ריגול תעשייתי שחולשתו היא נשים יפות. אותן הוא מזמין לביתו. העסק מסתבך כשמפעילו ואשתו באים במפתיע לבק־רו.

לצורך הופעה בהצגה זאת, ואולי גם מטעמים אחרים, הורידה ענת טופול קילוגרמים ספורים ממישקלה.

בי"ס ע"ש גבריאלי
(הכרמל)

בית הספר "הכרמלי"
חוגג יובל!

בל"ג בעומר תשמ"ו, יום שלישי, י"ח אייר תשמ"ו, 27.5.86,
החל מן השעה 7 בערב ייערך כינוס הבוגרים
של בית הספר "הכרמלי", בבנין בית הספר בתל־אביב.

מי שטרם שלחו 10 ש"ח לכיסוי ההוצאות מתבקשים
לעשות זאת מיד. צרפו פרטים מלאים (שם משפחה קודם!),
כתובת ושנת סיום בית הספר. את השיקים נא להסב
לפקודת "כנס בוגרי הכרמלי" ולשלוח לגב' רבקה רבינוביץ,
מינהל החינוך, עירית תל־אביב.

אם ברשותכם חומר כלשהו מן השנים ההן — תמונות, תעודות,
מסמכים, מחברות, עבודות במלאכה או תפירה, יומנים, פלקטים וכו',
המיועדים לתצוגה שתערך באולם ההתעמלות, אנא הודיעו על כך בדחיפות
ליהודית יובל (טל: 052-555581) או לליבי עוז (טל: 03-421421).

כל החומר יוחזר לבעליו לאחר הכינוס.

מי שכבר שילם יקבל בדואר הזמנה בצירוף תוכנית מפורטת של הערב.

בוגרי "הכרמלי"!

בואו כולכם להשתתף בארוע המרגש של השנה: כינוס היובל של בית הספר "הכרמלי".

להתראות,
הועדה הציבורית

קולנוע

כוכבים

מהטאווינים למיזרחי ובחזרה

תמימות־דעים בספרדית, צרפתית, איטלקית ואנגלית

חרש־חרש הסתיימו בארץ צילומיה של קו־פרודוקציה אמריקאית־ישראלית בשם אהבה צעירה לנצח. חרש — כי משה מיזרחי הקפיד לשמור על „סט סגור כמעט הרמטית".

כמעט, כי פה ושם הסתננו סיפורים על הווטו שהטיל הסוכן של תום הנקס על כל תזוזה מיזערית של אוצרו המתוק וכחול־העיניים מספלאש. והיה גם סיפור על סיפור־אהבה, לא זה שבסרט, כי אם זה שכאילו התרחש בין הבימאי לשחקנית הראשית היפהפיה, כריסטינה מאר־סיליאך (היו שפירשו והוסיפו את דמיונה הפיסי למיכל בת־אדם). וגם אם מקורו של הסיפור הזה דמיוני בלבד, הרי זה רק לטובה: איזו הפקה הוליוודית מכובדת אינה קושרת את שם

ענת עצמון ובנדיקט טיילור
גם הם אוהבים אצל מיזרחי

השחקנית הראשית, אם לא לרומאן עם השחקן־הפארטנר, הרי לפחות עם הבימאי.

בסרט עצמו שתי אהבות בין שתי נערות ירושלמיות (מארסיליאך וענת עצמון) וטייסים אמריקאים, להם הן נישואות לבסוף.

„מיזרחי פשוט יותר." בערב האחרון לשהיית הצוות בארץ, בדרך למסיבת־סיום פרטית, ניאותו ראשי הצוות הטכני המכובד, יחד עם הכוכבת הראשית, להעניק ראיון מיוחד להעולם הזה. כולם דיברו בשיבחם של מיזרחי והנסיון הישראלי, ונראו כה מרוצים עד שחבל היה שהראיון לא נערך באו"ם.

הוא לפחות נשמע כזה: כריסטינה מארסיליאך, בתו של מנהל התיאטרון הלאומי הקלאסי במדריד, דיברה ספרדית; ג'וזפה לאנצ'י, מנהל התאורה והצילום, שצילם בעבר את קאוס של טאוויאני, דיבר איטלקית; פאבריציו ויאקרי, מכוון הפוקוס, והצלם פאביו קונוורס דיברו אנגלית; המקליט ועוזרו, דניאל ברימו (אוסקר על הקלטת נעדר של קוסטא גאבראס) וז'אן מארי בלונדל דיברו צרפתית.

וזו תמצית החוויה הישראלית של הנ"ל, אחד לאחד:

● **ג'וזפה לאנצ'י:** „זו הפעם הראשונה שצילמתי סרט מחוץ לאיטליה, אבל גיליתי שהישראלים פתוחים מאוד, והרגשתי כאילו אני מצלם בבית. אומנם משה הכין אותי לעובדה שהאור בישראל דומה מאוד לאור בסיציליה, שם צילמתי את קאוס, ושהיה רוצה שהאור החזק ייראה בתמונות. דרישה אחרת שלו היתה שאפשר יהיה להרגיש בצילום באיזו שעה

מארסיליאך ב„אהבה צעירה לנצח"
הספרדיה שמיזרחי אהב מכולן

משעות היום מתרחשת הסצינה.

להשוותו עם 'הטאוויאנים'? ראשית, הם שניים והוא אחד. אין לו אח להיוועץ בו בכל רגע. אצל האחים הכל מתוכנן מראש לפרטי־פרטים, וכש־אתה בא לבימת־הצילומים הכל מוכן מבעוד יום. משה מצלם בצורה קלאסית יותר, הוא מבקש לעקוב אחרי השחקנים ואחרי הסיפור.

„את נפילת מטוסו של הגיבור נצלם בלונדון מסיבות טכניות. מסיבות דומות פיתחנו את החומר בארץ אבל שלחנו אותו לניו־יורק לקבל את הפרינט. איכות החומר שראינו כאן — אפשר לומר שלא הייתי מרוצה עד הסוף."

● **כריסטינה מארסיליאך:** „הייתי צרי־כה להתמודד עם שתי שפות, אנגלית ואלדינו. כשמשה בא לספרד והציע לי את התפקיד, לא ידעתי מאום על שפת הלאדינו, אם כי בדרום־ספרד יש המדברים אותה. כשקיבלתי את הטכסט

(המשך בעמוד 26)

אנטי סובייטי בנוסח סובייטי

אלני (צפון תל־אביב, ארצות־הברית) – **הבימאי פיטר ייטס**, (המלביש, תרגילים בהתבגרות) ו־**סטיב טסיץ'** (**התסריטאי החביב עליו**) **מצליחים להפתיע. זו הפתעה שאפשר למחול עליה: אכזבה גדולה.** אלני, **רב־המכר של כתב** הניו־יורק טיימס **ניקולאס גייג'** (1983), **הגיע לידיו של ייטס כשמאחוריו הצלחה רבה ב־14 שפות, וייטס הבחין מייד בדראמה העזה הטמונה בו – אדם בוגר, בעל מישפחה וילדים, החוזר למולדתו כדי לגלות את רוצחה של אמו, לשחזר את ימיה האחרונים ולנקום את דמה. רק כך, הוא סבור, ימצא מנוחה אמיתית לנפשו.**

בתוך חיפושיו אחרי האמת ההיסטורית הוא מגלה את אהבת האם שאין לה גבול, ומאבד את דחף־הנקם כשהוא ניצב לפני נכדתו הקטנה של הפושע. לפתע הוא יודע שאם יפגע בה, יהיה זה מעשה־נבלה בדיוק כמו מעשהו של האדם שאת נפשו הוא מבקש.

אלא שלאמת ההיסטורית יש עוד פנים, חזקים מאוד. כי אמו של גייג', אלני (קייט נאליגן), הוצאה להורג בידי כיתת־יורים של כוחות הגרילה הקומוניסטים שהשתלטו על כפרה, ליא, בזמן מילחמת־האזרחים ביוון. עם כל הכבוד למניע האנושי ולכאב הסובייקטיבי של הבן, שדרך עיניו נראה כל הסיפור, אי־אפשר להפוך את המיקרה של אלני לאב־טיפוס לכל מה שהתרחש באותה תקופה. למראה סירטו של ייטס ניצב לפני נכדתו הקטנה של הפושע. לפתע הוא יודע שאם יפגע בה, יהיה זה מעשה־נבלה בדיוק כמו מעשהו של האדם שאת נפשו הוא מבקש.

אלני (קייט נאליגן): לא היתה ולא תהיה

אלא שלאמת ההיסטורית יש עוד פנים, חזקים מאוד. כי אמו של גייג', אלני (קייט נאליגן), הוצאה להורג בידי כיתת־יורים של כוחות הגרילה הקומוניסטים שהשתלטו על כפרה, ליא, בזמן מילחמת־האזרחים ביוון. עם כל הכבוד למניע האנושי ולכאב הסובייקטיבי של הבן, שדרך עיניו נראה כל הסיפור, אי־אפשר להפוך את המיקרה של אלני לאב־טיפוס לכל מה שהתרחש באותה תקופה. למראה סירטו של ייטס ונשמע המילים המיליטאנטיות ששם טסיץ' בפי גיבוריו אפשר להבין מדוע סירבו אנשי־הקולנוע ביוון לשתף איתו פעולה, ולבד מכמה צילומים באתונה לא התאפשר לו לצלם את סירטו ביוון ועם שחקנים יווניים – שאולי היו מגבירים את אמינותו, המפוקפקת כעת, של הסרט.

בפשטנות מדהימה ובצילום מסכתי, המזכיר את סירטי־התעמולה הסובייטיים, הוא מציג את הקומוניסטים כחסרי־לב, אכזרים ומעוותי־מישפט. הדבר מקומם כל מי שיודע כמה מסובכים היו הדברים במילחמת־אזרחים זו, שאת פצעיה מלקקים היוונים עד עצם היום הזה, 40 שנה מאוחר יותר. על הליהוק אפשר רק לומר שהוא פאתטי. שכן קייט נאליגן, מאופרת עד כדי כיעור, לא היתה ולא תהיה לעולם אלני. גון מלקוביץ, אחד המוכשרים שבצעירי הקולנוע האמריקאי, עושה כמיטב יכולתו, אבל אינו מצליח להתמודד עם חומר המצטיין בחד־צדדיות שטוחה כל־כך.

אסתר — משוש האינטלקטואלים

„אסתר" (לשעבר „אסתר לנצח"), סירטו של עמוס (יומן שדה) גיתאי, קיבל את בירכת־הדרך של שבוע־הביקורת, ויוצג במיסגרת זו בפסטיבל קאן הקרוב. על־פי המבוכה שאחזה בקהל צופי מוסיאון תל־אביב בחג־הפורים למראה מגילת אסתר הגיתאית (ויציאת־מצרים שערכו שם רבים מן הצופים) אפשר להסיק שגם פילמוגראפיה היא עניין של גיאוגראפיה.

ניתן לנחש, על־פי הנסיון המצטבר, מה יש בו, בסרט זה, שיכבוש את ליבם של האינטלקטואלים, התיאורטיקנים של

צלם אלקאן ובימאי גיתאי (מביט דרך עדשה)
פילמוגראפיה היא עניין של גיאוגראפיה

הקולנוע ובוודאי של אנשי הקולנוע בעלי התודעה הפוליטית האוהדים את השמאל, בצרפת במיוחד. מבחינה צורנית – מצלמה ניצבת על מקומה או זזה באיטיות עצומה, שחקנים כבובות נעים ומדקלמים, תאורה מדוייקת. מיסגור (פריים) קפדני, וסצינות ארוכות־נגן. מבחינה רעיונית – תמליל מגילת־אסתר, הצופן בחובו את המסר הבא: אותו העם שניצל משמד הפך למשמיד, כשטיעוניו ההיסטוריים משמשים בידיו כתירוצים לעשות לזולתו מה שניסו לעשות לו.

גיתאי, במצב־רוח מרומם אחרי רטרוספקטיבה בפסטיבל שטראסבורג, לצד מרטין סקורסיזה, הסביר: „עשו כה הרבה סרטים על נושאים מידיים, שלא מצאתי לנכון לחזור על הסכימה המקובלת. עניין אותי להתמודד עם הצד המיתולוגי של הציוויליזציה שלנו. רציתי להתמודד עם העברית העתיקה, לקחת את האיכויות הקלאסיות של שפת־התפילה, לשמור על ההיגוי של שפה שחלק ממנה הוא שפת־קודש ולהעביר אותה בנוף ובזמן של היום."

מגילת־אסתר של גיתאי מצולמת אכן בחורבות ואדי־סאליב (שנראות בסרט אטרקטיביות כמיקדשים פגאניים) כשאת מישתה־אסתר מלווים חרוזי שיר־השירים מצד אחד ורחשי מטוסים ומכוניות נוסעות בכביש מן הצד האחר.

למה אסתר? „הסיפור של המגילה פיתה אותי. הוא אטרקטיבי מאוד. יש בו דמויות של אנשים מיוסרים, יש טוב ויש רע, יש מתח. הנה, עוד מעט בטעות, יתלו את הטוב." למה ואדי־סאליב? „בשבילי שיחקה הסנסציה של הנוף, איכות האור, הצבע של האבן, ארץ שיש בה מעט מאוד צל. לא לשכוח, אני אדם שבא משטח הארכיטקטורה."

עמוס גיתאי, מתלמידיו של יצחק דנציגר בפקולטה לארכיטקטורה, נושא עימו את הנדוניה של אמנות, שהצורה בה חשובה כתוכן ולעיתים מהווה בעצמה את האמירה התוכנית: „האמירה הכללית זה לא העיקר במיקרה זה. הבעיה של הצורה היתה בעיני קריטית. רציתי לפתח איזה סיגנון חדש ולא מלודראמה נאראטיבית. כך הועלה על־ידי, בשיתוף עם הצלמת נורית אביב ומנהל־הצילום שתיכנן את התאורה, אנרי אלקאן, הרעיון שכל סצינה תהיה שוט (צילום) אחד ארוך. לגבי הארמון של אחשוורוש, כשהתברר שהבניין שבו חשבנו למקם אותו איננו בטוח די הצורך התפתח הרעיון ליצור תפאורה בעזרת תאורה, כשרק בעזרתה אתה יכול לנצל חלל חיצוני והופך אותו לפנימי."

המסר? המסר מסתפק הפעם בעשר דקות אחרונות, כשכל שחקן מדווח את תולדות חייו. במילים אחרות: סידרת התירוצים של העם היהודי, בארצו, היום. מגדיר גיתאי: „אוסף של טרגדיות. אנשים סוחבים את הביוגראפיות שלהם מאירופה ומנסים לבנות כאן אוטופיה."

הקשר לעתיד? הפרוייקט הבא של גיתאי: שתי נשים שרצו לבנות אוטופיה בתחילת המאה. אלזה לאסקר־שילר ומניה שוחט.

תשבץ השלם הזה 2537

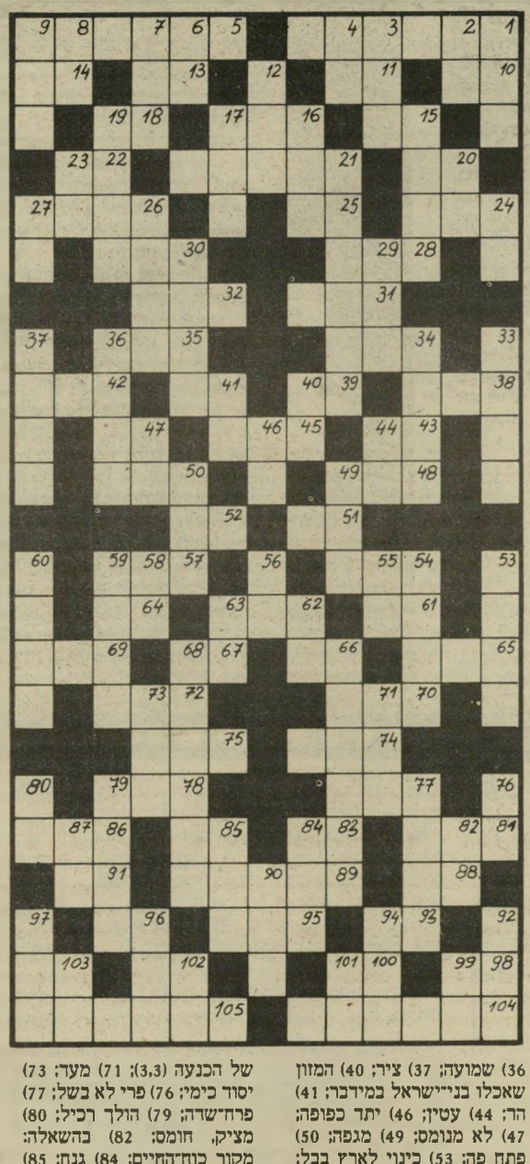

מאוזן:

1) קיבוץ ליד קיסריה; 5) „שורות לוחמות", בלבנון למ־של; 10) בור למידרך ענבים; 11) זהב מזוקק וטוב; 13) קרס באף; 14) מערב; 15) אחד מן השוואים; 16) חשב רע על איש; 18) סר ממקומו; 20) משקה־עלים; 21) מין ממיני הפטריות; 22) אריג; 24) למשל ולדוגמה; 25) תפר גס; 28) נזיר בטיבט; 30) בית, מישכן; 31) דרגה במישטרה; 32) נהר בברית־המועצות; 34) לביא; 35) חבר יחד; 38) ארץ ערבית; 39) יחד; 41) תבלין מזרחי; 42) גוש, רגב; 43) דבר נמצא; 45) ארץ בקרמת עדן; 47) בן נכר שקיבל את דת ישראל; 48) ציר הארץ; 50) התיכה קטנה; 51) מילת־הכללה; 52) אילן; 54) שלהבת; 57) מגדולי הפילוסו־פים הגרמניים; 61) שן־סלע; 62) עצם הקשר; 64) תו במוסיקה; 65) עיר־חוף; 66) ידית; 67) ידיד מימין ואויב משמאל; 69) רי־קנות; 70) כסיל; 72) שוחה, מחצב; 74) חומה; 75) ארץ דרום אמריקאנית; 77) תפקיד בכ־דורגל; 78) פלח עץ או ברזל, מתחת לפסי־המסילה; 81) בעל בית־מרחץ; 83) מטבע במזרח הרחוק; 85) בוסתן; 86) דכא, עשק; 88) צאצא; 89) שחקן תיאטרון (ש"מ); 91) נחשול; 93) מזל; 95) שומן העורף; 96) אחד מארבעה אבות נזיקין; 98) מילת־שאלה; 100) אביון; 102) מאורה (ח); 103) כיסוי הבית; 104) מוקיונים; 105) דיבור של זימה (2,4).

מאונך:

1) אשת מלך כבורה; 2) אמונה; 3) צבה; 4) יטיף מים; 6) עסיס, מיץ; 7) התחרט; 8) קריאת־צער; 9) יין גרוע, או חומץ; 12) מתחרה, אוויבת; 15) קוץ; 16) חרסה; 17) בעגה צבאית: שעה שנקבעה לביצוע משימה; 19) רשת קלועה, מע־קה; 20) נגמר; 21) כף ששמים בה אבן לירות (4,2); 23) חסר־כל; 24) תרופה; 26) שם מקובל למושג; 27) עוף־טורף; 29) יאוש, דאגה; 30) אוילי; 33) כינוי למקום מסתור־הנשק בת־קופה של טרום־מדינה; 34) תכ־שיט על ראש נשים, במיקרה; 36) שמועה; 37) ציר; 40) המזון שאכלו בני־ישראל במידבר; 41) הר; 44) עטין; 46) יתד כפופה; 47) לא מנומס; 49) מגפה; 50) פתח פה; 53) כינוי לארץ בבל; 54) קשור, מחובר; 55) אמן בבישול; 56) פסח, למשל; 58) אחד השבטים; 59) מייסד הדת הפרוטסטנטית; 60) מילוי פקר־דה; 62) כלי־עבודה; 63) אבן טובה; 66) קנה דק; 68) ביטוי של הכנעה (3,3); 71) מעד; 73) יסוד כימי; 76) פרי לא בשל; 77) פרח־שדה; 79) הולך רכיל; 80) מציק, חומס; 82) בהשאלה: מקור כוח־החיים; 84) גנח; 85) השיב טובה; 78) בבואה; 90) נחל־אכזב; 92) יגיעה; 94) תו־לעת העש; 96) אבן בחושן; 97) איילת השחר; 99) נהמת־קינה; 101) מתנה; 102) תל־עפר; 103) כנף.

אביגיל ינאי

קולנוע

(המשך מעמוד 25)

נדהמתי לגלות עד כמה היא יפה. יש דברים הדומים לשפת אמי, הספרדית, אבל לפעמים משמעותם זהה אך צורת ביטויים שונה. יש לי הרגשה שהסרט יעורר עניין רב בספרד.

„הייתי נרגשת מאוד כי זה לי סירטי הראשון בתפקיד מרכזי. עד היום הופעתי בתפקידים זעירים בסרטים של דינו ריסי וג'וזפה פאטרוני גריפי — ובכל זאת הרגשתי נינוחה מול תום הנקס, ואני מצדיקה את הסט הסגור של משה. ביקורי זרים עשויים להפריע בריכוז."

● **דניאל בריסו:** „אני אורח כמעט קבוע בישראל. הקלטתי את הקול ללא רק ירושלים וכנראה אקליט גם את סירטו החדש של אורי ברבש. לכן אני יכול לבקר מתוך אהבה ותיקווה לשיפור — הישראלים מתמצאים בנושאים הטכניים אבל לא לעומק. לדעתי זה עניין של זמן ושל נסיון. הציוד לא מתוחזק כיאות. והבעיות בצילומים הן בעיקר בעיות אירגוניות. מבזבזים זמן רב על התארגנות בשטח, על דברים שהיו צריכים להיות מוכנים מבעוד מועד.

„לעיתים יש גם בעיה של תקציב, כמו, למשל, בעיית המצלמה שבה צולם הסרט הזה, שהשמיעה רעש מסויים שהיינו צריכים להתגבר עליו. למזלי, לאנצ'ו הוא כה מנוסה עד שהצליח להסוות יפה גם את צילו של המיקרופון, ואילו אנחנו השתדלנו להמעיט ככל האפשר את רישרוש המצלמה. לא נורא, נצטרך להקליט כמה שיחזורי־קול באולפן.

„נוסף לכך היתה לנו בעיה אחרת — ירושלים היא עיר רועשת מאוד, אומנם לא כמו מכסיקו־סיטי, שבה הסרטנו את נעדר של קוסטה גאברס, אבל גם כך יש בירושלים רעשים בני זמננו, שאינם מתאימים לתקופה שבה מתרחש הסרט (1942). נאלצנו לנטרל אותם, ובוודאי נטפל בהם עוד בעריכת־הקול.

„להשוות עם אלטמן, שעבדתי אתו בשוטה לאהבהז השוואה מעניינת. אלטמן ביקש להקליט את השחקנים בשמונה ערוצים שונים, כל שחקן לחוד. ולצורך זה ניצלתי את מאה אחוז הציוד שעמד לרשותי, ובילינו כשיבעה חודשים בעריכת־הקול בלבד, באולפן. לצורך סירטו של מיזרחי, שיהיו בו גם מעט הקלטות־אולפן, השתמשתי רק ב־30 אחוז של הציוד שלי. אלטמן משתמש רק בהקלטה חיה. מיזרחי פשוט יותר.

„ומילה אחת על לאנצ': אני עובד בקולנוע כבר 27 שנים וראיתי צלמים רבים. לאנצ'י מזכיר לי את קלוד רנואר, שאיתו עשיתי שני סרטים, בתחילת הדרך, אחד מהם כעוזרו של אבי, ז'ראר בריסו, שהקליט בישראל את הקול לסרט רק לא בשבת.

פסטיבלים

שמפניה ליפים וליפות

הקשר הגולני והאופציה הישראלית

פסטיבל קאן, שייערך בשבוע השני והשלישי של מאי, עומד לחדש את הזוהר שאבד לו בשנים האחרונות. אם כי חוזה עם השמיים קשה לעשות, ואי־אפשר להבטיח את המקום מפני שיטפונות, שהיו בו ברציפות בחמש השנים האחרונות, הרי קאן עומדת להעתיק את מסורת הוליווד ולהזמין כוכבים להטביע את ידיהם במישטח האספלט לרגלי ארמון הפסטיבלים החדש, הידוע בשם־השימצה „הבונ־קר".

אחד המכובדים הראשונים יהיה סילווסטר סטאלונה, אורחו של מנחם גולן בפסטיבל וכוכב סירטו הבא מעבר לפיסגה.

הגירה לברתים. תוכנית התח־רות הרישמית של קאן עדיין לא נק־בעה סופית, אבל יוכללו בה סירטיהם החדשים של אנדריי טארקובסקי, אלן רנה, מארו בלוקיו, קלוד ללוש, סטיבן ספילברג ורומן פולנסקי.

לסירטו של פולנסקי, הפיראטים, שיפתח את הפסטיבל, יש קשר גולני: מפיקו, טארק בן־עמר, דודנו של נשיא תוניסיה חביב בורגיבה, אמור היה להיות שותף בהפקה של אותלו יחד עם מנחם גולן. אחרי לחצים של אש"ף (עוד טרם ההפצצה בתוניסיה) יצא בן־עמר מן העיסקה, וההסרטה שנועדה לתוניסיה היגרה לכרתים.

תיזכורת־קוריוז אחרת: אחד המפי־קים, שהיתה להם אופציה על הפי־ראטים של פולנסקי עד שלב מתקדם ביותר בהכנות להסרטה (בשפת המיק־

מזרחי ומארסיליאך*
סיפור דמיוני

צוע — פרה־פרודאקשן) הוא היש־ראלי ארנון (היו זמנים באמריקה) מילצ'ן. אבל זה היה לפני שבן־עמר נכנס לתמונה.

ובשעה שסירטו של פולנסקי יחנוך את הפסטיבל תשייט מול הטיילת אוניית־הפיראטים המוסרטת, כשה־קפטן מזמין את היפים והיפות לנשף על הסיפון.

תדריך

חובה לראות:

תל־אביב: בוני וקלייד, כבודו של פריצי, והספינה שטה, העד, מסע־עסקים של אבא, זיכרונות מאפריקה, סהרורים.

ירושלים: זיכרונות מאפריקה, התפוז המכאני, ראן.

חיפה: מסע־עסקים של אבא.

תל־אביב

★★★★ **והספינה שטה** (סי־נמה 2, איטליה): מסע דמיוני של האריסטוקרטיה האירופית על סף מיל־חמת־העולם הראשונה הופך לשיט פרטי בדמיונו הפורה של פדריקו פלי־ני, עם מראות בלתי נשכחים וסארקום בוטה.

★★★★ **זיכרונות מאפריקה** (שחף, ארצות־הברית, מוצג גם בכפיר, ירושלים): אלוף האוסקרים של השנה מביא לאפריקה מהדורה חדשה של חלף עם הרוח. האקדמיה קיפחה דווקא את מריל סטריפ, שזה לה תפקידה הגדול ביותר עד היום. שופרות הפירסום שכחו לציין פרט קטן: מישפחת בליכסן — מישפחתה של הסופרת גיבורת הסרט — נודעה בשיתוף הפעולה שלה עם הנאצים.

★★★★ **סהרורים** (מוסיאון תל־אביב, צרפת): אוטאר יוסליאני, הבימאי הגרוזיי, שולח מבטים מושחזים לעבר החברה הבורגנית באירופה, על האבסורדים שבהתנהגותה, הצביעות והשקר הרובצים לפיתחה של כל מישפחה פראנקופונית מכובדת.

ירושלים

★★★★ **ראן** (בניני האומה, יפאן): הבימאי אקירה קורוסאווה ערוך חשבון סופי עם האלוהים, המניח לאדם לבוסס בביצה האנושית ואינו מושיע לו. סרט משיכמו ומעלה בכל הקשור לצורה הקולנועית — הצילום, הצבע, התילבושות, המוסיקה.

* *מאחוריהם: שרון הראל.*

מודעות בטלפון
לכל העתונים
בכרטיסי אשראי במחירי המערכת
DINERS CLUB INTERNATIONAL ISRAEL LTD.
ויזה
ישראכרט
שרות ת.ד. ללא תשלום - חניה חופשית במקום
פרסום אידיאל
אבן גבירול 110 ת"א, פתוח 7.30 - 20.00 רצוף
03-227117/8

מרים בנימיני

מזל החודש:

טלה

אגודל

מגלה סודות

לכוכב מרס (מאדים), שליט מזל טלה, ח־שיבות מרובה באסטרולוגיה . מיקומו וקש־ריו עם כוכבים אחרים יאפשרו לאסטרולוג לקבוע אם האדם אמיץ, פחדן, חכם או חלי־לה ההיפך הגמור; חרוץ מתמיד, או כזה הע־סוק באלף מלאכות בעת ובעונה אחת; שוחר ריב ומדון או ותרן, מתפשר וכנוע בפני רצון חזק משלו. בכף היד קיימים מיספר איזורים המשוייכים לכוכב מרס. הנציג החשוב מכו־לם הוא האגודל.

האגודל מעניק חזות בעלת ערך כזו לאופי ולאישיות, עד שלעיתים אפשר יהיה להס־תפק בבדיקה מעמיקה של האגודל בלבד כדי לקבוע את סוג האדם. אם נתייחס לצו־רות השונות של האגודלים בהתאם לאור־כם, גמישותם וגיזרתם הכללית, נוכל לגלות אלו סודות מסתירים מחזיקיהם.

האגודל מחולק לשתי סקציות. הסקציה העליונה הנושאת את הציפורן; זו מייצגת את כוח־הרצון. השניה, את ההגיון. האורך: אנשים בעלי אגודל קצר נסחפים בנקל בריגשותיהם וליבם שולט בראשם. ניתן להרשימם בנקל, והם עוברים במהירות מ־דיעה לדיעה בהתאם לחברה שבה הם שוהים. קשה עליהם ההחלטה ואינם יכולים

להיצמד לנושא בוויכוח כלשהו. הם נכנעים לסמכות אך שולטים בחלשים מהם ללא התחשבות יתירה. הרצון לפעול אינו בא מתוכם, משהו או מישהו מבחוץ חייב לתת להם מוטיבציה לפעול.

אם האגודל ארוך ומעוצב יפה, נכיר את הטיפוס העקשן, בעל בהירות מחשבה, אישיות מוגדרת עם הרבה מחשבה בריאה ויכולת־ריכוז. הוא נולד מנהיג הנוער להצלחה. כשהאגודל ארוך באופן יוצא מן הכלל, הדבר מצביע על שתלטנות הטיפוס המתערב ובעל האישיות הרודנית, הדורך על גוויותיהם של אחרים ומשיג את חפצו בכל דרך.

מצבו של האגודל: למיספר אנשים אגודל הקבוע גבוה. דהיינו, הרווח לאורך קצה הכף בין בסיסה של האצבע הראשונה ובסיס האגודל הוא קצר. מצב מונמך זה מלמד שבעליו הוא אדם אינטליגנטי, אמיץ ורב־צדדי, המאמין בחוזקה בחרות ובעצמאות. הגבלה כלשהי ושלילת זכויות־האדם וה־חופש מעוררים את מחאתו: הוא יאבק עד חורמה כדי להפוך את העולם למקום טוב יותר לחיות בו. תמיד יהא מוכן לתת תמיכה ועזרה מעשית לאלה אשר הם במצב רע משלו. האינסטינקטים שלו חמים ואדיבים לא רק כלפי אלה שאותם הוא אוהב, אלא כלפי האנושות בכללה.

אגודל הקבוע גבוה במיוחד ומוחזק קרוב ליד מצביע על סגירות – שלא לומר קמצנות – בענייני כספים ומזג רכושני. כפי שאפשר לצפות, אנשים עם סוג זה של אגודל – נוטים לשמור את עצמם וכל מה שלהם לעצמם. להם רצונות מועטים לסגל עצמם למצבי־הרוח ומאוויהם של האחרים.

אגודל נוקשה וישר: לאנשים אלה רצון־ברזל, הם מגלים התנגדות חזקה ועקשנות בפני מיכשול כלשהו. הם מחזיקים מישמר חזק על ריגשותיהם ושופטים כל דבר וכל אחד באורו הקר והבהיר של ההגיון והשכל הישר. הם שמרנים עד סודיות בדבר פר־שיות־האהבים שלהם. בדרך־הטבע הם קצת איטיים וזהירים כשהמדובר בעשיית ידידים. אך אם הם יצרו קשר של ידידות או שותפות, הם נאמנים במאה אחוז וניתן לסמוך עליהם. הם לא יבטיחו כל הבטחות אם אינם בטוחים שיוכלו לעמוד בהן, כי הם מתגאים בעובדה שמילותיהם הן כבעליהם.

האגודל המתכופף הגמיש בפירקו: מצביע על כך שבעליו מתעב מהומות, ויכוחים וס־צינות. הוא ישלים עם כל דבר למען השלום וההרמוניה. אדיב ובעל לב חם, הוא פשוט אינו יכול לסרב לבקשה לסימפטיה או למזו־מנים, ובגלל סיבה זו הוא תמיד מנוצל על־ידי אחרים. הכסף נמוג מבין אצבעותיו. יש לו טעם מעודן, ואם הוא נתקל במשהו שהוא חפץ בו אין הוא נעצר לשאול האם אני יכול להרשות לעצמי. הוא פשוט קונה אותו. אין בו צרות אופק ואין הוא בעל דיעה קדומה. הוא מביט על שגיאותיו הקטנות ועל אלה של האחרים בסובלנות וסלחנות קלילה. הוא מסתגל במהירות ומסוגל להרגיש כמו בבית בשכונה, בעיר או במדינה חדשה. יש לו כישרון להסתדר עם אנשים מכל הסוגים והמינים. האגודל המתכופף לאחור מגלה לעיתים קרובות קיומם של כישרונות אמנותיים ויכולת מישחק, אולי בגלל היכו־לת החזקה להזדהות עם הזולת.

גיזרת האגודל: יש לבחון את צורת האגו־דל כשפני הציפורן מנגד. אם הפלנגה השניה צרה באמצעיתה, אזי צורתו הכללית של האגודל מוגדרת כממותנת (מלשון מותן) או צרה כמותניים. צורה זו של האגודל שייכת לבעל האינטליגנציה המהירה והחריפה, בעלי הגישה ללימודים. אנשים אלה הינם מומחים בהחלקתם של רגעים מביכים.

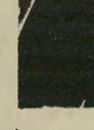

טלה

21 במרס – 20 באפריל

צב חכמני משתפר. פגישות שיתקיימו ב־9 בחודש יקבעו את עתיד השבועיים הבאים.

* * *

החולשה, הדיכאון וחוסר־החמץ ממשיכים לפקוד אתכם, אתם נוטים לחלות וזקוקים ליותר שינה ומנוחה. אנ־שים מנסים להטיל את בעיותיהם על הכתפיים שלכם. שברגע זה, למ־רות רוחבן, אינן מסו־גלות לשאת משא נוסף. לא קל להתגונן ולנהוג בתקיפות, אך זה לא הזמן לבלוע ולוותר. המצב הכספי אינו מעו־דד, תצטרכו להקפיד לחסוך בהוצאות. חיי הרגש נראים מעניינים. אנשים מנסים לשוב ולחדש קשרים שנפסקו.

* * *

במקום העבודה צפויים שינויים מפתיעים. יכולת ההסתגלות שלכם לרוב מהירה וגם הפעם חשוב לשמור על שיווי המישקל ולא ל־היבהל. אפילו אם ברגע הראשון התמונה אינה נראית לכם, כדאי ל־המתין ולראות, המפה האסטרולוגית מצביעה על כיוון חיובי. מה־10 עד ה־12 יהיו ימים מ־עייפים, יש נטיה לסבול ממחלה שהציקה בעבר. ב־13 צפוי חוסר מנוחה ונטיה להסתכסך. בתחום הרומאנטי כדאי לשמור על סודיות.

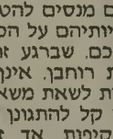

שור

21 באפריל – 20 במאי

בתקופה זו חשוב לקחת יוזמה ולפעול, לא לדחות רעיונות לשינויים. כל שינוי בתחום העבודה יכול לפתוח תקופה חדשה ומב־טיחה. כעת אפשר ל־עשות הרבה כדי לקדם את ענייני החומר, צריך לנצל את ההזדמנויות הטובות, אם כי זה דורש גם השקעה של עבודה קשה. אבל בכל זאת מהנה. ה־9 בחודש יקבע רבות לגבי כל העתיד.

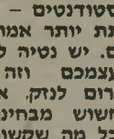

סרטן

21 ביוני – 20 ביולי

ביחוד במה שקשור לשיחות, חתימה על התחייבות ופגישה עם אנשים סמכותיים.

* * *

תוכניות לנסיעה עולות על הפרק בימים אלה, באה בחשבון נסיעה לצורך השתלמות בשטח שאינו מקובל. הסטודנטים – יצטרכו לתת יותר אמון בעצ־מם. יש נטיה להפחית מעצמכם וזה יכול לגרום לנזק, אין מה לחשוש מבחינות או מכל מה שקשור בהו־כחה עצמית. אתם הרבה יותר טובים מכפי שאתם חושבים. ה־10 או ה־11 מבטיחים בשורה משמחת. כדאי להתרחק מידידים שאינכם בטוחים בהם.

* * *

מצב הבריאות אינו טוב במיוחד, עכשיו תצטרכו ללמד את השכנים והקרובים שאפשר להסתדר גם ללא עזרתכם. אם תת־עקשו להמשיך בעבודה כאילו שדבר לא השת־נה, אתם עלולים לסבול מאוחר יותר מהחמרה במצבכם הבריאותי. ב־10 וב־11 צפויה בשורה משמחת מ־מישהו השוהה בארץ אחרת. בחיי הרגש אתם עומדים לפני מיפנה חשוב וחיובי. בקרוב תוכלו ליהנות מקשר חדש או מחודש.

תאומים

21 במאי – 20 ביוני

בתולה

22 באוגוסט – 22 בספטמבר

אריה

21 ביולי – 21 באוגוסט

עקרב

22 באוקטובר – 22 בנובמבר

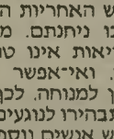

מאזנים

23 בספטמבר – 22 באוקטובר

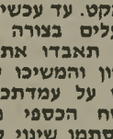

גדי

21 בדצמבר – 19 בינואר

במקום העבודה יש עכשיו אפשרות להתחיל בפרוייקטים חדשים או לקדם את מעמדכם במקום. בקרוב תרגישו פחות מוגבלים, תימצאו ביותר תנועה ותרבו ב־נסיעות. המצב הכלכלי משתפר, בתקופה זו אפשר לחשוב על תוכ־ניות חדשות, ומי ש־חושב לפתוח עסק חדש יוכל להצליח בכך. חיי האהבה תופסים מקום חשוב במיוחד, ה־9 בחודש יעמיד אתכם בפני מצב שאליו אינכם רגילים. הגיע הזמן לסיים קשרים.

* * *

התקופה שבה עליכם להקדיש את רוב זמנכם לעבודה נמשכת. אולם חשוב שלא תתנו לאנשים לנצל את רגש האחריות המפותח שבו ניחנתם. מצב ה־בריאות אינו טוב כל־כך. ואי־אפשר למצוא זמן למנוחה. לכן חשוב שתבהירו לנוגעים בדבר שיש אנשים נוספים הי־כולים לעזור לכם במי־לוי התפקידים השונים. בני־משפחה יוכלו לע־זור לכם. אבל עליכם להביא לידיעתם את המצב. בתחום הרומאנטי תהיו מבוקשים.

* * *

השבוע תוכלו קצת להשתחרר מרוב הקשיים והלחצים שהיו מנת־חלקכם לאחרונה. תוכלו להר־שות לעצמכם להנות מפרשיית־אהבה חד־שה, יתכן שזו אינה מובילה למשהו רציני, קבוע ויציב, אך לפחות תוכלו לשפר את מצב־הרוח בתקופה זו, וזה הדבר החשוב ביותר כרגע. במקום־העבודה יהיו יותר סלחניים כלפיכם. ענייני כספים עדיין גורמים לדאגה, אך אפשר יהיה להתעלם מזה.

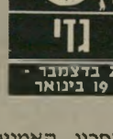

דגים

19 בפברואר – 20 במרס

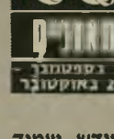

קשת

23 בנובמבר – 20 בדצמבר

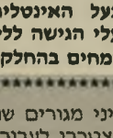

גדי

20 בינואר – 18 בפברואר

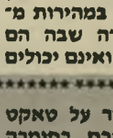

דלי

20 בינואר – 18 בפברואר

ענייני מגורים שוב מעסיקים אתכם, יתכן שתצטרכו לעבור דירה בקרוב. אם הייתם יכולים לסכם עניין ב־9 בחודש היימם נהנים מהפתעות רבות בתקו־פה הקרובה. מהשטח הרומאנטי תוכלו באמת ליהנות. ביחוד משבת אחר הצהריים ואילך. היכרויות חדשות יגרמו להתרגשות, אך אפשר יהיה לחדש קשרים שהיו מעוררים בזמן האחרון. האמנים והספורטאים שביניכם יזכו להצלחה ולשבחים בזמן הקרוב.

* * *

הקשרים שלכם עם אנשים בעבודה יותר חשובים ממה שאתם יודעים. תצטרכו לתמרן בזהירות וב־טאקט. עד עכשיו אתם פועלים בצורה נכונה, אל תאבדו את הבי־טחון והמשיכו להתע־קש על עמדתכם. ב־שטח הכספי מתחיל להשתמן שינוי לטובה, אל תתנו לאף אחד להתערב בשיקולים וב־החלטות, חשוב שתפ־עלו לבד ותקשיבו למה שהאינטואיציה אומרת. ה־9 בחודש – מסוכן לנסיעות.

* * *

ה־9 בחודש עשוי להפתיע לטובה בכל מה שקשור לכספים. למרות הרגשת ההקלה, עדיין תצטרכו להיות זהירים, ביחוד כשאתם מסתמכים על הבטחות. עדיין אל תמהרו להו־ציא כספים שאינם ברשותכם ברגע זה. בתחום הרומאנטי ת־כירו אנשים חדשים ותוכלו להתחיל בקשר חדש בעל אופי יציב וקבוע – יותר ממה שידעתם בעבר. במקום העבודה אל תשוחחו על תוכניות חדשות לפני ה־16 בחודש.

כבר אין צורך לרוץ לחנויות מיוחדות לביגדי־הריון.
האופנה העכשווית היא בגדים גדולים ורחבים,
המתאימים גם לבעלות גיזרה עגולה

וכל ההרות תתמוגגנה

דוגמניות הרזות האלה, גם הן משמינות לפעמים. בדרך כלל הן מרעיבות את עצמן, אבל כשהן בהריון הן נותנות דרור לקלוריות ואת סיבה נוספת לצורך בביגדי־הריון אופנתיים.

אחת מגשות החברה היפות, הדקיקות במקורן, הנמצאת בהריון, היא יפה כפיר, 35, דוגמנית מבוקשת ומצליחה מגיל 17, שנישאה לפני שנה לאיש־העסקים אורי גרבנאו.

היא ההוכחה החיה לכך כי גם בהריון אפשר להיראות יפה, אופנתית ומאוד נשית.

בסיגנון אוהל. יפה כפיר, בעלת השיער הארוך, שפסים בלונדיים עוברים בתוכו, לבושה בטוב־טעם. במלתחתה כמה דגמים יפים, כגון חולצת־משי ירוקה סינתטית בסיגנון גברי, רחבה וארוכה, מתחתה היא לובשת גרבונים צמודים ושחורים, להם היא מתאימה גרביים ונעליים ירוקות בסגנון סירה, בעלות עקב נמוך.

עוד סט ספורטיבי להריון הוא סוודר חום גדול, שצווארונו וי, ומתחתיו לובשת יפה מיכנסי לייקרה מנומרים וצמודים ונעליים שטוחות. היא גם מנצלת את הסוודרים הגדולים של בעלה, את חולצותיו וגם את הטרנינגים שלו.

מלבד מיכנסיים לובשת יפה בבית גם שימלת־ג'ינס גדולה ורחבה, בסיגנון אוהל. את החגורה, המיועדת למותניים, היא קושרת על השיער.

וכשהיא יוצאת לאירוע חגיגי או מארחת את קניניי בעלה, איש עיסקי־האופנה, היא מתהדרת בשימלת־משי רפי (כלבוטק) גינת, החליטה עוד לפני לידת הבן, בה נכח בעלה, כי היא תיניק: "זה טוב ובריא לתינוק!" בעת ההריון הרבתה נאווה גינת ללבוש מכנסי־רגליות (עם גומי במותניים), סוודרים גדולים וחולצות גדולות.

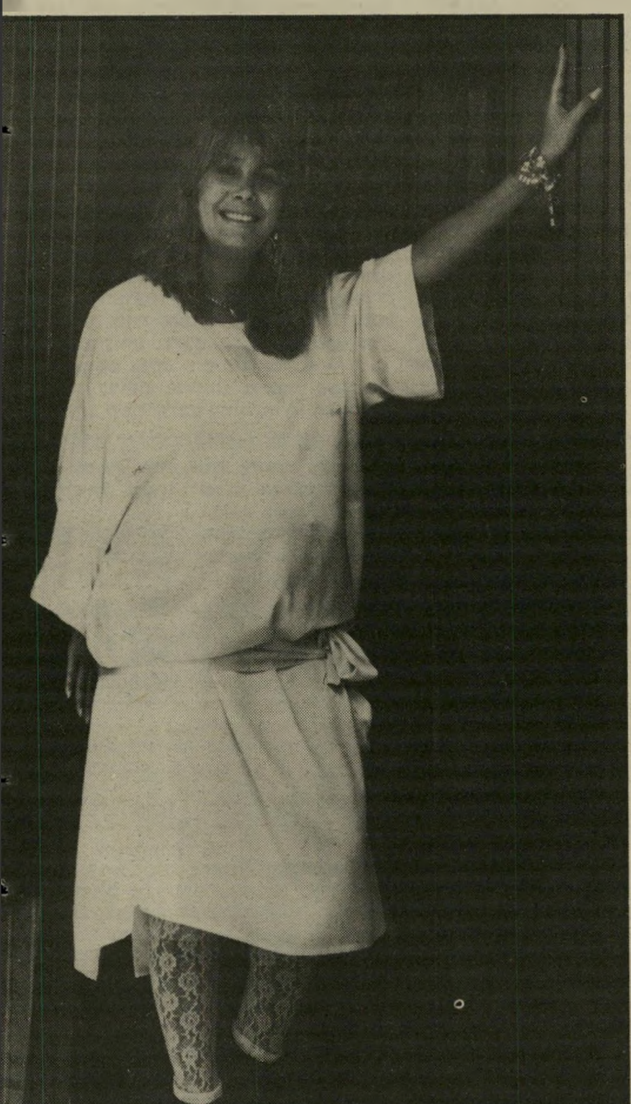

חוגרת יפה כביר־גרבנאו, בשימלת־משי יפהפיה בלבן, שמתחתה גרבי־תחרה לבנים. היא קשרה את החגורה מתחת לבטן, אבל אפשר ללבוש את השימלה ללא חגורה ולעטוף בחגורה את הראש.

לבנה ויקרה. זאת היא שימלה בסיגנון קפטאן, מכופתרת מאחור, כשחוגרת־בד לבנה ממשי נכרכת מתחת לירכיים.

כל הבגדים האלה אינם רק להריון. אפשר ללבוש אותם גם לאחר מכן. יפה אינה מאמינה ברכישת ביגדי־הריון, שלאחר מכן אין להם שימוש.

בסיגנון פריקי. עוד יפהפיה המתגוררת בהרצליה פיתוח היא אנדה, רעייתו של הנרי זימנר, יבואן־בשמים ואיש־עסקים.

אנדה, 31, רזונת מן הטבע, בעלת

מטופחת חולצת־סאטן לבנה, בהדפס חום, ומיכנסי רגליות פוטר לבנים. אורנה גלזן־גונן סבורה שלא צריך להוציא כסף רב על בגדים בהריון, אבל יחד עם זאת חשוב להיראות מטופחת.

מיניקה בחליפת־פוטר מגורדת, בגוון כחול, כשהחולצה והחצאית נמתחות עד לגבול מסויים. הצטלמה נאווה גינת, זמן קצר לפני לידת בנה, ליאור, שהוא ילדה הראשון. נאווה, אשת איש הטלוויזיה

אופנתית אנדה זימנד סבורה כי סריג להריון זה דבר אופנתי. היא לובשת הרבה חולצות־סריג, באורך מתחת לירכיים. בפריטי לבוש אלה אפשר גם להשתמש כאשר חוזרים לגיזרה.

מקושטת אנדה זימנד מהרצליה־פיתוח ב־חולצת־סריג שחורה, בעלת קי־שוטים לבנים, חצאית־קפלים לבנה, גרביים דקיקים.

מתאמת מראה־השכבות של מעצבת האופ־נה נילי טוויג: חולצת גולף ומעליה חולצה נוספת. המיכנסיים והז'אקט עשויים פוטר.

שיער ארוך מתנפנף, עיניים חומות גדולות וחייכניות, אוהבת להתלבש בבוקר בסיגנון פריקי ציבעוני — חולצת־טוניקה גדולה וסרוגה ומתחתה חצאית־כותנה ארוכה וצרה.

היא גם אוהבת חולצות באלון גדולות, הנרכסות מתחת לבטן וגם מיכנסיים רחבות מאוד. בשעות הערב היא מעדיפה ללבוש שמלות־צמר סרוגות, עשויות אנגורה.

בסיגנון התעמלות. יפה אחרת בהריון היתה נאווה, שחרחורת אכסר־טית בת 31, מנהלת שיווק בחברת־הפקות, הנשואה לרפי גינת, איש הטלוויזיה (כולבוטק). נאווה, גבוהת קומה ודקיקה במקור, נראתה מאוד עגולה בעת הריונה ואת רוב ביגדי ההריון קנתה אצל האופנאית נילי טוויג.

נאווה, שילדה בשבוע שעבר בן, לא נעלה נעלי־עקב. היא העדיפה נעליים ספורטיביות, בסיגנון נעלי־התעמלות.

בסיגנון חתיכי. גם אורנה גלזן, 34, דוגמנית לשעבר וכתבת העולם הזה (שכתבה גם את הכתבה בעמודים אלה) והנשואה למדען ד"ר אמנון גונן, מצפה לתינוקה הראשון.

היא לובשת הרבה מיכנסי־רגליות מפוטר. חולצות גבריות גדולות ממשי סינתטי או סאטן בוהק ומעליהן מעילים גדולים מכותנה.

מכיוון שהיא מאמינה במראה מוש־לם ובסיגנון חתיכי נעלי־עקב עבורה חובה.

בערבים היא לובשת שמלות־מעיל מעור זמש או בד, בדרך כלל בגוון אחיד. את המראה משלים כובע־לבד, כאשר סרט על השיער (ההדוק בקוקו או מפוזר) מוסיף נופך להופעה.

אוכלת הדוגמנית יפה כפיר־גרבנאו עם בתה מלאני, בת ה־12, המחכה בכיליון עיניים להולדת התינוק החדש למישפ־חה. יפה, דוגמנית בעלת ותק, עלתה 12 קילוגרמים („יש לי תיאבון!").

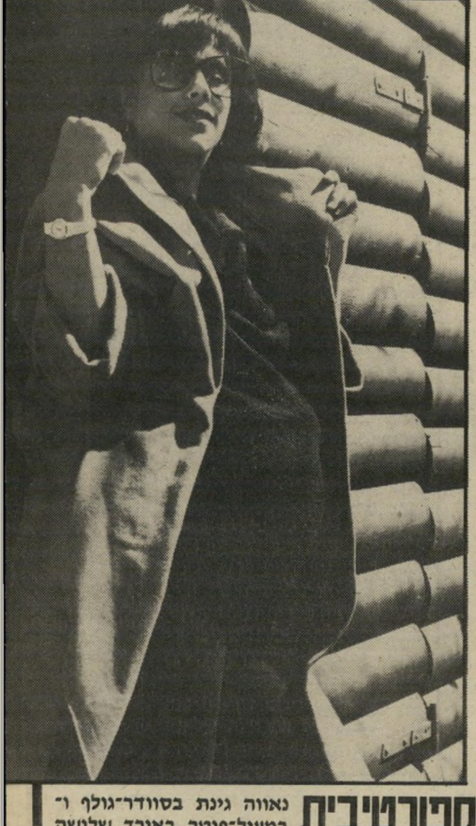

ספורטיבית נאווה גינת בסוודר־גולף ו־במעיל־פוטר באורך שלושה רבעים (למעלה) ובחליפת־פוטר לבנה (מימין).

אמנות לשם אמנות

עוד פגישה בסידרת המיפגשים בין ראש־הממשלה לבין סופרים ואנשי־רוח המודהים עם מיפלגת־העבודה. וגם הפעם קשה למצוא דופי בראש־הממשלה המבקש, בעיקביות ראויה לציון, את קירבתם של סופרים ואנשי־רוח, כדרך שקשה לגנות את אותם הנערדים מן המיפגשים האלה. בין הנערדים הפעם בולט חסרונה של מי שכונתה על דרך הלצון „כנופיית הארבעה": ארבעת הסופרים שקראו להקמת ממשלת־האחדות־הלאומית (יהושע, עוז, ס' יזהר, חיים גורי). דווקא מהם ניתן היה לצפות שישתפו.

אם להסתמך על הדיווח בעיתונות, דיבר מר פרס על עולם ומלואו: על לבנון ועל סוריה, על מתחים עדתיים וייחסי חילוניים־דתיים, על הרוטציה ועל מפלת עמיתיו הסוציאליסטים בצרפת. וכמובן, בתשובה לשאלה, על הוועדה הנצחית (המתמדת?) היושבת על המדוכה בנושא מצבו החומרי העלוב של סופר עם הספר. הוועדה יושבת ויושבת, ואילו שכר הסופרים, וכן שאר זכויותיהם המיקצועיות, נשחקים והולכים, והולכים ונשחקים. וגם השוד החוקי הקרוי „ניכוי במקור" (55%, כולל מס יסף) עודנו נמשך.

יותר ויותר מתחזק הרושם, שהידברותו של מר פרס עם ציבור הסופרים ואנשי־הרוח המקורבים למיפלגתו מתקיימת על טהרת רוח האמנות־לשם־אמנות. רוצה לומר: מיפגשים לשם מיפגשים, לא לשם השגת תוצאות מעשיות כלשהן.

אולי — מבזיקה לפתע הברקה מעשית — נמצאה כאן סוף־סוף, בהיסח־הדעת, המתכונת העשויה להיות קבילה על הכל לשיחות המתמהמהות עם ירדן. הרי להידברות מסוג זה לא יוכל איש לסרב.

על כגון זה כבר אמרו חכמים: נשיאים ורוח וגשם אין.

נתן זך ■

עולם גדול

המודרניזם המודרני שלנו

שום תקופה, שום ציוויליזציה אינן מצליחות בסופו של דבר להגדיר את זהותן הן. את זאת ניתן לעשות רק אחרי שהתקופה, התרבות הנתונה חלפו מן העולם, וגם אז קרוב לוודאי שלא תהיה הסכמה כללית ביחס להגדרה כזאת — כך פותח הוגה־הדעות הפולני הגולה לשק קולאקובסקי, שספריו ניתרגמו גם לעברית, את מאמרו בחוברת האחרונה של אנקאונטר. מתוך שאי־אפשר לנו לזהות בוודאות את דמות דיוקננו הרוחנית, עלינו להסתפק באיפיון פני־השטח של מה שאנו נוהגים לראות/לתאר כמודרניזם שלנו.

מודרניזם הוא בעצם מושג מפוקפק ורב־משמעי ביותר. בתור אהבת החדש והחידוש, הוא מופיע כבר בהגות היוונית של המאה הרביעית לספירה. שם מתלווה לו גוון שלילי מובהק. תרבות ימינו, לעומת זאת, מבליעה הנחת־יסוד, לפיה כל מה שהוא חדש (מודרני) הוא בהכרח גם טוב. מכאן ההתנגדות הכללית להיות מתואר כריאקציונר. אבל להיות ריאקציונר אין פירושו אלא להאמין שהעבר, לפחות בכמה מהיבטיו, היה יותר טוב מההווה. ומי מאיתנו אינו מאמין שאכן כך היו פני הדברים.

מאחר שאין לנו, בעצם, שום מושג ברור על טיבו של המודרניזם הזה שאנו מגלגלים בו

לשק קולאקובסקי, מודרניות במיבחן אינסופי, Encounter, **מרס 1986.**

בלשוננו לכאן ולכאן (זמנים מודרניים, רפואה מודרנית, שירה מודרנית, מחלת האיידס המודרנית) — ניכר באחרונה נסיון לעקוף את הקושי על־ידי דיבורים על פוסט־מודרניזם (הרחבה או חיקוי של ביטויים מוקדמים יותר, כמו החברה הפוסט־תעשייתית, פוסט־קפיטאליזם וכו'). קולאקובסקי עצמו מצהיר שאינו יודע מהו „פוסט־מודרניזם" ובמה הוא שונה מ„פרה־מודרניזם". ומה בעצם יבוא אחרי ה„פוסט־מודרניזם"? האם יהיה זה הפוסט־פוסט־מודרניזם או הניאו־פוסט־מודרניזם? ואולי הניאו־אנטי־מודרניזם?

מי חכם ויידע. בינתיים, השאלה האמיתית שצריכה להישאל אינה אם אנחנו בעד או נגד מודרניזם, או האם אנחנו חיים בעידן בתר (שאחרי) או טרום (שלפני) מודרניסטי, כי אם מה מקורה של אי־הנחת הפושה במודרניזם שלנו? האם באמת למדנו לחיות בעולם „נטול נשמה", עולם אשר בעיקבות „מות האלוהים" (ניטשה) ו„רצח האלוהים" (מארכס ופרויד) נותר בלא ניסים ובלא מיסתורין, בלא התערבות אלוהית ובלא מדוחי שטן, בלי השגחה עליונה ובלי גיהינום מבעיה.

קולאקובסקי אינו מאמין שהתעוררותם של אינטלקטואלים מודרניים לסכנותיה של החי־לוניות עשויה לחלץ את האנושות ממשבר האמון הנוכחי. שהרי אינטלקטואלים אלה בעצמם משוללים אמונה גדולה, והם ממליצים על האמונה רק בשל „תועלתה החברתית." והרי זו מניפולאציה צינית כמעט של ערכים שכל תוקפם בא להם בזמנו מכוח דבקות בלתי־מעוררת.

סכנה לא פחותה מסכנת המניפולאציה החברתית של ערכים דתיים מקורה בנוסטאלגיה המובעת פה ושם לעולם שלפני התיעוש הגדול. לא זה בלבד שנוסטאלגיה כזאת אי־פיינה לא־אחת את הלאומניות הרומאנטית במירעה (ההיפך ממיטבה), אלא שקילוס זה של יפי העבר הכשיר את הקרקע לצמיחתה של התופעה המודרנית בהא־הידיעה: המושג של מדינת האומה או המדינה האומה. גם מוצר מודרני מובהק כמו הנאציזם עיקרו הזיות רומאנטיות על דבר עבר שלפני התיעוש הגדול, כלומר, אנטי־מודרני.

בעיות זהות מארוקאית

לא רק אירופה המודרנית הסתבכה ללא תקנה בבעיות הגדרה־מחדש של זהותה בעידן המדעי של „החברות הפתוחות", כיבוש החלל הקוסמי ופעימות־הלב הלא־סדירות של המשברים הכלכליים. היסטוריון מארוקאני כותב צרפתית כמו עבראללה לארואי מנסה להגדיר את ייחודה של זהותו שלו כחלק מן הזהות הלאומית של ארצו (מארוקו), שהיא עצמה חלק (או שאינה חלק) מן הזהות הייחודית של אומתו (הערבית). מסתבר כי המלאכה אינה קלה, אם היא אפשרית בכלל.

במאמר בכתב־העת הצרפתי לטר הוא מתאר את המכנה המשותף לשתי התרבויות: אירופה טוענת להיות יורשתה החוקית של התרבות היוונית ממש כדרך שהערבים טוענים שתרבותם בימינו היא מורשת תרבות ערב הקדומה. יתר־על־כן, אריסטו, מגכש מסורת ההגות של תרבות יוון, „הוא בשבילנו (הערבים) המורה הרוחני הראשון־במעלה" בתחומו. מתוך הטענה להמ־שכת מסורת העבר (היוונית, הערבית) נוטלים על עצמם הערבים, כדרך שקיבלה על עצמה אירופה, זכות־קניין היסטורית על תקופות של התפשטות ונסיגה, גיאות ושפל, המפרנסות את חלומותיהם.

עבדאללה לארואי, רבאט, Lettre, **מס' 3, חורף 1985.**

מחדרות את מאווייהם ומצמיחות את הנוס־טאלגיות שלהם. אחת מתוצאות־הלוואי לנטילת חזקה זו על העבר: ירושת ההתנגשות הבלתי־נמנעת בין מולדת ואומה, בין תרבות ומדינה.

לשק קולאקובסקי

אירופה, בשביל הערבים וקרוב לוודאי שגם בעיני עצמה, היא אידיאה, מיתוס רב־עוצמה. לארואי עצמו מדגיש לחפש את שורשי המיתוס בכיתביהם של מחברי הרומאנים החזוניים: דוסטויבסקי, ג'וזף קונראד, מאלרו. כך או כך, מאז מחצית המאה שעברה משמשת „ההרפתקה האירופית" נושא מרכזי ביצירות הפרוזה של הסופרים בלשון הערבית. אבל סיפורה של אירופה הוא למעשה — טוען לארואי — סיפור קורותיה של כל „ההרפתקה המערבית" הגדולה. יתר־על־כן, אם נרצה ואם נמאן, היסטוריה של המערב פירושה לא־פחות מאשר „ההרפתקה ההיסטורית של האנושות" כולה. אירופה כאידי־אה היא, איפוא, שם־נרדף להיסטוריה בכלל.

מובן שזוהי נוסחה אכזרית, והיא גם דר־משמעית. מצד אחד, היא גורעת מחשיבותן של כל ההרפתקות האנושיות האחרות. מצד שני, היא מרוקנת את המיתוס האירופי מתכניו הייחודיים. שכן אירופה זו של ימינו שוב אינה מצטמצמת לאירופה הגיאוגראפית בלבד. בשנת 1945, כלומר, בתום מילחמת העולם, היא נתקיימה כמעט רק במקומות שמחוץ לגבולות היבשת שלה, כמו באמריקה, למשל. והיא שיחזרה עצמה ברמותו ובצלמו של אותו חוץ שאליו גלתה.

גם השפעתה והשראתה של היבשת כ־„אידיאה", וחיקוי האידיאה בידי אחרים, נושאים בחובם סכנות לא־מעטות. חיקוי טיבעו שהוא מעניק בראשיתו תוקף ולגיטימציה לקדימות ולחשיבות של זה המשמש נושא לחיקוי. אבל סופו שהמחקים מרוששים אותו מכל נכסיו. אירופה של זמננו מודעת לכך והיא מנסה, אם בכוח ואם בעורמה ובתחבולות, להפסיק את תהליך האירופיזציה של בני יבשות אחרות. האם תוכל להצליח במאמציה אלה? תשובתו של לארואי שלילית.

מהו איפוא העתיד הנשקף לתרבות הערבית הצפון־אפריקאית, תרבות „מערבית" (מאגרב־מערב) יחסית למיזרח, שהיא בעצם מיזרחית ביחס למערב (האירופי)? מן הדין לומר ששום עם אינו חי היום את תור־הזהב שלו. בעייתיותה הנוכחית של אירופה נולדה — כפי שהציגו זאת בורקהארדט, ניטשה ושפנגלר — מתוך נסיבותיה של תקופה דקאדנטית, תקופה של שקיעה תרבותית (חרף „ניסים כלכליים" למיניהם). אירופה זו שחרגה מגבולותיה, ו„נתנה" את עצמה, פתחה בכך פתח לשקיעתה שלה עצמה. האם ניתן לעצור בעד הסחף?

יפאן מוכרת מכונות לאירופה הגיאוגראפית (זו המוגדרת בגבולותיה שעל המפה) וקונה ממנה יינות וליקרים. הרבה מדינות הקרויות חדשות שואלות את אירופה: מה עוד יש לך להציע, מלבד מוצרי תעשיה? תושביה של אירופה שהפכה לפרובינציה, מצידם, אומרים לעצמם: הבה נת־אחד, הבה נשמור את האידיאות שלנו לעצמנו, איננו נזקקים כל־כך לאחרים.

„גם אנחנו הערבים מנסים, זה יותר משנות דור, להתאחד. כולנו, אירופים כערבים, מדמים ביחד לשמוע את ציפורה האגדית של מינרווה (אלת החוכמה הרומית) קוראת לנו: מאוחר מדי, מאוחר מדי." לארואי סבור כי אירופה והערבים כאחד בחרו בעיתוי לא־מוצלח להדגיש ולממש את זהותם הייחודית: זמן שבו האנושות מנסה להילחם בהתפוצצות האוכלוסיה והיא ניצבת לפני האתגרים והסכנות של החלל. התוצאה: „כולנו (אירופה והערבים) קורבנות של נוס־טאלגיה שאינה מעסיקה את שאר בני־האדם שבעולם."

הסופר האלמוני

לה מונד מדווח על הופעתו בצרפת של ספר בלי שם־מחבר, ספר ובו „רעיונות המביכים אותנו, משעשעים אותנו, מסבים לנו הנאה מרובה." עיקר הדיווח מוקדש, מטבע הדברים, לעובדה שהספר, ששמו קרן הערפל (מין קרן־יער שבה נהגו לתקוע כדי להזהיר את התועים בערפל מפני הסכנה), הופיע בלא שם מחבר. והרי זו תופעה חריגה מאוד בתקופה שבה הכל נשלט בידי הדחף לזכות בהכרה אישית, לעשות שם לעצמך.

פראנסואה בוט, הסופר האלמוני, Le Monde, **המדור לסיפרות, 21.3.86.**

ואכן, הופעתו של ספר שמחברו מעלים את זהותו ממקדת תשומת־לב בסכנותיו ובסיכוניו של הפירסום האישי, שתכופות הוא מביא לידי כך שהטקסטים שבהם דנים מוצגים כחשובים פחות מאשר שמות מחבריהם. „לפרסם יצירה תחת שמו של סופר מוכר, בקרב הכנופיות של בבל הסיפרותית, פירושו, לעיתים קרובות מדי, לחשוף את עצמך לדיבורי־שבח ודיבורי ביקורת וגינוי בלתי־מוצדקים," שאינם מתייחסים ל־טקסט עצמו, כי אם מוהבים על־ידי היחס למחברו. „יהללו או ישמיצו אותך בהתאם לדיעה שבה מחזיקים ביחס לאישיותך." כך נהפך אדם קורבן לקטנוניות מופרזת של אלה ולחנופה עיוורת מצד אחרים.

כבר בלזאק גרס כי „היצר לאלמוניות (אינקוגניטו) יהיה אחד מעינוגיהם הגדולים ביותר של נסיכים." מחברו האלמוני של סיפרנו פלש, איפוא, לתחומה של אצילות. ואכן, קובע לה מונד. יש בכתיבתו ובהגיגיו הפילוסופיים ממידה זו.

בעיית הסטאטוס האישי היא באמת מרכזית ב„בבל הסיפרותית" שלנו (בצרפת בבארצות אחרות), והיא עוד הולכת ומחריפה בתקופה של סיווג, קיטלוג וחלוקת־ציונים מטעמה של ביקורת המחקה לצורך זה את שיטותיה של הפירסומת המיסחרית. הסופר הצרפתי רומאן גארי, למשל, לא ראה עוד לעצמו בשנותיו האחרונות שום אפשרות למנוע את „התגובה האוטומאטית" (הכרוכה בשמו וביחס אליו) לספריו אלא באימוץ שם־עט (פסבדונים): אמיל אז'אר. תחת שם בדוי זה זכה בתהילה וכן בפרס יוקרתי שקרוב לוודאי שלא היו מועניקים לו באותה מידה של נדיבות אילו ידעו המעניקים מי מסתתר מאחוריו. זמן לא רב אחר־כך התאבד גארי. גם באוזניו שלו זימרה ציפורה של מינרווה את הפיזמון האכזרי: מאוחר מדי, מאוחר מדי. מוניטין בבבל הסיפרותית הם באמת דבר מסוכן.

נ. סוקר ■

לא רק בישראל

לא רק בישראל נזעקים סופרים ואנשי־רוח לחתום על עצומות ולצאת למאבקים ציבוריים הנראים להם צודקים. קבוצת יוצרים אנגליים בעלי מוניטין, בראשות איריס מרדוק, קינגסלי איימיס וג'ון גרינ, פירסמה בטיימס הלונדוני את גילוי־הדעת הבא:

שלושה ממנהיגי „סולידאריות" אשר שוח־ררו בחנינה של השנה שעברה נעצרו שוב אחרי מישפט בלתי־הוגן במובהק בעיר גדאנסק. עירעור כנגד גיזרי־הדין יוגש לבית־הדין העליון בוורשה.

מכל ארצות מיזרח־אירופה פולין היא היחידה שיש בה אופוזיציה גדולה וגלויה. תמיכתנו המתמדת (במערב) בכוח זה, ומעקבנו אחריו, יעזרו להפיח אומץ ותיקווה בכל אלה בגוש המיזרחי המבקשים לעשות את ההתנגדות בדרכי־שלום לאפשרות מו־כרת רישמית.

הודו של קיפלינג

56 מאמרים ורשימות בלתי־מכונסים עד כה שפורסמו על־ידי המספר האנגלי הנודע רודיארד קיפלינג בין השנים 1884 ו־1888, ראו אור בימים אלה בלונדון בהוצאת מקמילן. הרשימות נכתבו על־ידי קיפלינג בין שנתו ה־19 וה־23 לעיתונים שונים, מרביתן בעילום־שם או בשמות בדויים. הן נמצאו במחברות בהן הדביק הסופר גזירי־עיתונים וכיתבי־עת.

חוקרים מציינים כי הרשימות שופכות אור נוסף על התקופה שבה כתב קיפלינג את סיפורו הידוע קים וסיפורים אחרים.

סיפרות בקאסטות

בעידן הנוורוזה המודרנית שבו אנו חיים — כותב השבועון די צייט — „אנחנו נקלעים יותר ויותר למצבים שבהם איננו מסוגלים לקרוא ספרים אבל מסוגלים לשמוע אותם." הכותב מדגים: באוטוסטראדות בינעירוניות, בחוף־הים, באולמות המתנה ובישיבות משעממות. כאן יכולה יצירת סיפרות מוקלטת על גבי קלטת (קאסטה) לגאול אותנו מיסורי שיממוננו.

יותר ויותר הוצאות ברחבי־העולם פונות לתחום זה של סיפרות מדוברת. בעיקר נפוצות קלטות סיפרותיות בארצות־הברית ובאיטליה, אך גם בגרמניה יש להן כבר דורש ומשווק. כך, תמורת 30 מארק ניתן לרכוש את השופט ותליינו לפרידריך דירנמאט על גבי קלטת (109 דקות של קריאה אמנותית), ומי שחשקה נפשו בקלאסיקה דווקא יכול לרכוש את הרמאן ודורותיאה של גיתה בקלטת שמחירה 45 מארק. מי אמר שהווקמן הוא אויב התרבות?

שיטפון במוסיאון

עשרות יצירות אמנות — כלי קראמיקה, הדפסים ויצירות אחרות — אבדו בשיטפון שהציף קומת מרתף במוסיאון ויקטוריה ואל־ברט בלונדון. המוסיאון מתרכז במלאכת מחשבת ואמנות שימושית. השיטפון נגרם על־ידי התפו־צצות צינורי־מים. אנשי צוות המוסיאון מסרו שהם מנסים עתה להציל מאות פריטים יקרי־ערך אחרים המאוחסנים באותו מרתף.

„יצא אפס קצהו לשוטט בדרכים ולגלות...“

„...וראה חבורה של עלמים ועלמות בחלוקים לבנים כשלג...“

הרפתקותיו המופלאות של אפס־קצהו

(סיפור בהמשכים)

אפס־קצהו נולד בקופסת „קרן־קיימת“ כחר־לה. הדבר הראשון שראה, כשבקע סוף־סוף מחריץ הקופסה היה — תמונה גדולה של הרצל. אפס־קצהו החליק בידו על סנטרו ומייד ידע שהוא לא הרצל. מתחת לתמונה היה כתוב: „אם תרצו — אין זו אגדה“.

אפס־קצהו — לא רצה.

■

בבית־הספר למד אפס־קצהו דברים רבים. חלקם האירו את עיניו וחלקם היו נר לרגליו. (הנותרים שימשו אור לגויים). ואלה הם: „את דבר העט — לא תמחה העת“; „מעט־לעט — מתכלה העת“; וכן „מי שעטו בידו — לא תבוא עיתו.“ ואולם מכל המיקצועות אהב את הגיאוגראפיה, שם לימדו אותו על עולם טמיר ומופלא שלא נודע בשום אטלס ובשום מפה, הלא־הוא „עולם הסיפורות“. אך בגר מעט וכבר יצא אפס־קצהו לשוטט בדרכים ולגלות, במו־רגליו, את „עולם הסיפורות“.

הוא עבר על פני „שפל היצירה“, נתלה ב„חבלי היצירה“, חצה את „נהרות היצירה“ וטיפס על „פסגות היצירה“. פעם אף בלע, בכת־אחת, את „פרי היצירה“ והקיא את „גרעין היצירה“ — ועדיין לא ידע מנוח.

■

עייף מנדודיו, מצא עצמו אפס־קצהו עומד ביום בהיר אחד, אל מול ארמון שכולו מיגדלי־שן. בחוץ היה תלוי שלט ובו כתוב: „המכון הפרובלמאטי לפואטיקה נקרולוגית“. ועל השער היה כתוב, באותיות גדולות מאוד: „הבא בשערים אלה — זנח את הסיפרות מאחוריך!“

אפס־קצהו שכבר מאס בסיפרות ובכל עולמה, נמלא שימחה רבה ופסע לתוך האולם הגדול (תרומת הגברת והאדון ג' ג' גולדשטיין מדרום־מיזרח אוקלהומה, על־שם בתם בת־המיצווה שתחיה). העלמה אנה קרנינה גולדשטיין ודרישת שלום לכל החברות בסניף ויצו רמת־השרון ובסביבה ולהתראות) וראה חבורה של עלמים ועלמות בחלוקים לבנים כשלג עומדים סביב שולחן ארוך. כאשר התקרב מעט ראה על השולחן, שרועה במערומיה, גוויה של נערה יפהפיה (ביאטריצה?), ועל ביטנה כתוב, באותיות דפוס שחורות: „היצירה“.

על־אף כל תלאותיו הרבות ונדודיו הארוכים גבר יצרו על אפס־קצהו וכבר עמד להושיט את ידו ולמשש בחמוקי הגוויה הרכה. ואולם, בו־ברגע נזכר בכתובת המאיימת שעל השער — וכל תאוותו נשארה בידו.

שני עלמים נאים שפיותיהם חסומים בתח־בושות (למניעת זיהום) אחזו בידיהם אימלים חדים ועסקו בניתוח הגופה. אפס־קצהו הבחין, לתימהונו הרב, שבשעת המעשה לא היו עיניהם מופנות אל הגופה שאותה ניתחו במיומנות מדהימה, ועיניו של אחד מהם אף היו עצומות.

כששאל את שכנו לפשר הדבר נאמר לו, בנימה רוגזת מעט, שהללו מקבלים הוראות מרחוק, באמצעות הטלפתיה, מפרופסור אברקדברה המצוי בשנת־שבתון באוניברסיטת „ירושלים החדשה“ שבדרום ארצות־הברית. שכנו, שראה בו שהוא זר, הסביר לו את מהלך הניתוח בקול נמוך: „פעם, כידוע לך, נהגו לפשוט לה את העור, וזהו־זה, היום,“ הוא חייך, „זה אחרת.“ ואז הסביר לו את שלבי הניתוח המתנהל לנגד עיניו, בזה אחר זה: „מתחילים בשני צירי־חיתוך: חתך סינכרוני —

„באותו הרגע עברה לחישה רבה בחבורה ואף המנתחים חדלו לעבוד...“

מן הגרוגרת ועד לקורקבן, וחתך דיאכרוני — מן הקורקבן ועד לישבן. אז מתחילים לשלוח, בזה אחר זה, איברים פוטנציאליים — סטרי־אוטיפים, צופן סיפרותי ואפילו מטבעות־לשון. בשלב השני בודקים בקיבה ומוציאים נורמות חדשות, וטיפוסים דומינאנטיים ולבסוף שולפים, בבת־אחת, את הפאראדיגמטיקה ואת הסינטגמאטיקה. דבר זה דורש, כראות עיניך, מיומנות רבה, וכל זה כאין וכאפס לעומת השלב הבא: מחלקים את שטח הישבן לטריכוטומיה מסורתית ולדיכו־טומיה אוואנגרדית. עורכים אינוונטר ורק אז מגלים, עם קצת מזל, את כל יסודות הפרוסודיה ולעיתים נדירות — גם קצת פונקציות רטוריות...“

ואכן, בשלב זה היתה הגופה קרועה ומקוטעת לקיטעי איברים פנימיים וחיצוניים ומראיה — מראה בלהות. באותו הרגע עברה לחישה רמה בחבורה ואף המנתחים חדלו מעבודתם, פקחו את עיניהם ונראו נבוכים וחסרי־אונים: הקשר הטלפאתי עם פרופסור אברקדברה נותק, ואיש לא ידע לחבר את הגופה מחדש. באולם עלתה צחנה נוראה ואפס־קצהו נמלט משם, כל עוד נפשו בו וגופו שלם — לאוויר הצח. מוכן ומזומן להרפתקות חדשות ומופלאות.

0 קצהו ■

בפרק הבא: אפס־קצהו בעיר המשוררים ועוד הרפתקות.

תרבות

מוספים סיפרותיים

פטירתו של ברנרד מלמוד עוררה במוספי־הסיפרות גל של רשימות ומאמרים, בעלי התייחסות אובססיבית ליהדותו, לתודעתו היהודית, לזיקתו הנפשית אל מדינת־ישראל ולהתבטאויותיו בתחום זה, משל היו אלה קריטריונים סיפרותיים, או כישורים נדירים, אשר בכוחם לקבוע את חשיבותו ומעמדו בעולם הסיפרות. „ברנרד מלמוד ראוי היה לזכות בפרס־נובל לסיפרות, בעיקר בזכות ראשוניותו בפיתוח ז'אנר חדש: הרומאן היהודי האמריקאי,“ קובע אמנון הדרי במוסף ידיעות אחרונות. והרי מותר להניח כי אם ספריו של סופר כלשהו הם בעלי עוצמה, עומק ומקוריות, יזכה בפרס הנכסף גם אם יכתוב על יחמורים, ביצות וצרעות, אך אם כתיבתו איננה ראויה, לא יועילו כל הז'אנרים אותם יפתח או הנושאים האתניים בהם יעסוק. אלה גם אלה לא ישכנעו את שופטי הנובל — פרס, אשר באחרונה מרבים לדבר בו אצלנו, כאילו כבר נשלח ברואר בדרכו לישראל וכאילו לתכלית זו, ולשמה בלבד, נכתבת הסיפרות בארץ.

הנטיה לחטט בתודעתם הדתית והלאומית של סופרים זרים ממוצא יהודי; העקשנות לחשוף בכל־מחיר את זיקתם הנפשית ליהדות ולישראל; ההתחקות המתמדת של השב"כ האקדמי אחר הדרך בה מצאה היהודיות את ביטויה ביצירתם: הגאווה הקרתנית במשורר זר המצהיר בגלוי על יהדותו או מפח־הנפש בעטיו של סופר המצניע פרט אתני זה, כל אלה אינם דועכים בתרבות הישראלית. אדרבא, הם מעמיקים בה שורש והופכים לנורמה ביקורתית מובנת מאליה כביכול. מעין אתגר פסיכולוגי, אשר, למרבה הפלא, איננו מוצא את ביטויו בהתמודדות האינטלקטואלית עם הטקסטים של יוצרים יהודיים החיים בארץ.

וכך, כמעט כל התייחסות אל סופרים דוגמת מלמוד (ולאו דווקא בעיקבות פטירתם) מבליטה, לא בלי קרתנות, את „החומרים היהודיים“ ביצירתם, עוד לפני חשיפת המקורות האישיים והאיכויות הקיומיות האחרות המתקיימות בה. רק בשבוע שעבר בלבד הונחו על סדן המוספים הסיפרותיים כחצי תריסר יוצרים לא־ישראליים (יהודים ושאינם יהודים) — המשורר הפולני יז'י פיצובסקי, הפילוסוף הגרמני עימנואל קאנט, המשורר הגרמני־היהודי המומר (ששום רחוב לא ייקרא על שמו בתל־אביב) היינריך היינה, הסופר האנגלי מארטין איימיס וכאמור ברנרד מלמוד, אשר נדרשו להציג את „הנקודה היהודית“ שלהם. כך מצטט א"ב יפה במאמרו „היהדות כמטאפורה“ (על המשמר) את עמיתו יעקב רבי, שכרך את מלמוד, סול בלו, פיליפ רות, נורמן מיילר וסופרים אמריקאיים אחרים בכריכה אחת וקבע: „אין מנוס בהם (ברומאנים ובנובלות שלהם) מן היהודיות: הם מאוכלסים נפשות פועלות של יהודים, הם נושמים אוויר יהודי... ויש בהם, לרצונם או לאונסם... התייחסות יהודית מובהקת של אדם ועולם...“ בנוסף לזה, כולם סובלים, אם בהכרה ואם בלעדיה, מתסביך האשמה היהודי המהולל, הנובע בין השאר — וכי אפשר אחרת?

— גם מעצם העובדה שאינם עולים ארצה ואינם מתייצבים „בחזית המאבק“ של העם היהודי כדי לקחת חלק בתקומת ישראל.

„אצל מלמוד בולטת הזיקה לעולם היהודי,“ ממשיך א"ב יפה ברשימה הנ"ל, מבלי להצביע על תיפקודה הסיפרותי של זיקה זו, ומבלי לציין במה היא שונה, בתוצאה האמנותית־הסופית, מזיקתו של סופר ערבי אל עולם האיסלאם, למשל. „אין שמץ של ספק שהוא סופר יהודי... אפילו מעיניו של הקורא לתומו לא ייעלם שמאכליו של מלמוד (!) היו יהודיים“, קובע אבא אורן במוסף דבר. אשמתו האחת של הסופר המנוח היתה התעלמות מן הנושא הישראלי, משל היה איש־מישרד־החוץ. המצווה להגן על האינטרסים של המדינה היהודית. אף שבהמשך דבריו מבחין המבקר כי: „אחרי ככלות הכל הוא היה סופר ולא קולמוס להשכרה לליגה נגד השמצה של ‚בני ברית‘“, הוא מעלה טענה מוזרה ובלתי־סימפאטית בכותבו כי „מלמוד שילם מחיר יקר על העמדת הפנים שכולנו (היהודים ושאינם יהודים!!) עשויים מעור אחד. חברבורות חיית־הטרף וצמרה של כבשת־הרש אינו היינו הך. וביודעו זאת, פגם בשלימות יצירתו. הצלקת שכיסה בה את פיצעו היה צחוקו, וזה לא הועיל.“

●

תחת הכותרת „אדון הבית“ פורסמו במוסף ידיעות אחרונות דבריו של יאיר הורביץ, אשר צריכים היו להיאמר לרגל קבלתו את פרס אלתרמן. ואולם דברים אלה לא נאמרו באותו מעמד. במקום שיושמעו בו דיברי סופרים, כיאה לאירוע החגיגי שבו חולקו לראשונה הפרסים על שמו של מחבר שימחת עניים. זכה ציבור־המוזמנים למלל משעמם ולדמגוגיה של עסקני הסתדרות דוגמת נחום פסה, טדי קאופמן, ישעיהו אברך ואחרים.

העדפת העסקונה את עצמה בלטה לא רק על הבימה, אלא גם במודעות הפירסומת שהופיעו בעיתונות היומית, בהן צויינו, בקפדנות רבה, שמם ותוארם של נואמי ההסתדרות: יו"רים, סיו"רים ומזכירים, בעוד ששמות חתני הפרס: משוררים, סופרים, ציירים, מוסיקאים וכו' לא הוזכרו כלל.

אם יש לנהוג סלחנות בלבלרים צמאי־פירסום אלה, הרי זה רק משום שמדובר בחלוקתו הראשונה של הפרס. הבה נקווה כי בטקסים הבאים לא יוקראו שיבעת נימוקי השופטים בארישות ובקצב מונוטוני, כדי ששוב לא יפלשו נימוק לתוך נימוק ודיקלום אל תוך דיקלום.

●

„הוויכוח בין א"ב יהושע לבין אנטון שמאס מידרדר עד לרכילות,“ מצהיר המשורר הערבי נעים עריירי באינוונטר של קובלנות במעריב. באופן בלתי צפוי מתייצב עריירי, מקורבו של יהושע, לימינו של אנטון שמאס. „בהתחלה היה מעניין מאוד,“ הוא כותב. „כעת הרחיק (יהושע) לכת... כראי להזכיר שסופרים היודים לפרטי לכת פוליטיקה מתחילים להאמין לשקרים שלהם. אם פוליטיקה בסיפרות — אז בעקרונות, לא בפרטים.“

עריירי מסיים בתמיהה: „מעניין אם בקרנציה הבאה יהיה א"ב יהושע בכנסת — ומטעם מי?“ באמת מעניין.

שמעון צמרת ■

שולמן ישלם

הרבה מאוד מהיפות של ישראל חייבות את יופיין למנתח הפלאסטי הד"ר **יהושפט שולמן**, ולכן להרבה מאוד מהן יש פינה חמה בלב — או באף — לאיש הזה.

לפני שנתיים פגש הד"ר שולמן, שהיה גרוש, אשה צעירה ויפה בשם **ניצה לרר**. ניצה היתה גרושה כבר פעמיים, פעם אחת מישראלי ופעם שניה מבחור אמריקאי. כשפגשה את הד"ר שולמן היא החליטה לוותר למענו על מגורים בארצות־הברית ועל ניהול עסק של תכשיטים.

האהבה בין שני בני־הזוג — היא בת 42 והוא בן 52 — פרחה, ומהר מאוד הם העמידו חופה כדת משה וישראל, ותוך זמן קצר אפילו נולדה להם בת קטנה, וכולם חשבו שהנה שני הגרושים האלה מצאו סוף־סוף את השקט והשלווה.

השבוע התחילו מכריהם להגיד זה לזה את המישפט טוב־הלב: „אנחנו ידענו מזמן." כל זה מפני שהזוג שולמן עומד להתגרש בימים אלה. שוב לא הצליח.

ניצה ויהושפט שולמן
לא הלך

חדשות פנינה

כבר התחילו לבוא אליי בטענות איך אני מעזה שלא לכתוב במשך זמן כה ארוך על הכוהנת הגדולה של ה... אני לא זוכרת מה, הלא היא **פנינה רוזנבלום**.

אז מה אתם רוצים בעצם לדעת? זה שהיא יושבת כבר כמה חודשים בקומה השניה של חנות ראש אינדיאני ומשחקת את המאפרת הגדולה, ידעתם? המוני נערות צעירות, הרוצות לקבל ראש אינדיאני, באות אל פנינה, והיא צובעת אותן ומקשטת אותן ומייעצת להן איזה קרם למרוח פה ואיזה למרוח שם, ותמורת האינפורמציה הזאת היא גובה 20 ש"ח מכל אינדיאנית.

אבל את פנינה כל דבר מתחיל לשעמם אחרי זמן קצר, ולכן היא כבר חושבת על הפרוייקט הבא שלה, שיהיה, כמו שהיא מספרת, מועדון־חברים, שאליו יבואו כל מעריציה ואוהביה. עכשיו היא מחפשת מקום למועדון, ואולי בסוף היא תתפשר על מועדון קיים, שהוא לא מספיק IN, ופנינה תאציל עליו מרוחה. מה שיש בינתיים זה שם למועדון. שם ממש מקורי ומעניין ומדהים.

הוא מצא את אלוהים — היא מצאה כסף

לפני הרבה שנים, כשהתחיל להיות במדינה אוכל בלי תלושי־אוכל, התחילו הנשים של ישר־אל להשמין. מייד אחרי שהן שמנו, הן התחילו לעשות דיאטות. ראה את זה הד"ר **בן פרומר** מאשקלון, והחליט לפתוח בית מיוחד לנשים שמנות, שתבואנה אליו, ותוך פיקוח רפואי וארוחות דלות יורידו ממישקלן.

ככה התנהל הבית במשך שנים, והרבה מאוד נשים השאירו שם כסף טוב וכמה קילוגרמים של שומן, את הבית ניהלו, מצד הרפואה, הד"ר פרומר, ומצד העסקים אשתו, **בטי פרומר**. כל זה עד שהחליטו בעלי בית־ההרזיה שלא די במתן אוכל, והם התחילו להתעניין במה שיכול לעזור לנשים רעבות להעביר את המחשבות מהאוכל.

בטי פרומר ופרי סבירסקי
חצי מלפפון

בין שאר העיסוקים הם הזמינו גברת צעירה, שתיתן למרזות שיעורי יוגה. הגברת, ששמה **חיה**, היתה נשואה ואם לשלושה ילדים, והיא באה ועשתה לנשים ועיניים לדוקטור.

הד"ר התאהב במומחית־ליוגה והתגרש מאש־תו. חיה התגרשה מבעלה, ושניהם ביחד עזבו את בית־ההרזיה ועברו לגור בצפון הארץ, שם עבד הדוקטור כרופא בבית־חולים כללי, גם לרזים. כל זה קרה לפני שבע שנים.

בטי, שנשארה בלי דיפלומה של רופא, אבל עם בית ועם שם של מקום להרזיה, המשיכה לנהל את העסק, ועשתה חיל בעסקים. כמה שהיא קטנה (1.53 מטר) כך היא ניצחה את השילטונות שהיו באים, כל כמה שבועות, לברוק אם יש לה רשיון לעשות דברים מרזים.

לפני כמה שנים הגיע לבית־ההרזיות גבר בשם **פרי סבירסקי**, ואחרי שבטי הצליחה להוריד ממנו 15 קילו היא גם הצליחה להינשא לו.

עכשיו שניהם גרים בווילה אחת, עובדים בווילה אחרת, ולא מזמן קנו עוד וילה.

נודע לי שהד"ר פרומר חזר בתשובה, ביחד עם אשתו חיה, ושניהם ביחד חיים בק"ק ירושלים. כל זה אינו מפריע לבטי פרומר להמשיך ולהאמין ב־CASH, במקום באלוהים. מי משוגעת להאמין באלוהים, כשהכסף הטוב מגיע אליה בכמויות רק מחצי מלפפון ורבע גזר?

ילד נחמד

דרינג־דרינג.

„את **אנבל טמיר**?"

„מדברת."

„שמעתי שהרומאן הממושך שלך עם הזמר **איתן מסורי** נגמר סופית."

„נכון, נשארנו ידידים, אבל כאשה קשה לי להמשיך להיות איתו. הוא ילד מפונק, שלמעשה

אנבל
רק את הילדה!

לא חולם להקים בית. הוא מתרוצץ בלילות ורוצה להמשיך בזה. אני עייפה, ורוצה בית מסודר ויפה."

„ומה עם הגירושין?"

„אין שום דבר. עברה שנה, עברו שנתיים ושלוש. הגענו לחמש שנים, ושום דבר לא זז."

„מה הבעיה? כספים?"

„מה פיתאום! אני לא רוצה שום דבר ממנו. רק את הילדה. את לא חושבת שזאת חוצפה ש**אילנית** ובעלי, עורך־הדין **אלי טמיר** רוצים ילד משלהם, ולעת עתה הם לא מוכנים לוותר על הדבר היקר לי ביותר בחיים, הילדה?"

יובל לוי ופנינה רוזנבלום
מועדון

כמו שעוד לא היה כאן: פנינה ס' נדהמתם או לא? ועכשיו, מה עוד אתם רוצים לדעת? מתי היא תתחתן עם בחיר־ליבה, **יובל לוי**. היא בטח תתחתן איתו זמן־מה אחרי שהוא יגיש בקשה לגט — דבר שבינתיים הוא לא התפנה לעשות.

פרוספריטי בקאלאבוש

לפני שנה נשפט עורך־הדין **יעקב הלוי** לשש שנות־מאסר. הפרקליט המלומד אהב מאוד למכור מיגרשים שלא היו שלו, והוא עשה את זה בהצלחה רבה, עד שעלו עליו ושלחו אותו לשבת ולנוח קצת מהעסקות.

חבריו עורכי־הדין ידעו שהוא נשלח לבית־המאסר שבמחנה המישטרתי אייל, הנוח ביותר בארץ.

השפיון שלי באזור אילת והערבה מסר לי שביום השישי לפני שבועיים נראה הלוי נכנס לכפר־הנופש של **רפי נלסון**, כשהוא מצוייד בשני האביזרים החשובים ביותר בכפר: בגד־ים וגברת.

רחל מרחלת על כל העולם

מאת שולמית יריב

מילחמת עו"ד בעו"ד

ומה קורה בחזית מישפחת גאון?

עוד לפני שבועיים ישנו **יהורם ואורנה גאון** במיטה אחת.

נכון להיום, יהורם גר בקומה הראשונה של הווילה ברמת־השרון, אורנה גרה בקומה השניה והילדים מתרוצצים במדרגות בין שתי הקומות.

אין הוא עוזב את הבית, כי כך אמר לו עורך־הדין שלו, והיא אינה עוזבת את הבית, כי כך אמר לה עורך־הדין שלה. שני עורכי־הדין כבר התחילו להילחם ביניהם על הרכוש הרב, וממריבות של עורכי־דין אין יוצאים הרבה דברים יפים.

יהורם ואורנה גאון
מי יעזוב

מחזיקים ידיים

היא קוראת לו „שוניה", הוא קורא לה „ריש". הם גרים בדירה שכורה של שני חדרים, ונוסעים בחיפושית משנת 71'. הם נשואים מזה חצי שנה, והולכים ביחד זה שבע שנים. היא (24) גדולה ממנו בשמונה חודשים.

הם מחזיקים ידיים כל הזמן, ואינם חדלים מלהתנשק. קוראים לו **רמי קלייבשטיין**.

דרינג־דרינג.

„את ריטה?"

„מדברת."

„האם ההצלחה המטאורית שלך, שהתחילה רק לפני שלושה חודשים, לא מפריעה לנישואין?"

„השתגעת? הוא הכל בשבילי. אני בלעדיו שום דבר, רק תלמידה שלו. הוא עבד עליי שעות וימים, והשקיע בי את כל הנשמה. ביום שלישי הבא, כשסוף־סוף ייצא התקליט הראשון שלי, הוא יוכל להתפנות לתקליט שלו."

ריטה ורמי קלייבשטיין
אהבה ראשונה

סערה ברמת־השרון

הסערה הגדולה ביותר שהתחוללה השבוע ברמת־השרון לא היתה פוליטית או כלכלית. היא היתה קשורה ב**משה ורבין** (43), ראש המועצה המקומית רמת־השרון, שיצא מביתו, עזב את אשתו **נורית**, מורה ומנהלת חנות־ספרים, ושלוש ילדיו.

השמועות מספרות שהסיבה לפרידה היא רומאן של ראש המועצה. כמה מתושבי רמת־

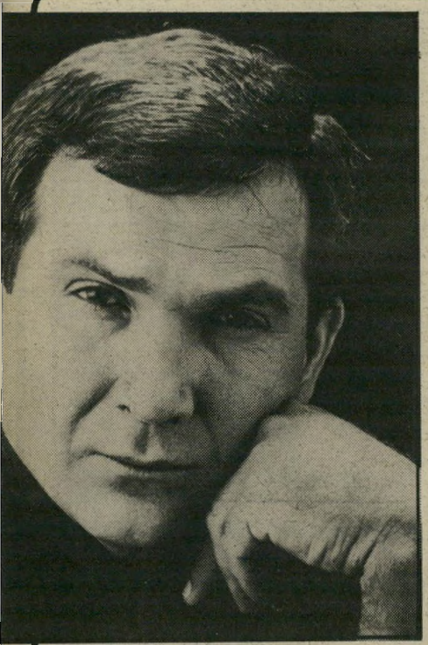

משה ורבין
מחסן־בגדים במכונית

השרון מוכנים להישבע שמכוניתו של ורבין הפכה למחסן־בגדים נייד, שאותו הוא מטיע ממקום למקום.

ילדים זו שימחה

איך היא מספיקה הכל, האשה הזאת? תחילה נישאה וילדה שני ילדים, אחר־כך היא התגרשה ופתחה מישרד־נסיעות משגשג, יותר מאוחר היא התגרשה ובנתה את קלאב איי, לא לפני שניהלה במשך שנים רומאן סוער עם **זאב קירשנר**, אף הוא אב לילדים. לילה אחד נשרף המועדון, ואחרי שהיא קיבלה הלם, באו אליה השוטרים ושאלו אותה אלף שאלות ואפילו לקחו אותה קצת למעצר. אחר־כך היא השתחררה והתחילה לנהל משא־ומתן עם חברות־הביטוח, ובין הפגישות מצאה זמן גם להינשא לזאב על גבי יאכטה שהפליגה על הגלים כחולים.

בינתיים היא פתחה עסק חדש, המשיכה לטפל בתביעות נגד חברות־הביטוח, גידלה את כל הילדים המסתובבים אצלה בבית, שניים שלו ושניים שלה, ובין כל אלה גם נסעה פה ושם לחו"ל, בענייני עסקים ותענוגות.

מי זו יכולה להיות אם לא **כרמלה זילברמן**, המתקרבת כבר לגיל 40, והנושאת בקירבה מזה שלושה חודשים תינוק לבעלה החדש.

זאב קירשנר עם כרמלה זילברמן וילדים
איזה מרץ!

הו הא, מה קרה?

הכנסת אכלה אותה!

"אולי אפשר לקבל עוד כמה דקות הפסקה?" ביקש בקול חלוש יעקב אחימאיר, שישב על ריצפת־העץ של האיצטדיון בירושלים. הוא ניסה להסדיר את נשימתו אחרי המאמץ שהשקיע במחצית הראשונה של מישחק הקט־רגל, שנערך בין נבחרת הכנסת לנבחרת הטלוויזיה. לידו היו מוטלים כמה מטובי חבריו בבניין־הטלוויזיה.

עשרות רבות של צופים נדחקו ליד שערי־הכניסה לאיצטדיון. לא היה ברור אם הם באו בהמוניהם כדי לחזות בנבחרי־האומה ובכוכבי־הטלוויזיה, שהחליטו להשתעשע יום אחר בשנה ולשחק ביניהם, או שרוב הצופים באו כדי לחזות במישחק בין כוכבי־כדורגל

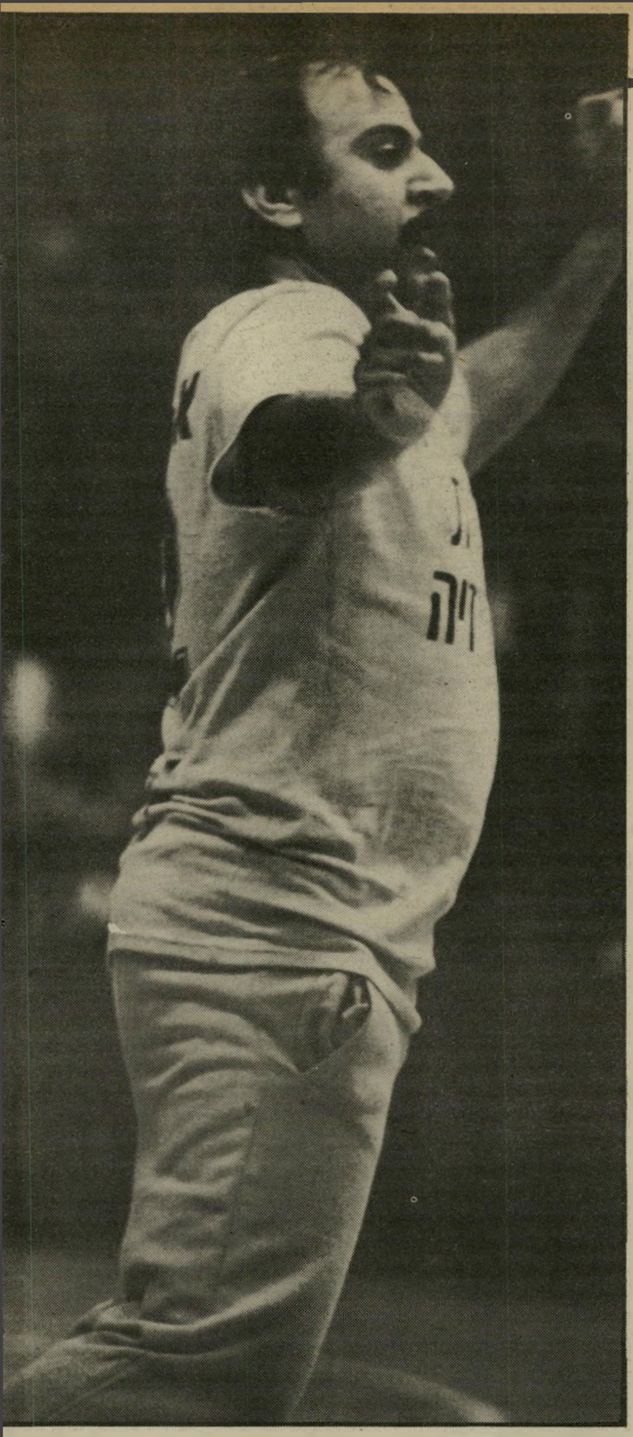

סנאטור ח"כ בני שליטא הסתובב בתום המישחק כשרק מגבת למותניו וחיפש את המיקלחות. הוא נראה בדיוק כמו סנאטור רומי. בתצלום למטה: יעקב אחימאיר נח בהפסקת המחציות.

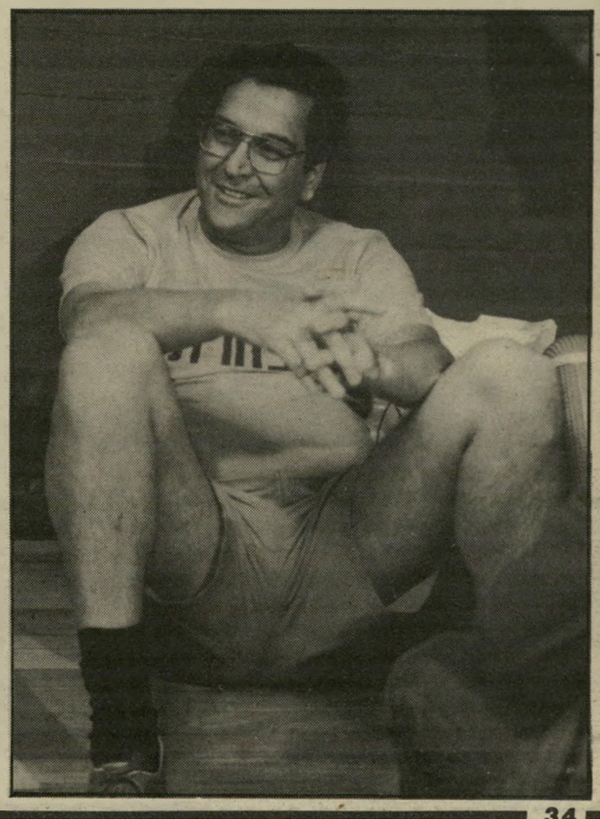

חלבי מכוון רפיק חלבי, עורך־מישנה של מבט, על מיגרש־הכדורגל כשהוא עושה תנועות כיוון לעבר חבריו למישחק, אנשי־הטלוויזיה. המישחק הסתיים בזכיית הטלוויזיה 2:1.

הגיבורים עייפים שחקני הטלוויזיה (בתצלום הימני) משה שלונסקי, הכתב הצבאי של הטלוויזיה, ניסים מישעל ורפיק חלבי, נחים בהפסקה. בתצלום ה־ שמאלי: ח"כ שבח וייס וח"כ רפי אדרי, שניהם מן המערך, נחים. בעמוד הסמוך: יאיר שטרן בפעולה.

אמיתיים מקבוצות ירושלמיות ותל־אביביות.

כתבי־ספורט רבים באו לסקר את המישחק. רבים מהם לא הבינו כלל איך לתאר אותו. מה שהלך באותו הערב על המיגרש לא היה ניתן לתיאור אפילו באוצר־המילים הפרוע של כתבי־הספורט. איש מן המתרוצצים הרבים על המיגרש לא ידע כללים מיני־מאליים. או, אולי ידע, אך לא הצליח ליישם אותם הלכה למעשה.

הכדור כאילו היתל במשחקים, כשהוא מתגלגל לו אנה ואנה, מצד אחד של המיגרש לצד השני. שתי הקבוצות היריבות לבשו, אומנם, חולצות בצבעים שונים. אך זה היה הדבר היחידי שהבדיל אותם אלה מאלה. שום מסירת כדור, כמעט, לא הגיעה ליעדה.

כך אפשר היה לראות כיצד הח"כ הג'ינג'י מיכה רייסר רץ כאחוז־אמוק אחרי הכדור השחור לבן. רץ, רץ, רץ, מגיע אל המטרה הנכספת, ובועט בכל כוחו.

רק אחר־כך הבחין שהוא בעט, בעצם, לעבר השער של קבוצתו. אבל זה לא היה חשוב כל־כך. העיקר שהצליח לבעוט בכדור. גם זה היה משהו.

מאיימים על הביסא. פינחס גולדשטיין, שהיה אחראי על נבחרת הכנסת, היה עסוק חלק ניכר מן הזמן בחילופי־שחקנים. לעיתים משיקולים פסבדו־מיקצועיים, לעיתים יותר קרובות משום שחבריו שעל הספסל רצו לתפוס כמה דקות של פירסומת וצילומים.

למרות המאמצים הנואשים של כל השחקנים שעל המיגרש — ח"כים ואנשי־טלוויזיה — היה הכדור רוב הזמן בידי הקהל, בעיטות־מחץ של שחקנים שרצו להוכיח את עצמם הסתיימו לידיהם של אוהדים ביציעים שהמשיכו, למרות הכל, לעודד את שני הצדדים בצעקות ובשריקות.

יורם ארבל ניצח על ההסברים. בניגוד למישחק־כדורגל רגיל, במישחק זה היה צורך בהסברים, אחרת אי־אפשר היה להבין את הבלגאן שעל המיגרש. ארבל ישב על כיסא בדיוק על קו־האמצע של המישחק, ניסה לדבר אל המיקרופון, תוך כדי הדיפת־כדורים בלתי־פוסקת והתגוננות מפני שחקנים מתפרצים שמצאו את עצמם מדי כמה דקות רצים במלוא הכוח לכיוון כיסאו. הוא תיאר את המישחק כפי שעושים זאת כתבי־הספורט היושבים באולפן. תוך כדי כך ניסה לעודד את שחקני קבוצתו.

האיש המיקצועי היחיד על המיגרש היה השופט. הוא נדהם והשתאה אל מול הווירטואוזיות שהפגינו שחקני שתי הקבוצות, ולא תמיד ידע מתי לשרוק ולמי. תעלוליהם של השחקנים ההזימו אותו. הוא ניסה לרוץ אחרי הכדור כדי לראות מה קורה, אבל לא היתה כל שיטה בבלגאן שעל המיגרש.

נבחרת הטלוויזיה חיזקה את עצמה בשחקני־רכש ממחלקת־הספורט. בהפ־

איפה הכדור? ח"כ מיכה רייסר בתנועה הנראית כמו רי־קוד. מייד אחרי שבעט בכדור. רייסר היה אחד השחקנים הפעילים על המיגרש. למרות שלא תמיד הצטיין.

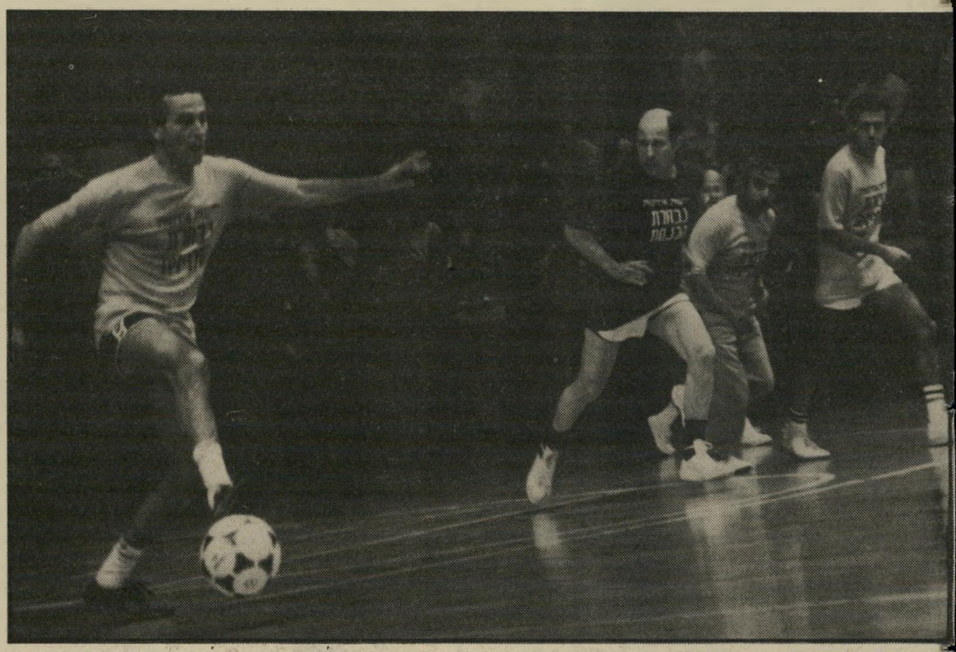

התקפה נועזת שחקני הטלוויזיה בא־חת ההתקפות הנוע־זות במישחק. יורם שימרון, כתב ספורט של הטל־ויזיה, מוביל את הכדור. בחולצה כהה מימינו נראה ח"כ מיכאל איתן. בתצלום בראש העמוד: אורי פורת, מנכ"ל רשות־השידור, בועט את בעיטת הפתיחה.

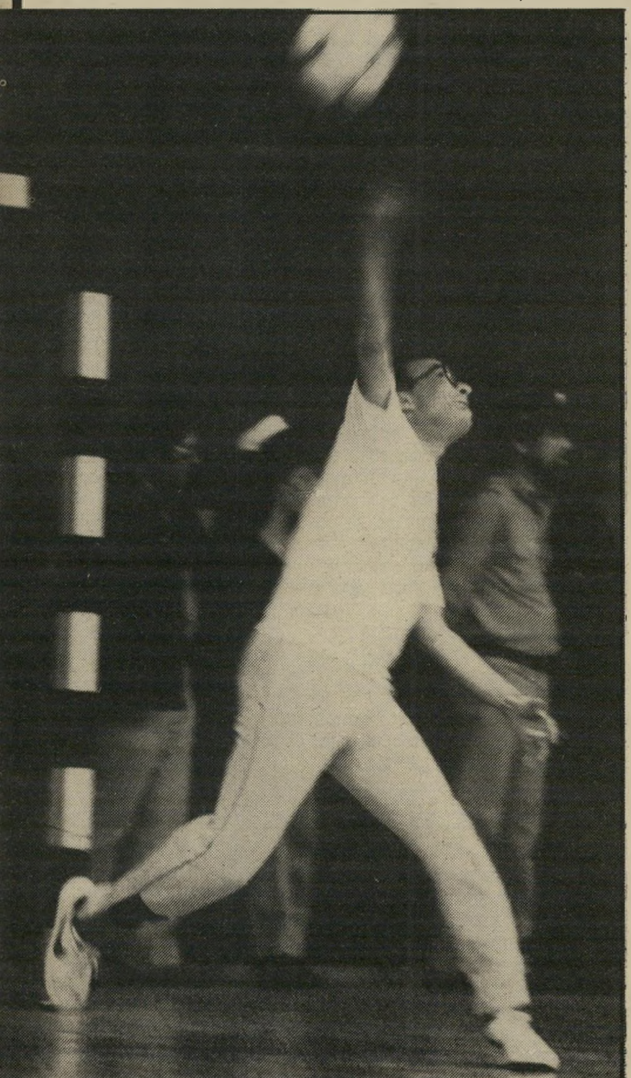

כדור חולף ח"כ יוסי שריד היה השוער של הכנסת. רבים זכרו לשריד את הצלת־הכדורים מן המישחק הקודם, שנערך בין שתי הקבוצות לפני שנה. גם השנה הצליח שריד להציל כמה.

סקה תירצו שחקני הכנסת את חידלונם ואמרו: „נו, טוב, מה אתם רוצים, הרי השחקנים שלהם מתאמנים כל היום, זה שחקן טניס והשני שחקן־כדורגל. הם מיקצועיים." אך כל התירוצים לא הו־עילו. זמן המישחק תם והתוצאה היתה תיקו. במהלך זריז הוחלט על בעיטות לשער. יוסי שריד, שוער נבחרת־הכנסת, התעופף באוויר, אך לא הצליח לבלום את הגול שהכריע את תוצאת המישחק.

ח"כ ומגבת למותניו. אחרי המישחק יצאו כל המשתתפים מות־שים והלכו לעבר חדר־ההלבשה ש־מאחורי היציעים. הם התלבשו במהי־רות ורצו לחגוג. רק ח"כ בני שליטא הסתובב במשך שעה ארוכה כשמגבת לבנה בלבד למותניו ושקית־ניילון אפורה בידו, וחיפש נואשות את ה־מיקלחות. חבריו שעברו על פניו פרצו בצחוק פרוע למראהו.

הקהל שביציעים שמח שהבדיחה הסתיימה, והוא המשיך לראות מישחק מיקצועי בין שחקנים מיקצועיים.

אגודת אל־סם, שהכנסות המישחק הוקדשה לה, יצאה מרוצה מן המישחק — היציעים היו מלאים עד אפס מקום.

עורכת **העולם הזה** לענייני־משפט כותבת על הטרגדיה של חברה־למיקצוע

מותו של כתב פלילי

סיפור מצא יוסי בר את השלווה. מאז שגילה כי לאשתו לא ידע הכתב הפלילי את נפשו. הוא חיטט בפצעיו שוב ושוב עד זוב־דם. ולא מצא להם פיתרון. הוא היה חצוי בין רצונו להשיב אליו את זוהרה אשתו, ולחיות חיים נורמאליים, לבין רצונו לפגוע בה ולנקום בה על בגידתה.

ביום הששי האחרון, כשהוא לבוש בתחפושת ושפם מודבק מתחת לאפו, הגיע יוסי במכונית ששאל מחבר. נגח את המכונית שבה ישבו אשתו וזרה. אביה משה מנדלוביץ ושני ילדיו הקטנים. אז ירד בריצה מהרכב וירה באשה ובאביה.

זרה רצה אל חדר־המדרגות, כאשר כתה בת ה־12 מהדהדת בעיקבותיה. למרות התחפושת הכירה הילדה את אביה וצעקה אליו: „אבא, אל תהרוג את אמא!" היא חיפתה בגופה על האם. יוסי. השבור בשיגעונו, ביקש את סליחתה עצר וירה כדור בראשו.

אביה של זרה נפצע קשה. זרה נפצעה קל ברגלה. יוסי בר מת מפציעו בבית־החולים עוד באותו הלילה. במכוניתו נמצא מיכתב ארוך, ובו פירט את הסיבות שהביאוהו למעשה הנואש. הוא סיפר את סיפור נישואיו של זרה, שהרסה לדעתו את חייו. עבודתו ובריאותו. את המיכתב כתב בלילה שלפני הפיקרה הטראגי.

לא היה זה מעשה־שיגעון ריגעי. היה זה מעשה מתוכנן היטב. מלבד המיכתב שהותיר במכונית. כתב יוסי צוואה. שאותה הטמין לפני שבוע בתיקו האישי בעיתון ידיעות־אחרונות שבו עבד זה 10 שנים. יחד עם הצוואה השאיר גם תמונה. וביקש שישתמשו בה כאשר יכתבו על מותו. כעיתונאי ידע היטב את הנדרש לריווח על פרשיה כזו בעיתון.

גנדרן בחולצה מקומטת

הסיפור על הטרגדיה המישפחתית של יוסי בר הסתובב בין העיתונאים מזה זמן רב. לא היה זה סוד שהוא סובל מאוד. ואינו מצליח לשקם את עצמו מאז שובו מארצות־הברית.

לפני חצי שנה נודע לי כי הוא עומד להגיש תביעה נגד אשתו. שבה יגולל את כל הפרשה בבית־המישפט „וילכלך עליה". המקור שהודיע לי על־כך היה ידיד קרוב של בר. שהסביר כי הכתב הפלילי חצי בנפשו. מצד אחד כל מטרתה של התביעה היא פירסום הפרשה בעיתונות ונקמה בזוגרה. ומצד שני אין הוא יכול להתגבר על רתיעתו מצעד כזה.

התקשרתי עם בר ושאלתי אותו על התביעה. הוא היה מבולבל. למרות שרצה מאוד כי הדברים יראו אור. היה בו רגש של הגינות ואהבה לזוגרה ולילדים. שהתמודדו עם רצונו לנקמה. הוא ביקש להיפגש איתי. ישב וסיפר לי שעות על סיבלו. הוא חזר שוב ושוב על פרשת של זרה. ושאל אותי: „איך היא יכלה לעשות לי את זה? אחרי כל הטוב שאני נתתי לה?"

היה לו קשה לומר במילים מפורשות כי הוא רוצה שהדברים האיומים שכתב על אשתו יראו אור, אבל לבסוף אמר אותן. הוא רק ביקש לקרוא את הכתבה לפני פירסומה. מכיוון שהיה עמית למיקצוע. ואדם סובל מאוד. הסכמתי.

הוא נפגש איתי בקפה קטן ליד מערכת העולם הזה. ועבר על הכתבה. נהממתי כאשר ראיתי. כשהיכרתיו. לפני שנים. בעת שהתחיל את דרכו ככתב פלילי מצליח של ידיעות אחרונות היה גבר צעיר. מהודר בלבושו. אפילו גנדרן. כאשר פגשתיו בבית־הקפה ישב לפניי גבר מקריח. בלתי־מגולח. מיוזע. בעל־כרס שיצאה מתוך חולצה מקומטת.

התפוררותו של האדם נראתה גם בלבושו וגם בהתנהגותו. עיניו ריצדו. הוא היה הסר־מנוחה ומעורר־רחמים.

בר קרא את הכתבה שלי וכמעט שלא שינה בה מאומה. כאשר קרא את הקטע שבו האשים את אשתו בכך שכאשר הוא יצא לסקר את מילחמת־הלבנון כמעט התייפח. הוא ביקש לשנות את המילים בכילים „בילה את הבוקר בביתה".

הדבר היחידי שעליו התעקש עד הסוף היה. שלא להמציא למערכת העולם הזה תמונה של אשתו. שוחחנו יותר מעשר שיחות באותו יום. ובערב. לפני שעת הסגירה של העולם הזה. אמרתי לו: „אתה יודע שאם לא תיתן תמונה של אשתך. תופיע על השער תמונתך. הוא ענה בקול חלוש: „אני לא יכול לעשות לה את זה. היא מורה בבית־ספר. זה יהרוס אותה." הוא לא מסר תמונה של זרה. ותמונתו היא שהתפרסמה אז בשער הגליון (העולם הזה 28.8.85).

ושטיח אדום

אחרי פירסום הכתבה התקשר עימי כמה פעמים. להודות לי על שלא חרגתי מהמוסכם בינינו. והמשיך לחטט בפרשה. „איך היא יכלה לעשות לי את זה?" זעק פאשר חשב כי חיבבתי את יוסי בר. כשראיתי ש־מצבו קשה. אמרתי לו כי לדעתי הוא זקוק לטיפול פסיכיאטרי. מכיוון שהוא הורס את עצמו בחיטוטים הטרי־הערך הללו. אחר־כך הסתבר לי כי ידידים רבים ניסו לשלוח אותו לטיפול. אך הוא התעקש. אומנם היה בטיפול זמן קצר מאוד. בארצות־הברית. מייד אחרי שהתגלתה לו אשתו. השניים פנו אז לפסיכיאטר. הד"ר יהודה ניר. שטיפל בבני־הזוג ונטל מהם 6000 דולר דמי־טיפול. את הסכום הזה דרש יוסי בחזרה מאשתו. בכתב־התביעה שהגיש עבורו עורך־הדין שמואל סעדיה.

בר הגיש אז תביעה מוזרה מאוד. הוא הגיש תביעת־נזיקין נגד אשתו ודרש מהם סכום של 25 אלף דולר בשקלים. על הנזקים שגרמו לו. הוא גם דרש צווי־מניעה נגד אשתו. הוריה וחברה הטובים. לבל יסתירו מפניו את ילדיו. צו־מניעה נוסף ביקש כדי למנוע את הוצאת ילדיו מהארץ. הוא ישב שעות במישרדו של עורך־הדין. ניסח והדפיס בעצמו את כתב־התביעה.

בפרשת התביעה סיפר בר את כל מערכת־יחסיו עם אשתו. הוא סיפר כי הם נישאו ב־1972. ושנולדו להם בן ובת. שהוא עסק במיקצועו כעיתונאי. ושזוהרה עבדה כמורה. שיוסי הצליח בעבודתו. ושזוהרה רצתה גם היא להתקדם במיקצועה והתחילה ללמוד באוניברסיטה הפתוחה.

ב־1981 הכירה זרה. באחד החוגים שבהם למדה. הפני שנים. בעת שהתחיל את דרכו ככתב פלילי מצליח של ידיעות אחרונות היה גבר צעיר. מהודר בלבושו. אפילו גנדרן. כאשר פגשתיו בבית־הקפה ישב לפניי גבר מקריח. בלתי־מגולח. מיוזע. בעל־כרס שיצאה מתוך חולצה מקומטת.

התפוררותו של האדם נראתה גם בלבושו וגם בהתנהגותו. עיניו ריצדו. הוא היה הסר־מנוחה ומעורר־רחמים.

בר קרא את הכתבה שלי וכמעט שלא שינה בה מאומה. כאשר קרא את הקטע שבו האשים את אשתו בכך שכאשר הוא יצא לסקר את מילחמת־הלבנון כמעט התייפח. הוא ביקש לשנות את המילים בכילים „בילה את הבוקר בביתה".

הדבר היחידי שעליו התעקש עד הסוף היה. שלא להמציא למערכת העולם הזה תמונה של אשתו. שוחחנו יותר מעשר שיחות באותו יום. ובערב. לפני שעת הסגירה של העולם הזה. אמרתי לו: „אתה יודע שאם לא תיתן תמונה של אשתך. תופיע על השער תמונתך. הוא ענה בקול חלוש: „אני לא יכול לעשות לה את זה. היא מורה בבית־ספר. זה יהרוס אותה." הוא לא מסר תמונה של זרה. ותמונתו היא שהתפרסמה אז בשער הגליון (העולם הזה 28.8.85).

ושטיח אדום

אחרי פירסום הכתבה התקשר עימי כמה פעמים. להודות לי על שלא חרגתי מהמוסכם בינינו. והמשיך לחטט בפרשה. „איך היא יכלה לעשות לי את זה?" זעק פאשר חשב כי חיבבתי את יוסי בר. כשראיתי ש־מצבו קשה. אמרתי לו כי לדעתי הוא זקוק לטיפול פסיכיאטרי. מכיוון שהוא הורס את עצמו בחיטוטים הטרי־הערך הללו. אחר־כך הסתבר לי כי ידידים רבים ניסו לשלוח אותו לטיפול. אך הוא התעקש. אומנם היה בטיפול זמן קצר מאוד. בארצות־הברית. מייד אחרי שהתגלתה לו אשתו. השניים פנו אז לפסיכיאטר. הד"ר יהודה ניר. שטיפל בבני־הזוג ונטל מהם 6000 דולר דמי־טיפול. את הסכום הזה דרש יוסי בחזרה מאשתו. בכתב־התביעה שהגיש עבורו עורך־הדין שמואל סעדיה.

בר הגיש אז תביעה מוזרה מאוד. הוא הגיש תביעת־נזיקין נגד אשתו ודרש מהם סכום של 25 אלף דולר בשקלים. על הנזקים שגרמו לו. הוא גם דרש צווי־מניעה נגד אשתו. הוריה וחברה הטובים. לבל יסתירו מפניו את ילדיו. צו־מניעה נוסף ביקש כדי למנוע את הוצאת ילדיו מהארץ. הוא ישב שעות במישרדו של עורך־הדין. ניסח והדפיס בעצמו את כתב־התביעה.

בפרשת התביעה סיפר בר את כל מערכת־יחסיו עם אשתו. הוא סיפר כי הם נישאו ב־1972. ושנולדו להם בן ובת. שהוא עסק במיקצועו כעיתונאי. ושזוהרה עבדה כמורה. שיוסי הצליח בעבודתו. ושזוהרה רצתה גם היא להתקדם במיקצועה והתחילה ללמוד באוניברסיטה הפתוחה.

ב־1981 הכירה זרה. באחד החוגים שבהם למדה.

ב־1982 הוחלט לקדם את בר בעבודתו. והוצע לו תפקיד כתב ידיעות אחרונות באו"ם. היה זה קידום בלתי־רגיל לצעיר בן ה־37. שזכה באחד התפקידים המכובדים והמושכים ביותר בעיתון. הובטחה לו משכורת של 3000 דולר לחודש. והוא החל משתלם לקראת תפקידו החדש. הוא נסע לארצות־הברית. שכר דירה ורשם את הילדים לבתי־הספר.

באוגוסט 1982 יצאה כל המישפחה לניו־יורק. הם התגוררו בדירה ברחוב 44. סמוך לקונסוליה הישראלית. והפכו מייד חלק מהקהילה הישראלית בניו־יורק. עבודתו של בר הביאה את הזוג מרעננה למסיבות־קוקטייל של ראשי־תבל. לפגישות עם נשיא־המדינה. ראש־הממשלה הקודם מנחם בגין. ואישים נכבדים אחרים. „אפשר לומר כי עולם חדש התגלה לנתבעת." כתב בר בתביעה שהגיש. „שטיח אדום נפרש לרגליה. בבואה לניו־יורק הגדולה. בזכות שליחותו של הבעל."

השעתיים הקשות ביותר

ב־ באשתו. הוא האמין לה. ושמח לתת לה את כל הדברים הנפלאים שהשיג בזכות תפקידו החדש. אבל יום אחד. כאשר טיילו בניו־יורק מישפחה ליד מלון לכסינגטון מקום מגוריהם של הדיילים הישראליים. בי־קש בר להיכנס למלון לראות ירידי־המישפחה. שממנו ביקש להביא להם מיכתבים וקלטות מישר־אל.

„התובע שב לביתו אחוז הלם ופל־צות. במשך שעתיים המתין לאשתו. כשלנגד עיניו עולים זיכרונות מהעבר. הוא נזכר כי בעצם קינן בו כבר בישר־אל החשד כי אשתו

כתב בר בכתב־התביעה. „אולם כאשר העלה חשד זה לפני אשתו היא הכחישה אותו במילים: „השתגעת?

בר המשיך וכתב: „אחרי שעברו עליי השעתיים הקשות ביותר בימי־חיי. חזרה אשתי הביתה.

היא התחילה למשוך בשערותיה ואמרה: „הרסתי לך את החיים! הרסתי לך את הקריירה! אלוהים, אני לא יודעת למה עשיתי לך את זה!"

מאותו הרגע לא היו חייהם חיים. יוסי סיפר לי כי למרות העובדה בגד באשתו, לא יכול לראות את מעשיה הוא חשב שכאשר סיפר לה על בגידתו בה וביקש את סליחתה. הסתיים העניין.

צוואה בתיק האישי

הזוג פנה לייעוץ פסיכולוגי, ויוסי ניסה בדרכים שונות לחזור לחיים תקינים. אבל הדבר לא עלה בידו. הוא המשיך לחטט בפצעים הפתוחים עוד ועוד. עד שלא הצליח להתרכז בעבו־דתו ולא תיפקד.

כעובר זמן־מה נאלץ להפר את החוזה עם ידיעות אחרונות ולחזור לישראל. הוא חזר לתפקידו הקודם ככתב פלילי. הוא חשב כי הקריירה שלו ספגה מהלומה קשה, משכורתו ירדה. והוא גם חש ריגשות־אשמה כלפי אחיו הצעיר, חיים ברוידא, שמילא בידיעות אחרונות את תפקיד הכתב הפלילי בעת שיוסי היה באמריקה. כאשר חזר יוסי ארצה אל תפקידו הקודם, נאלץ חיים לפרוש.

אחרי שפורסם סיפורו של בר בהעולם הזה. הגיעו שמועות כי אשתו מתכוננת לפנות לתיקשורת כדי להביא את סיפורה שלה, אבל הדבר לא קרה. יוסי המשיך להתבוסס בצערו והיה מטריד את אשתו בביתה, בעבו־דתה ובבית־הוריה. הוא פיתח שינאה עמוקה אל הוריה וחבריה. שלדעתו עודדו אותה ברצונה לגט. בני־הזוג התלוננו פעמים רבות במישטרה על הטרדות הדדיות. ולפני ימים אחדים הוציא בית־המישפט צו־מעצר נגד הבעל. על שהפר צו לא להתקרב למ־קום מגורי אשתו.

בחודש האחרון לא תיפקד יוסי כלל. הוא ביקש חופש בעבודתו. ובסתר הכניס את צוואתו לתיקו. חבריו הרבים. שאהבו את הכתב טוב־הלב. הרגיש והחביב. דאגו לו מאוד.

בשבועות האחרונים נתן יוסי רמזים שונים על כוונותיו. הוא אמר לידידים. כתבים פליליים גם הם. כי הוא מתחיל להבין בעלים־קנאים שרצחו את נשו־תיהם „הבוגדות". הוא אמר כי הסיפור שלו יסתיים השבוע. וכי הוא „יסתיים לא טוב."

טיפה אחרונה של שפיות

בראה כי הקש ששבר את הבעל היה הידיעה ששאשתו החלה

„התובע שב לביתו אחוז הלם ופל־צות. במשך שעתיים המתין לאשתו. כשלנגד עיניו עולים זיכרונות מהעבר. הוא נזכר כי בעצם קינן בו כבר בישר־אל החשד כי אשתו

כתב בר בכתב־התביעה. „אולם כאשר העלה חשד זה לפני אשתו היא הכחישה אותו במילים: „השתגעת?

בר המשיך וכתב: „אחרי שעברו עליי השעתיים הקשות ביותר בימי־חיי. חזרה אשתי הביתה.

היא התחילה למשוך בשערותיה ואמרה: „הרסתי לך את החיים! הרסתי לך את הקריירה! אלוהים, אני לא יודעת למה עשיתי לך את זה!"

מאותו הרגע לא היו חייהם חיים. יוסי סיפר לי כי למרות העובדה בגד באשתו, לא יכול לראות את מעשיה הוא חשב שכאשר סיפר לה על בגידתו בה וביקש את סליחתה. הסתיים העניין.

צוואה בתיק האישי

הזוג פנה לייעוץ פסיכולוגי, ויוסי ניסה בדרכים שונות לחזור לחיים תקינים. אבל הדבר לא עלה בידו. הוא המשיך לחטט בפצעים הפתוחים עוד ועוד. עד שלא הצליח להתרכז בעבו־דתו ולא תיפקד.

כעובר זמן־מה נאלץ להפר את החוזה עם ידיעות אחרונות ולחזור לישראל. הוא חזר לתפקידו הקודם ככתב פלילי. הוא חשב כי הקריירה שלו ספגה מהלומה קשה, משכורתו ירדה. והוא גם חש ריגשות־אשמה כלפי אחיו הצעיר, חיים ברוידא, שמילא בידיעות אחרונות את תפקיד הכתב הפלילי בעת שיוסי היה באמריקה. כאשר חזר יוסי ארצה אל תפקידו הקודם, נאלץ חיים לפרוש.

אחרי שפורסם סיפורו של בר בהעולם הזה. הגיעו שמועות כי אשתו מתכוננת לפנות לתיקשורת כדי להביא את סיפורה שלה, אבל הדבר לא קרה. יוסי המשיך להתבוסס בצערו והיה מטריד את אשתו בביתה, בעבו־דתה ובבית־הוריה. הוא פיתח שינאה עמוקה אל הוריה וחבריה. שלדעתו עודדו אותה ברצונה לגט. בני־הזוג התלוננו פעמים רבות במישטרה על הטרדות הדדיות. ולפני ימים אחדים הוציא בית־המישפט צו־מעצר נגד הבעל. על שהפר צו לא להתקרב למ־קום מגורי אשתו.

בחודש האחרון לא תיפקד יוסי כלל. הוא ביקש חופש בעבודתו. ובסתר הכניס את צוואתו לתיקו. חבריו הרבים. שאהבו את הכתב טוב־הלב. הרגיש והחביב. דאגו לו מאוד.

בשבועות האחרונים נתן יוסי רמזים שונים על כוונותיו. הוא אמר לידידים. כתבים פליליים גם הם. כי הוא מתחיל להבין בעלים־קנאים שרצחו את נשו־תיהם „הבוגדות". הוא אמר כי הסיפור שלו יסתיים השבוע. וכי הוא „יסתיים לא טוב."

טיפה אחרונה של שפיות

בראה כי הקש ששבר את הבעל היה הידיעה ששאשתו החלה

החשש כי הפרידה מוזרה תהפוך ל־עובדה סופית, לא נתנה לו מנוח. הוא אהב ושנא את זרה בד בבד, ומצבו הנפשי הידרדר עד כדי כך שהחליט לרצוח אותה לנגד עיני ילדיהם.

מכיוון שידע כי זרה מפחדת מפניו, וכי היא תברח ברגע שתראה אותו או את ריכבו, התחפש בבגדים מהוהים ושאל מכונית מחבר. כך בא לסגור חשבונות. הבת הקטנה, שרצה אחרי אמה. הצליחה להציל את חייה. טיפת השפיות האחרונה התעוררה בבעל כאשר שמע את קול בתו, הוא הפסיק לירות באשתו וירה יריה אחת ברקתו שלו.

זרה נפצעה קל מאוד, וחזרה עוד באותו יום לביתה. חייה לא היו חיים בשנתיים האחרונות.

אביה של זרה עדיין מאושפז בבית־החולים במצב קשה, אך לא אנוש.

יוסי בר נפטר בלילה מיסוריו. הוא לא יסבול עוד. ■

אילנה אלון

כתמים לבנים

בשלב של סגירת גיליון זה הגיע למערכת צו של שופט בית־המישפט המחוזי, בחתימה שאינה ניתנת לסיעונות.

צו זה אוסר על „העולם הזה" — אך לא על כל עיתון אחר — לפרסם טענות ומרטים מסויימים על התנהגותה של זרה בר, אף שהוסיעו בהליכים מישפטיים סומבים ומרי־סמו בהרחבה בעיתונים.

„העולם הזה" ממלא אחרי צו זה תוך מחאה, באשר הוא מונע את מילוי בקשתו של אדם מת, שביקש לפרסם את המניעים להתאבדותו.

במקום הקטעים שנמחקו ברגע האחרון, נותרו למרבה־הצער כתמים לבנים.

„הוא

„ יסי בר מת לפני שלוש שנים: אמר אחיו ומברו־למיקצוע. חיים ברוידא. גם הוא כתב פלילי של ידיעות אחרונות.

ואכן, מאז גילה יוסי בר שאשתו הוא חי בסיוט מתמשך.

מתי גמלה בו ההחלטה לשים קץ לחייו?

מתי החליט להתנקש גם בחיי אשתו וחותנו?

האם בכלל התכוון להרוג את אשתו, או רק לגרום לה חבלה גופנית קשה?

על כך כתב יוסי בר עצמו. במיכתבו בן 30 העמודים בכתב־יד שהשאיר אחריו: „יצר־הנקם שבי תיכנן יום־יום פעולת־נקם מקיפה נגדה, כך שתישאר נכה לכל ימי חייה, גם אם זה יהיה במחיר מותי."

עלבון צורב

לפני שמונה חודשים, אחרי נסיון־ההתאבדות של מירב בגין, נכדתו של ראש־הממשלה לשעבר, כתב יוסי בר מאמר ארוך על התאב־דויות ומתאבדים במוסף של ידיעות אחרונות. הוא ריאיין פסיכולוגים וצעירים שניסו להתאבד.

ברור כי רעיון ההתאבדות קינן בו במשך תקופה ארוכה, וזרף אותו. רק פסיכולוג יוכל לקבוע אם אומנם אחז בו רעיון זה אחרי של אשתו ובגללה, או שמא היו לו סיבות עמוקות יותר, שקרמו גם לפרשה זו.

ברור כי הצעיר מרעננה הוותיקה, שהגיע למעמד של כתב פלילי בכיר, חש בליבו ריגשי־נחיתות עמוקים. בגללם פגעה בו המעשה של אשתו,

פי כמה. לכן גם הגיב בזעם, שאין־לו־גבול על כתב־ההגנה שהגישו פרקליטי אשתו. ושבו הטילו דופי ברמתו המיקצועית והאישית, בתפקי־דו העיתונאי, בהשכלתו ובצורה שבה מילא את תפקידו בארץ ובארצות־הברית.

הוא נפגע עד כדי כך שמילא במיכתבו האחרון עמודים שלמים בפירוט הכתבות שלו, וברשימה אלפ־בתית של האישים שכתב עליהם או־פעם — אם כי ברור כי רוב האישים

מת לפני 3 שנים!"

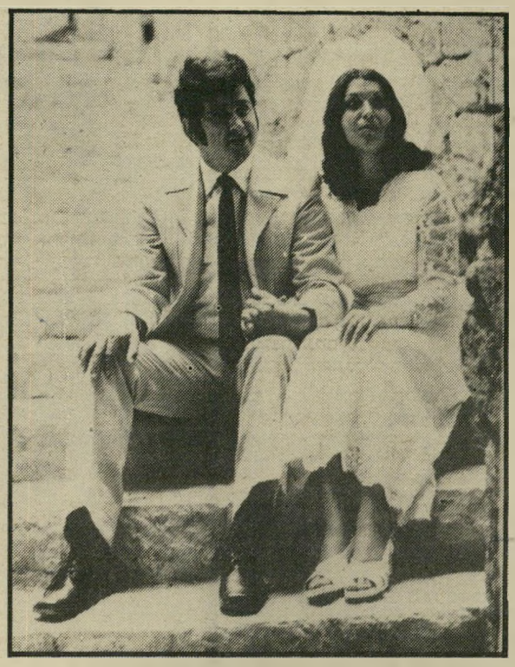

ורדה ויוסי בחתונתם

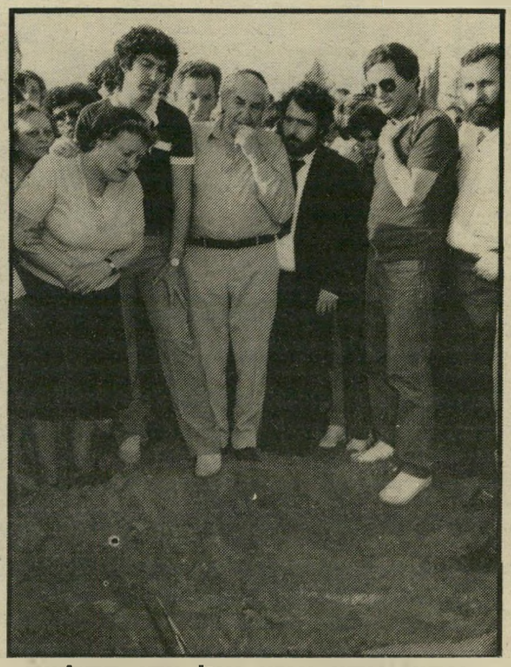

אביו, אחיו ואמו של יוסי בהלוויה

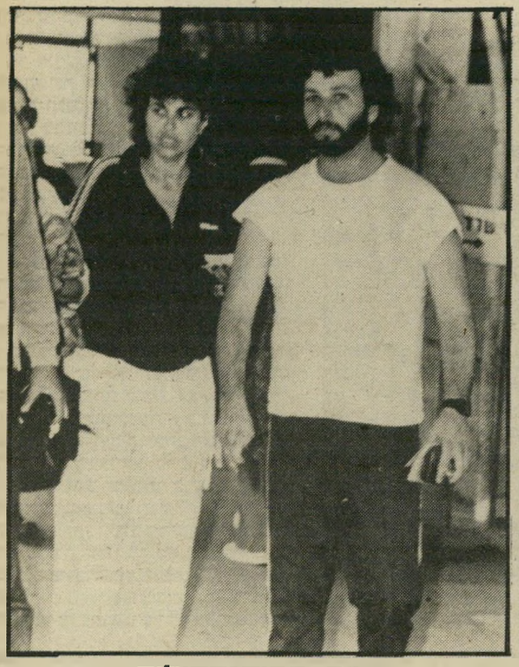

ורדה בבית־החולים

מיכתב אחרון

את מניעי מעשהו פירט יוסי בר במיכתב שהשאיר במכונית ששאל מחברו כדי להגיע אל מקום־המעשה.

מיכתב זה כתוב בכתב־יד, על גבי 30 עמודים.

להלן הקטעים העיקריים:

מזה שלוש שנים מחשבות המוות מקננות במוחי ומתרוצצות אנה ואנה בבילבול וטישטוש חושים, והן מחפשות שעת־כושר לפרוץ החוצה ולבצע את המעשה. שהיה. קרוב לוודאי, בלתי־נמנע. המסקנה שהגעתי אליה, לפיה אני מצוי בקיצה של דרך־החיים ואין לי מנוס אלא בחידלון, במוות, לא הרפתה ממני, ואז הטרגדיה האישית שנקלעתי שליחות עיתונאית יוקרתית בניו־יורק.

רבות הגיתי מאז במוות, רבות התחבטתי סביב המעשה הנורא של שליחת יד אדם בנפ־שו הוא. אך בימים אלה נתחזקה ונתחדדה המחשבה, שתמו ימי־החסד שניתנו לי, שאין עוד תכלית לחיי ולפיכך התגבשה בליבי ה־החלטה. כי כדי להיחלץ מהמצוקה הנואשת שאני מצוי בה כבר שלוש שנים, לא נותרה בידי הברירה אלא במוות – בשליחת יד בנפשי.

...במצב דברים שכזה, יהיו לאדם ידידים וחברים ככל שיהיו, הוא עצמו חש בודד, וגם ההחלטה הקשה היא תוצאה של לבטים בינו לבין עצמו, איש לא יכול להיות שותף לכך, איש לא יבין זאת.

...ההחלטה הגורלית נפלה, ולא היה מנוס מהמסקנה שאני על סף ביצוע המעשה הנואש, שהוא תולדה של סבל ויאוש בל־יתואר, שאינם ברי־נשיאה יותר. עתה הבנתי, שזוהי הדרך היחידה להיחלץ מחיי־הסבל הנורא שהיו מנת־חלקי במרוצת שלוש השנים האחרונות, ואשר כילתה כל חלקה טובה שעוד היתה בי.

רציתי להיחלץ מ־יסורי איוב" העוברים עליי. חשבתי גם על כך, שבמותי אגאל גם אחרים, שליוויתי לכל אורך הדרך – ובעיקר בני משפחתי הקרובה – והיו שותפים לסבלי ה־רב. לחוסר־יכולתי להתגבר ולשקם את חיי מחדש. ליבם נקרע בקירבם למראה ההתמו־טטות שלי וחוסר־יכולתי לשוב לשיגרת־חיים רגילה. הם ביכו מרות את מצבי ועשו הכל כדי להעמידני על רגליי.

אולם מראש ידעתי כי הדבר חסר־סיכוי.

איש לא יחזיר לי את מה שהיה לי בעבר, ולפיכך אדבק בגורל האכזר. קשה עד למאוד היה למקורביי להשלים עם גורל זה ועם העובדה "שיוסי, אשר הגיע במרוצת־חייו ל־הישגים כה מרשימים, נטש את כולנו ושקע עמוק, עמוק ביגונו, ללא יכולת להיחלץ משם ולבנות את עתידו מחדש."

...לפתע נראו לי חיים אלה, שבעבר כה אהבתי ואף ידעתי לנצלם, טפלים וחסרי־עניין וערך.

כאשר תפיסת־עולם זו התיישבה במוחי, ברור היה לי שקיצי קרב, וכי לא ירחק היום שאכתוב את מיכתבי זה, כמיסמך אחרון של חיי, קודם לביצוע המעשה הנואש. ידעתי גם ידעתי שברגע שאתיישב לכתוב מיכתב שכזה, הוכרע סופית גורלי, ולא אשוב עוד להתמודד עם החיים, אלא רק עם המוות. אות נוסף, המבשר על מצבי, היתה הצוואה שהכינותי, ואשר הוחתמה על־ידי שני עדים. היא מצורפת בזה למיכתבי האחרון, ואני רוצה שאיש לא ימרה את מה שנאמר וביקשתי בה.

...לא פעם שמעתי אומרים כי ההתאבדות היא מעשה־פחדנות, המעיד על חוסר־יכולתו ועל חולשתו של אדם המתמודד עם החיים. היום אני יכול לקבוע קטגורית שצריך אומץ רב כדי להתאבד, בעיקר אם מדובר בדמות ציבורית; שהמעשה יעורר אחר־כך הדים נרחבים. גם ההיבט המישפחתי – שאתה מותיר מאחוריך מישפחה המומה ושבורה מהמעשה – היא שיקול לא־מבוטל. ואפילו זה בעל משמעות חמורה שיבעתיים. שכן, בסבל שידעה מישפחתי – כוונתי להוריי ולשני אחיי – היה בל יתואר. הם "חיו" אותי יום ולילה, היו חסרי־אונים ואובדי־עצות כיצד להע־לותני מחדש על מסילת־החיים. אך הם לא הבינו שזה חסר־סיכוי, שמפגיעה אנושה שכזו כבר לא אצא חי.

הכל היה שאלה של זמן בלבד – עד שאקבל סופית את ההחלטה הנחרצת. אז יש בריות הנוקטים בצעד הנואש מייד בסמוך לארוע "שנחת" עליהם (השר אברהם עופר, למשל) אך יש כאלה ש"סוחבים" זאת זמן ממושך – עד שהם כורעים תחת נטל המאבק לחיים ולנסיון לשקם – ורק אז באה ההחלטה הגורלית. כך זה קרה אצלי.

...מעולם לא גיבשתי לי, קודם לכן, דיעה בנושא ההתחבטויות הקודמות להחלטה של אדם ליטול את נפשו בכפו. הגם שטיפלתי במרוצת עבודתי העיתונאית בעשרות ואולי מאות מיקרי־התאבדויות. עסקתי בעיתונאי, בצד הסיפורי והתיאורי של הנושא ומניעיו, אך לא מעבר לכך.

עתה אני ניצב בצידו השני של המיתרס, כ"קורבן", והייתי רוצה, לכן, להקדיש לנושא כמה מישפטים.

...אני יודע שיש רבים, אשר יאמרו שלא השתדלתי מספיק, שלא השקעתי די מאמצים בנסיון לחלצני מהביצה. אך לא כך הוא. איש־איש והרכבו, איש־איש ואישיותו, איש־איש ותגובתו. כל אחד ומידת הפגיעות שלו. אדם קרוב אצל עצמו, ושום אדם מן הצד לא יכול לתפוס ולהבין את המתחולל בקירבו.

...רבות חככתי בדעתי איזה עולם אני מותיר אחרי מותי. התחבטתי ממושכות על עצם המעשה שאני עומד לבצע. לנגד עיניי עלו מחזות דימיוניים, תסריט של מה שעלול לקרות אחר־כך.

אני חייב לציין שזוהי הרגשה נוראה. אתה יודע שתותיר מאחוריך מישפחות הלומות־הלם, שבורות וילדים יתומים. אך בהתמוד־דות של הסבל הנורא שעברתי מול הצער והשכול שאותיר מאחוריי, גבר נושא הסבל.

כתוצאה מכל ההתחבטויות סביב התאב־דותי, גברה בי התודעה שלא זו בלבד שאין המדובר כאן בפחדנות. אלא שאדם נזקק ל־אומץ רב יותר מדי לקבל את ההחלטה ו־להוציאה לפועל. לאיש־ציבור, אדם מוכר, ה־מאמץ שנדרש לו כדי לבצע את המעשה הוא כפול ומכופל, כפונקציה של הפרסום הנרחב והחושך שייעשה בחייו ובחיי־מישפחתו, לאחר־מעשה, על־ידי כלי־התקשורת.

...איש אינו יכול להחזיר לי את מה שהיה לי פעם, ואשר השגתים במו ידיי – ואת מה שהייתי פעם: איש מאושר, ששימחת־החיים היא אחד האיפיונים המרכזיים שלו, איש־חברה מקובל על כולם, בעל־מקצוע מכובד בעיתונאי, עם הישגים עיתונאיים מרשימים ביותר, ובעל מישפחה לתיפארת. אולם כל אלה נהרסו במחי־יד אחת.

...זה בדיוק מה שאני מחפש כיום – את השקט והמנוחה, ונראה כי רק המוות יעניק לי אותם. אני קובע זאת לאחר מאבק נואש ש־ניהלתי עם החיים. מאבק שהתיש אותי כליל, וניתב את דרכי להחלטה הקשה והנואשת.

האלה לא הוזכרו ברשימותיו אלא ב־אקראי.

הוא הקדיש ימים ארוכים לאיסוף החומר הזה ולעריכת הרשימות. לשם כך לקח חופש מהעיתון. דוב יוד־קובסקי, מעורכי ידיעות אחרונות, הציע לו להתייעץ עם פסיכיאטר. הוא סירב.

„לא אשמיץ אותו!"

ביום הראשון, בשעה 3 אחרי־הצהריים, נערכה ההלוויה העגומה של יוסי. בחוץ שרר חמסין קשה. אך הדבר לא מנע מכאלף איש להתאסף ליד בית הוריו בכפר־סבא ולצאת בשיירה ארוכה לבית־הקברות — ובה עשרות מכוניות של קציני־משטרה, מכוניות של עיתונאים ומכוניות של עברייניים. המישטרה עצרה את התנועה כדי לאפשר מעבר. ריח חריף של פריחת תפוזים מילא את האוויר בבית־הקברות החדש של רעננה.

אשתו, ורדה, ושני ילדיו לא היו בהלוויה.

ורדה הלכה באותו בוקר שוב לבית־החולים בכפר־סבא, שבו שוכב אביה אחרי שנותח. ארבעה קליעים הוצאו מגופו.

ורדה עצמה נפגעה בצורה קלה בירך. היא שוחררה בצהרי יום המעשה, יום ו'. אך ביום הראשון נקראה שוב לבית־החולים לטיפול נוסף.

מייד עם תום ההלוויה הלכתי לבקר אותה. ורדה היא צברית טיפוסית, אדומת־שיער, מטופחת היטב. היא היתה בבית החד־קומתי של הוריה בשיכון־הוותיקים של רעננה, כשהיא מוקפת בחצי־תריסר מורות. חברותיה־לעבודה, וביניהן המנהלת של בית־הספר שבו היא משמשת כמחנכת בכיתה ו' וכמורה למתימטיקה. ילדי המורות התרוצצו בחצר ושיחקו על הדשא עם שני ילדי הזוג בר.

אמרה לי ורדה: „לפני חצי שעה קברתי את בעלי, ואני לא הולכת להשמיץ אותו. הוא האבא של הילדים

מאת
שולמית יריב

הוא מת לפני 3 שנים

(המשך מעמוד 37)

שלי. לא השמצתי אותו בחייו, אף על פי שהושמצתי כל הזמן, ובוודאי שלא אעשה זאת אחרי מותו."

על חברותיה שהקיפוה אמרה: "יחד עם מישפחתי, הן החומה שלי."

נשף מפואר

ר יסי בר, לעומת זאת, חש כי הפרק־ליטים של אשתו השמיצו אותו בצו־רה אנושה. במיכתב שהשאיר אחריו תבע את הקמתה של ועדת־חקירה, אשר תגנה את הפרקליטים על הדברים האכזריים שכתבו עליו, ושהיו — לדבריו — חסרי בסיס. למשל: הוא טען שמעולם לא היה מאושפז. כפי שנטען בכתב־ההגנה של אשתו, וכי דבריהם על רמתו המיקצועית הם שקר.

בר עצמו היה מודע מאוד לתדמית העלולה להיווצר לו אחרי המעשה המתוכנן. הוא הקדיש את ימיו האחרונים להכנת "תיקים" לכלי־התיקשורת. בארבעה תיקים אלה, שאחד מהם ייעד להעולם הזה. הכניס קפטות שבהן הקליט את פרקליטי אשתו, תצלומים שהוא ביקש לפרסם אחרי מותו, ואת המיכתב האחרון. נוסף על כך השאיר מיכתב לשני אחיו, שבהם דרש כי תיקים אלה יועברו לאותם עיתונים.

רוב התצלומים המתפרסמים בעמו־דים אלה הוכנו על־ידי יוסי בר עצמו לשם פירסום בהעולם הזה.

הזוג בר גר בפנטהאוז דו־קומתי, על גג של בית ברעננה. הדירה ניתנה לזוג במתנה על־ידי דוד עשיר של יוסי, חשוך־בנים. בצוואה הוריש יוסי בר לשני ילדיו את הדירה הזאת, יחד עם 28 תוכניות חיסכון ומכוניתו, והוסיף תנאי: שלעולם לא תדרוך כף־רגלה של אשתו בבית זה.

אולם לא במקום הזה אירע המיקרה הטראגי. לפי הסכם־הגירושין רכשו בני־הזוג — חצי־חצי — דירה אחרת, בת ארבעה חדרים, ואליה עברה ורדה עם הילדים.

לחבריו סיפר יוסי שבדירת הפנט־האוז שהוא נשאר בה, הוא עומד לערוך בעוד חודש נשף מפואר לכבוד יום־העצמאות. שבו עמד לחגוג גם את יום־הולדתו ה־40. שחל באותו היום.

הנשף לא נערך. המוזמנים באו, תחת זאת, להלוויה.

ליאת, עידן, יוסי וורדה במישפחה מאושרת
"שכף רגלה לא תדרוך בדירה!"

הדברים שהוציאו אותו מכליו

המיסמך שהוציא את יוסי בר מכליו יותר מכל דבר אחר היה כתב־ההגנה. שהגישו פרקליטי אשתו בתיק הגירושין של הזוג. בכתב זה פירטו את טענות אשתו. כדרכם של עורכי־דין בתיקים כאלה.

הנה כמה מן הטענות, שעוררו את זעמו של יוסי בר במיוחד – כפי שהעיד אחיו:

● **התובע איננו עיתונאי ואיננו בכיר. הוא בסך הכל כתב (רפורטר), וליתר דיוק – כתבון זעיר, לענייני פלילים ומישטרה. בעיתון המשלם לו שכר יש באותו תחום שולי – של פליליים ומישטרה – כתבים נוספים לענייני פלילים ומישטרה, בכירים בהרבה מהתובע וגם מוצלחים ממנו בהרבה.**

● **התובע מעולם לא פירסם מאמר עיתונאי ולא עשה שום עבודה עיתונאית רצינית. כל תפקידו ככתב זעיר לענייני פלילים ומישטרה מתמצה בהעברת דיווחים על כייסים, חוטפי ארנקים, בעלים שדוקרים את נשותיהם, גנבים וכיו"ב. דיווחים אלה הוא משיג בבתי־המישפט או מאנשי מישטרה או מציתות למערכת הקשר המישטרתית. את המידע שהוא משיג הוא מנפח. מוסיף לו קצת נופך משלו. עוטף אותו במילים ומזה עושה עוד איזה כתבה על עוד איזה כייס. לעיתים גם הסיפור שהוא מוכר לעיתונו כלל לא דומה למציאות, אבל הוא צריך להתפרנס.**

● **התובע החל דרכו ככתב לעניינים מקומיים בשרון ובשומרון. מ־1976 הוא כתב זעיר לענייני פלילים ומישטרה. ב־78־79 נוסה ככתב פוליטי, ולאחר תקופה קצרה סולק ממישרה זו בהיותו כישלון מוחלט. וחזר להיות כתב זעיר לענייני פלילים ומישטרה, עד היום. גם בעתיד יישאר לכל היותר כתב זעיר, באשר הוא נעדר כל כישרון וכישורים לתפקיד רציני יותר.**

● **לצורך קבלת התפקיד העלים התובע מידיעת עיתונו את העובדה שהוא כלל אינו יודע אנגלית. לפני הנסיעה התחיל ללמוד אנגלית מסיפרי־לימוד לבית־ספר יסודי(!) ולקח שיעורי שיחה אצל מורה פרטית – ללא תועלת. בשל חוסר כישרון לשפות.**

● **התובע גם העלים מידיעת עיתונו את העובדה שהוא חסר־השכלה ואין לו אפילו תעודת־בגרות.**

● **ב־1981 ניסה התובע להתקבל כשליח תנועת "מכבי" בארצות־הברית והיה בראיון במישרדי הסוכנות בירושלים. ומועמדותו נדחתה לאחר ראיון ראשון בשל חוסר־השכלה, אי־ידיעה של השפה האנגלית וחוסר התאמה. גם עניין זה העלים התובע מידיעת עיתונו.**

● **התובע לא נפגש עם שום "בכירים בשגרירות ארצות־הברית בישראל" לפני נסיעתו. כי לא יכול היה לדבר איתם וחשש שבורותו בשפה האנגלית תיחשף. יתר על־כן, הוא אמור היה להיפגש עם נספח לעיתונות בשגרירות ארצות־הברית. התח־מק מכך בתואנות שונות, לא ישן בלילות מרוב חרדה מפגישה זאת, ובסופו של דבר הצליח להתח־מק ממנה עד צאתו מהארץ.**

● **בנסיבות אלו היה התובע שרוי במתח נפשי ובחרדה לפני הנסיעה לחו"ל, ונזקק לכדורי־הרגעה. הוא לא היה מסוגל לטפל בסידורים הדרושים. ביום הטיסה לא היה מסוגל אפילו לארוז את המיז־ודות, ובסופו של דבר גם טעה בתאריך הטיסה.**

● **יש להוסיף כי הדירה השכורה "בלב מנהטן" היתה דירה של חדר וחצי (ל־4 נפשות, במקום הפנטהאוז בלב רעננה), שריהוטה ישן ובלוי, והיא שורצת מקקים, ומדי פעם גם מגיעים אליה עכברים לביקורי־נימוסין.**

● **מוכחש כל הנטען בסעיף 6 לכתב־התביעה, פרט לכך שלתובע היו קשיי הסתגלות, והוא אכן לא הסתגל לסביבה הזרה, לא היה מסוגל להתמודד עם תפקיד לא כל־כך מסובך אבל גדול מדי עבור התובע, ובסופו של דבר התמוטט.**

● **התובע לא היה מסוגל לראיין או לפגוש אישיות אמריקאית כל שהיא, בשל אי־ידיעת השפה האנגלית. "החומר הרב והעדכני" שהעביר "יום־יום" לעיתונו היה בחלקו תרגומים של כתבות בעיתונים האמריקאית שתירגמה עבורו הנתבעת.**

● **התובע עצמו הינו מזה זמן רב מעורער בנפשו, וחסר ביקורת על מעשיו. מה שלא ברור הוא, כיצד עורך־דין מסכים לשמש חותמת גומי לסיפורי־המכורעים של אדם בלתי־מאוזן, ומגיש בתימת־ידו כתב־תביעה כזה לבית־משפט.**

● **יצויין עוד, כי לאחר שסיפור מכוער זה פורסם בעתון העולם הזה (בהסתמך, כביכול, על כתב־התביעה), דאג התובע לעשות צילומים של הכתבה באותו עיתון, ולפזרם בחצרות בתים ברעננה.**

● **התפקיד להיות כתב בארצות־הברית, בנסיבות שתוארו לעיל בסעיפים 14־16 לכתב־הגנה זה, גרם לתבוע מתח נפשי וחרדה רבה עוד בארץ, ולאחר מכן בארצות־הברית. חוסר יכולתו להתמודד עם התפקיד גרמו לו דיכאון וחרדה. בשל כך סבל אז מתקופת פריחה של מחלת הסבוריאה (מחלה ממישפחת הפסוריאזיס), שהוא חולה בה, דבר שהחמיר עוד יותר את מצבו.**

● **בסופו של דבר לקה בהתמוטטות־עצבים. הופנה על־ידי ידידים מישראל לפסיכיאטר (הנתבעת כלל לא היתה אז בניו־יורק), וטופל בבית־החולים ממוריאל הוספיטל בניו־יורק. מאוחר יותר טופל במחלקה הפסיכיאטרית בבית־החולים סטאנפורד בקליפורניה. בשני בתי־החולים אובחנה התמוטטות־עצבים מחמת אי־יכולתו להתמודד עם תפקידו והחרדות שבהן היה נתון בשל כך.**

יוסי
מסיבת יום־הולדת

ורדה בר
"הוא אבי ילדיי"

במיכתבו האחרון, שהשאיר במ־כוניתו שעה קלה לפני ההתאבדות, הסביר יוסי בר מדוע הוא עומד לעשות את המעשה שעשה. בסיום מיכתב זה כתב כי ההחלטה ה־סופית גמלה בו אחרי חגיגת בת־המיצווה של בתו.

על החגיגה הזאת כתב יוסי בר סיפור מפורט, הנושא את התאריך 12 במארס 1986. יום לפני כן היה יום־הולדתה של ורדה אשתו.

הנה הסיפור:

מסיבת בת־מיצווה היא אירוע חד־פעמי בחייה של ילדה, ואמורה להיות אירוע מישפחתי חגיגי ומשמח. לא אוכל לומר זאת על מסיבת הבת־מיצווה של בתי, ליאת, שהתקיימה במוצאי שבת ה־22 בפברואר 86, בבית הוריי ברעננה. קולות שימחה וצהלה עלו מהמקום, אך אין ספק כי היתה זו בת־מיצווה יוצאת־דופן, מהולה בעצ־בות ותוגה רבה, ועבורי — בזיכרונות קשים.

נתק מוחלט שורר בין מישפחתי, מישפחת ברוידא, לבין מישפחתה של אשתי־בנפרד וורדה, מישפחת מנדלו־ביץ. מאז נחשפה

במהלך שליחותי העיתונאית בניו־יורק. ליאת „זכתה". איפוא. בשתי מסי־בות בת־מיצווה, בהפרשים של שבוע ימים האחת מהשניה: הראשונה בבית מישפחת ברוידא והשניה אצל מיש־פחת מנדלוביץ. לשני המקומות הוזמנו רק בני־מישפחה.

בימים היפים שלנו כמישפחה מאו־שרת ומלוכדת לא כך ראיתי בעיני־רוחי את מסיבת בת־המיצווה של ליאת, שהיתה ילדה עטופת כל־טוב, מאו־שרת, שלא ידעה שום מחסור ודאגה. ליאת גם זכתה ליחס מיוחד מהוריי, בהיותה הנכדה הבכורה שלהם, וכן משום שנשאה את שמה של סבתי, ליאת שילנסקי, אמה של אמי.

אבל הגורל האכזר ניתב כך, שמיש־פחת בר השלווה נתפרקה ביום בהיר אחד לרסיסי־רסיסים, ללא יכולת לש־קם עצמה, ונותרה עם פצעים עמוקים ביותר. שספק אם ניתן יהיה לרפאם אי־פעם. אמא ואבא שוב אינם ביחד. הם אף לא מדברים ביניהם ומנהלים מילחמות קשות. הגורשות תיקים רבים בבתי־מישפט ובתחנות־מישטרה. מיל־חמה זו כבר יצאה לרחוב, אף זכתה לפירסום נרחב

בת־מיצווה במצב דברים שכזה לא יכולה היתה. על כן, לעורר אצלי שום גלי־שימחה. כאב חד וצער בל יתואר מילאו את ליבי כבר בתחילת כינוסם של האנשים, בני המישפחה הקרובה, בבית הוריי. ליבי ממש נקרע בקירבי.

נראה לי, שאירוע זה המחיש לי לפתע יותר מכל מה גודל הטרגדיה האישית שפקדה אותי. פיתאום, המילים שהיו זרות לי פעם, ושהיו שייכות רק ללכסיקון העיתונאי שלי — כמו „מישפחה הרוסה", „ילדים מבית הרוס" — קיבלו משמעות חיה, עם היבט אישי כואב וצורב. בעוד כולם מקיפים את ליאת ועידן, בני בן ה־9, אותם לא ראו זמן רב ומדעיפים עליהם שבחים ומתנות, שקעתי אני במחש־בות. למה זה קרה לי? תהיתי בפעם המי יודע כמה במרוצת שלוש השנים ה־אחרונות. במה חטאתי שעליי לשאת בעונש כה כבד, בסבל בל־יתואר, ולהלך תקופה כה ממושכת בתחושה של חידלון, של חוסר־עניין בחיים?

שוב ושוב התקשיתי להאמין שאני הוא זה הנתון בתוך הסיפור האומלל הזה: שאני, אמן התיאורים העיתונאיים מאירועים טראגיים של אחרים, שכי־סיתי בעבודתי, נפלתי בעצמי קורבן לטרגדיה אישית שפקדה אותי. ואשר נראה היה לי כי היא אף מעפילה על כל אירוע טראגי אחר שטופל על ידי ב־מיסגרת עבודתי העיתונאית...

ליאת ועידן נראו לי לפתע זרים. לא שייכים לי עוד כבעבר. מחוץ לשלי־טתי ולהישג יד. הם חיים עם אמא בדירה משלהם כבר יותר משנה וחצי, והיו חודשים ארוכים שהיה נתק מוחלט בינינו, על רקע המילחמות ביני לבין ורדה, שהשפיעו גם על מערכת־יחסי עם ילדיי. אהבתי אותם אהבת־

החגיגה הגורלית

ויכי בתפקיד

"מילים מהלכסיקון העיתונאי שלי"

לידיעת ורדה," אמרה. "זה באמת לא יפה ולא מתאים לה."

אני ידעתי כי זה מאוד מתאים לה. זאת בדיוק ורדה — הכל מת מסביבה כשהצרכים שלה בראש מעייניה.

סיפרתי על כך מייד לאמי, בלהט־טות רבה, להוכיח אותה כי אני הוא הצודק בגירסתי באשר לאופיה. אף הקנטתי אותה: "ואת אמרת

אמי לא אבתה לשמוע עוד על ורדה. "תעזוב אותה ותן לה לגדל את הילדים שלך," אמרה. "אם היא תיפול, לי לא יהיה כוח להחזיקם ולטפל בהם."

על כך עניתי לה: "אמא, היא נפלה והיא עומדת ליפול נפילה הרבה יותר גדולה. אני אהיה זה שישכיב אותה. היא הרסה את חיי, ואני אדאג להרוס את חייה — גם אם אצטרך לשלם בחיי..."

■ ■ ■

החלטתי לשוב ולהתיישב במארב, כדי לראות מתי ורדה תשוב הביתה בשעה 11.

למרות השעה המאוחרת צילצלתי לליאת, כדי לוודא שהכל בסדר איתה ואין היא נוטרת לי איבה בגלל מה שאירע. ורדה השיבה לטלפון. "האמא המסורה שבה סוף־סוף הביתה," אמרתי. היא לא השיבה וביקשתי לשוחח עם ליאת. "זה אבא שלך," שמעתי אותה אומרת ומגישה לליאת את השפופרת.

"אני מקווה שנרגעת," אמרתי לה. אך היא נשמעה מסויגת. היה ברור לי, כי היא כבר מיהרה לדווח לאמא על התקרית שהייתה לנו בסיומה של הבת־מיצווה. "אני רוצה שתביני, ילדה שלי, שאין לי נגדך שום דבר. אני מתייחס אלייך כאל ילדה גדולה ומבינה, ואני חושב שאמא עשתה מעשה שהיא לא היתה צריכה לעשות. אז לא יכולתי לשתוק על כך..."

פיתאום הבנתי שאני מדבר על ילדה עם נפש בוגרת, בשל מה שעבר עליה. גם תשובתה היתה כואת, ואף הדהימה אותי. "אתה אבא שלי ואני רוצה את הקשר איתך," אמרה. "אבל אני אוהבת את אמא ולא מוכנה שתגיד עליה דברים כאלה."

בסיכומה של השיחה הגענו לידי הסכמה שאנו מוחקים מה שאירע, עוברים לסדר היום, ולא ניתן לכך להעיב אל המשך יחסינו.

■ ■ ■

השבת הזאת, רצופת האירועים, הדירה באותו לילה שינה מעיניי. תת־הפכתי במיטתי ולא יכולתי להירדם. לנגד עיניי עמדו כל העת שני הילדים האומללים האלה, ילדים מבית טוב ומאושר, שעולמם נקטע בן־יום והם נאלצים להתמודד עם מצבים וטראו־מות, שאפילו גדולים ומבוגרים מתק־שים לעמוד בהם. ילדים־פרחים שנבלו ונשחקו במילחמות שבין אמא ואבא.

גם החיזיון של ורדה,

ביום שישי בלילה, שעה שאני שיחקתי עם ילדיי באטארי, צץ ועלה ללא הרף בעיני־רוחי, ולא נטש אותי. פעמים רבות בעבר, בעיקבות מעשים או פעולות שוורדה נקטה נגדי, פסקתי כי היא חרצה בכך את גורלה. אך הפעם, אחרי אירועי השבת הזאת, ידעתי אל־נכון, כי הפעם הקביעה תעמוד במבחן המציאות.

נפש, ידעתי מה רב סיבלה, ואף־על־פי־כן לא יכולתי להתגבר על הרצון לפגוע באמם. פגיעה שמשמעה פגיעה גם בהם. היה ברור לי, שכל מתח שאמא מצויה בו מקרין, בדרך הטבע, גם על הילדים ומסב להם נזק נפשי. הם שמרו אימוי על אמם מכל מישמר והיו צמודים לסינורה יום ולילה.

■ ■ ■

נפשם המעונה של השניים ידעה מה בדיוק אמא עוללה, וכי היא זו שהביאה לפירוקה של מישפחתנו. אם כי אינני יודע עד כמה ילדים בגיל רך שכזה מסוגלים לתפוס תמונה מלאה של מצב כזה.

היתה זו, למרבה האירוניה, ורדה ש־הכניסה אותם שלה, עוד בניו־יורק — בזירת האירוע. הילדים שכל חייהם הורגלו לראות אמא ואבא אוהבים, שלווים ודואגים איש לרעהו. היו נתונים להלם בצהרי ה־18 בפברואר 1983. אבא השתולל, שאג מילים בוטות כלפי אמא, בכה־קרא: "איך עשית לי דבר כזה? איך לא חשבת על הקריירה שלי?" אמא היתה אחוזת־חרדה, התרוצצה בבית בחוסר־אונים מוחלט, דיברה על התאבדות בקפיצה מהקומה ה־15, בה התגוררנו. "אלוהים, מה עשיתי," היא מילמלה. "הרסתי לי את החיים..."

הילדים לא בכו. נראה שתחילה לא הבינו את המתרחש. למחזות כאלה ב־ביתנו מעולם לא היו עדים. הם הצטנפו בפינת חדרם. אימה זועקת מעיניהם, וצפו במתרחש, כמו היו ישובים באולם קולנוע, צופים בסרט דרמאתי.

ורדה היתה זו שהציעה כי צריך לע־שות משהו עם הילדים, צריך להסביר להם מה קרה ועל מה המהומה והסערה הפיתאומית המתרגשת על ביתנו. היא הציעה ששנינו נדבר עימם, אך לי לא עמד הכוח להיות נוכח במעמד. הייתי נסער ונרגש מדי מהגילוי המדהים

היא נטלה איפוא את המשימה לבדה — ויצאה אליהם. הם היו ישובים על המיטה, ממתינים בקוצר רוח להסבר, ליד מלטפת, לחום, שתמיד הקיפו אותם, ולפתע נדמה היה להם כי נותקו במחי יד אחת ממקור החום הזה.

קולה של ורדה בגד בה. היא הת־קשתה לפתוח איתם את השיחה, ואולי רק ברדה במחשבתה את המילים, את המישפטים שהיא מבקשת לומר להם. "קרה לי דבר נורא לא נעים," שמעתי אותה אומרת להם. כמעט בלחש. "אמא ואבא מאוד

נפגע. אבא צודק. לאמא אסור היה לעשות את זה, לכן תבינו למה אבא כל־כך כועס. אבל אל תדאגו. אנחנו מנסים לתקן ולעשות שהכל יחזור להיות כמן מקודם..."

הילדים לא שאלו שאלות. הם נכנסו למיטה, ורדה נשכבה ביניהם, דמעות ניקוו בעיניה, וכשיצאתי כעבור מיספר דקות מהחדר, מצאתיה שוכבת חובקת את שניהם, רועדת כולה ומעיניה ני־בטת אימה....

■ ■ ■

באי המת־מיצווה, כ־35 בני מישפ־חה ומכרים, יכלו לחוש היטב שאיני נמצא עימם למעשה. ניתן היה להבחין כי משהו מתחולל בקירבי. הייתי חסר־מנוחה והתרוצצתי בבית כארי בכלוב. איש מהם לא ידע את הסוד שנשאתי בתוכי מאז הבוקר, ואשר הטריף כליל את דעתי: אמא של ליאת ועידן. אשר שיגרה אותם אליי לשהות של שישי־שבת בביתי, ניצלה את היעדר הילדים כדי לצאת לסוף שבוע

הייתי נתון ממש להלם לשמע הידיעה הזאת. שגונבה לאוזניי על־ידי מישהו. שסבר כי "ורדה הגזימה".

אני לכשעצמי התקשיתי להאמין בכך. מיאנתי להאמין. שוורדה. אשר עברה טראומה כה נוראה ושברה את מישפחתה בשל כך. בנוסף להרס טו־טאלי של בעלה, תדהים עוז. בשלב זה, כשהמילחמות טרם תמו. לצאת בכלל היינו גם במשא־ומתן מתקדם "לסגור" את העניינים בינינו, להתגרש — ושכל אחד מאיתנו ייל־לדרכו. ורדה יכולה היתה להבין מהי המשמעות עבורי, שהיא כבר "מצפ־צפת" על כולנו ובעוד אני הרוס ובל־תי־משוקם.

מתחילה את "פרק

ב" בחייה, כאילו דבר לא אירע.

הבנתי ששוב אני חוזר להתמודד עם אותה ורדה שלא הכרתי, ואשר פרצופה האמיתי נחשף כאשר

זה היה נשגב

מבינתי: ורדה שאיבדה את שמה הטוב, זו שמוטטה עולמם של אחרים — שלי. של ילדיי ובני־מישפחתי — ובקושי רב שילמה על מעשיה. משלחת את ילדיי לביתו של הבעל כדי שתוכל

ידעתי כי היא יודעת את רגישותי הרבה לנושא. ידעתי כי היא יודעת, שלא אוכל לשאת רכילות

והיא בבר

משקמת את עצמה, בעוד יוסי בר קבור ולא נחלץ מהבציר שהיא הטילה אותו עליה..." שתתוסף לרכילות הנלוזה שממילא היינו במרכזה חודשים רבים, בעת שהתבוססנו בבציר הטובענית

תוך

הסתייעות במיספר חבריה, שנקטו בתכסיסנות כלפיי. מתוך ידיעה מה עלולה לעורר אצלי הידיעה שוורדה התעשתה מהטרגדיה שחוללה —

הבנתי אז, שכל הידיעות שזרמו אליי בנושא ורדה והגברים, ואשר מקורן היה אצל חברותיה, לא היו אלא ידיעות כזב שנועדו להרדים את חושיי ולמנוע ממני מעקבים אחריה. "ורדה בכלל לא חושבת עדיין לצאת עם גברים." העבירה אחת מחברותיה כמסר למכרת־מישפחה שלי. "עבר עליה מספיק. היא קודם כל רוצה לשקם את הילדים והיא יודעת שהיא צריכה

תמונת המישפחה על דלת הדירה

"נפשם המעונה ידעה בדיוק מה אמא עוללה..."

להמתין שיוסי ישתקם לפניה, אחרת הוא לא יתן לחיות ולהשתקם."

הכל היה ברור עתה. ורדה העריכה עליי. באמצעות חברותיה ומכריה. אכן היא הצליחה להרדים אות חושיי. כל העת ידעתי כי היא יוצאת בחברתם של זוג החברים הקרוב אליה ביותר, וכי הם בדרך־כלל נוסעים לסרט בתל־אביב או לחברים. ממקום מארב אכן ראיתי תמיד את בני הזוג מחוזאי אוספים אותה מביתה — וגם מחזירים. בימים שהוזג לא יצא את ביתו, ברור היה לי כי גם ורדה יושבת בבית. עתה הבינותי.

נקיטת אמצעי־זהירות ממני, ביודעם כי מדי פעם אני "מצוי על זנבה" של ורדה.

זכורני, שזמן קצר לאחר הפרידה הסופית ביני לבין ורדה, אמרתי להוריי, שכאשר לוורדה היא לא

תכיר איש מאיתנו, גם לא את הילדים. אמרתי אז: כולנו נהיה אבק בעיניה בדיוק כפי

שהיינו בשעתו.

שבגינו התמוטטו חיי נישואינו.

אמי פטרה אותי מדיעה זו ואף פיתחה תאוריה משלה:

אמרה אימי. "אני בכלל חושבת אבל מה

שקרה בהמשך, לאחר הבת־מיצווה, אימת את גירסתי. דבר זה שבר כליל את רוחי.

ליאת ועידן לא סיפרו לי דבר וחצי דבר על כך שאמם יצאה לסוף שבוע. כלל לא דיברנו עליה במשך השהות שלהם אצלי בשישי־שבת. במהלך הבת־מיצווה שאלתי אותם מתי עליהם לשוב הביתה, וליאת השיבה כי "אמא תהיה בבית בשעה 8 בערב." השעה היתה 9.30 כאשר אחרוני האורחים עזבו את בית הוריי. ליאת ועידן אספו את חפציהם וצברו אותם בתוך שקיות־ניילון, שהכילו גם את הבגדים והפיג'מות שנטלו מביתם כדי ללון אצלי. קרובת מישפחה הצטרפה לנסיעה איתי, מפני שהיא מתגוררת לא הרחק מביתם של ורדה והילדים.

זיעה קרה כיסתה את מיצחי, כאשר עצרתי ליד ביתם, ברחוב אשכול. עלטה מוחלטת שררה בדירה בקומה השלישית שבה הם מתגוררים. הפעם הוכתי ממש בהלם. התקשיתי לתפוס זאת. סירבתי להאמין שלדרגת־שיפ־לות וגבוהות שכזו מסוגלת להגיע "האם המסורה והדאגנית".

העבירה אותה

כליל על דעתה, ער כי לא חשוב לה כלל לקדם את פני שני ילדיה השבים ממסיבת בת־מיצווה יוצאת־דופן ואומ־ללה.

והרי בת־מיצווה יש פעם אחת ב־חיים.

כלום לא היה

זה טיבעי וחיוני, נוכח הנסיבות המ־יוחדות, כי תמתין לילדים בישובם הביתה, שתתעניין מי היה בבת־מיצווה? איך היה? לחלוק עם ליאת את חוויית פתיחת המתנות שקיבלה? אך שום דבר. ורדה לא המתינה, כי הדברים לא היו לה חשובים, כנראה.

כל היתר חשוב כקליפת־השום.

■ ■ ■

מראה העלטה בקומה השלישית הוציא אותי מכליי. ידעתי כי אני חייב לשקול כל מילה שאני עומד לומר לילדים, אך לא עמדתי בשתיקה. "איך אמא שלכם לא מתביישת!" אמרתי בכעס. "מה יש, היא לא יכולה היתה לחכות לכם בבית?"

ליאת נתפסה למתח. ראיתי שהיא מבקשת לרדת מייד מהמכונית ומיהרה לאסוף את שקיות־הניילון שלה. בי־קשתיה להמתין. "למה אתה מישמיץ את אמא שלי," אמרה ופרצה בבכי. "אמא יודעת מה שהיא עושה... יש לנו מפתח אצל השכנה."

גם כאן התחייבה אולי שתיקה. אך חשתי חובה לענות. והפעם הטחתי דברים כדורבנות, שאינני יודע אם פסיכולוג לא היה מוכיח אותי עליהם. "ליאת," עניתי, "אינני מתכוון להשׂ־מיץ את אמא שלך ואינני אומר לך לא לאהוב אותה. אבל הייתי רוצה שתדעי, שאמא שלך מבלה סוף שבוע

— ושכחה אותכם. זה כואב לי. זה מעצבן אותי, כי את יודעת בדיוק שבגלל דבר כזה נהרסה המישפחה שלנו."

נראה היה לי שליאת כבר איננה מאזינה לדבריי. היא נטלה את הש־קיות, עידן, שלא התערב כלל בעימות הזה, אסף אף הוא את חפציו, והשניים יצאו מהכונית והחלו משרכים את דרכם, עמוסי־חבילות. אל הדירה ה־חשוכה בקומה השלישית. החוק אף אסר עליי לעזור להם להעלות את ה־חבילות: באחד ההליכים המישפטיים הוצא נגדו צו שאסר עליי להתקרב אל ורדה או לעבר ביתה. אפילו החזרת הילדים והעצירה ליד הבית, היתה למרבה האירוניה והעצבות, הפרה של צו זה...

גם שרה (הקרובה) היתה מוזעזעת מהאירוע. אך דעתה נחלקה לשתיים: היא סברה שעל ורדה היתה החובה להמתין לילדים בבית, אך מאידך הטיפה לי שלא הייתי צריך לומר לילדים מה שאמרתי. "אתה צריך להביא את זה באיזה שהוא אופן

שחק אותה בעצמך!

שבוע טוב לכם. מלוטפי הנפלאים. פורים עבר בהצלחה מרובה. ילדיי התחפשו לפאנקסטים, מזג־האוויר היה תואם־חג, הלילות היו קרירים ומקרבי־גופות. באחד מימי השבוע נחת על שולחני מיכתב חמוד שנשלח על־ידי שתי קוראות. אני שולחת להן ליטוף והמשך חיי נפש, גוף ומין בריאים.

וכך הן כתבו. השתיים:

מלוטפה שלי, לילי.

אין לך מושג כמה אנחנו אוהבות לקרוא את הפינה שלך, המלטפת, החמימה והקלילה.

לשם שינוי אין לנו כל־כך בעיות עם חיי הנפש. הפרט המין והגוף. רק רצינו לכתוב לך שאת פשוט מקסימה. תשובותיך מעבירות בנו ציחקוק קל ונעים.

אז יישר כוח! והמון ליטופים. שולי ומירי

לילי אנידן הכל הולך!

ולכם, כולכם, אהבתי. פסח קרב ובא, ואיתו ימי החופשה הנפלאים. והשאלה הראשונה קשורה בחופש.

מישגל בחופשה

אני אשה צעירה גרושה, ופגשתי בגבר מקסים, יפה, חכם, עובד וכל שאר המעלות. האיש בצבא־הקבע וחוזר לחופשה בסופי־שבוע בלבד. תאבוני המיני הוא די גדול. לא הייתי מגדירה את עצמי כנימפומאנית, אלא כאשה בריאה לחלוטין. בסופי השבוע מקיים איתי האיש מישגל אחד ויחיד ואני פוחדת מפני התקשורת איתו, מאחר והרעב המיני שלנו אינו תואם. מלבד זאת, אני רוצה בו מאוד.

אשה צעירה ובריאה, את בוודאי יודעת מהו כוחו של הרגל. גופנו ונפשנו קשורים בשעון שאותו אנו מכוונים. ואתן לך דוגמה:

כשאת אוכלת ארוחת בוקר בכל יום בשעה 7, אחרי תקופת־מה תחיי רעבה בכל יום בשעה הקבועה. וכשתחליטי להפסיק לאכול באותה שעה ולעבור לארוחה משולבת, צהריים ובוקר, בשעה נגיד ב־12, יעברו עלייך כמה ימי־רעב אמיתיים. אבל אחרי כמה ימים יתרגל הגוף לאכילה המאוחרת ושוב לא תוכלי לדחוס בבוקר אל קיבתך מאומה.

וכך גם המישגלים: אישך המיסכן עייף מכל השבוע והורגל בצום מיני. גופו ואברו התרגלו למישגל סופי־שבוע בלבד. כל שעלייך לעשות, לפני החלטתך הסופית, הוא לצאת עם אישהקבע לחופשה בת שבועיים, שבה את תעשי את כל המאמצים לעורר אותו למין בשעות שונות ומשונות.

פנקי אותו, התלבשי באופן שהוא אוהב ועשי איתו את כל הפנטסיות שלך: אם האיש סובל באמת משעון מכוון, הרי שיקח לו יומיים שלושה והוא יחזור למצב שבו את רוצה אותו. גופו ונפשו יתרגלו לשעון אחר.

אך אם תיווכחי לדעת שהאיש באמת מסתפק בפעם יחידה של סופשבוע, הרי תצטרכי להסיק את המסקנות בעצמך. ואל תטפחי לעצמך את המחשבה על בגידות עם אחרים במשך השבוע.

מאחר שסביר להניח שיום אחד יעזוב האיש את צבא־הקבע ויעבור לאזרחות, ואז — אכלת אותה. כי תצטרכי לחלוק את מיטתך עם פריג'דייר במשך כל ימי השבוע, שיהפוך לתנור ביום שישי בלילה.

הבסיס לחיים משותפים ובריאים הוא האיזון בין בני הזוג מכל הבחינות, או לפחות מרוב הבחינות, שלא ייתקלו 80% שלך המיניים, ב־20% שלו. זה לא נעים.

אפילו ילד יודע

אני שונא אותה. אני בורח כל ערב מהבית. אני יושב על שפת־הים. אני יושב אצל חבר, אני משתכר, אני אומלל. ואני נשאר בגלל הילדים.

להרגיעך: בחיינו המודרניים אפילו ילד יודע שקיים מוסד הגירושין, וכשאמא ואבא לא מסתדרים, אז לילד יש שני בתים, וכל אחד נחמד אליו כדי שיאהב אותו יותר. ובקשר לשאר: הבט, יקירי, חבל על הזמן, הילדים גם לא נהנים מן המצב. אבא עובד, חוזר, שוב הולך וחוזר כשהם כבר נמים את שנתם, לפעמים שיכור ותמיד אומלל, ומה טוב באומלל המגדל ילדים, שבלאוהכי אין להם אבא כלל? בפירוד יהיה להם לפחות אבא שמח, או לפחות

פחות אומלל, ואמא חופשיה מלחצים. מפני שאני בטוחה שגם אשתך אינה מלקקת דבש מן המצב שנוצר.

אל תישאר בגלל הילדים! לך בגלל הילדים! היום קיימים הסכמים וחלוקה צודקת. הכל יהיה בסדר, רק שתהיו כולכם שמחים. שהרי זהו סוד־החיים.

קופים זקנים

לפני כמה חודשים מלאו לי 15 שנה. פעם התעוררתי באמצע הלילה, הייתי צמא. בדרך למקרר שמעתי קולות מוזרים מחדר הוריי. הייתי בטוח שמשהו קרה. בשקט פתחתי את הדלת כדי חריץ ולאורו הקטן של נר ראיתי את הוריי עירומים וכופצים כמו קופים זקנים

במיטה. הם לא ראו אותי, אבל אני ראיתי הכל. ומאז אני מבולבל ויחסי אל הוריי הוא רגוז וחסר־כבוד.

ילד מלוטף שלי, הרי לא חשבת שמקיימים יחסי־מין בירח־הדבש רק ורק כדי לעשות ילדים, משלמים חשבונות ושוטפים ריצפה.

הקופים הזקנים שלך הם בטח בסביבות ה־40, שאצל האשה הוא גיל שיא בענייני מין. אמך אפילו יכולה עוד ללדת.

אני יודעת שהסקרנות הינה דבר בריא ויפה. אבל גם הפרטיות חשובה. הייתי מציעה שתנסה להשיג לך נערה ותעשה איתה את אשר הקופים הגדולים עושים, ויחזור לך כל הכבוד אליהם. שהרי עדיין כוחם במותניהם וכל זאת באמצע הלילה, אחרי יום עבודה!

נשק את הוריך בשמי ואל תרגז עליהם. שחק אותה בעצמך! והודה שעשית טעות שלא סגרת את הדלת בשקט מאחוריך.

המדור שוב הסתיים, ונצטרך כולנו להתאזר בסבלנות עד לשבוע הבא. אני מחכה לכל השאלות בעולם, ולפני הפסח בערו את החמץ מביתכם (הכל הולך בענייני־מין). ושילחו לי אותו. אפצה אתכם בחומר חדש וכשר. אל תחכו לרגע האחרון, כדי שיהיה לי זמן לכולכם עד הסדר הראשון. שבוע טוב לכם.

במדינה

מישפט קולב בידי הפרקליטה

הדוגמנית העצורה מקפידה להיראות באילו היא צועדת על המסלול

עורכת־הדין נירה לידסקי פסעה נמרצות לעבר חדרי־המעצר של בית־המישפט המחוזי בבאר־שבע.

כל הפרקליטים סביבה החזיקו בידיהם תיקים או קופסות־סיגריות עבור לקוחותיהם העצורים. לידסקי הביאה דווקא קולב. על הקולב היו חולצת משי מעומלנת ומיכנסיים מגוהצים למישעי. ביגדי החמודות נועדו ללקוחה שהיא גם דוגמנית־צמרת וגם חשודה בסחר־בסמים — עדיה מאירצ'ק.

צינצנת ושרשרת. מאירצ'ק נעצרה חמישה ימים קודם לכן, במלון גני שלמה. סמוך לשעה 3 לפנות בוקר של היום הראשון לפני שבועיים. פרצו לחדר השוטרים אלי שטרן, אבי אלול, יעקב כהן וניסים דיין ממיחלק־הבילוש של תחנת־אילת. בחדר, על המיטה, היו עדיה מאירצ'ק (24), עדי לווייתן (37), בנימין חזי (36), שהוא ידידה הצמוד של מאירצ'ק, ואמיר מרכוס (24), הידיד של לווייתן. כל הארבעה נעצרו.

48 שעות לאחר מכן הובאו העצורים לבית־מישפט השלום באילת. נציג המישטרה סיפר כי בחיפוש בחדר מצאה המישטרה 11 מנות של קוק פרסי — סוג של הרואין — ו־47 מנות קוקאין, מאחורי ארון ומתחת לשטיח. כמו־כן אותר עוד חומר החשוד כסם־שיש, וצינצנת קטנה ובה מה שנראה כמו הרואין. לצינצנת הוצמדו שרשרת, אליה היתה קשורה כפית קטנה למדידה.

השופט באילת עצר את החשודים ל־14 יום. הדיון בבית־המישפט המחוזי בבאר־שבע היה בעיקבות שהגישו שלושה מהעצורים על מעצרם. בנימין חזי, באמצעות עורכת־דינו סוזי שלו, בחר שלא לערער.

לפני תחילת הדיון, משכה את העין התקהלות קטנה בחצר בית־המישפט. במרכז מעגל האנשים עמדו מיה וצבי, הוריה של עדיה. מיה היא פיסיותרפיס־טית המתמחה בשיטת פלדנקריין. היא לבשה חליפה אפורה, יקרה למראה, והקפידה לכסות את פניה במיטפחת־משי מפחד הצלמים. האב, צבי, שהוא קבלן־בניין, בא בבוקר עם אשתו מר־מת־גן.

האם היתה מבוהלת. היא רצה אחרי השוטרים שהובילו את בתה, כשבידה חפיסה של גומי־לעיסה. „תנו לה את המסטיק. הפה שלה יבש," צעקה האם. אך לשוטרים לא היה זמן. הם הכניסו את הדוגמנית וחבריה לחדרי־המעצר ונעלו את הדלת. האב, צבי, אמר לאשתו: „תרגעי. אחרי הדיון נוכל לנסוע לבית־המעצר ולהביא לה כל מה שאת רוצה."

פרקליטה בג'ינס. בעיקבות על המעצר דן השופט המחוזי יהושע פילפל. השופט כשמו כן הוא: אדם חריף וחד. הוא התפרסם כשופט שאינו אוהב תרגילים של סניגורים או תובעים.

התובע הגיע ונכנס לאולם. עורך־הדין שמואל זילברמן מהפרקליטות ירוע כתקיף במיוחד. זילברמן החזיק בידו קלסר גדול בו היו העדויות שנגבו מהחשודים. על ספסל מול התובע ישבו עורכי־הדין יוני ויינליב, שייצגה את עדי לווייתן, נירה לידסקי, שייצגה את עדיה מאירצ'ק, ועורך־הדין ציון אמיר, שייצג את אמיר מרכוס.

גם בנימין חזי, שלא עירער, הובא משום מה לאולם כשהוא כבול באזיקים לידידו אמיר מרכוס. עורכת־הדין של חזי, סוזי שלו, ישבה בספסל־הקהל, כשהיא לבושה שימלת־ג'ינס וסרט מעטר את שערה.

לפני תחילת הדיון בעירעור על הארכת המעצר נידון לפני השופט פילפל תיק אחר. זהו תיקו של גשש בדווי שהיכה את אשתו. כל הקהל הרב שנאסף לראות את הדוגמנית וחבריה, שמע בעניין את הסיפור הלא־חשוב של הבדווי, שמולל בעצבנות את כובעו הצבאי בידיו. בזמן שהשופט גזר את דינו, התלחשו אמיר מרכוס ובנימין חזי. השופט פנה אל מרכוס בכעס וציווה עליו: „צא מייד מן האולם, אתה מפריע." השוטרים הגבוכים, שליוו את העצורים, הסבירו לשופט כי מרכוס שייך לתיק הבא. ידיו כבולות באזיקים ואי־אפשר להוציאו.

חמש דקות אחר־כך ראה השופט כיצד מאירצ'ק ועדי לווייתן מתלחשות. הוא ציווה מייד להוציאן למייד־רון עד לתחילת הדיון.

מפוצצים וישוברים. אחרי שהעלו הסניגורים את טענותיהם המפולפלות לפני השופט פילפל, קם התובע זילברמן ממקומו. היתה בפיו הצעה לסניגורים: כתב־אישום נגד החשודים יוגש תוך שלושה ימים. ואם לא — הם ישוחררו בערבות.

כל הסניגורים הסכימו להצעה. אך עורך־הדין ציון אמיר ביקש להשמיע הודעה לפרוטוקול בשם מרשו, אמיר מרכוס: לדיברי אמיר, הוכה מרכוס נמרצות בתחנת המישטרה. „חקרו אותו חוקרים רבים, שהיכו אותו, וממש לקחו את ידו הוחתימו אותו על הודאה," טען הפרקליט. ביציאה מאולם בית־המישפט הראה אמיר מרכוס ל־העולם הזה את עינו השמאלית, וטען כי הנפיחות בה נגרמה ממכות של שוטרים. „הם פוצצו אותי," אמר נרגש.

בחוץ, בתום הדיון, נשארו הוריה של עדיה. מיה האם סיפרה כי זה שלושה ימים שלא אכלה דבר. כל מה שהיא מנסה לבלוע, היא מקיאה מייד, מרוב חרדה ודאגה. האב דחק באם לנסוע אל בית־המעצר. בית־המעצר בבאר־שבע הוא מקום די אינטימי, בהשוואה לבית־המעצר באבו־כביר, למשל. כאן אפשר להביא לעצורים חבילות של בגדים וממתקים כמעט לא הגבלה.

לפני שהתפזרו הכל, הספיקה עוד אחת מחברותיה של מאירצ'ק לתקוף את צלם אחד הצהרונים ולנסות לשבור את מצלמתו.

חשודה מאירצ'ק בבית־המישפט
„תנו לה מסטיק; הפה שלה יבש!"

שידור

מאחורי המירקע

„לא למכור לי לוקשים"

חיים יבין, מנהל־הטלוויזיה החדש, עבר השבוע מחדר לחדר. המעבר צויין בהרמת כוסית, שבה השתתפו ראשי־המחלקות בטלוויזיה, **יאיר שטרן**, מנהל חטיבת־החדשות, **ציון סווירי**, מנהל חטיבת־ההנדסה, **יעקב אורן**, מנהל חטיבת־הביצוע, **דויד הירשפלד**, מנהל חטיבת־ההפקה ו**שלמה גנור**, הבימאי הראשי של הטלוויזיה. היה שם גם **אורי פורת**, מנכ"ל רשות־השידור, שהבטיח לתת ליבין גיבוי מלא.

אורן, שהוא זקן אנשי־הסגל, רמז שהכל היה נראה אחרת בטלוויזיה, אילו הניהול הכספי היה עצמאי, ולא כפוי מלמעלה — כלומר, מבניין כלל. שם נמצאים מישרדי הנהלת־הרשות.

יבין אמר לנוכחים שמטרת־העל היא לשדר, ולשדר טוב. הוא הסביר שהוא מכיר את הטלוויזיה לפני ולפנים, ו„שלא ימכרו לו לוקשים."

יאיר אלוני, המנהל היוצא, לא השתתף בהרמת הכוסית. הוא הגיע לבניין־הטלוויזיה אחרי שהכל כבר נגמר.

יבין קיבל מידי פורת את המינוי הרישמי, שבו הוא ממנה אותו לתפקיד מנהל־הטלוויזיה־בפועל לתקופה של עד שנה. מינוי דומה קיבל אלוני לפני ארבעה חודשים, עד שהתפטר בשבוע שעבר.

כבר ביום־העבודה הראשון שלו ערך יבין ישיבות מרתוניות בבניין־הטלוויזיה, ונראה שהוא נכנס לתפקידו במלוא המרץ.

יבין נשאל אם הוא מתכונן לשנות את הזווית של השולחן בלי־שכתו החדשה, מכיוון שכל מנהל חדש שנכנס לתפקידו בזמן האחרון („יוסף בר־אל ויאיר אלוני), שינה את הזווית. יבין אמר שייהרהר בנושא.

מי יחליף את מי

בעיקבות מינוי מנהל־הטלוויזיה החדש יחולו בבניין שינויים משנויים שונים. אחד מהם יהיה מינוי מנהל לחטיבת־התוכניות. הפועלת זה חודשים רבים ללא מנהל.

כל האישים הנוגעים בדבר והלא־נוגעים־בדבר, ביניהם גם יצחק נבון, שר־החינוך והשר הממונה על רשות־השידור, וחברי־ממשלה אחרים, וגם רבים בבניין־הטלוויזיה, תומכים במינויו של **יוסי צמח**, הבימאי, לתפקיד. צמח לא ניגש למיכרז למישרה, שנפתח לפני חודש, ושעדיין לא הועמד לפני ועדה. למרות זאת יש נטיה לבקש מצמח למלא את התפקיד בכל זאת, אך מקוריבו רמזו השבוע כי הוא ידחה את ההצעה.

תפקידים נוספים המתפנים הם, קודם כל, תפקידו של יבין כעורך מבט שני. ותפקיד עורך ומנחה מוקד. יתכן **שיורם רונן**, הכתב המדיני, יקבל את מוקד. אבל אז תתפנה מישרתו ככתב מדיני ויהיה עליה מאבק, אחד המתמודדים על התפקיד יהיה **יגאל גורן**.מועמדת לתפקיד עורך מבט שני היא **יעל חן**.

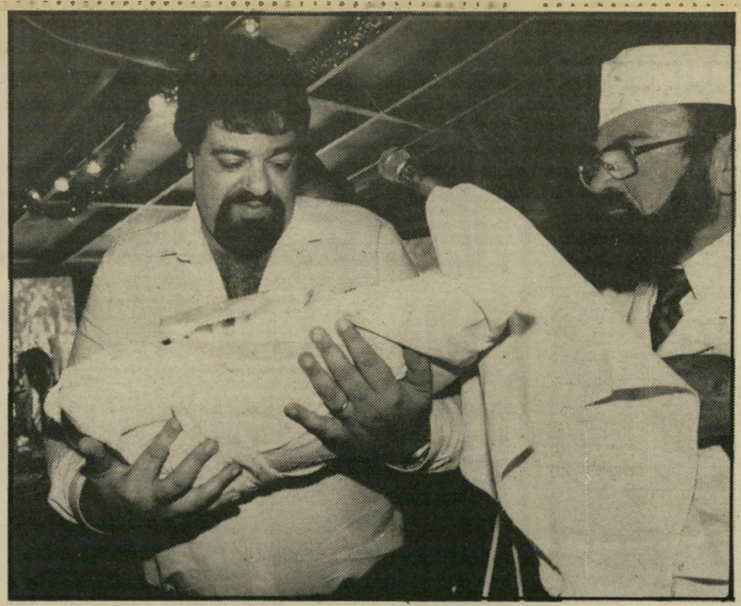

רפי גינת עורך ומגיש כולבוטק. **חגג ביום הראשון השבוע את טקס ברית־המילה הנוכחית. זהו בן ראשון. לגינת בת גדולה מנישואין קודמים, לנאווה, אשתו החוגגים היו, כמובן, רבים מאנשי הטלוויזיה. כל צוות** כולבוטק **התייצב. היו שם גם טוביה סער, לשעבר מנהל הטלוויזיה, דניאל פאר. שהיה פעם מגיש** כולבוטק **ושאותו החליף גינת בהגשה, ניסים מישעל, עורך** מוקד. **איתן אורן, כתב. יוסי צמח, בימאי בכיר בטלוויזיה. היו גם עסקני אגודת מכבי תל־אביב. גינת משמש כרוז מעודד של קבוצת הכדורסל של מכבי במישחקי גביע־אירופה המתקיימים בארץ. היו בחגיגה מוסיקאים. גם מפני שגינת היה זמר באחד מגילגוליו הקודמים. הנושא המדובר ביותר בין אנשי־הטלוויזיה היה, כמובן, מינויו של חיים יבין כמנהל בפועל של הטלוויזיה. למשך השנה הקרובה. יבין לא נכח במקום.**

„אין לה כפרה"

עשרות מיברקים הגיעו למישרדי ההנהלה של רשות־השידור בירושלים. נושאם היה אחד: ה־ראיון שערך **ירון לונדון** עם **יוסף** („טומי") **לפיד**, בתוכנית זה הזמן בשבוע שעבר. כשזרם המיברקים לא פסק, החליט אורי פורת, מנכ"ל־הרשות, לכתוב מיכתב אישי ללונדון.

וזו לשונו:

אל: ירון לונדון, באמצעות מנהל־הטלוויזיה.

שלום ירון.

בוודאי קראת בינתיים את ההתייחסויות הביקורתיות שהיו בעיתונים לראיון המוזר שלך עם יוסף לפיד. לצערי הרב עליי לקבוע, וזו הפעם הראשונה שזה קורה לי, שהצדק הגמור עם המבקרים. ואין הכוונה לאופיין הבוטה והלוחץ של השאלות (אף שגם במובן זה אין לעבור גבולות, ועברת אותם), אלא לדבר שאני רואה בו סטייה מיקצועית שאין לה כפרה: שימוש במסך כדי לחסל חשבונות של יחסי־עבודה, שהיו בין שניכם בשעה שהיה לפיד מנכ"ל.

זהו דבר שלא יכירנו מקומו אצלנו. אינני מסכים שאתה, או כל עובד אחר ברשות־השידור, יעשה שימוש במיקרופון או במסך כגיליוטינה, במגמה להשפיל אנשים או לנקום בהם בגלל סיבות אישיות או אחרות.

בשום פנים גם לא אסכים שהאולפן יהפוך לבית־דין־שדה. אני מקווה שאפשר לראות בראיון הנ"ל מעידה חד־פעמית. שאם לא כן, לא יוכל הדבר לעבור בלי תגובה.

עד כאן לשון המיכתב.

המיכתב במלואו נקרא לירון לונדון בטלפון, כדי שלא יידע את תוכנו לראשונה מתוך העיתונים, למחרת היום.

מאחורי המיקרופון

אין חינוך מיני לנוער

למרות שהולדתו של תינוק לילדה בת 14 זיעזע את כל הארץ, לא השתנה במישרד־החינוך דבר לגבי מתן חינוך מיני לילדים ולנוער. כך מתברר מתחקיר שעשה **חמי ברי־יוסף**, עורך תוכניות בגלי־צה"ל.

מישרד־החינוך אינו מחייב חינוך מיני, והנושא נדחק הצידה בגלל אילוצים תקציביים. לפני שלוש שנים נערך סקר, ובו התברר שרק ב־50 אחוזים מבתי־הספר יש חינוך מיני, וגם הוא נעשה באופן חלקי. לפי המלצה של מישרד־החינוך יש לדחות ככל האפשר את נושא יחסי־המין בקורסים, ולכן לומדים הילדים על אמצעי־מניעה רק בכיתות י"א—י"ב.

בר־יוסף ריאיין ילדי תיכון, אחת התלמידות, בכיתה י', סיפרה: „אם תהיה לי בעיה, אני לא אפנה למורה. בכלל, אם מורה תדבר איתי על מין, זה יהיה משונה בשבילי, כי יהיו לי מחשבות מאיפה היא יודעת את כל זה."

בין השאר מתראיין בתוכנית גם מורה לחינוך מיני, המלמד בכמה בתי־ספר בירושלים, והוא אומר: אין דבר כזה מילה גסה. זין זה כמו עין. כשהמורים האחרים אומרים לילד אל תגיד זין, תקרא לזה פין, רק מלחיצים את הילדים עוד יותר, וגורמים יותר נזק."

התוכנית נקראת איזה מין חינוך והיא תשודר ביום השישי ב־17.00 בגל"ץ.

זמרת מראיינת

הזמרת **חווה אלברשטיין** עוברת לצד השני של המיקרופון, ומתחילה לראיין.

מזלי שפירא, מנהל מחלקת־התרבות־והבידור של גל"ץ, הזמין את אלברשטיין לתוכנית אישית בתחנה, שבה היא תראיין בכל שבוע אישיות אחרת מתחום המוסיקה. הסידרה נקראית מילים ומנגינות.

האורחת הראשונה היא **דרורה חבקין**, שהיתה פעילה מאוד בתחום הזמר, נסעה להולנד לשבע שנים, חזרה לארץ ומתגוררת עכשיו בראש־פינה שבגליל. חבקין מספרת כי את השיר הראשון כתבה כשהיתה בת 17 ולמדה באקדמיה למוסיקה בירושלים. היא אמרה שהוא נכתב כאתגר למורה־למוסיקה שלה, שאמר לה כי יש שני אקורדים שאי־אפשר לצרף אותם ביחד בשום אופן. היא מייד כתבה את השיר לילה טוב. שהפך למושר ואהוב.

אלברשטיין הכירה את חבקין ב־1969, כש־שרה בערב שירי־רחל. חלק מן השירים הלחינה או חבקין.

התוכנית תשודר ביום השבת ב־12 בצהריים, בגלי־צה"ל.

שירים עם משמעות

יהורם גאון התראיין בתוכניתו של **מזלי שפירא** בגלי־צה"ל. בילוי נעים. נושא הראיון היה תקליטו החדש של גאון.

במהלך התוכנית שאל אותו שפירא: „בין השירים שבתקליט החדש, המונח כאן לפניי, אני מוצא שמות של שירים שהם ממש סוב־יודיצה בימים האלה: אשה חופשיה ופרחה ברוח. אתה חושב שזה מיקרי?"

גאון: „כל שיר שלי מקבל עכשיו משמעות אחרת. בגלל האירועים הפרטיים שאני עובר אותם. לצערי הרב." אחר־כך הסביר שכל השירים נכתבו לפני זמן רב. הרבה קודם לפיצוץ חייו הפרטיים.

ענת פרגוסטי

ג'וני ווקר הוויסקי הסקוטי

הולך חזק מאז 1820

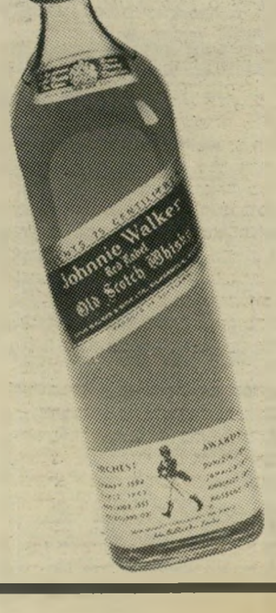

Johnnie Walker

יבואן בלעדי: החברה הסקוטית למסחר בע"מ. מח' השיווק: סוף רח' דיזנגוף, מגדשי התערוכה הישנים תל־אביב טל: 03-462414/5 03-460411

העולם הבא

העיתון החי ביותר במדינה

גליון מס' 48 ● עורכים אלכס פז ובנצי לופו

סיני, יפאני ומארוקאי עלו לגמר תחרות רובינשטיין למרחקים קצרים

ידיים ענוגות, אצבעות ארוכות ודקות, שמורות ומטופחות היטב. תשע אצבעות צרות ואצבע מצ־ ביעה עבה ומחושלת.

„עד היום לא מרשה לי אמא לעסוק בפעילות שעלולה לחזיק לידיים," אימר בביישנות מתי לוטרשטיין (30), ומחטט, אגב כך, באפו באצבעות רגלו. מתי נצינ סין ל־ תחרות, היה אחד המאושרים שעלו לשלב הבא. גם כתבנו היה שם והוא מדווח:

הצלילים המדהימים, שהצליחו להפיק המתחרים, גרמו תשואות נלהבות מהקהל שיצא מגידרו. אפילו המשתעלים הכרוניים עצרו את נשי־ מתם (שניים לקו בדום־לב) והאזינו קשובים ומוקסמים. כבר שנים לא שמעתי צליל שכזה... הצלילים ממש תפסו אותי... היתה לי הרגשה של סנוי... חוויה מרטיטה." היו חלק מהתגובות הנלהבות שליוו את כל שלבי תחרות רובינשטיין בנגינה בטלפון.

את הפרס הראשון, בתום מאבק קשה וצמוד של כל המתחרים בתוך תא־הטלפון, בו התנהלה התחרות המסורתית, גרף המוסיקאי סינגי־א־ סין מקובלנקר, ששבר את השיא העולמי בחיוג שתי ספרות. הוא קבע 12:55 בחיוג ראשון ל־15.

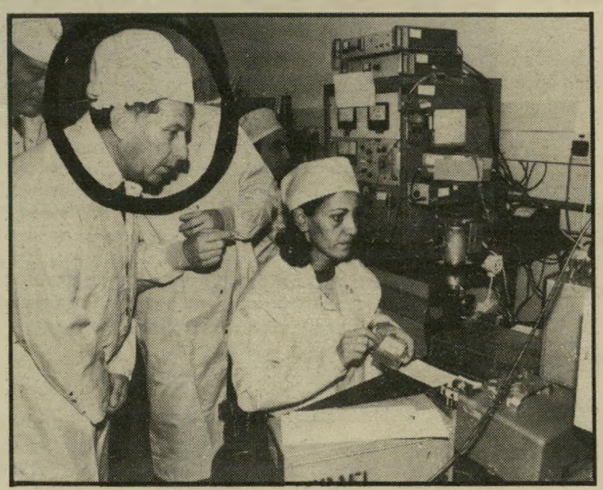

המנצח. אמנון רובינשטיין, מקשיב לצליל התפוס בתחרות על שמו

הפיקו חציל מקוקאין שהופק מקולה

חוק איסור גידול וממכר חציל יופעל לראשונה במישפטו של מתיתיהו לוטרשטיין, הנאשם כי הפיק וייצר חציל בכמות מיס־ חרית. מעצרו של הביוכימאי המהולל הדהים את כל מקורביו.

מתיתיהו גילה כי החציל מורכב מחומרים הדומים לקוקאין, כמו כינין וסטרכנין (קוקאין הוא סם קשה לנשיפה לחולי־נזלת). הוא ייבא קוקאין מהמיזרח הרחוק והיה נוהג להפיק ממנו חצילים. במעבדתו נמצאו עשרות טונות של קוקאין ומאות שקי הרואין, שמהם תיכנן להפיק מלפפונים חמוצים.

שיטותיו המתוחכמות של הד"ר מתיתיהו לא היו מתגלות לעולם, אלמלא גילה משגיח־הכשרות באוניברסיטה חציל לבן בפיתה, ודיווח על־כך לשילטונות.

נשמע בזמן הפיקוח על העוצר בכפר ערבי מפי חניכי פנימיית „אור־עציון"

„למה יריית בערבי הזה כ־ שבת?"

„פיקוח נפש דוחה שבת."

„אבל הוא לא היה חמוש, וכ־ לל הוא היה רק בן שלוש."

„זה לא פיקוח נפש שלנו — זה פיקוח נפש שלו."

„העם צריך לצאת לרחובות"

אמר השר רובינשטיין בטקס חנוכת טלפון צי־ בורי, שנערך בפינת בן־ יהודה בתל־אביב.

„על הציבור לגלות בגרות ולצאת לרחוב ול־ השתמש במאות הטלפו־ נים הציבוריים החד־ שים שהותקנו לאחרונה. אומנם אי־אפשר לטלפן בהם, אולם מעוטי־יכולת יוכלו למצוא בהם פינה חמה.

מחירי הסרט הישראלי לא יעלו — אורכם יקוצר

ההחלטה לקצר החל מהיום את אורכם של סרטים ישראליים ב־25% מבשרת תחילתו של מסע לעידוד הסרט הישראלי.

„עכשיו, כשהסרט יהיה קצר יותר," אומר יו"ר אי־רגון־מפיקי־הסרטים בא־ רץ, „הצופים יסבלו פחות, והביקורות יהיו גם הן קצרות יותר — מה שנותן לנו פחות 25% ביקורת קטלנית."

התאבד באמצעות אקדח־מים

יעקב לוקסמבורג, שניסה בשבוע הקודם להתאבד על־ ידי בליעת אקדח־מים, ניסה השבוע לשים קץ לחייו באמ־ צעות כדורי־שינה שירה ב־ רקתו. הוא אושפז בקומה ה־ עשירית של בית־החולים, אחרי שנתברר כי באישפוזו הקודם ניסה להתאבד בקפי־ צה מקומת־המרתף לעבר ה־ קומה השמינית.

ילדים שאין בביתם מזוזות פסולות — מצליחים בלימודים

מוכיח סקר מקיף־עולם, הקובע כי ילדי יפאן מגיעים להישגים הטובים ביותר בלימודים מבין ילדי העולם.

קולות מהמיטווח של הפנימיה הצבאית־דתית

מדריך: כלום לא לימדתי אתכם להסוך? מדוע פגעתם במטרת הדמות?

חניך (בהתנצלות): נגמרו לי הערבים.

מדריך: לזה בדיוק התכ־ וונתי, כשאמרתי ביזבוז.

מתיחת ה־1 באפריל של העולם הבא

זוהי מתילדה לוטרשטיין שנמתחה ב־1 באפריל על־ידי ד"ר שוורץ, המנתח הפלסטי הנודע של „העולם הבא".

לפני המתיחה

אחרי המתיחה

חוכמת יועצים תרבה קינאה

יום אחד בלבד אחרי התבטאותו הנבונה של יועץ ראש־הממשלה, אמנון נויבך, בדבר „מצוקת סופרים תרבה חוכמה", הוצפה העיירה ירוחם בעש־ רות מו"לים, שהעבירו את מישרדיהם לעיירה הנידחת, שפירסומה הגדול בא לה ממצוקתה הרבה.

„ער היום חיפשתי סופרים בין משמני צהלה וסביון, ומה שיצא לי מזה זו רק התעשרות קלה," קובל אחד המו"לים, שטרם הצליח למצוא סופר־ של־אמת. „אמנון נויבך פקח את עיניי. כאן, בין המוני המובטלים והרעבים, יש פוטנציאל סיפרותי אדיר. אין לי ספק שהסיפרות הישראלית תקבל תנופה מחודשת, אם רק נצליח ללמד אותם לקרוא ולכתוב." והכל כמאמר חז"ל: „היזהרו בבני־עניים, כי מהם ייצאו נכדי עניים."

המצאה ישראלית: טיי־זקס להמונים

מדענים ישראלים הצליחו. לאחר שנות־מחקר ארוכות, לבודד את נגיפי הטיי־זקס האשכנזיים, ולהדביק מארו־ קאים במחלה זו.

התקדמות מדעית זו, יותר משהיא תורמת למדע, מצמ־ צמת את הפער בין המארו־ קאים לבין האשכנזים, ועתה תוכל העדה המארוקאית לז־ קוף קומה ולהלך כשווה בין וזווזים. תוך כדי כך עולה הרגשת־הקיפוח של שאר בני עדות־המיזרח, הטוענים שע־ שו למארוקאים פרוטקציה בגלל דויד לוי.

הידעת?

שלנשים פריג'ידיות קל יותר ללדת עוברים מוקפאים?

שיחת חולין

אלכס: אמור לי רחימאי, התדע מה עלה בגורלו של הטלה שנולד בלי ראש יעם שתי אזניים?

בנצי: כמדומני, זהו המיקרה הראשון בהיסטוריה של מישהו שנולד חישוד לתפקיד בכיר בממשלה.

טלה עם ראש: פסול לשרות ציבור

בהלת מתאבדים

מועמר קד'אפי: יחידת המת־ אבדים שלי מורכבת מהעילית שבעילית. חייליה יעברו אימו־ נים מפרכים, ובסופם תהיה בחי־ נה מעשית, ורק מי שיצליחו ב־ נסיון ההתאבדות הראשון יורשו להתקבל.

התמוטטה חברה גדולה

דליה לוטרשטיין, חברת קיבוץ־ העמק שבהרי־ירושלים, התמוטטה אמש בזמן שחלבה תרנגולות בלול. דליה, בת ה־122, שוקלת 102 ק"ג נטו, והיתה חברה באגודת שומרי־ מישקל עד שנזרקה משם, בעיקבות התרשלותה בשמירת המישקל – שנגנב בזמן מישמרתה.

סניף חדש של בזק בחיפה

הסניף יטפל בתלונות על שי־ בושים בקווי־הטלפון ובתקלות ב־ תיקשורת.

ניתן להגיע לסניף באוטובוסים: 86 54 34 ובמוניות.

נא להימנע מלהתקשר לסניף, כדי שלא להעמיס את הקווים.

קורא שואל

קראתי שקיים שרות טלפוני המכונה „שרות גמרא". מהו שרות זה?

דויד אביונה, הסקסולוג של „העולם הבא" משיב:

המדובר הוא בשרות־גמירה, כמקובל בכל הארצות המתקד־ מות בעולם.

ביצהר חושבים:
לשמן מעולה
מגיעה אריזה מיוחדת...

חדש!
שמן ביתי בקופסת פח
עם סגר מיוחד המונע טפטוף!

ביצהר חושבים לא רק כיצד להפיק שמן באיכות הגבוהה ביותר, אלא גם כיצד לעשות לך חיים קלים ונוחים.
וזו התוצאה: אריזה נוחה וחדשנית, עם אטימה מלאה לשימור ממושך – ועם סגר מיוחד ליציקת שמן נוחה ולמניעת טפטוף.
את משתמשת בדיוק בכמות הדרושה לך – בלי לבזבז ומבלי להתלכלך!
לבחירתך שמן זית, חריץ, חמניות ותירס בקופסאות בנות 1 ליטר.

זה נהדר-זה יצהר

ב"ט אדר ב' תשמ"ו, 9.4.1986 מיספר 2536 שנה 50 המחיר 2.30 שקל חדש (כולל מע"מ)

העולם הזה

פרשת העיתונאי שהתאבד אחרי שניסה לרצוח את אשתו

המכתב האחרון של יוסי בר

ורדה ויוסי בר